

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

SANCTI|| IOANNIS|| DAMASCENI OPERA,||

Johannes <Damascenus>

Parisiis, 1577

Damasceni Historia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71880)

hauit? Quoniam item modo Barlaamum de Imaginibus ad regis filium differentem ad-
 duceret, cum ea quaestio nondum eo tempore excitata fuisset? Quod autem ad ipsam histo-
 ria veritatem attinet, ob quasdam causas, quas nihil hoc loco commemorare attinet, videri
 fortasse nonnullis potuisset hoc opus non tam veram historiam esse, quam sub historiae specie
 tacitam vitam monasticam, atque ad Christianam perfectionem exactam, collaudationem, nisi
 Author sub finem eam se ab hominibus a mendacii crimine alienis accepisse testaretur. Et
 ergo, praesertim asseueranti, diffidere, hominis esse mihi videretur, plus suis suspicionibus,
 quam Christiana charitati, qua omnia credit, tribuentis. De Trapezuntij autem transla-
 tione, nihil aliud dicam, nisi eam mihi quidem antea semper valde rudem & impolitam
 visam fuisse, post autem (ubi per Ioannem a sancto Andrea, virum ut optimum & do-
 ctissimum, ita etiam optimorum & doctissimorum librorum copia instructissimum, exem-
 plaris Graeci copia facta est) innumeris etiam locis vitiosam. Quod quidem lubentius certe
 nimis festinationi, quam Graeci sermonis ignorantia tribuendum putarem, nisi nimis multa
 loca essent, in quibus vix festinationis excusatione insciti & nota Interpres deprecari queat.
 Quae res suspicionem mihi nonnullam iniiceret, Trapezuntium fortasse versionis huiusce
 parentem non esse, nisi in quibusdam etiam alijs eum Graeca persaepe non satis assecutum esse
 comperissem. Vtunque se res habeat, noua a nobis traductionem habes, si nihil aliud, pra-
 cedenti profecto, nisi fallor, paulo clariorem ac fideliozem, Vale, & humanissimo viro
 Sanctandrea, cuius libro sum usus, gratiam habe.

D. IOAN. DAMASCENI
 DE BARLAAM ET IOSA-
 PHAT HISTORIA.

Rom. 8.
 Nay. Ora.
 de Aha.

VICINOVE spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei, ut ait
 Apostolus. Illud porro, Spiritu sancto donari, & filios Dei
 fieri, expetendorum omnium extremum est, & quod cum ven-
 tum fuerit, conuiescit omnis contemplatio, quemadmodum
 diuinis litteris proditum est. Hanc igitur excellentem, & ex-
 petendarum omnium rerum supremam beatitudinem sancti
 omnes, qui ab aeo condito extiterunt, per virtutum cultum
 ac studium diuino beneficio consecuti sunt, vt qui partim martyrium subierint,
 atque ad sanguinem vsque aduersus peccatum in acie steterint, partim religiose
 ac Deo deuotae vitae certamen exantlarint, arctamque viam tenuerint, animique
 destinatione martyres extiterint. Quorum luculentas virtutes, ac praecleara faci-
 nora (hoc est, & eorum qui martyrio perfuncti sunt, & eorum qui per religiosam
 exercitationem angelicum vitae genus imitando expresserunt) litterarum monu-
 mentis commendare, atque ob virtutis exemplum ad posteras aetates transmitti
 re, a diuinis Apostolis & beatis Patribus Christi Ecclesia accepit: hoc videlicet
 ad nostri generis salutem velut lata lege promulgantibus. Etenim via ea, quae ad
 virtutem ducit, aspera est atque ardua & permolesta, iis praesertim qui nondum
 sese totos ad Deum transfulerunt, verum adhuc vitiorum animique perturba-
 tionum tyrannide conficiantur. Quod fit, vt multis ad eam illecebris indigeamus,
 nimirum & consilijs ac cohortationibus, & exemplis eorum qui hanc viam
 priores inierint. Id quod etiam minore cum molestia ad eam attrahit: efficitque,
 ne ob vitae difficultatem animis frangamur, ac desperatione afficiamur. Siquidem
 ei quoque, cui ardua & difficilis via incunda est, non perinde quispiam monen-
 do ac cohortando, vt eam ingrediatur, persuaferit. At cum multos ostendit, qui
 eam cofecerint, ac tandem percommodum diuersorium nacti sint, tum vero magis
 cum

Exemplis
 viis quam
 preceptis ad
 virtutis stu-
 dium tra-
 himur.

A eum adducet, ut eandem quoque viam capefferat. Huic igitur ipse quoque regulam insistentem, ac præterea impendens ignavo illi seruo periculum metuens, qui talentum à domino acceptum in terram abdidit, quodque ei quaestus faciendi causa dandum erat, ita occultavit, ut nihil ex eo lucri faceret, historia animabus vilem ad me usque allatam silentio minimè præteribo: quam mihi pij quidam viri interioris Æthiopiæ (quos Indos vocant) ex veris commentariis translata narraverunt. Hæc porrò ad hunc modum se habet.

NARRATIO.

BNDIA, quæ ingens, ac frequentissima est regio, procul ab Ægypto distat, atque undique ab Ægypti parte mari alluitur: à continente autem ad Persidis fines accedit. Ea porrò atra Idololatriæ caligine olim obducebatur, atque extrema barbarie scatebat, nefarii que flagitiis addicta erat. Posteaquam autem vnigenitus Dei Filius, qui est in sinu Patris, signum suum peccati seruitute oppressum indigno animo cernens, misericordia erga ipsum commotus, instar nostri excepto peccato apparuit, ac Patris throno minimè relicto nostræ salutis causa (hoc est ut nos in coelis habitaremus, atque à veteri lapsu excitaremur, ac peccato liberati priorem adoptionem reciperemus) in Virginis corpore habitavit, atque expletis omnibus carnis propter nos assumpta muneribus crucem ac mortem suscipiens, ac terrenis mirandum in modum cum celestibus coniunctis à morte ad vitam rediens, & cum gloria in coelos ascendens, & in Patris dextra magnificè sedens, Spiritum paracletum discipulis, à quibus conspectus fuerat, pro eo ac promiserat, in ignarum linguarum formam misit, ipsosque ad omnes gentes legavit, ut eos, qui in ignorantia tenebris sedebant, illuminarent, atque in Patris & Filij & Spiritus sancti nomine baptizarent, adeò ut deinceps illi partim orientales sedes, partim occidentales regiones, quæ ipsis obtigerat, circumirerent, ac septentrionalia & meridionalia climata peragrarent, ut imperatum munus exequerentur, tum sanctissimus quoque Thomas, vnus ex duodecim Christi Apostolis, in Indiam, salutiferæ doctrinæ illic prædicandæ causa missus est. Domino autem cooperante, ac sermonem per sequentia signa confirmante, Gentilitiæ superstitionis tenebræ depulsæ sunt, atque illi simulacrorum sacrificiis & cultu liberati, ad rectam fidem se adiunxerunt. Sicque Apostolicis manibus velut refecti, Christo per Baptismum conciliati sunt: ac tacitis incrementis augetes, in fide ab omni labe aliena proficiebant, Ecclesiæque per totam regionem extruebant. Cùm autem etià in Ægypto monasteria exædificari, ac monachorum ingentia agmina cumulari cœpissent, atque eorum virtutis, & vitæ rationis ad Angelorum imitationem accedentis fama orbis terrarum fines peruasisset, atque ad Indos usque pervenisset, ipsos quoque ad eiusdem vitæ studium excitavit: adeò ut complures ipsorum relictis omnibus rebus in solitudines cōcederent, atque in mortali corpore, eorum qui corporis expertes sunt, vitæ rationem susciperent. Cùm igitur res præclaro statu essent, atque aureis pennis, ut dici solet, in coelum plerique conuolarent, exurgit quidam Rex in eadem regione, Abenner nomine, vir opibus quidem ac potentia, victoriisque & bellica fortitudine, corporisque proceritate insignis, ac præterea vultus elegantiâ clarus, atque ob mundanos ocysimè que marcescentes rerum successus insolenter se efferens, ceterum, quantum ad animam attinebat, extrema paupertate laborans, ac multis malis constrictus & enectus, quippe qui Gentilium partes teneret, ac supersticioso Idolorum errorum magnoperè addictus esset. Porrò cùm Rex in magnis deliciis ac vitæ oblectamentis & voluptatibus versaretur, nec res vlla esset, quæ non ex ipsius voluntate ac cupiditate succederet, vnum id demum erat, quod ipsi lætitiâ interromperet, animumque ipsius curis pulsaret, nimirum sterilitatis malum. Nam cùm filiis careret, hæc cum

cura sollicitum habebat, quoniam pacto his vinculis solueretur, ac susceptis liberis patris nomen obtineret: quo videlicet apud plerisque nihil est optatius. Atque huiusmodi Rex hic erat, eaque mente ac sententia. At illustrissima Christianorum natio, & monachorum caterue, regis cultum ac venerationem promouendo ducentes, nec ipsius minas metuentes, per Dei gratiam amplissimos progressus faciebant, ut qui in multitudinem omni sermone maiorem excreverent, ac paruum omnino regis rationem haberent, iis autem rebus, quæ ad Dei cultum pertinebant, singularem in modum dediti essent. Ac propterea permulti ex iis, qui ad monasticum ordinem sese contulerant, omnia quidem ea, quæ in vita iucunda sunt, peræquè contemnebant, soliusque pietatis amore tenebantur, ac mortis pro Christo subeundæ siti, futuræque beatitudinis cupiditate flagrabant. Eoque nomine, non timido ac dubitante animo, verum perquam fidenti ac libero salutariter Christi nomen prædicabant, Christumque unum in ore habebant, atque fluxam & caducam præsentium rerum naturam, futuræque vitæ firmitatem & immortalitatem omnibus palam apertèque demonstrabant, ac velut subsidia quædam & semina ipsis porrigebant, quorum ope ad Deum sese conferrent, vitamque in Christo absconditam consequerentur. Ex quo effectum est, ut multi, suavissima illa doctrina percepta, ab acerbis erroris tenebris abscederent, atque ad dulcem veritatis lucem sese adiungerent: usque adeo ut nonnulli, etiam illustres viri, ac senatores, abiectis huius vitæ sarcinis, in monachorum albus sese ascriberent. Rex autem ubi hæc intellexit, ingenti iracundia commotus, atque indignatione feruens, statim edicto sancit, ut Christiani omnes pietatem eiurare cogerentur. Ac deinceps noua suppliciorum genera comminiscerentur, atque inusitata mortis genera minabatur, litterasque ad omnes regionis ditioni suæ subiectæ partes mittebat, quibus & præfectis & ducibus imperabat, ut tormentis, atque iniquis cædibus in homines pietate præditos grassarentur. Præsertim autem in præstantissimos quoque monastici ordinis excandescere, atque impiabile aduersum eos bellum excitabat. Ob eamque causam piorum plerique animo vacillabant: alij autem, quia cruciatibus ferendis impares erant, nefario ipsius imperio parebant. At verò monastica classis duces atque antistes, partim ipsius iniquitatem coarguentes ac refutantes, martyrio vitam finiebant, atque ad sempiternam beatitudinem perueniebant: partim in solitudinibus & montibus sese occultabant: non tormentorum, quæ ipsis denunciabantur, metu, verum diuiniore quodam consilio ac prouidentia.

De procerum regionum Principes qui solitariam vitam amplexus est.

CAP. II.

Vni itaque huiusmodi caligo Indorum regionem inualisset, ac pij & sancti viri vndique vexarentur, impietatis autem propugnatores opibus ac potentia florerent, atque cruoribus & victimarum nidore ipse quoque aer inficeretur, vnus è regionum satraparum principibus, animi fortitudine, corporisque magnitudine ac pulchritudine, ceterisque aliis rebus, quibus corporis elegantia & animi generositas, tanquam certis quibusdam notis exprimi solent, alios omnes antecellebat. Quamobrè cum impium illud edictum audisset, inani hac atque humi serpente gloria & deliciis valere iussis, ad monachorum coetum sese aggregauit, atque in locis solitariis exulans, ieiuniis & vigiliis ac diligenti oraculorum diuinorum meditatione sensus suos apprimè repurgabat, animumque, ab omni vitiosa affectione solutum & abductum, ea luce, quam tranquillitas à vitiosis affectionibus parit, illustrabat. Rex autè cum

Princeps quidam Indicus monasticam vitam suscipit.

A eum maiorem in modū diligat, atque in honore ac pretio haberet, vt hoc au-
 diuit, de amici iactura dolore animo cepit, vehementiusq; aduersus monachos
 exarsit. Atque cum homines ad eum conquirendum quaquaersum misisset, &
 quemadmodum vulgo dicitur, nullum non lapidē mouisset, quod eum inueniret,
 aliquantō post illi, qui ad eum inuestigandum missi fuerant, vt eum in solitudine
 commorari senserunt, ita perscrutati sunt, vt tandem eum arriperēt, atque ad Re-
 gis tribunal fisterent. Rex autem, cum eum, qui quondā splendidis vestibus ute-
 batur, atque in magnis deliciis vitam exiebat, tam viliter & abiectē amictum, ac
 religiosa exercitationis asperitate afflictum, vitæq; solitariae signa haud obscurē
 gestantem conspexisset, moerore simul atq; iracundia implebatur, atque ex vtro-
 que affectu temperato sermone, ita eum allocutus est: O vācors & demens, quid
 te adduxit, vt honorē cum ignominia, & illustrem gloriam cum turpi ac dede-
 coris pleno habitu commutares? Siccine tu, qui regno meo praeeras, atque in co-
 pias meas imperium militare obtinebas, te ipsum puerorum ludibrium effecisti,
 ac non modō meae amicitiae memoriam ex animo procul eiecisti, verū etiā ad-
 uersus ipsam naturam impetum fecisti, ac ne tuorum quidem filiorum misera-
 tione affectus, tum opes, tum omnem vitæ splendorem pro nihilo putasti, tan-
 tamque ignominiam tam luculenta gloria potiorem & praestabiliorem habuisti?
 Quidnam te ad hoc impulit, cuiusnam lucri spes, vt eum, qui Iesus nominatur,
 omnibus diis atque hominibus antepones, ac duram hanc & superstitiosam vi-
 tationem suauissimae huiusce vitæ oblectamentis anteferes? Hac oratione au-
 dita, vir ille Dei, lepida simul, ac placida & aequabili voce ad hunc modum re-
 spondit: Si sermones mecum conferre in animū inducis, o Rex, fac hostes tuos
 è medio tribunali submoueas: ac tum de his rebus, quas intelligere cupis, tibi re-
 spondebo. Illis autem praesentibus nullus mihi ad te sermo erit. Citra sermo-
 nem autem excrucia, obtrunca, fac denique quicquid lubet. Mihi enim mun-
 dus crucifixus est, & ego mundo, vt ait meus magister. Cumque Rex dixisset,
 Quinam tandem sunt hi hostes mei, quos me hinc ablegare iubes? Iracundia,
 inquit ille, & cupiditas. Nam ea primū quidem ab omnium rerum parente
 atque architecto ita productae sunt, vt naturae opitularentur, ac nunc etiam ean-
 dem iis operam praebent, qui, non vt carni, sed vt spiritui consentaneum est, vi-
 uunt. In vobis autem, qui profus carnales estis, nec vllam spiritus partem habe-
 tis, aduersariae extiterunt, eaque, qua inimicis & hostibus conueniunt, exequun-
 tur. Cupiditas etenim, * cum ei à vobis opera datur, voluptatem excitat: cum au-
 tem aboletur, iracundiam. Proinde facessant ipsae hodierno die abs te: praesint
 autem ad eorum, quae dicitur, auditionem ac iudicium prudentia & iu-
 stitia. Nam si iracundiam & cupiditatem de medio sustuleris, atque earum loco
 prudentiam & iustitiam induxeris, verè omnia tibi dicam. Ad quae Rex his ver-
 bis est vsus: En petitioni tuae cessi, atque cupiditatem & iracundiam è concilio
 eiciam: dabōque operam, vt prudentia & iustitia interponantur. Iam igitur
 E absque vllō metu mihi expone, vnde tibi hic error obortus sit, vt ea, quae in vana
 spe posita sunt, iis rebus, quae manibus tenentur, atque oculis cernuntur, antepo-
 nas. Respondens autem Eremita, dixit: Si intelligere cupis, o Rex, vnde mihi
 hoc primū animo iniectum fuerit, vt caducas res contemnerem, ac nō totum
 sempiternarum rerum spei traderem, audi. Olim, cum adhuc iuuenili aetate es-
 sem, bonum ac salutare verbum audiui, cuius vis maiorem in modū me rapuit,
 ipsiusque memoria, diuini cuiusdam seminis instar, pectori meo insita, ita per-
 mansit, vt nunquam à me diuelli potuerit: aded vt & radices egerit, & germen
 ediderit, ac maturo tempore fructum in me tulerit. Huius autem verbi haec vis
 erat. Excordes, inquiebat ille, ac stolidi homines animo ita comparati sunt, vt
 ea quae sunt, perinde ac si non sint, aspernentur: ea autem, quae non sunt, perinde
 ac si sint, amplectantur, ac mordicus retineant. Qui autē eorū quae sunt, dulcedi-
 nem minimè degustauit, is eorum, quae non sunt, naturam perspectam habere

*Regis mun-
do additi
oratio.*

*Ira et cu-
piditas à
tribunali-
bus able-
ganda.
Gal. 6.*

*εὐεργε-
σίαν ἰδο-
νῆν ἐπέ-
σθη, κα-
ταπρο-
μῆν δὲ
θυμῶν.*

*Pij princi-
pis respon-
sio.*

non poterit. Hanc porro nisi exploratam habuerit, quonam modo ea contem-
 net, ac pro nihilo putabit? Porro per ea, quæ sunt, hæc oratio sempiternas res at-
 que à iactatione alienas intelligebat: per ea autem, quæ non sunt, hanc vitam, &
 delicias, ac mendacem prosperitatem, quibus, ô Rex, heu, cor tuum male as-
 xum est: ego quæntem quondam ea complectebat. Verum huius sermonis vis a-
 nimum meum sine ulla intermissione vellicans, mentem, quæ mei principatum
Rom. 7. tenet, ad id quod melius erat eligendum excitabat. Caterum lex peccati, cum
 mentis meæ lege pugnans, ac velut quibusdam compedibus me vinciens, per af-
 fectum erga res præsentis, captivum tenebat. Cum autem Salvatoris nostri beni-
 gnitati ac bonitati me ex hac acerba captivitate vindicare placuit, atque ipse me-
 ti meæ ad superandam peccati legem robur addidit, oculosque mors aperuit, ut
 mali ac boni delectum haberem, tum scilicet, tum inquam, animaduerti sic vidi
 præsentia omnia vanitate & afflictionem spiritus esse, quemadmodum etiam sa-
 pientissimus Salomon quodam loco dixit. Tum peccati velamen è corde meo
Eccles. 1. sublatum est, atque obscuritas ea, quæ ex corporis crassitie animo meo incumbe-
 bat, discussa & dissipata. Atque cuiusnam rei causa procreatus sum, agnovi: mi-
 hi quæ faciendum esse, ut per mandatorum observationem ad summum illum
 rerum omnium effectorem ascendam. Quapropter relictis omnibus rebus eum
 secutus sum. Gratiasque Deo per Iesum Christum Dominum nostrum ago, quod
Exod. 5. me ex luto & latentio labore, ac crudeli & pestifero tenebrarum huius seculi
 principe liberarit, viamque mihi compendiarium & proliuem ostenderit, per
 quam in hoc fictili corpore angelicam vitæ rationem amplexari possim. Cuius ad-
Mat. 7. piscendæ studio arctam hanc & angustam viam ingrediendam mihi duxi, sic
 videlicet animo constitutus, ut præsentium rerum vanitatem, atque instabilem
 earum iactationem & conuersionem, vehementer improberem, neque adduci pos-
 sim, ut credam aliud quicquam præter id quod verè bonum est, bonum appellan-
 dum esse. A quo tu, ô Rex, miserè te abrupisti, ac seiunxisti. Ea quæ de causa nos
 etiam à te disuncti ac distracti sumus, quoniam tu in perspicuum & indubitatum
 exitium ruis, ac nos in idem periculum præcipites ferri cogis. Nam quandiu in
 sola mundi militia censebamur, nullam officij partem prætermittebamus. Ac tu
 quoque optimus testis eris, nos nec negligentia nec socordia nomine unquam
 esse notatos ac reprehensos. Posteaquam autem id quoque, quod omnium bo-
 norum caput est, hoc est pietatem, nobis extorquere, Dei quæ detrimento (quod
 detrimentorum omnium extremum ac grauissimum est) nos afficere studuisti,
 nobisque interim honores ob eam causam in nos collatos, atque amplissima be-
 neficia, in memoriam reuocas, qui fieri potest, ut non optimo iure te veri boni
 inscitia laborare dicam, ut qui omnino hæc inter se componas, pietatem scilicet
 erga Deum, cum humana amicitia, & gloria instar aquæ defluente? Quoniam item
 modo in hac re socij tibi futuri sumus, ac non contra, tum inimicitiam, tum ho-
 norem, tum liberorum amorem, & si quid aliud maius esset, aspernabimur, cum
 te, ô Rex, in Deum sceleratè gerere conspiciamus, qui tibi ipsum esse, & spiri-
 tum ducere præbuit, qui est Christus Iesus omnium dominus: qui cum princi-
 pio careat, eiusdemque cum Patre aternitatis sit, cælosque ac terram sermone
 progessit, hominem tamen suismet manibus effinxit, eumque immortalitate
 coornauit, regemque omnium rerum quæ in terra sunt, constituit, ei quæ, quod om-
 nium rerum præstantissimum erat, hoc est paradysum, tanquam regiam quandam
Gen. 3.
pp. 27 aulam, attribuit. At ille invidia deceptus & in fraudem inductus, & voluptatis
 illecebris delinitus, his omnibus miserè deiectus est: & qui prius beatus censeba-
 tur, miserum spectaculum præbebat, lachrimisque ob acceptam calamitatem di-
 gnus erat. Verum enim verò is, qui nos effinxerat ac procreauerat, benignis rur-
 sum oculis manuum suarum opus conspiciatus, nullam diuinitatis suæ mutatio-
 nem suscipiens, nostræ salutis causa, id quod nos sumus, citra peccatum fa-
 ctus est, atque crucem & mortem sponte subiens, hostem eum, qui iam inde
 ab initio

A ab initio generi nostro inuidebat, prostravit, nosque acerba illa captiuitate liberatos in priorem libertatem pro tua erga nos bonitate restituit, eoque rursum, unde nos inobedientia exturbauerat, ob suam erga nos humanitatem reduxit, maioreque quam antea honore profecutus est. Hunc igitur, qui nostra causa tot cruciatus pertulit, tantisque rursum nos beneficijs affecit, hunc, inquam, ipse rejicis, atque eius crucem dicerijs infectaris, totisque corporis delicijs ac perniciosis affectibus affixus, ignominiosa ac turpitudinis plena simulacra deos appellas. Nec teipsum duntaxat à celestium bonorum coniunctione abstrahis, verum etiam omnes, qui tuis imperijs obtemperant, ab ea remoues, atque in animæ periculum conijcis. Quocirca velim noscas, me minimè commissurum, vt tibi paream, in eademque tecum erga Deum ingratitude verser, atque eam, qui præclarè de me meritus est, mihi que salutem attulit, abiurem, etiam si feris me lacerandum & absumendum obijcias, aut gladio & igni me addicas: quæ quidem in tua potestate sita sunt. Neque enim mortem extimesco, nec præsentia expeto: quippè quæ perquam imbecilla & vana esse compertum habeam. Quid enim in ipsis utilitatis est? quid quod stabile sit ac diuturnum? Neque id solum: verum etiam, tum quoque cum adsunt, ingens ipsis ærumna coniuncta est, ingens moeror, ingens & perpetua sollicitudo. Siquidem eorum voluptati ac perceptioni nihil non mœstitiæ ac doloris adnexum est. Ipsorum diuitiæ, paupertas sunt: ipsorum sublimitas, extrema deiectio. Quisnam autem eorum mala enumerando consequi possit? Quæ quidem paucis verbis Theologus meus mihi demonstrauit, his verbis vtens: Totus mundus in maligno positus est. Ac rursum: Noli te diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Quoniam omne quod in mundo est, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Hanc igitur ego bonam Dei voluntatem querens, omnia pro derelicto habui, cum ijsque me coniunxi, qui eadem cupiditate tenentur, atque eundem Deum expetunt. Inter quos non similtas est, non liuor, non moerores & curæ: sed omnes idem curriculum obeunt, vt ad sempiternas eas mansiones perueniant, quas luminum Pater, ijs à quibus amatur, præparauit.

D Hos ego pro parentibus, hos pro fratribus, hos pro amicis & familiaribus habeo. Ab ijs autem, qui quondam amici mei ac fratres erant, elongaui fugiens, & mansi in solitudine, Deum expectans, qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate. Hæc cum ita commodè ac iucundè à Dei homine dicta essent, Rex iracundia quidem impellebatur, ac sanctum virum acerbis supplicijs excruciare cupiebat. rursus autem se reprimebat, atque id aggredi cunctabatur, venerandam ipsius dignitatem ac splendorem veritus. Sermonem verò excipiens, his eum verbis est allocutus: Vndique, ô miser, exitio tuo studuisti, vt qui ad ipsum, fortuna, vt videtur, te impellente, tum mentem, tum linguam acueris, ac proinde obscuram quandam atque inanem verborum naniam effuderis. Ac nisi sermonis principio me tibi facturum recepissèm, vt è medio concilio iracundiam depellerem, nunc carnes tuas in ignem coniecissèm. Quoniam autem ipse anteuertens, tibi que cauens, huiusmodi verbis me obuinxisti, audaciam tuam obpristinam meam erga te amicitiam fero. Quamobrem exurge, atque ab oculis meis profuge. Non iam te videbo, sed malè mactabo. Ita egressus Dei homo in solitudinem secessit, moerore quidem eo nomine affectus, quod martyrium minimè obijisset, cæterum nullo non die, quantum ad conscientiam attinet, martyrio fungens, atque aduersus principatus & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum huius seculi, aduersus spiritualia nequitia, vt ait beatus Paulus, dimicans. Cum igitur ille abiisset, Rex grauiore iracundia concitatus, acriorem persecutionem aduersus monasticum agmen exercere, maioreque honore simulacrorum cultores ac sacerdotes afficere cœpit.

Præsentia
rerum vana
nitas.

1. Ioan. 5.
et 2.

Iacob. 1.
1. Cor. 2.

Psal. 52.

Ephes. 6.

VM autem Rex in tam graui errore atque impostura verfa-
 tur, nascitur ei elegantissima forma filius, atque ex ea pulchri-
 tudine, quæ ipsi affusa erat, id quod futurum erat, præsignas.
 Sic enim sermone ferebatur, in illa terra puerum pari pulchri-
 tudine ac vñustate nusquam extitisse. Rex autem ob pueri
 natiuitatem maximo gaudio perfusus, eum Iosaphat nomina-
 uit: atque ad idolorum templa demens se contulit, vt demen-
 tioribus sacrificia offerret, laudésque ad edendam grati animi significationem
 persolueret: ignorans nimirum, quisnam bonorum omnium verè autho-
 esset, ad quem spirituale sacrificium adhiberi deberet. Ille igitur rebus inanimis & sur-
 dis filij ortum acceptum ferens, quaquauerfum missis nunciis plebem ad eius na-
 talitia celebranda cogendam curabat. Ac cernere erat omnes Regis metu con-
 fluentes, secumque ea, quæ ad sacrificium accommodata erant, afferentes, pro-
 cuiusque scilicet facultatum modulo, atque erga eum beneuolentia. Præsertim
 autem ipse stimulos eis ad munificentiam admouebat, vt qui quamplurimos &
 maximos boues mactandos offerret. Atque ad hunc modum luculentissimo fe-
 sto peracto, omnes, tam qui senatorij ordinis erant, magistratúqueungebantur,
 quàm militum manum, atque etiam plebeios & ignobiles, amplissimis donis
 prosequabatur. In ipso autem natalitiorum filij solenni die, delecti viri, circiter
 quinquaginta, qui in eorum Chaldæorum sapientia, quæ in conspiciendis notandis-
 que sideribus versatur, studium atque operam collocarant, ad regem conuen-
 ruerunt. Quos cum Rex propius ad se accedere iussisset, de singulis percunctabatur,
 quidnam puer in lucem editus futurus esset. Illi autem longa consideratione ha-
 bita, futurum dicebant, vt opibus ac potentia floreret, atque omnes, qui regnum
 ante ipsum obtinuissent, superaret. Vnus verò Astrologus, qui socios omnes suos
 eruditione anteibat, his verbis vsus est: Quantum ex siderum cursu addiscere pos-
 sum, ô Rex, filij, qui nunc ex te ortus est, amplitudo atque profectus non in tuo
 regno erit, sed in altero præstantiore atque incomparabiliter excellentiore. Atq;
 ipsum Christianorum quoque religionem, quam tu insectaris, arrepturum exi-
 stimo: nec eum ab hoc scopo ac spe aberraturum puto. Hæc scilicet dixit Astro-
 logus, vt olim Balaam: non quòd Astrologia veritate nitatur, sed quòd Deus,
 vt omnis impiis excusatio amputaretur, veritatem per ipsos aduersarios ostende-
 ret. Rex autem, vt hæc intellexit, eiusmodi nuncium gratè ac molesto animo
 excepit, voluptatèque suam mœstitia interrumpi sensit. Nihilominus tamen
 in priuata quadam ciuitate, pulcherrimo palatio extructo, splendidàque domo
 elaborata, illic filium collocauit, iussitque vt exactis primis ætatis annis, nullis
 ad eum accessus pateret. Atque pædagogos ipsi & ministros atate florentes, exi-
 miàque forma præditos constituens, hoc ipsis mandauit, vt nihil eorum, quæ in
 hac vita molesta sunt, perspectum ipsi facerent, non mortem, non senectutem,
 non morbum, non paupertatem, non quidquam aliud molestiæ, quodque ipsi
 oblectationem interpellare possent: verum omnia iucunda, & cum suauis fructu
 coniuncta proponerent, vt in his ipsis animus cum voluptate ac deliciis versans,
 nihil omninò rerum futurarum cogitatione complecti possent, ac ne verbo qui-
 dem tenus de Christi religione, ipsiusque decretis quidquam audiret. Nam hoc
 præ omnibus rebus ipsi occultare in animo habebat, Astrologi nimirum vaticini-
 um veritus. Quòd si ministrorum aliquem in morbum incidere contigisset,
 eum statim illinc eici iubebat, alterumque nitidum optimèque valentem ipsi
 substituebat: vt ne quid omninò salebrofi atque acerbi in filij oculos incurreret.
 Ad hunc modum se Rex gerebat, atque hæc cogitabat, & agebat. Videns enim
 non videbat: & audiens non intelligebat. Cùm autem certior factus fuisset, mo-
 nachos

Rex Astrologos de filio consulit.

Num. 23.

Rex omnes molestos: procul à filio arcere iussit.

A nachos nonnullos (quorum ne vestigium quidem vllum reliquum esse putabatur) adhuc superesse, iracundia astuabat, atque acerrimo impetu in eos ferebatur, ac praecones passim tota urbe & regione procurfare imperabat, qui edicerent, ne monastici ordinis quisquam vsquam omnino post triduum inueniretur: quod si inueniretur, flammis addiceretur. Hi enim sunt, inquiebat, quorum autoritate populus adducitur, vt eum qui cruci suffixus est, pro Deo colat. Interea autem huiusmodi quiddam accidit, quod maiorem ipsi indignationem excitauit, eamque monachis infensioem reddidit.

B *De Principe quodam Christianam fidem occultè proficiente: & de duobus monachis exustis.* CAP. IIIII.

NTER homines dignitate praeditos quidam erat, qui primas in aula obtinebat, vir eleganti vita, ac fidei pietate, qui que salutis suae operam summo studio dabat: occultè tamen, ob Regis metum. Quamobrem nonnulli, ob eam, qua apud Regem pollebat, auctoritatem ipsi inuidentes, eum criminari studebant, ac summo opere laborabant. Et quidem cum Rex aliquando satellitum manu pro suo more sepius, ad venationem profectus fuisset, in venatorum numero probus ille vir erat. Cum autè ipse solus ambularet (diuino, vt opinor, consilio ita ferente) hominem inter densas arbores humi prostratum, ac pede à fera quadam grauitè contritum, offendit. Qui quidè ipsum praetereuntem intuens, precibus ab eo contendebat, ne se praeteriret, verum calamitatis suae miseratione afficeretur, atque in domum suam abducendum curaret. Simul etiam illud adiunxit, suam operam ipsi non proliis inutilem atque inanem fore. Praeclarus autem ille vir ei dixit: Equidem ipse virtutis studio atque amore te assumam, tuique quam maximam potero curam geram. Verum quae tandem est haec utilitas, quam abs te ad me rediturum esse ais? Pauper autem ille & imbecillis: Ego, inquit, sermonibus laesis me deor. Nam si quando in verbis aut colloquiis vulnus aliquod aut afflictio inueniatur, consentaneis medicamentis ea curo, ac, ne malum vltèrius serpat, prohibeo. Pius itaque ille vir, quanquam id quod dixerat, nullius momenti duceret, tamen diuini mandati causa eum in domum suam deferri, eisque, quam par erat, curam adhiberi iussit. At inuidi illi & liuore perciti homines, de quibus antè locuti sumus, improbitatem, quam iam pridem parturiebant, in lucem proferentes, ipsum apud Regem hoc nomine accusant, quod non solum amicitiae ipsius oblitus, Deorum cultum neglexisset, atque ad Christianam religionem animum inflexisset, verum etiam aduersus ipsius maiestatem grauia moliretur, popularem scilicet turbam peruertens, omniumque beneuolentiam sibi concilians. Quod si pro certo scire cupis, inquit, nihil nos fingere atque comminisci, priuatum ei, tentandi ipsius causa, dic te relicta patria religione, ac regni gloria, Christianam fidem amplecti, habitumque monasticum, quem olim tanquam parum honestum persecutus es, induere velle. Nam qui haec aduersus virum illum sceleratè confingebant, ipsius animi institutum ad compunctionem propensissimum exploratum habebant, nec dubitabant, quin si haec verba à Rege audiret, statim ipsi, quod praestantius esset, suadens, auctor futurus esset, vt iis quae rectè consulta essent, nullam moram afferret, atque hinc vera esse, quae dicebant, inuenirentur. Rex autem, qua vir ille erga se beneuolentia esset, minimè ignorans, ea, quae dicebantur, probabilitate omni carere, ac falsa esse censebat. Neque sibi faciendum esse ducebat, vt ea temerè susciperet, verum rem ipsam, atque obiectum crimen exploraret. Quapropter cum eum remotis arbitris acciuisset, tentandi ipsius causa ita eum est allocutus: Nosti, o amice, quonam modo aduersum eos, qui monachi dicuntur, atque adeo aduersum omnes Christianos me gesserim. Nunc autem eo nomine poenitentia

*Callida
Regis oratio
ad prius
Principem.*

ductus, atque presentium rerum pertæsus, ad spes illas, quas eos commemorantes
 audiui, nempe immortalis cuiusdam regni, quod in alia vita futurum est, me con-
 ferre cupio: (nam presentis regnum morte omnino interumpitur.) Istud autem
 mihi nullo alioqui modo consequi, ac voti mei compotem esse posse existimo, nisi
 Christianus sim, regni que mei gloriæ, ac reliquis huiusce vitæ iucunditatibus
 & voluptatibus dicta extrema salute, illos religiosæ vitæ cultores & monachos,
 quos iniquè a sceleratè expulsi, quocumque tandem in loco sint, inquirens, ipsis
 me admisceam. Ad hæc quid ipse ais? & quid mihi faciendum censes? dic quaeso,
 per veritatè ipsam te obtestor. Non enim me fugit, te supra omnes mortales veri-
 studiosum, atque animi probitate præditum esse. Bonus autem ille vir, vt hæc au-
 diuit, abstrusam fraudem nullo modo agnoscens, animi compunctione affectus
 est, lacrimis que perfusus, simplici animo respodit: Rex, æternum vive. Bonum
 & salutare consilium iniisti. Quoniam etiamsi celorum regnum ægrè inueniri
 potest: tamen ipsum omnibus viribus quaerendum est. Qui enim quaerit, inquit
 ille, ipsum inueniet. Presentium autem rerum fructus, licet in speciem oblectet,
 ac voluptatem afferat, pulchrum tamen est eum propellere ac propulsare. Etenim
 noster tum denique est, cum est: & quos oblectat, multò magis rursus excru-
 ciat. Nam & ipsius suauitates & molestiæ umbra imbecilliores sunt, ac velut nauis,
 in mari cursum tenentis, aut aëris, aërem peragrantis, vestigia quamocysimè
 euanescent. Contrà, futurorum spes, quam Christiani prædicant, firma ac tutissi-
 ma est, tametsi in mundo pressuram habeat. Ac iucunditates quidem eæ, quibus
 nunc fruimur, breues sunt: illic autem, nihil omnino præter supplicium, ac nun-
 quam finendos cruciatus accersunt. Harum enim rerum suauitas fluxa & tempo-
 raria est: acerbitas autem, sempiterna. Christianorum contrà labor quidem tem-
 porarius est: voluptas autem & utilitas, immortalis. Quomòrem feliciter velim
 cedat bonum tuum consilium. Pulchrum est enim, ac valde pulchrum, ea que
 interitui obnoxia sunt, cum sempiternis commutare. His verbis auditis, Rex ve-
 hementer quidem indignatus est: ceterum iracundia compressit, neque ipsi tum
 quicquam locutus est. At ille, vt qui prudens ac sagax esset, Regem sua verba gra-
 uiter & molestè accepisse animaduertit, versutoque animo id duntaxat egisse, vt
 ipsius animum exploraret. Domumque reuersus, in moerore atque languore ver-
 sabatur, addubitans videlicet, quonam modo Regis animum mitigaret, atque im-
 pendens sibi periculum effugeret. Cum autem infomnis noctem totam exigeret,
 eius, qui pedis infractione laborabat, in mentem ipsi venit: eumque ad se accitum
 ita est allocutus: Memoria teneo, te mihi hoc dixisse, quòd noxiis verbis medea-
 ris. Ille autem, Est ita inquit: & si opus est, scientiæ meæ specimen edam. Senator
 autem sermonem excipiens, ipsi veterem suam erga Regem beneuolentiam, &
 auctoritatem, quam apud eum obtineret, exposuit: recentemque item sibi versu-
 to animo adhibitum sermonem: & quemadmodum ipse quidem probè respon-
 disset, ille autem, ipsius sermonem molesto animo accipiens, per vultus mutatio-
 nem iram in intimo pectore latitantem ostendisset. Pauper autè ille & infirmus,
 re cum animo suo considerata, dixit: Noscas oportet, vir illustrissime, Regem ma-
 lam ac sinistram aduersum te opinionem concepisse, nempe quòd ipsius regnum
 occupare studeas: atque tentandi tui studio ea dixisse, quæ dixit. Quomobrem
 fac exurgas, ac tonsò capite, splendidisque his vestibus abiectis, atque induto ci-
 licio, cum primùm luxerit, ad Regem adeas. Hoc autem sciscitante quidnam sibi
 hic habitus vellet, responde: De iis rebus, de quibus mecum hesternò die collo-
 cutus es, ô Rex, en adsum, paratus te in hac via, quã ingredi constituisti, sequi. Nam
 etsi deliciæ ac voluptates iucundæ sunt: absit tamen, vt eas post te retineam. At
 verò virtutis iter, quod ingredi paras, licet arduum & asperum sit, tamen, modò
 tecum sim, facile & proclue ac iucundum erit. Vt enim me oblectamentorum
 huius vitæ socium habuisti: ita etiam molestiarum habiturus es: quòd etiam in fu-
 turorum bonorum societatem tecum veniã. Præclarus igitur ille vir infirmi ho-
 minis

Pia respō-
sio.

Luc. 11.

Sep. 5.

Ioan. 16.

Aminis verba comprobans, fecit quemadmodum ipse monuerat. Eum itaque Rex videns, atque audiens, hac quidem de causa delectatus est, ipse nimirum erga se benevolentiam admirans: et que falsa esse, quæ aduersus eum ad se delata fuerant, intelligens, maiore eum honore, atque apud se auctoritate ac familiaritate, donauit. Cæterum aduersus monachos rursus ira exarsit, eorum scilicet hæc præcepta esse dicens, vt homines ab huiusce vitæ voluptatibus abstineant, atque incerta spe tanquam per somnum sese illudi sinant. Cùm autem rursus ad venerationem egredieretur, duos monachos per desertum iter facientes cernit. Quos statim comprehendit, & ad currum suum adduci iussit. Atque iracundis oculis eos intuens, ignemque, vt dici solet, spirans, An non audistis, inquit, ô impostores & circūscriptores, præcones meos aperte proclamantes, ne quis vestri diabolici instituti post triduum in vrbe, aut vlla regni mei regione inueniretur, aut alioqui prorsus igni cremaretur? Monachi autem, En, inquit, pro eo ac iussisti, ex vrbibus tuis ac regionibus excedimus. Verùm cùm longum nobis iter propositum sit, vt ad fratres nostros proficiscamur, ac cibo careamus, hac via incedimus, vt nobis viatica suppetant, nec fame absumamur. Rex autem inquit: Qui mortis minas metuit, huic cibos comparare minimè vacat. Monachi autem, Rectè dixisti, ô Rex, inquit: qui mortem metuunt, id curant, quoniam pacto eam effugiant. Quinam autem hi sunt, nisi qui fluxis rebus intabescunt, easque ad stuporem vsque mirantur? Qui quidem cùm in altera vita quicquid boni sese consecuturos esse desperent, à præsentibus diuelli nequeunt, ob eamque causam mortem timent. At nos, qui iam pridem mundum, & ea quæ in mundo sunt, odio prosequimur, arctamque & angustam viam Christi causa ingredimur, nec mortis metu, nec præsentium rerum cupiditate afficimur: verùm futurarum duntaxat rerum desiderio tenemur. Quoniam igitur mors ea, quam nobis infertis, ad sempiternam & præstantiorem vitam transitus efficitur, idcirco cupiditati potius nobis est, quam terrori. Hic Rex, per solertiam videlicet monachos arripere cupiens, dixit: Quid? An non paulò antè vos secedere dixistis, vt meo imperio pareatis? Quòd si mortem minimè timetis, quid est quamobrem fugam ineatis? En hæc quoque frustra & inaniter iactantes, mentiti estis. Responderunt monachi: Non idcirco fugimus, quòd denunciatam nobis abs te mortem pertimescamus: verùm, tui miseratione comoti, ne grauiorem condemnationem tibi accersamus, secedere in animum induximus. Nam alioqui, quantum ad nos attinet, nullo modo minas tuas expauescimus. Ad hæc Rex ira commotus, ipsos exuri iussit. Sicque Dei famuli extremo vitæ die functi, martyrij coronam per ignem adepti sunt. Statimque edictum promulgatum est, vt si quis monachus inueniri posset, sine vlla inquisitione trucidaretur. Atque ita nullus huiusmodi ordinis in illa regione reliquus factus est, nisi qui in montibus, & speluncis, & cauernis terræ sese occultarant. Verùm hæc hæctenus.

Quinam
sunt, quibus
mors terro-
ri esse so-
leat.

Mors piis
allata, trá-
situs est ad
vitam.

Cur pijs in-
terdum gra-
uante perse-
cutione se-
cedant.

E De Regis filio: & quo pacto ei à patre potestas facta fuerit è palatio,
quoties vellet, egrediendi. C A P. V.

AREGIS filius, de quo initio nobis oratio instituta est, in palatio, quod ipsi extractum fuerat, ita manens, vt à nemine adiri posset, iuuenilem tandem ætatem attingit (cùm interea omnem, tam Æthiopum, quam Persarum, doctrinam percepisset) prudens & cordatus, atque omnibus virtutum dotibus illustris. Quin naturales etiam quæstiones præceptoribus suis proponebat: adeò vt ipsi quoque adolescentis ingenium, animique acumen admirarentur, Rexque etiam ipse ex vultu illius venustate, animique habitu, in stuporem traheretur. Mandabat autem his, qui cum eo versabantur, vt darent operam, ne quid prorsus eorum, quæ in hac vita molesta sunt,

In cœli sa-
gittas pœ-
tere, prouer-
a ma-
soma

intelligeret, nec omninò quòd mors præsentēs voluptates exciperet. Cate-
inani ipse nitebatur, atque (vt prouerbio dicitur) in cœlum sagittas mittere cona-
batur. Quonam enim modo mors humanæ naturæ incognita esse possēt? Itaque
ne pueri quidem cognitionē effugit. Nam cùm animum summa sagacitate or-
natum & instructum haberet, secum ipse considerabat, quidnam patrem addu-
xisset, vt ipsi omnium aditum interdiceret, nec quemlibet ad se accedere patere-
tur. Per se enim intelligebat, hoc citra patris imperium non fieri. Cæterùm ipsum
interrogare verebatur, tum quòd minimè vero consentaneum esse diceret, quin
pater ea, quæ ipsi conducerent, animaduerteret: tum quòd illud secum reputaret,
si id de patris voluntate fieret, quantumlibet ipse percontaretur, se tamen rei ver-
ritate minimè intellecturum esse. Quapropter ex aliis, ac non à patre, hæc scire
constituit. Itaque cùm vnum è pædagogis reliquis chariorem ac familiariorē
haberet, eumque maiore adhuc beneuolentia sibi deuinxisset, atque amplissimis
muneribus affecisset, ab eo sciscitabatur, quidnam Regem impulsisset, vt eum in
hoc septo inclusum teneret. Illud etiam adiungebat: Si mihi apertè hoc exposue-
ris, omnibus te anteponam, perpetuæque amicitiaæ fœdus tecum feriam. Pæda-
gogus autem, vt qui etiam ipse prudens & cordatus esset, puerique sagacitatem,
ac numeris omnibus absolutam prudentiam exploratam haberet, neque sibi ab
eo periculum vllum conflatum iri existimaret, omnia ei sigillatim exposuit, nem-
pe & persecutionē aduersus Christianos, ac potissimum aduersus eos, qui se pie-
tati colendæ totos deuouissent, promulgatam: & quemadmodum ab omnibus
finitimis locis expulsi & eieci fuissent: atque item ea, quæ ipso in lucem edito As-
tologi prædixissent. Ne igitur, inquit, audita eorum doctrina, eam religioni nos-
tra præferas, idcirco à Rege data opera est, ne multi tecum consuetudinem ha-
berent, sed paucis omninò. Ac nobis etiam atque etiam mandauit, vt studeremus,
ne quid huiusce vitæ molestiarum per nos intelligeres. Hæc vt adolescens audi-
uit, nullum alterum verbum adiunxit. Cæterùm salutaris sermo ipsius pectus te-
tigit, ac Paracleti gratia spirituales ipsius oculos aperire aggressa est, eum ad ve-
rum Deum tanquam porrecta manu ducens, quemadmodum orationis progres-
su demonstrabimus. Cùm autem Rex ipsius pater crebrò eum uiseret (singularis
etenim ipsius erga eum amor erat) quadam die his verbis ad eum filius vsus est:
O here, ac Rex, aliquid ex te scire cupio, cuius causa perpetuus mœror, atque om-
nis intermissionis expers sollicitudo animum meum exest, ac conficit. Pater au-
tem ex hoc ipso sermone intimis visceribus discruciatu, ait: Dic mihi, charissi-
me fili, quisnam sit hic mœror qui te obsidet: ac statim eum in gaudium com-
mutare studebo. Tum puer, Expone, inquit, quidnam causæ sit, cur hîc detinear,
atque inter muros & ianuas abs te concludar, eoque statu sim, vt à nemine adiri
ac cerni queam. Quoniam, ô fili, inquit Rex, nolo quidquam videas, quòd pe-
ctori tuo molestiam afferat, tibi que voluptatem interpellat. Siquidem hoc ago
ac specto, vt in perpetuis deliciis, atque omni gaudio, animique voluptate, omne
vitæ tempus traducas. At velim scias, ô here, inquit filius ad patrem, me hoc mo-
do non in gaudio atque animi voluptate, sed potius in afflictione atque ingenti
angustia vitam agere: aded vt ipse quoque cibus ac potus fastidio mihi & acer-
bitati sit. Etenim gestit animus ea, quæ extra has ianuas sunt, perspicere. Quâ ob-
rem si me lætè ac iucundè viuere cupis, iube me arbitratu meo foras progredi, at-
que earum rerum, quarum prospectus mihi negatur, spectaculo animum oble-
ctare. Hæc vt Rex audiuit, mœstitia affectus est, illudque cogitabat, fore, vt si illi
quod petebat denegaret, maiorem ei mœrorem ac sollicitudinem afferret. Quo-
circa se, quæ grata ipse essent, facturum dixit. Ac statim eximios equos, ac satelli-
tum manum regis dignitati congruentem parari iussit, eique foras, quoties vel-
let, progrediendi potestatem fecit. Iis autem, qui cum eo versabantur, summo pe-
rè mandauit, vt curarent ne quid iniucundi obuiam haberet: verùm, quicquid
pulchrum & amœnum ac iucundum esset, ipsi ostenderent, choreasque in viis
agita-

Agitarent, suauissimisque cantionibus operam darent, ac varia spectacula conspicerent: ut ipse mentem his rebus occuparet atque oblectaret. Cum igitur Regis filius ad hunc modum foras crebro progrediretur, quadam die ministrorum obliuione factum est, ut duos viros perspiceret, quorum alter lepra, alter cecitate laborabat. Quos conspicatus, atque animi moestitia affectus, ab iis qui secum erant, quinam hi essent, & quodnam graue hoc spectaculum esset, percontatus est. Illi autem, cum id, quod in ipsius aspectum venerat, occultare non possent, has humanas calamitates esse responderunt, quae ex corrupta materia, & corpore vitiosis humoribus plerumque mortalibus contingere solerent. Tum ille: Cunctisne hominibus hæc accidere consueuerunt? Non cunctis, inquiunt illi, verum iis duntaxat, quorum valetudo propter improbos humores deprauata sit. Rursum igitur **B**isciscitatus perrexit adolescens: Si non omnes homines in has calamitates incidere consueuerunt, sed quidam duntaxat, exploratumne est, quinam sint, quos malorum acerbitates arrepturae sint, an contra citra ullam distinctionem, atque ex improuiso conflantur? Et quis tandem hominum, responderunt illi, futura perspicere, ac perfecte intelligere queat? Hoc enim humanae naturae captum excedit, ac solis immortalibus Diis attributum est. Hic percontandi quidem finem fecit Regis filius: verum ex huiusmodi spectaculo dolorem animo cepit, rei que nouitate ita affectus est, ut oris ipsius forma immutaretur. Rursum autem foras progrediens, in capularem quendam senem incidit, rugata facie, fractis ac dissolutis tibiis, curuo corpore, capite prorsus cano, qui præterea dentibus carebat, atque concisum quiddam & interruptum loquebatur. Stupore itaque correptus, cum hominem eum propius ad se adduci iussisset, eos, qui tum aderant, interrogabat, eequidnam tam insolens spectaculum esset. Illi autem dixerunt: Hic ætate valde prouectus, ac paulatim decedentibus ipsi viribus, membrisque imbecillitatem contrahentibus, ad hanc, quam cernis, ærumnam peruenit. Et quisnam, inquit ille, ipsius finis est? Nihil aliud, inquiunt illi, quam mors ipsum excipiet. Omnibusne hominibus, inquit ille, hoc propositum est, an quibusdam duntaxat contingit? Responderunt illi: Nisi mors anteuertens, aliquem hinc abducat, fieri non potest, quin temporis progressu status huiusce periculum non faciat. Tum adolescens: **D**Quoto anno hoc cuiquam contingit? atque prorsusne mori necesse est, neque ars vlla est, qua mortem effugiamus, atque in hanc calamitatem minimè incidamus? Dicunt ei: Octogesimo aut centesimo anno ad hanc senectutem homines perueniunt, ac deinde moriuntur: nec aliter fieri potest. Debitum enim naturale mors est, hominibus ab initio impositum: neque vlla ratione ipsius aduentus vitari potest. Hæc omnia ut sagax ille ac prudens adolescens audiuit, atque intellexit, intimo corde ingemiscens, dixit: Acerba hæc vita est, atque omni dolore ac moestitia plena, si res ita se habet. Et quonam modo quisquam in incertæ mortis expectatione, cuius aduentus non modò vitari non potest, sed etiã, ut dixistis, incertus est, securo animo erit? Abiitque hæc secum voluens, atque assidue considerans, mortisque memoriam identidem animo repetens, ac deinceps in doloribus animique consternatione viuens, atque in perpetuo mœrore degens. Atque apud se dicebat: Ergone mors me aliquando corripiet? Et quisnam erit, qui mei post mortem meminerit, cum tempus omnia obliuione contriuerit? Num præterea morte functus in nihilum dissoluatur: an contra altera quædam vita est, & alter mundus? Hæc, & his similia, perpetuò cogitans, pallore conficiebatur. Præsente tamen patre, si quando ad eum veniret, hilarem ac mœrore vacuum animu præ se ferebat: quod scilicet ea, quæ cogitabat, ad ipsius cognitionem venire nollet. Incredibile autem in modum aliquem nancisci cupiebat, qui ipsius pectori certam fidem faceret, ac bonum sermonem ipsius auribus instillare posset. Quocirca de pædago go eo, cuius antè mentionem fecimus, rursum quærit, num quem norit, qui ad eam rem, cuius cupiditate flagrabat, adiumento ipsi esse, ipsiusque mentem, grauibus cogitationibus æstuantem, atque huiusmodi curam abiicere nequeuntem

Mors naturale debitum est.

confirmare possit. Ille autem, ea, quæ prius dicta fuerant, in memoriam rursus ipsi reuocans, dicebat: Iam quoque prius tibi exposui, quemadmodum pater tuus sapientes illos viros, ac pietati colendæ deuotos, qui de huiusmodi rebus disputat, partim obruncarunt, partim irato, atque infenso animo expulerunt. Nec vllum modi in tota hac vndique regione cognosco. Quo quidem homine magna ille molestia impletus, grauique animi vulnere affectus, ei similis erat, qui ingentem thesaurum amisit, atque in eius inuestigatione mentem totam occupatam ac defixam habet. Ac proinde in perpetuo languore & solitudine versabatur, omnesque mundi iucunditates & voluptates in ipsius oculis piceali cuiusdam & excretionis instar erant. Cùm autem hoc animi statu esset, ac magno cum gemitu bonam inuenire cuperet, infomnis ille oculus, qui omnia cernit, atque omnes saluos fieri, & ad veritatis agnitionem venire vult, ipsum aspexit, suamque ipsi consuetam benignitatem ostendens, quodnam iter tenendum esset, hoc modo demonstrauit.

Barlaam callida arte ad Regis filium accedit: ac pulchra parabola ostendit homines ex habitu externo minimè aestimandos esse.

CAP. VI.

*Barlaam
diuino ad-
monitu in
Indiâ præ-
fiscitur.*

RAT enim eo tempore monachus quidam diuinarum rerum peritus, vitæque ac sermone ornatus, atque in omni monastica viuendi ratione summoperè versatus: vnde oriundus; aut ex quo genere, dicere nequeo, verùm in solitudine quadam Sennaaritudis terræ domicilium habens, ac sacerdotij dignitate præditus. Huic porrò seni Barlaam nomen erat. Hic igitur, cùm diuino quodam admonitu quonam statu Regis filius esset, comperisset, è solitudine egressus, ad cultam & habitabilem terram profectus est: mutatoque habitu suo, atque indutis mundanis vestibus, & conscensa nauis, ad Indorum regnum se contulit, ac mercatorem se esse fingens, in eam urbem, in qua Regis filius palatium habebat, ingreditur. Per multosque dies illic commoratus, qui rerum ipsius status esset, diligenter exquisiuit, & quinam essent, qui propius ad eum accedere solerent. Cùm igitur pædagogum eum, de quo superius à nobis mentio facta est, ipsi omnium familiarissimum esse intellexisset, seorsim eum conueniens, his verbis vsus est: Scias velim, domine mi, me mercatorem esse, atque ex longinqua regione venisse, eximiumque pretij lapidem habere, cui nullus vnquam similis inuentus est: quemque nemini adhuc ostendi. Tibi autem hoc declaro, quòd te prudentem ac cordatum virum esse videam: vt me ad Regis filium introducas, ipsique eum dono dem. Siquidem bona omnia incomparabiliter antecellit. Nam & iis, qui cordis oculis capti sunt, sapientiæ lucem affert, & surdis aures aperit, & mutis vocem impertit, & ægrotautes in sanitatem asserit, & stultos sapientiâ donat, & dæmones pellit, ac denique quicquid pulchrum & expectandum est, domino suo vberimè suppeditat. Ait ad eum pædagogus: Te quidem hominem grauis atque constantis animi esse video: cæterum verba tua tuam immodicam quandam iactantiam præ se ferunt. Quot enim excellentes atque ingentis pretij lapides & vniones viderim, quonam modo enumerando recensere queam? nec tamen vnquam aut vidi aut audiui, qui eas, quas commemorasti, vires haberent. Veruntamen eum mihi ostende: ac si talis est, qualem ais, sine vlla cunctatione ad Regis filium te introducam, qui te maximis honoribus ac beneficiis ornabit. Priusquam autem per ipsum oculorum obtutum, qui falli nequit, dicta tua confirmaris, fieri non potest, vt domo meo ac Regi de re incerta & incognita hæc tam immodica ac prætumida renunciem. Dixit autem Barlaam: Rectè dixisti te huiusmodi vires ac facultates, nec vnquam perspexisse, nec audiisse.

A diisse. Etenim oratio ad te mea, non de re vulgari, sed ingenti quadam & admiranda est. Quod autem eum cernere quæsiuisti, audi quid dicam. Lapis hic summi pretij, præter eas, quas dixi, vires & facultates, hanc etiam habet. Eum enim præterea facile prospicere non potest, qui sanum ac firmum oculum, corpusque purum, atque ab omni spurcitiæ alienum non habet. Nam si quis, his duabus, rebus non recte comparatis, in hunc pretiosum lapidem oculos temere ac petulanter iniciat, ipsa quoque scilicet, qua præditus est, cernendi vi, ac mente insuper multabitur. Ego porro, ut potè medicinæ minimè rudis & ignarus, oculos tuos sanos esse conspicio: ac proinde vereor, ne hanc quoque, quam habes, cernendi facultatè amittas. Verùm de Regis filio audiui, eum, tum vitæ castitate præditum esse, tum pulchros ac perspicaces oculos habere. Quocirca thesaurum hunc ipsi ostendere minimè dubitabo. Quamobrem ne commiseris, ut hoc negligas, ac re tanti momenti dominum tuum priues. Ille autem ad eum dixit: Si hæc ita se habent, ne mihi lapidem ostendas. Siquidè plurimis peccatis vita mea inquinata est: ac præterea ne oculos quidem satis sanos habeo. De hac autem re dominum meum Regem certiores facere minimè cunctabor. Hoc sermone habito, ad Regis filium ingressus, omnia ei sigillatim exposuit. Ille autè, ut præceptoris verba audiuit, spirituali quadam lætitiâ & voluptate pectus suam afflari sensit. Ac velut numine correptus, hominem celeriter introduci iussit. Ut igitur ingressus est Barlaam, eique, quam conueniebat, pacem dedit, sedere iussus est. Cùmque præceptor secessisset, Iosaphat ad Senem dixit: Velim mihi præciosum illum lapidem ostendas, de quo magna & admiranda abs te commemorari præceptor meus mihi narravit. Barlaam autem suam ad eum disputationè ad hunc modum auspicatus est: Haudquaquam æquum est, ô Rex, ad illustrem tuam excellentiam, quidquã falso & inconsideratè me dici. Omnia enim, quæ de me ad te allata sunt, vera atque ab omni dubitatione aliena sunt. Verùm nisi prudentiæ tuæ prius periculù fecero, nefas est hoc mysterium tibi declarare. Ait enim Dominus meus: Exiit qui seminatur, seminare. Et dum seminatur, alia quidem ceciderunt secus viã, & volucres cœli comederunt illa. Alia ceciderunt super petrosam, ubi nõ erat terra multa, & cõfestim exorta sunt, eò quòd non haberent terram multã. Sole verò exorto astuauerunt, & quia non habebant radicem, aruerunt. Alia autem ceciderunt inter spinas, & surgentes spinæ suffocauerunt ea. Alia postremò ceciderunt in terram bonã, & dederunt fructum centuplum. Quocirca, si in corde tuo frugiferam ac bonã terram inuenero, diuinum semen in te conicere, atque ingens mysteriũ tibi aperire minimè dubitabo. Si autè petrosa ea & spinea fuerit, viãque, à quolibet calcata, omninò salutare hoc seminare haudquaquam ferere, ipsũque, auibus & feris, ante quas margaritas proicere mihi prorsus interdictũ est, in prædam obicere præstiterit. Verùm de te meliora ac salutari viciniora confido: nempe quòd & lapidè, qui pretiũ omne superat, videbis, ac per luminis ipsius splendorem hoc consequeris, ut ipse quoque lumen efficiaris, fructũque, centuplũ feras. Etenim tua causã longã viam conficere studui, ut quã nunquã vidisti, tibi ostenderem, atque ea docerem, quã nunquã audiisti. Dixit autem ad eum Iosaphat: Equidè ipse, venerande Senex, incredibili quodã, atque eiusmodi, qui nullo modo coërceri queat, desiderio teneor, nouum quendã ac bonum sermonem audiendi. Atque ignis in pectore meo incensus est, qui me ad necessarias quasdã quæstiones intelligendas vehementer inflammat. Cæterum adhuc hominè nancisci mihi non licuit, qui de hæc re certam mihi fidè facere posset. Quòd si sapientè quendam & doctrinã præditum virum nactus fuero, ac salutarem sermonè audiero, nec auibus, ut opinor, nec feris, eum tradã: nec rursus petrosus & spineus, ut tuis verbis utar, ero. Quin potius & cãdido ac sincero animo eum accipiã, & cruditè ac diligenter cõseruabo. Tu verò si quid eiusmodi nosti, ne quæso id reticeas, verùm mihi narres. Quãprimũ enim è lóginqua regione te venisse audiui, animi voluptate affectus sum, atque in bonã spem veni, fore, ut opera tua id quòd cupiebam, consequerer. Eòque nomine sta-

Matt. 13.

Quibus pia
doctrina
prædicanda
sit.

tim te ad me introduxi, comite, que, tanquam familiarium meorum & equalium aliquem excepi. Atque utinam spe mea minime fallar. Dixit autem Barlaam: Præclare, atque, ut regia magnificentia dignum erat, hoc fecisti, ut non ad externæ vilitatis speciem animum adijceres, verum abstrusæ spei seipsum traderes. Erat enim aliquando magnus quidam & illustris Rex, cui, cum in aureo curru, satellitum manu regia maiestate digna cinctus iter faceret, contigit, ut duos viros, lacris & fordidis vestibus, atque ore macie confecto, ac maiorem in modum pallido, obuios haberet. Regi porò exploratum erat, eos corporis afflictatione, ac vix Deo consecrata laboribus carnes suas ita cōfecisse. Ut igitur eos vidit, è curru statim desiliens, atque humi prostratus, eos adorauit: ac deinde surgens, amicissimè complexus est, & salutauit. Proceres autem ipsius ac præfecti hoc moleste tulerunt, eum facinus regia gloria indignum admisisse existimantes. Verum cum coram ipso reprehendere minime auderent, cum germano ipsius fratre agebant, ut Regem admoneret, ne diadematis amplitudinem & sublimitatem ad hunc modum dedecore ac contumelia afficeret. Cum itaque ipse hæc fratri dixisset, atque intempestiuam & præposteram ipsius humilitatem accusasset, responsum ipsi Rex dedit, quod à fratre minime intellectum est. Mos enim Regi erat, ut cum aliquem morte mulctaret, præconem cum tuba, quæ quidem mortis idcirco dicebatur, ad ipsius fores mitteret. Atque ex tubæ illius clangore omnes ei moriendum esse intelligebant. Itaque cum aduesperasset, letalem tubam ad fratris sui fores clangorem edituram, Rex misit. Ut igitur ille hanc tubam audiuit, desperata salute per totam noctem domesticis rebus consuluit. Manè autem atra ac lugubri veste indutus, cum vxore ac liberis ad palatij fores flens ac lamentans profectus est. Cum autem Rex ipsum ad se admisisset, atque ita eiulantem vidisset, his verbis vsus est: O stulte ac demens, si fratris tui, cum quo idem tibi genus, & par honor est, in quem nullius omnino sceleris tibi conscius es, præconem ita extimuisi, quoniam modo mihi reprehensionis notam idcirco inuisisti, quòd Dei mei præcones, qui mortem, ac Domini, in quem me multa & grauius scelerata perpetraste scio, pertimescendum aduentum mihi quauis tuba vocaliùs altiùsque denunciant, humiliter ac demisse salutarim? En igitur, ut tuam amentiam coarguerem, hac ratione vsus sum: quemadmodum etiam eos, qui tibi, ut me reprehenderes, in animam induxerunt, statim stolidos & amètes esse demonstrabo. Atque ita curatum, & vtiliter instructum fratrem suum domum remisit. Iussit autem è ligno quatuor arcas effici, quarum cum duas vndique auro contextisset, foetidæque cadaverum ossa in eas iniecisset, aureis ferris eas obfirmavit: reliquis autem duabus pice ac bitumine oblitis, pretiosisque lapidibus & exquisitis vponibus, omni que vnguentaria fragrantia impletis, asperisque funibus constrictis, proceres eos, à quibus obcirorum illorum occursum reprehensus fuerat, ad se acciuit, ipsisque quatuor has arcas proposuit, ut quanti hæc, quanti que illæ pretij essent, aestimarent. Illi autem duas eas, quæ inauratæ erant, maximi pretij esse asserebant, neque enim aliter fieri posse in quiebant, quin in ipsis regia coronæ ac cingula recondita essent. Eas contra, quæ pice ac bitumine oblitæ erant, viles omnino, ac nullius pretij esse aiebant. Rex autem ipsis dixit: Ne me quidem fugiebat, vos hoc dicturos esse. Nam sensibus oculis ea quæ in sensum cadunt, perspicitis. Atqui non ita faciendum est: verum interioribus oculis, siue pretium, siue vilitatem & foeditatem, quæ intus condita est, spectare oportet. Ac protinus inauratas arcas aperiri iussit. Quibus patefactis, grauis quidam ac teter odor exhalauit: atque iniucundissimum spectaculum oculis obiectum est. Ait itaque Rex: Hic eorum typus est, qui cum splendidis & illustribus vestibus vtantur, atque ob ingentem gloriam & potentiam insolenter se efferant, intus tamen foetidis cadaveribus ac flagitiis pleni sunt. Post autem, cum eas, quæ pice ac bitumine oblitæ erant, aperiri iussisset, omnes eos qui aderant, splendore, atque odoris suauitate, quæ in ipsis recondita erat, oblectauit. Dixitque eis:

Scitis

Homines non ex habitu externo aestimandi sunt.

Quibus similes sunt, qui externe vilitatem pulchri sunt.

Ascitis cuius rei hæc arca similes sint? Humilibus nimirum atque abiectis istis viris, vilibusque vestibus indutis, quodrum vos externum habitum intuentes, contumelia ac probro mihi duxistis, quod ante eos in terram me abiectissem. Ego autem eorum dignitatem atque animarum pulchritudinem spiritualibus oculis considerans, ex ipsorum contactu gloriam contraxi, eosque quavis corona & quavis regia purpura præstantiores existimaui. Ad hunc igitur modum pudorem ipsis incussit, eosque in his rebus, quæ in aspectum cadunt, minimè oberrare docuit, verum ijs animum adiungere, quæ intellectu percipiuntur. Itaque ad pij & sapientis regis similitudinem ipse quoque accessisti: ut qui bona spe nixus me susceperis: quæ quidem, ut opinor, minimè te fallat. Dixit autem ad Beum Iosaphat: Hæc omnia pulchrè atque concinnè dixisti. Verum illud scire aueo, quisnam sit tuus dominus, quem tu orationis initio de illo seminatore verba fecisse dicebas.

Barlaam orthodoxam doctrinam Regis filio exponit.

CAP. VII.

RVSVS igitur sermonem assumens Barlaam, dixit: Si, quisnam dominus meus sit, intelligere cupis, dominus Iesus Christus est, vnigenitus, inquam, ille Dei filius, ille beatus & solus potens, ille rex regum & dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem, ac lucem habitat inaccessibilem, qui cum Patre & Spiritu sancto glorificatur. Neque enim eorum numero sum, qui multos hos & petulantes deos colunt, atque hæc animæ expertia & furda simulacra venerantur. Verum vnum Deum agnosco & confiteor, qui in tribus personis, hoc est Patre & Filio & Spiritu sancto, atque vna natura & essentia, in vna gloria & regno minime diuiso glorificatur. Hic igitur in tribus personis vnus Deus, principij ac finis expers, sempiternus, increatus, immutabilis, corpore vacans, inuisibilis, circumscriptione carens, animi comprehensionem fugiens, solus bonus ac iustus est: qui omnia, tam quæ oculis cernuntur, quam quæ oculorum obtutum fugiunt, ex nihilo in ortum produxit: *1. Tim. 6.*

Primum scilicet inuisibilem ac coelestem virtutum innumerabilem quandam multitudinem à materia & corpore secretam, hoc est ministros diuinæ maiestatis spiritus: deinde autem mundum hunc in aspectum cadentem, hoc est cælum ac terram, & mare, quem etiam latissima luce coornauit, cælum nempe Sole ac Luna & sideribus, terram autem omnis generis stirpibus, ac variis animantibus, mare denique numerosissimis piscium generibus. Hæc omnia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. *Rerum creatio. Naxiã. 2. Orat. de Pasch. Psal. 148.*

Post autem hominè suis met manibus effingit, sumpto nimirum à terra ad corporis compositionem luto, anima autem rationis & intelligentiæ particeps per suam insufflationem ipsi tributa, quæ quidem ad Dei imaginem & similitudinè effecta esse scripta est: ad imaginem videlicet, propter vim intelligendi atque arbitrij libertatem: ad similitudinè autem, propter virtutis ipsius, quoad eius fieri potest, imitationem. Hunc porro hominem, arbitrij libertate atque immortalitate donatum, eorum, quæ in terra sunt, Regem constituit. Atque ex ipso sceminam, quæ ipsi auxilio esset, ipsi similem effecit: conuocatoque in Edem ad Orientem paradiso, voluptatis omnis atque oblectamèti pleno, hominem, quem effinxerat, in ipso collocavit: sic quidem, ut diuina omnes omnia ligna, quæ illic erant, sine vllò impedimento eum percipere iuberet, vnus autem duntaxat degustatione ipsi interdiceret (quod quidem lignum scientiæ boni & mali appellatum est) his verbis utens: Quacunque die comederitis ex eo, morte moriemini. Enimvero vnus ex prædictis angelicis copiis, qui vni agmini præerat, cum naturalis vitij ne minimum quidem vestigium à Creatore accepisset, verum boni causâ procreatus fuisset, libera mentis inductione à bono in malum desle-

xit, atque insolentia elatus, aduersus Domini ac Deum rebellare voluit. Ac propterea ex ordine suo ac dignitate expulsus est, atque pro beata illa gloria & angelico nomine, diaboli ac satanae nomen consecutus est. Deus enim ipsum, ut caelesti gloria indignum, praecipit ex caelo exturbauit. Cum eo porro simul a caelesti & eiecta est ingens angelorum, qui ipsi suberant, multitudo: qui quidem mentis inductione mali effecti, ac boni loco principis sui defectionem secuti, damnatum nomen, ut impostores ac circumscriptores, acceperunt. Diabolus igitur, abigato prorsus bono, malaque natura assumpta, inuidiam aduersus hominem concepit, propterea quod seipsum e tanta gloria eiectum, illum autem ad tantum honorem subiectum perspiceret: eumque e beata illa viuendi ratione deicere moliebatur. Quare serpentem imposturae suae officinam nactus, per eum foeminam conuenit. Cumque eam spe diuinitatis adduxisset, ut interdictum lignum degustaret, per eam postea etiam Adamum (nam hoc primo homini nomen fuit) in fraudem impulit. Porro autem, ut primus homo contra diuinum imperium interdictam plantam degustauit, a summo parente atque archiecto e deliciarum paradiso exterminatur, atque beatae illius & ab exitio immunis vitae loco in hanc (heu) miseram vitam incidit, ac postremo morte mulctatur. Atque hinc vires nactus diabolus, & victoria elatus, aucto hominum genere, omne improbitatis genus ipsis in animum iniecit. Ex quo factum est, ut Deus ingentem peccati impetum coercere ac reprimere volens, terrae diluuium induxerit, atque omnem animam viuentem extinxerit. Cum autem vnum duntaxat in illa aetate iustum virum inuenisset, hunc cum vxore ac liberis in arca quadam seruatum, solum in terra constituit. Posteaquam autem rursus homines numero augeri coeperunt, Dei oblivione capti sunt, atque ad grauiorem impietate proruperunt, ut qui diuersis peccatis in seruitute se addiderint, atque in varia errorum genera distraxerint. Alij enim casu ac fortuito omnia ferri, prouidentiaeque expertia esse censuerunt: tanquam scilicet nullus dominus sit, qui ea regat ac moderetur. Alij fatum inuenerunt, natalisque sideribus omnia commiserunt. Alij stultos deos malos, ac multis vitiosis affectionibus laborantes coluerunt: quod videlicet suarum affectionum & grauium flagitiorum defensores & patronos eos haberet. Quorum etiam formas picturam exprimentes, surdas statuas, ac sensu carentia simulacra in altum erexerunt, eaque in templis inclusa coluerunt & adorarunt, seruietes nimirum creaturae potius quam Creatori. Quidam enim Solem & Lunam ac sidera, quae Deus ad lucem terreno huic mundo afferendam posuit, coluerunt: quae quidem anima & sensu carent, ac Creatoris prouidentia illuminantur & conferuantur, non autem quicquam per se virium habent. Alii autem ignem & aquam ac reliqua terrae elementa, quibus nec anima nec sensus inest. Neque eos, qui anima & ratione praediti sunt, eiusmodi rebus cultum adhibere puduit. Alii feris, & reptilibus, & pecudibus, & quadrupedibus animantibus venerationem tribuerunt: hinc scilicet sese rationis magis expertes ostendentes, quam ea ipsa quae colebant. Alii turpium quorundam & abiectorum hominum formas depinxerunt, eosque deos appellarunt, partim masculos, partim foeminas: quos etiam ipsi met adulteros, & homicidas, & iracundos, & inuidos, & furiosos, & parricidas, & fratricidas, & fures, & raptores, & claudos, & debiles, & veneficos, & insanos esse tradiderunt, atque horum nonnullos mortem obiisse, nonnullos fulmine percussos fuisse, nonnullos hominibus seruisse, atque exules extitisse, nonnullos vulnera accepisse ac lamenta edidisse, atque ob improba & foeda flagitia in animalia sese immutasse. Quod fiebat, ut homines ab ipsis diis occasionem sumentes, omni impuritate genere sese contaminarent. Ac tum horrenda quidem caligo genus nostrum tenebat: neque erat qui intelligeret, nec qui Deum requireret. Ea autem aetate Abraham solus inuentus est, qui animae sensum firmum ac valentem haberet, atque ex rerum conditarum prospectu conditorem agnosceret. Nam cum coelum ac terram & mare, Solem item & Lunam ac reliqua considerasset, huiusmodi ornatum concinnitatis plenum

Diaboli in
hominem
inuidia.
Sap. 2.

Diluuium.
Gen. 7.

Varia sal-
se religio-
nis genera.

Psal. 13.

Abraham
ex rebus con-
ditis condi-
torem agno-
scit.

A plenum admiratus est. Cùmque mundum, & ea quæ in ipso sunt, conspexisset, non casu ac fortuito ea extitisse atque conseruari existimauit. Nec rursus terræ elemētis, aut inanims simulacris ornatus huiuscemodi causam ascripsit: sed Deū verum per hæc agnouit, atque vniuersi effectorem & conseruatorem esse intellexit. Deus autem eius probitatem animi, atque candorem, rectamque iudicium comprobans, seipsum ei patefecit (non quidē vt naturā est, neque enim fieri potest, vt creata natura Deum cernat: verum per dispensatorias quasdam Dei visiones, quemadmodum ipse nouit) pleniorē quæ sui cognitionem in ipsius animo inferens, gloria sua affectit, sibi que famulum asciuit. Qui quidem per successione[m] his, qui ab ipso promanarunt, transmissa pietate, eos veri Dei cognitione instruxit. Eamque ob causam Dominus semen ipsius in infinitam multitudinem excrescere voluit, populūque sibi peculiarem appellauit: eosque, Ægyptiæ gentis, ac tyranni Pharaonis seruitute pressos, editis horrendis atque admirandis signis & prodigijs per Mosē & Aaronem, viros sanctos, ac Prophetiæ dono præditos eduxit. Quorum etiam opera Ægyptios, pro eo atque ipsorum improbitas merebatur, excruciauit: & Iraëlitas (sic enim populus ille, qui ab Abrahamo ortum duxit, vocabatur) siccis pedibus per rubrum mare, scissis videlicet aquis, atque tum à dextra tum à sinistra muri instar effectis, traiecit. Cùm autem Pharaō & Ægyptij à tergo eos sequeretur, reuersa aquæ eos prorsus deleuerunt. Ac postea, cùm per maxima miracula, diuinōque prospectus, quadraginta annorum spatio populū in deserto deducere, ac cœlesti pane eum aleret, Legem (quæ futurorum typus atque adumbratio erat) lapideis tabulis diuinitus inscriptam dedit, eamque Mosi in monte tribuit. Quæ quidem ab omnibus simulacris, & flagitiosis actionibus abducebat, solūque verum Deum venerari docebat. Sic igitur per singentia miracula ipsos in bonam quandam terram induxit, quam olim Patriarchæ illi Abrahamo se ipsius seminari daturum receperat. Ac longum esset commemorare, quot quamque magna & admiranda, & illustria atque eximia beneficia, quæ numerum omnem excedunt, in eos contulerit. Quibus omnibus id agebatur, vt ab omni nefario cultu & flagitio genus humanum abstraheret, atque in veterem statum reuocaret. Nihilō secius tamen adhuc natura nostra erroris libertati seruiebat, ac per diaboli tyrannidem mors in homines regnum obtinebat, omnesque diuina sententia condemnatos in infernum trans mittebat. Cùm igitur in eiusmodi calamitatem ac miseriam venissemus, minimè nos despexit is, à quo effecti atque in ortum producti fuera[m]us: neque manuum suarum opus funditū perire sinit. Verum benigna Dei ac Patris voluntate vni-genitus Filius & Dei Verbum, qui est in sinu Patris, ille inquam eiusdem cum Patre ac Spiritu sancto substantiæ, ille quoque omni antiquior, ille principij expers, qui in principio erat, & apud Deum ac Patrem erat, & Deus erat, ad seruos suos indulgenter se demittit: & quidem ita, vt hæc demissio nec verbis declarari, nec mente comprehendi possit. Nam cùm Deus perfectus esset, perfectus homo ex Spiritu sancto & sancta Maria virgine Dei genitrice efficitur, non ex viri semine, aut voluntate, aut concubitu, in labis omnis experte virginis vtero conceptus, sed ex Spiritu sancto, quemadmodum ante conceptionem archangelorum vnus missus est, qui nouam illam & admirandam conceptionem virgini nuntiaret. Et enim Dei Filius ex Spiritu sancto sine semine conceptus est: compactaque sibi in virginis vtero carne animata anima rationis ac mentis particeps, prodiit in vna persona & duabus naturis, perfectus Deus, & homo perfectus, matris virginitatē etiā post partum ab omni labe conseruans. Atque iisdem omninō, quibus nos, excepto peccato, passionibus obnoxius effectus, infirmitates nostras suscepit, ac morbos nostros portauit. Quoniam enim per peccatum mors in mundum introierat, necesse erat, vt qui redemptionis munere perfuneturus erat, ab omni peccato purus esset, peccati que morti minimè obnoxius. Triginta porrò annis cum hominibus versatus, in Iordanis vndis à Ioanne, viro sancto, ac Prophetarum

Deus, natura est à veniēte vniuersi patet

Gen. 15. I. Pet. 2.

Exod. 15.

Exod. 11. Legis Moysi effectus.

Christi in carnatio. Ioan. 1.

Ioan. 1.

Heb. 4. Esa. 53. Rom. 5.

Luc. 3. omnem præstantissimo, baptizatus est. Eoque baptizato, vox eiusm odi de celo à Deo Patre delata est: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Atque Spiritus sanctus columbæ specie in ipsum descendit. Ac deinceps magna & admiranda signa efficere cepit, mortuos videlicet ad vitam reuocans, cæcis lucem adferens, dæmones in fugam vertens, furdos & claudos curans, leprosos purgans, atque inueteratam naturam nostram vndique renouans, operibusque erudiens, ad virtutis viam edocens, atque à corruptione abstrahens, & ad sempiternam vitam iter monstrans. Vnde etiã duodecim discipulos elegit, quos Apostolos nominauit, ipsisque negotium dedit, vt cœlestem vitam rationem prædicarent, quam vt in terra ostenderet, ac nos humiles & terrenos per incarnationem suam cœlestes efficeret, venerat. At verò admirandæ ipsius ac deitati consentaneæ vitæ, atque infinitorum miraculorum inuidia & furore commoti, Iudæorum pontifices ac principes, apud quos scilicet commorabatur, & ad quorum vtilitatem admiranda huiusmodi signa & prodigia perpetrarat, beneficiorum omnium immemores, eum morte mulctarunt, vno nimirum ex ipsius discipulis ad ipsum prodendum arrepto. Comprehensumque ipsum Gentibus dederunt, ipsum inquam, qui omnium vita erat, ac sponte hæc suscipiebat. Hac enim de causâ venit, vt nostra causâ omnia perperetur, quò videlicet nos à vitiosis affectionibus in libertatem vindicaret. Cùm autem multa in eum suppliciorum genera exercuissent, eum ad extremum cruce cõdemnarunt. Atque omnia in carnis, quam ex nobis assumpsit, natura pertulit: diuina interim ipsius natura ab omni perfectione libera manente. Nam cùm duplici natura præditus esset, hoc est diuina, & eã quam à nobis assumpsit, humana quidem natura perpeffa est: diuinitas autem à perfectione immunis & immortalis erat. Cruci igitur in carne affixus est innocens Dominus noster Iesus Christus. Peccatum enim non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius. Proindeque mortis obnoxius non erat. quandoquidem, vt iam dixi, mors per peccatum in mundum introiuit. Verùm nostra causâ carne mortem oppetiit, vt nos à mortis tyrannide redimeret. Descendit ad inferos, usque contritis, eas, quæ ab orbe condito illic inclusa tenebatur, animas liberauit. In sepulcro conditus, tertia die resurrexit: cùm scilicet mortem superasset, victoriãque nobis aduersus eam donasset, atque immortalitatis largitor immortalitatem carni conciliaffet. Discipulis visus est: ipsisque pacem impertiuit, ac per eos vniuerso mortalium generi. Post quadraginta autem dies in cœlos ascendit, atque in Patris dextra sedet, rursumque venturus est iudicare vivos & mortuos, ac reddere vnicuique iuxta opera sua. Post gloriosam autem suam in cœlos ascensionem sanctissimum Spiritum ad sanctos suos discipulos in ignis specie misit: cuius instinctu peregrinis linguis loqui cœperunt, quemadmodum ipse dabat eloqui illis. Hinc igitur per ipsius gratiam in omnes Gentes dispersi sunt, atque orthodoxam fidem prædicauerunt, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, & docentes seruare omnia Saluatoris præcepta. Ad hunc igitur modum Gentes à recta via aberrantes illustrarunt, ac supersticiosum idolorum errorem de medio sustulerunt. Quamuis autem hostis, cladem suam indignissimè ferens, nunc quoque bellum aduersus pios excitet, stultis videlicet ac stolidis persuadens, vt idolorum cultum adhuc retineant: imbecilla tamen ipsius vis effecta est, atque ipsius frameæ per Christi potentiam in finem defecerunt. En tibi Dominum meum ac Deum & salutis authorem paucis verbis declaravi. Pleniùs autem eum cognosces, si ipsius gratiam in anima tua acceperis, diuinòque beneficio tibi contigerit, vt ipsius seruus fias.

Iosaphat Christianam fidem amplectitur: Barlaam de vi Baptismi, ac de resurrectione & iudicio disserit.

CAP. VIII.

H A E G

Aec verba ut Regis filius audiuit, ipsius animus lumine percussus est, ac praeter latitiam solio suo exurgens, Barlaamque complectens, dixit: Fortasse, nisi me coniectura fallit, vir praestantissime, hic est inestimabilis ille lapis, quem non abs re occultum tenes, nec cuilibet promiscue ostendis, verum his demum, qui sanis ac firmis animi sensibus praediti sunt. Ecce enim, ut haec verba auribus excepi, suavissima lux pectus meum subit, & graue illud mœroris velamen, quod iam pridem animo meo undique incumbabat, statim sublatum est. Si igitur recte conicio, fac quaeso sciam. Sin autem aliquid his, quae abs te commemorata sunt, praestantius nosti, ne cuncteris id mihi rursus aperire. Rursum igitur respondit Barlaam: Ita sane, mi domine, ac Rex, hoc est illud magnum mysterium, quod absconditum est à seculis & generationibus: in extremis autem temporibus hominum generi patefactum. Cuius declaratione olim per Spiritus diuini gratiam multi Prophetæ ac iusti viri praedixerunt, multifariam multisque modis edocti, atque alta voce annunciantes. Cumque salutem omnino futuram prospicerent, eiusque cernenda cupiditate tenerentur, non tamen eam perspexerunt: verum vltima hæc generatio diuino beneficio salutis authorem suscepit. Quamobrem qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Dixit autem Iosaphat: Omnia ea, quae abs te dicta sunt, sine vlla dubitatione credo: eumque quæ annuncias, Deum gloria afficio. Hoc vnū peto, ut sine vlllo errore cuncta mihi declares: quidque mihi faciendum sit exacte doceas.

CAtque etiam quidnam baptismus sit, quem ab iis, qui fide praediti sunt, accipi debet, deinceps fac intelligam. Ille autem ad eum respondit: Sanctæ huius & incontaminatæ Christianorum fidei velut radix ac certum fundamentum diuini baptismi gratia est, ut quæ omnia à natiuitate contracta peccata expiet, atque ea inquinamenta, quæ ex vitio conflata sunt, prorsus expurget. Sic enim Saluator mandauit, ut per aquam ac Spiritum regeneremur, atque ad veterem dignitatem redeamus: per orationem videlicet, ac salutarem inuocationem, ad aquam accedente Spiritu sancto. Baptizatur igitur iuxta Saluatoris sermonem, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Atque ita Spiritus gratia in eius, qui baptizatur, anima immoratur, eam illustrans, ac diuinam reddens, atque imaginem illam ac similitudinem Dei, ad quam condita est, ipsi instaurans. Ac deinceps, veteribus omnibus vitij operibus abiectis, nouæ vitæ cum Deo pactum inimus, ac puriorem viuendi rationem auspicamur: quod nimirum etiam cohæredes eorum efficiamur, qui ad immortalitatem regenerati sunt, ac sempiternam salutem consecuti sunt. Citra baptismum autem fieri non potest, ut quisquam bonam spem consequatur: quamlibet etiam pios omnes pietate antecelluerit. Sic enim Deus Verbum, qui, ut generi nostro salutem afferret, humanitatem suscepit, dixit: Amen dico vobis, nisi quis regeneratus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum caelorum. Quamobrem ante omnia te rogo, ut animo fidem accipias, ac statim ardentissimo quodam desiderio ad baptismum accedas, nec vllam omnino moram adhibeas. Periculosa siquidem est dilatio: propterea quod praestitutus morti dies incertus est. Iosaphat autem ad ipsum dixit: Et quanam bona illa spes est, cuius fieri posse negasti, ut quisquam citra baptismum compos fiat? Quidnam etiam illud est, quod caelorum regnum appellas? Vndenam item Dei humanitate induti verba audiisti? Quinam rursus est incertus morti praestitutus dies, de quo ingens sollicitudo pectus meum subiens, mœroribus ac doloribus carnes meas conficit, atque adeo ipsum ossium robur exest? Denique vtrum morientes in nihilum dilabimur, an contra post praesentem peregrinationem alia vita superest? Hæc & his consentanea ex te scire auebam. Barlaam autem huiusmodi responsum his verbis dedit: Bona ea spes, de qua locutus sum, regni caelestis est. Ea autem est eiusmodi, ut nulla omnino humana lingua explicari possit. Ait enim Scriptura: Quæ oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non

Coloss. 1.

Heb. 11.

Mar. 16.

Baptismus
Christiana
fidei radix.

Mat. 28.

Naz. Ora.
de sanct.
Baptism.Sine bap-
tismo nulla
bona spes esse
potest.
Iosaph. 3.Periculosa
est salutis
dilatio.Esa. 64.
I. Cor. 13.

ascenderunt, quæ preparauit Deus diligentibus se. Cum autem abiecta hæc crassa carne, beatitudinem illam diuino beneficio consecuti fuerimus, tum ille, cuius beneficio spes nostra nos minimè fefellerit, nos docebit, efficietque, vt bonorum illorum gloriam, omnem meritis captum superantem, lucem illam, quæ nulla ratione exprimi potest, vitam illam, quæ morte non interruptitur, ac denique illam cum angelis vitæ consuetudinem cognoscamus. Nam si hoc diuinitus consequamur, vt cum Deo, quantum humanæ naturæ fas est, consuetudinem habeamus, omnia ea, quæ nunc nobis ignota sunt, ab eo sciemus. Hoc enim, Scripturis diuinitus inspiratis edoctus, omnium maximè cœlorum regnum, esse duco, nempe ad sancta, & quæ vitæ initium dedit, Trinitatis contemplationem accedere, atque incomparabili ipsius lumine purius illustrari, ac reuelata facie ipsius gloriam omnem verborum facultatem superantem contueri. Nec verò mirandum est gloriam illam, ac lucem, & arcana bona nullis verbis declarari posse. Neque enim ampla & eximia essent, si nos, terreni & mortales, ac grauem hanc, & affectionibus obnoxiam carnem gestantes, ea tum cogitatione percipere, tum verbis exprimere possemus. Quæ cum explorata tibi sint, ea fide sola citra vllam dubitationem accipe, atque ab omni fictione abhorre: illudque stude, vt per bona opera immortalem illam gloriam arripias. Quæ cum tibi potiri contigerit, perfectius hæc cognoscas. Quod autem ex me quæsiuisti, quoniam modo nos incarnati Dei verba audierimus, hoc habeto, nos per sacrosancta Evangelia, ea, quæ ad theandricam, hoc est Dei cum homine coniuncti, dispensationem pertinent, didicisse. Nam ita sanctus ille liber appellatur, vt qui immortalitatem, & statum à corruptione alienum, & sempiternam vitam, & peccatorum remissionem, & cœlorum regnum, nobis, qui mortales, interituique obnoxij, ac terreni sumus, fauente annunciet. Quem quidem scripserunt, qui spectatores ac ministri Verbi fuerunt. De quibus superius dixi, quod Saluator noster Christus discipulos & apostolos elegerit. Qui quidem nobis post gloriosam Dei in cœlos ascensionem, ipsius in terra vitæ rationem, & doctrinam ac miracula, quantum ab hominibus præstari poterat, litterarum monumentis mandarunt. Sic etenim in extrema libri sui parte eximius ille inter diuinos Euangelistas dixit, Sunt & alia multa, quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum eos, qui scribendi sunt, capere posse libros. In hoc igitur diuino Euangelio, tum incarnationis, tum declarationis, tum miraculorum, tum præceptorum ipsius historia, Dei Spiritu exarata continetur. Ac deinde supplicij illius ab omni labe remoti, quod Dominus nostra causa subiit, sanctæque triduo post resurrectionis, atque in cœlos ascensionis, ac denique illustris ac metuendi ipsius secundi aduentus mentio habetur.

Rursem enim Dei Filius cum gloria, omni sermone præstantiori, atque ingenti cœlestis militiæ multitudine in terram venturus est, vt de mortalium genere sententiam ferat, atque vnicuique, pro eo ac gessit, repperdat. Etenim cum Deus hominem ab initio effinxisset (quemadmodum etiam iam tibi exposui) insufflauit in eum spiraculum vitæ: quæ quidem anima rationis atque intelligentiæ particeps appellatur. Quoniam autem morte damnati sumus, omnibus nobis mori necesse est: nec fieri potest, vt hic calix hominem vllum prætereat. Nihil autem est aliud mors, quam animi à corpore disunctio. Ac quidem illud corpus, quod terra effectum est, posteaquam ab animo seiunctum est, in terram, ex qua sumptum fuerat, reuertitur, ac corruptum dissoluitur. Anima autem, immortalis cum sit, eò proficitur, quod summus ille effector imperat, vel, vt rectius loquar, quemadmodum ipsa sibi, cum adhuc in carne versaretur, hospitium præparauit. Vt enim quisque vitæ raunere hinc functus fuerit, illic recepturus est. Denique confectis longis temporum curriculis Deus noster cum metuenda & sermonis facultatem superante gloria ad iudicium de orbe ferendum veniet. Cuius metu cœlorum virtutes commouebuntur, atque omnis angelorum exercitus tremore correptus coram ipso astitabit: tum videlicet, cum in archangeli voce ac diuina tuba

mortui

Cœlorum regnum in qua re potissimum consistat.
1. Cor. 3.

Ioan. 21.

Luc. 11.

Gen. 2.

Quid sit mors.
Gen. 3.
Eccl. 3.

Luc. 21.

1. Thess. 4.

A mortui ad vitam redibunt, ac tremendo ipsius throno fistentur. Est autem resur-
rectio, animæ rursus cū corpore cōiunctio. Quocirca hoc ipsum corpus, quod
interit, ac dissoluitur, ita resurget, vt deinceps interire nequeat. Nec verò huic rei
fidem yllō modo obrogare in mentem tibi veniat. Neque enim ei, qui ipsam pri-
mum ē terra effinxit, postea quā in terram, ex qua sumptum est, rediit, iuxta
Creatoris sententiam rursus ad vitam excitare impossibile est. Nam si, quot res
Deus ex nihilo in ortum produxerit, tecum reputes, istud satis magno argumen-
to tibi futurum est. Etenim sumpta terra, quæ prius non erat, hominē procrea-
vit. Quonam igitur modo ē terra homo factus est? Quonā modo ipsa ex nihilo
producta est? Quonam item fundamento nititur? Quonam denique modo ex
ipsa, infinita, tum brutorum, tum seminum, tum stirpium, genera producta sunt?
B Quin etiam in nostro quoque ortu velim hoc consideres. An non enim perexi-
guū semen in terram, hoc est in vuluam ipsum excipientem emittitur? Vnde igitur
hæc tanta animalis effectio? Quamobrem ei, qui omnia ex nihilo produxit,
atque etiamnum producit, minimè impossibile est, corpora ea, quæ morte extin-
cta atq; corrupta sunt, è terra ad vitā reuocare, vt vnusquisque consentaneā ope-
ribus suis mercedem recipiat. Laboris enim est, inquit ille, præsens tempus: futu-
rum autem, mercedis. Alioqui, vbi nam Dei iustitia erit, nisi sit resurrectio? Si-
quidem multi probi viri, cū in hac vita multas calamitates ac multa supplicia
tulissent, per vim tandem de medio sublati sunt. Nonnulli contrā impij ac faci-
norosi homines in deliciis ac prosperis rerum successibus præsentem vitam con-
sumperunt. At Deus, vt qui simul & bonitate & iustitia præstet, resurrectionis,
ac referendarum rationum diem constituit: vt, cū quæque anima corpus suum
receperit, improbus quidem & sceleratus, qui hîc omnia secunda ac lata habue-
rit, illic scelerum pœnas luat: probus contrā, eorum, quæ iniquè gesserit, pœnis
in hac vita persolutis, illic bonorum hæreditatem consequatur. Audient enim,
inquit Dominus, qui in monumentis sunt, vocē Filij Dei. Et exhibunt, qui bona
fecerunt, in resurrectione vitam: qui autem mala egerunt, in resurrectionem iu-
dicij. Quo scilicet tempore sedes quoque collocabuntur, atque antiquus dierū,
rerumque omnium parens & architectus, præsidebit. Ac libri aperientur, in qui-
bus omnium nostrum actiones, sermones, cogitationes, inscriptæ continentur.
D Atque igneus fluuius rapido cursu voluetur, cunctaque, quæ in abstruso delite-
scunt, patefient. Non illic patronus, aut verborum lenocinium, aut falsa excusa-
tio, aut opum potentia, aut dignitatum fastus, aut amplissima munerum largitio-
nes, rectum iudiciū suppressere poterunt: verū incorruptus ille ac verus iudex
ad iustitiæ lancem omnia perpendet, hoc est, & actionem, & sermonem, & cogi-
tationem. Ac proficiscuntur, qui virtutibus operam dederunt, ad sempiternā vitā,
& lucem omnem orationis vim excedentem: vt cum angelis oblectentur,
atque arcanis bonis fruantur, sanctæque Trinitati purè astent: Qui autē turpibus
flagitiis sese deuinxerint, atque omnes impij & peccatores, ad sempiternum cru-
ciatum: qui quidem gehenna dicitur, & exteriores tenebræ, & infomnis vermis,
& stridor dentium, aliæque innumera tormenta. Quorum omnium nullū æquè
grave & acerbū est, atque à Deo abalienari, & à dulcissima ipsius facie abiici, glo-
riaque illa, quæ nullis verbis exponi potest, orbari, atque inspectante vniuerso or-
be traduci, & ignominia, quæ nunquam finem habitura sit, notari. Postea quā
enim horrenda illa sententia edita fuerit, omnia deinceps immutabilia & couer-
sionis omnis expertia manebunt: sic videlicet, vt nec vita læta iustis finē habitura,
nec afflictio & pœna peccatoribus terminū acceptura sit. Neque enim sublimior
post eum alter iudex est, nec per sequentia opera purgatio, nec præstitutus emen-
dationis terminus, nec alia vlla iis qui in cruciatu versabuntur, ars & ratio: quip-
pè cū supplicium vnà cum ipsis in sempiternum duret. Quæ cū ita sint, qua-
les tandē nos in sanctis conuersationibus ac pijs actionibus esse oportet, vt digni
habeamur venturas minas effugere, atque à dextris Filij Dei stare? Nā hæc iusto-

368

Gen. 2.

2. Cor. 5.
Psal. 61.Dei iustiti-
æ sine resurre-
ctione con-
stare non
potest.

Ioan. 5.

Dan. 7.

Gravissi-
ma pœna
damnatoris
est visio
Dei carere.

2. Pet. 3.

Mat. 25.

rum stultio est: quemadmodum contra miserima ad finistram pars peccatoribus assignata est. Post autem Dominus iustos Patris sui benedictos vocans, in perpetuum regnum introducet: peccatores autem cum ira & execratione a suavi & tranquilla facie sua abiectos (quod nihil grauius & acerbius ex cogitari potest) ad sempiternam poenam ablegabit.

Quod breuiter & compendiose superius dixit, hic fusius exponit, ac Scripturæ testimonia producit. CAP. IX.

SOSAPHAT autē his ad eum verbis vsus est: Magnas quaedam & admirandas res, magnōque metu ac tremore dignas mihi, o homo, narras, siquidē hęc ita se habent, atque postquam fatis concesserimus, & in cinerem ac puluerem dissoluti fuerimus, resurrectio & regeneratio futura est, rerumque in vita gestarū examen ac merces. Verūm quo argumento hęc probas? & quonā pacto ei rei, quę nondū oculis perspecta est, auditę atque intellectę vsque adeo firmā & indubitātā fidē adhibuistis? Nam quę iam gesta ac re ipsa declarata sunt, etiā si ipsi minimē videritis, at ab iis, qui ea viderunt, ac memorię prodiderunt, audiuiistis. Quonam autē modo de rebus futuris tam magna & prætumida prædicantes, certam de iis fidem naçti estis? Respondit Barlaam: Ex iis, quę iam cōtigerunt, de futuris etiā certam fidem naçtum. Nam qui hęc prædicarunt, nec vlla in re à vero aberrarūt, verūm per signa & prodigia, variāsque virtutes sermonibus suis robur conciliarunt, iidem etiā de futuris nos admonuerunt. Quemadmodū igitur hęc nihil præposterū ac fictum docuerūt, verūm omnia ea, quę ab ipsis dicta & facta sunt, Sole clariūs effulserūt: eodē quoque modo illic verē omnia tradiderunt. Quę quidē etiā ipse Dominus noster ac herus Iesus Christus, tum sermone, tum opere, cōfirmavit. Amen enim, inquit, dico vobis, quia venit hora, quando mortui audient vocem Filij Dei: & qui audierint, viuent. Ac rursum: Venit hora, in qua omnes qui in monumētis sunt, audiet vocē Filij Dei. Et procedēt qui bona fecerunt, in resurrectionē vite: qui verō mala egerunt, in resurrectionē iudicij. Ac rursum ait: De mortuorum autem resurrectione non legistis quod dictum est vobis à Deo, dicente, Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob? Deus porrō, mortuorū Deus nō est, sed viuentium. Vt enim colliguntur zizania, & comburantur: sic erit in cōsumptione seculi huius. Mittet Filius Dei angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem, Et mittet eos in caminum ignis: illic erit fletus, & stridor dentiū. Tunc iusti fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorum. Hęc dicens, addidit: Qui habet aures audiēdi, audiat. His igitur pluribusque aliis verbis Dominus corporū resurrectionē declarauit. Re ipsa autē sermonibus suis fidē astruxit, cūm mortuos ad vitā reuocauit, ac sub terrestris vitę suę catastrophē Lazarum quendā amicum suū, qui iam quatrduo mortuus erat, ac scētebat, è monumēto vocauit, eūque, qui animam efflauerat, viuum exhibuit. Quin ipse quoque Dominus perfectam, nec iam morti subiectā, resurrectionem auspicatus est: quippē qui morte in carne degustata, triduo pōst ad vitam rediit, ac mortuorū primogenitus effectus est. Quanquam enim alij quoque, à morte ad vitam excitati sunt: morte tamen rursus functi sunt, nec futurę verę resurrectionis imaginē exhibere potuerunt. Solus autem ipse resurrectionis illius author ac princeps extitit: vt qui immortalī resurrectione ad vitam redierit. Hęc illi etiā, qui ab initio spectatores ac ministri Verbi fuerunt, prædicarunt. Ait enim beatus Paulus, qui non ab hominibus, sed è cœlo vocatus est: Notum vobis facio, fratres, Euangeliū, quod annunciaui vobis. Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi, quod Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas, & quod sepultus est, & quod resurrexit secundū Scripturas. Si autem Christus prædicatur

Ioan. 12.

Luc. 20.

Mat. 24.

Luc. 8.

Ioan. 11.

1. Cor. 15.
Qua ratio-
ne Christus
resurgentis
imagine ex-
hibuit.

Gal. 1.

Rom. 4.

1. Cor. 15.

A dicatur: quod resurrexit à mortuis, quomodo dicunt quidam, quod resurrectio mortuorum non est? Nam si mortui non resurgunt, ne Christus quidem resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est fides vestra. Adhuc estis in peccatis vestris. Si in hac tantum vita sperantes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit à mortuis, primitia dormientium. Quoniam quidem per hominem mors, per hominem autem resurrectio mortuorum. Vt enim in Adam omnes moriuntur: ita in Christo omnes viuificabuntur. Et paucis interiectis: Oportet enim, inquit, corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoriam tua? Vbi est mors stimulus tuus? Destruetur autem prorsus ac delebitur mortis potentia, ut quæ iam vim suam non exerat, verum deinceps hominibus immortalitas, atque incorruptibilitas sempiterna concedatur. Erit igitur, erit inquam sine vlla dubitatione mortuorum resurrectio: idque certissime credimus. Quinetiam rerum in vita gestarum examen ac præmia & pœnas fore perspectum habemus, in metuendo videlicet aduentus Christi die, in quo cœli igne soluentur, & elementa ardore contabescant, vt Theologi cuiusdam verbis vtar. Nouos autem cœlos, ac nouam terram, secundum ipsius promissionem expectamus. Nam quod illic operum præmia & pœnæ sint, nihilque omnino bonorum vel malorum negligatur, verum & actionum, & verborum, & cogitationum merces recondita sit, ex his Christi verbis constat: Quicumque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam. Ac rursum ex his: Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab hædis. Et statuet oves quidem à dextris suis, hædos autem à sinistris. Tunc dicit Rex his qui à dextris erunt: Venite benedicti Patris mei: possidete regnum vobis paratum à constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Hospes eram, & collegistis me. Nudus, & cooperuistis me. **D** Infirmus, & visitastis me. In carcere eram, & venistis ad me. Cur his verbis vitur, nisi quia beneficia, quæ à nobis in egenes conferuntur, sibi asciscit? Et alio loco ait: Omnis quicumque confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui est in cœlis. En per hæc omnia, ac plura alia, firma & certa esse bonorum operum præmia declarauit. Quemadmodum etiam contra improbarum actionum pœnas illic reconditas esse denuntiavit, per admirandas scilicet, & eximias parabolas, quas ille sapientiæ sors prorsus sapienter exposuit. Etenim diuitem quendam inducit, purpura & bysso indutum, ac quotidie splendide epulantem, tenacem autem atque à misericordia remotum, adeo vt pauperem quendam Lazarum nomine, ad fores suas iacentem despiceret, ac ne ipsas quidem mensæ suæ micæ ei impertiret. Vtroque igitur extremo vitæ die functo, pauper quidem ille atque vlcerosus in Abrahamæ finem delatus est (quo nempe vocabulo proborum virorum sedem declarauit) diues contra acerbissimo flammæ supplicio in inferno addictus est. Ad quem etiam Abraham his verbis utebatur, Recepisti bona in vita tua: & Lazarus similiter mala. Nunc autem ipse consolatur, tu verò cruciaris. Rursum alio loco cœlorum regnum homini regi simile esse ait, qui filio suo nuptias fecit. Per nuptias porro futura lætitia & claritas indicatur. Etenim ad humiles ac terrenis affectibus imbutos homines verba faciens, ab ijs rebys quæ ipsis visitatæ ac familiares erant, parabolas duxerat: non quod nuptias & mensas in æuo illo esse ostenderet, sed ad eorum crassitiam sese demittens, his vocabulis utebatur, vt futura ipsis perspicua faceret. Omnes itaque, inquit, rex ille sublimi præconio ad nuptias inuitauit, atque vt bonis illis ad satietatem vsque fruerentur. Multi au-

DDD

1. Pe. 2.

Operum
merces asse-
ritur.

Matt. 10.

Mat. 25.

Luc. 12.

Luc. 16.

Matt. 22.

rem eorum, qui inuitati fuerant, ire neglexerunt: verum seiplos, partim in agris, partim in negotiationibus, partim in vxoribus nuper acceptis occupantes, nuptialis thalami splendore caruerunt. Illis autem sua sponte à suauissima illa lætitia exclusis, alij vocati sunt, atque impletæ sunt epulæ discumbentibus. Ingressus autem Rex vt videret discumbentes, vidit illic hominem non vestitum veste nuptiali. Et dixit ei: Amice, quomodo huc intraisti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit Rex ministris: Ligatis pedibus ac manibus eius, tollite eum, & mittite in tenebras exteriores. Illic erit fletus, & stridor dentium. Per hos porro, qui nuptiis interesse recusarunt, nec ei, à quo vocabantur, villo modo morem gesserunt, illi significantur, qui ad Christi fidem minimè accurrerunt, verum aut in idolorum cultu, aut in aliqua hæresi perstiterunt. Per cum autem, qui veste nuptiis consentanea carebat, is demum intelligitur, qui fide quidem præditus fuit, ceterum spiritualem vestem impuris flagitiis conspurcauit, meritò que proinde à nuptialis thalami lætitia submotus est. Quin aliam quoque huiusmodi parabolam eodem pertinentem attulit, propositis nimirum decem quibusdam virginibus, quarum quinque prudentes erant, & quinque fatuæ. Quæ quidem fatuæ acceptis lampadibus suis non sumpserunt oleum secum, prudentes autem sumpserunt. Hoc autem loco per oleum probarum actionum possessionem significauit. Media autem nocte, inquit, clamor factus est, ecce sponsus venit, erite obuiam ei. porro per mediam noctem diei illius incertitudinem indicauit. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ: & quæ paratæ erant, exierunt obuiam sponso, & intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua. Quæ autem imparatæ erant (quas etiam idcirco non abs re stultas appellauit) cum lampades suas extingui perspicerent, ad oleum emendam sese contulerunt. Posteaque clausis iam foribus accedentes, clamabant, dicentes, Domine, domine, aperi nobis. Ipse autem respondens dixit eis, Amen dico vobis, nescio vos. Ex his omnibus perspicue constat, improbis actionibus, atque adeo sermonibus, ipsisque etiam cogitationibus, suam esse mercedem constitutam. Dixit enim Saluator: Dico vobis, quod omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij. Ac rursum: Vestri verò & capilli capitis omnes numerati sunt. Quo scilicet loco per capillos minutissimas etiam considerationes, animique cogitationes significauit. Consentanea autem his quoque beatus Paulus tradit. Viuus est, inquit, sermo Dei, & efficax, ac penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ & corporis, spiritus quoque & compagum ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis, & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem nobis est sermo. Hæc etiam Prophetæ longis abhinc temporibus, Spiritus sancti gratia illustrati, aperitissime nunciauerunt. Ait enim Esaias: Ego opera illorum noui, & reddam eis. Ecce venio, vt congregem omnes gentes & linguas: & venient, & videbunt gloriam meam. & erit cælum nouum, & terra noua, quæ ego faciam manere coram me. Et veniet omnis caro, & adorabit me in conspectu meo, dicit Dominus. Et exhibunt, & videbunt cadauera hominum, qui præuaricati sunt in me. Nam vermis eorum non morietur: & ignis eorum non extinguetur. Et erant vsque ad satietatem visionis omni carni. Ac rursum de die illo ait: Et inuoluetur cælum sicut liber, omnes stellæ cadent sicut folium de vinea. Ecce enim dies Domini venit plenus furore & ira, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores eius conterendos ex ea. Quoniam stellæ cæli & splendor earum non expandent lumen suum. Et obtenebrabitur Sol in ortu suo, & Luna non splendet in lumine suo. Et quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo. Ac rursum ait: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri, peccatum. Væ qui dicitis malum bonum, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Væ qui potentes estis ad biben-

*Explicatio
superioris
parabolæ.*

Mat. 25.

*Oleum quid
significet.*

Math. 11.

Mat. 10.

Heb. 4.

Esa. 66.

Esa. 13.

Esa. 5.

A bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Qui declinatis iudicium pauperum, & diripitis substantiam egenorum, vt sit vobis orphanus in pradam. Et quid facietis in die visitationis? & ad quem confugietis in auxilium? & vbi derelinquetis gloriam vestram, ne in visitationem incidatis? Propter hoc, sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit: sic radix eorum quasi fastida erit, & germen eorum vt puluis. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israël blasphemaerunt. Eodem accidit quod ait alius Propheta: Iuxta est dies Domini magna & velox nimis. Vox diei Domini amarior: tribulabitur fortis. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiae, dies calamitatis & miseriae, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris, super ciuitates munitas & super angulos excelsos. Et tribulabo malignos, & ambulabunt cæci, quia Domino peccauerunt. Et effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpus eorum sicut stercora. Sed & argentum eorum, & aurum eorum, non poterit liberare eos in die furoris Domini. In igne zeli eius deuorabitur omnis terra, quia cõsummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Insuper etiam Dauid Rex & Propheta ad hunc modum clamat: Deus manifeste veniet, Deus noster, & non filebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Aduocabit cœlum defursum, & terram discerneret populum suum. Ac rursus: Exurge Deus, inquit, & iudica terram: quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. Ac rursus: Tu reddes unicuique iuxta opera sua. Cõplura autem etiã alia huiusmodi, tum Psalmista, tum omnes Prophetæ diuino Spiritu edocti, de futuro iudicio ac mercede prædicarunt. Quorum sermones Saluator quoque certissime cõfirmans, nos mortuorum resurrectionem, rerumque in vita gestarum mercedem, atque immortalẽ futuri seculi vitam credere docuit.

Seph. 1.

Psal. 49.

Psal. 77.

Iosaphat superiori oratione compunctus, quidnam sibi faciendum sit, petit. Barlaam eum ad suscipiendum baptismum hortatur, eiq; præmium eorum exponit, qui ad Deum sese conuertunt. CAP. X.

IOSAPHAT autem ingenti ob hæc verba animi cõpunctione plenus, lachrimis perfundebatur. atque his ad Senem verbis vsus est: Omnia mihi perspicue declarasti, ac horrendam hanc & admirandam narrationem luculenta oratione complexus es. His itaque nobis propolitus, quid tandem faciendum est, vt ea supplicia, quæ sceleratis hominibus parata sunt, effugiamus, ac iustorum gaudium consequamur? Respondit Barlaam, Litteris sacris proditum est, quod cum Petrus, qui Apostolorum princeps vocatus est, plebem doctrina instrueret, corde compuncti sunt: quemadmodum scilicet tu quoque hodierno die. Cumque dixissent, Quid faciemus? Petrus ad eos dixit, Pœnitentiã agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum. Et accipietis donum Spiritus sancti. Vobis enim est promissio, & filiis vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscumque aduocauerit Dominus Deus noster. En igitur ipse misericordiæ suæ diuitias in te effudit, teque, qui animo ac voluntate procul ab eo distitus eras, & alienis, non dicam diis, sed pestiferis demonibus, & surdis ac sensus expertibus statuis cultum adhibebas, acciuit. Quocirca ante omnia ad eum, qui te vocauit, accede: à quo veram, tam eorum quæ oculis cernuntur, quàm quæ ab oculorum sensu remota sunt, cognitionem cõsequeris. Quod si, posteaquam vocatus es, accedere recusas, aut moras necis, iusto Dei iudicio exhæres eris, ac repudiaberis, quia ipse repudiasti. Ad hunc enim modum ipse quoque Apostolus Petrus ad quendam discipulum dixit: Ego autem credo, quod & obediisti vocationi, & adhuc sincerius obediens, crucem

Hæc ex libro quodam apocrypho sumpta videtur.

DDD ij

*Dei ignora-
tio, anime
caligo est.*

*Cui similes
sunt idolatri
cultores.*

*Idololatra
sunt uacor-
dia.*

Psal. 113.

Deut. 32.

tolles, Deumque ac Dominum, te vocantem sequeris, qui te à morte ad vitam, & à tenebris ad lucem inuitat. Nam profectò Dei ignoratio, animæ caligo ac mors est: & simulacra colere ad naturæ exitium, amentiam omnem excedit. Quos quidem homines cuiam rei similes esse dicam? & quam imagine eorum inutilitatem tibi ob oculos ponam? Sed tamen exemplum quoddam tibi proponam, quod mihi à viro quodam summa sapientia prædico commemoratum est. Aiebat enim simulacrorum cultores aucupi similes esse, qui cum luscinia, per exiguam apiculam, cepisset, gladiumque arripisset, ut eam iugularerit, ac comederet, ea, cœssa sibi articulata voce, ad aucupem dixit: Quidnam, ô homo, ex mea nece ad te utilitatis rediturum est? Neque enim per me ventrem tuum experire poteris. At si me vinculis liberaueris, tria præcepta tibi tradam: quibus si parueris, magnis per omnem vitam commodis afficeris. Ille autem ex ipsius sermone admiratione commotus, sese facturum recepit, ut si nouum aliquid ab ea audiret, statim eam libertate donaret, ac missam faceret. Conuersa itaque luscinia, homini ait: Nunquam rem quam consequi nequeas, aggredere. Nunquam rei præteritæ te poeniteat. Rei incredibili nunquam fidem adhibe. Hæc tria mandata serua: & præclare tecum agetur. Ille autem horum verborum sagacitatem ac prudentiam admiratus, eam vinculis soluta in aërem emisit. Luscinia itaque periculum facere cupiens, an ille verborum eorum, quæ audierat, vim intellexisset, atque aliquam ex ipsis utilitatem percepisset, per aërem volitans, ad eum dixit: Proh quam nihil est in te consilij, ô homo! qualem thesaurum hodie amisisti! Est siquidem in meis visceribus vnio, struthionis ouum magnitudine excedens. Quæ velle audivit, mœrorè conturbatus est: eumque poenituit, quod luscinia ex ipsius manibus effugisset. Atque eam rursum arripere tentans, dixit: Veni quæso in ædes meas: atque vbi præclare, & humaniter à me accepta fueris, honorifice te dimittam. Luscinia autem ipsi dixit: Nunc planè te stolidum ac vacordè esse scio. Nam posteaquam ea, quæ ad te dicta sunt, prompto animo excepisti, ac libenter audiisti, nihil ex eis emolumenti consecutus es. Admonui enim te, ne ob rem præteritam poenitentia ducereris: & ecce mœrorè conturbatus es, propterea quod è manibus tuis fuga me subdlexerim, poenitentia videlicet ob rem præteritam affectus. Præcepi tibi, ne ea, quæ assequi non posses, aggredere: & tamen arripere me conaris, cum iter meum assequi nequeas. Adhuc id quoque tibi edixi, ne incredibili sermoni fidem arrogares: & tamen in visceribus meis vnionem, staturæ meæ modum excedentem, inesse credidisti: neque tantulum tibi prudentiæ fuit, ut intelligeres, me totam ad oui struthionis magnitudinem minimè accedere. Quoniam itaque pacto tantum vnionem corpusculum istud caperet? Ad hunc igitur modum illi quoque in summa stultitia versantur, qui in simulacris confidunt. Nam ea manibus suis effecerunt, & opera digitorum suorum adorant, dicentes, Hi opifices nostri sunt. Qui sit igitur, ut eos, quos effecerunt, ac condiderunt, opifices suos esse censeant? Quinetiam cum ea magno studio custodiant, ne à furibus surripiantur, tamen salutis suæ custodes nuncupant. At qui, quæ hæc stultitia est, illud non intelligere, fieri non posse, ut qui sibi ipsi opem ferre, ac se tueri nequeunt, alios tueri ac seruare possint? Ac præterea opes suas effundunt, dum statuas & simulacra demonibus excitant, eosque bonorum datores esse nugantur: ab iis ea sibi dari, quæ nec ipsi vnquam habuerunt, nec vnquam habituri sunt. Eoque nomine scriptum est: Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Qui quidem aurifice mercede conducto simulacrum manu effecerunt, ac prono corpore ipsum adorant. Humeris illud tollunt: ac proficiscuntur. Si autem ipsum vispiam collocarint, illic manet, nec moueri potest. Et quantumlibet quis ipsi clamauerit, non exaudiet, nec ex calamitatibus eum eripiet. Quamobrem confundantur qui in sculptilibus confidunt: & qui dicunt iis quæ constata sunt, Vos dii nostri estis. Immolauerunt enim demoniis, & non Deo, diis quos ignorabant. Noui recentisque venerunt, quos non coluerunt patres eorum. Generatio enim peruersa est, nec iam fides ipsis inest.

A inest. Ex hac igitur peruersa & incredula generatione Dominus te vocat, his
 verbis vtens: Exi de medio eorum, ac separare, & immundum noli tangere: ve-
 rum à generatione hac peruersa te eripe. Surge & ambula: quia non habes hic re-
 quietem. Etenim multiplex Deorum, qui à vobis coluntur, principatus, prapo-
 situs est, & cum diuidio coniunctus, atque eiusmodi, qui nullo modo conside-
 re queat. Apud nos autem non sunt dii multi, nec Domini multi, verum vnus
 Deus Pater, ex quo omnia, & nos in ipsum: & vnus Dominus Iesus Christus, per
 quem omnia, & nos per ipsum, qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus om-
 nis creaturæ, & omnium seculorum, quoniam in ipso creata sunt omnia, tam quæ
 in coelis, quam quæ in terra, tã visibilia, quam inuisibilia, siue Throni, siue Do-
B minationes, siue Principatus, siue Potestates: omnia per ipsum facta sunt, & sine
 ipso factum est nihil quod factum est: & vnus Spiritus sanctus, in quo omnia, qui
 Dominus est & viuificat, qui Deus est, & diuinitatem affert, spiritus bonus, spiri-
 tus rectus, spiritus paracletus, spiritus adoptionis filiorum. Horum vnusquisque
 Deus est, si separatim consideretur: vt Pater, sic Filius: vt Filius, sic Spiritus san-
 ctus. Vnus autem Deus in tribus personis, vna natura, vnũ regnũ, vna potentia, vna
 gloria, vna substantia: quæ personarũ ratione diuiditur, sed deitatis respectu vna
 est. Vnus enim est Pater: cui propriũ est genitũ nõ esse. Vnus item vnigenitus Fi-
 lius: cui proprium est genitum esse. Vnus denique Spiritus sanctus: cui proprium
 est processisse. Sic enim nos ex lumine, hæc est ex Patre, lumen id est Filium, in
C lumine, hoc est Spiritu sancto, cernentes, in tribus personis vnã diuinitatem lau-
 de ac gloria afficimus. Atque ipse verus ac solus Deus est, qui in Trinitate agno-
 scitur: quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso, omnia sunt. Huius beneficio &
 gratia ipse quoque, cum de tuo statu certior factus esset, missus sum, vt ea te do-
 cerem, quæ didici, atque ab ineunte atate vsque ad hanc canitiem seruauì. Quo-
 circa si credideris, & baptizatus fueris, saluus eris: si autem non credideris, con-
 demnaberis. Nam ea, quæ hodierno die cernis, & quibus gloriaris, hoc est glo-
 ria, & delicia, & opes, & omnis huiusce vitæ impostura, iam iamque præteribunt,
 teque, inuitum etiam ac repugnantem, hinc euicient. Ac corpus quidem perexi-
 guo sepulcro includetur, solum relictum, atque omni amicorũ & cognatorum
 coetu destitutum. Faceissent autem mundi iucunditates, atque ingens quædam in-
D suauitas ac fœtida corruptio presentis pulchritudinis & fragrantia loco tibi vn-
 dique affunderetur. Anima verò tua inferno addicta, in inferiores terræ partes vs-
 que ad postremam resurrectionem conicietur. Quo scilicet tempore anima re-
 cepto corpore suo à Domini facie proicietur, ac gehennæ, cuius flamma sempit-
 eterna est, mancipabitur. Hæc tibi, atque etiam longè his grauiora, contingent, si
 in infidelitate persisteas. Si autem ei, qui te ad salutem inuitat, prompto animo
 parueris, atque ad eum cupido & lato animo accurrens, ipsius lumine signatus
 fueris, cumque ita sequare, vt à tergo minimè respectes, atque, omnibus rebus ab-
 lectis & contemptis, ipsi soli adhareas, quantam inde fiduciam ac lætitiã conse-
 queris, audi. Si federis, securus eris: si dormieris, iucundè conquesces, nec timebis
E terrorem superuenientem, nec impiorum dæmonum impetus: verum confiden-
 ter, vt leo, incedes, ac cum lætitiã & sempiterna exultatione viues. Etenim super
 caput tuum exultatio & laus & lætitiã te comprehendēt. Effugiet dolor, & mœ-
 ror, & gemitus. Tunc erumpet quasi manè lumē tuum, & sanitas tua citius orietur.
 Et anteibit faciem tuam iustitiã tua: & gloria Domini colliget te. Tunc inuo-
 cabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet, Ecce adsum. Ego enim sum, qui
 deleo iniquitates tuas, & non memorabor. Tu verò memor esto, & iudicemur.
 Dic tu iniquitates tuas, vt iustificeris. Si fuerint peccata tua vt coccinum, quasi
 nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Os
 enim Domini locutum est.

Num. 16.

Mich. 2.

1. Cor. 8.

Coloss. 1.

Ioan. 1.

Psal. 35.

Rom. 11.

Mar. 16.

Res mundi

fluxe ac bre-

ui peritura.

Psal. 43.

Prou. 3.

Prou. 28.

Esa. 58.

Esa. 43.

Esa. 1.

Post susceptum baptismum opera sibi adiungenda esse: & ijs qui postea peccarunt, penitentiam necessariam esse. CAP. XI.

IT AD eum Iosaphat: Hæc tua verba præclara & admiranda sunt: eaque credidi, & credo, omnemque idolorum cultum ex animo odi ac detestor. Etenim, prius etiam quam ad me accederes, oblique quodammodo ac dubitanter, erga ea afficiebatur animus meus. Nunc autem postquam eorum vanitatem, hominumque qui ea colunt, stultitiam ex te intellexi, perfecto odio ea infector, ac Deo vero me in seruitute addicere gestio, modo me ipse, hominem indignum, ob iniquitates meas minimè submoueat, verum pro sua, ut doces, benignitate mihi omnia condonet, meque seruū sibi asciscere dignetur. Iam itaque baptismum suscipere paratus sum, atque omnia, quæ præscripseris, seruare. Quidnam autem mihi post baptismum faciendum est? Satisne est ad salutem, credere ac baptizari? an etiam alia quedam adiungere necesse est? Dixit autem ad eum Barlaam: Audi quid tibi post baptismum faciendum sit: nempe ut ab omni peccato & ab omni vitiosa affectione abstineas, atque orthodoxæ fidei fundamento virtutum studium superstruas. Quoniam fides sine operibus mortua est: quemadmodum etiam opera remota fide. Ait enim Apostolus: Spiritu ambulate, & desideria carnis ne perficiatis. Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt adulterium, fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, emulationes, ira, rixa, dissensiones, secte, inuidia, homicidia, auaritia, maledictiones, amor voluptatum, ebrietas, comestiones, & his similia. Quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est: charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, continentia, sanctificatio animæ & corporis, cordis afflictio & contritio, elemosyna, iniuriarum obliuio, humanitas, vigilia, sincera de omnibus præcedentibus peccatis penitentia, compunctionis lachrima, luctus tum pro suis, tum pro aliorum peccatis, aliaque eiusdem generis: quæ quidem tanquam gradus & scalæ inter se coherentes, atque alia ab aliis suffultæ, animum in cælum subuehunt. En hæc sunt, quæ post baptismum amplecti iubemur, atque ab iis, quæ cum his pugnant, abstinere. Quod si post acceptam veritatis cognitionem priora mortua opera rursum arripimus, ac, canis instar, ad nostrum vomitum reuertamur, illud nobis vsu veniet, quod à Domino dictum est. Cum enim, inquit, exierit immundus spiritus ab homine (per baptismi scilicet gratiam) ambulat per loca inaquosa, querens requiem, & non inuenit. Per molestem autem ferens se diutius tecti ac laris expertem esse, ait, Reuertar in domum meam unde exiui. Et veniens inuenit eam scopis mundatam & ornatam, ceterum inanem ac vacantem, ut quæ gratiam cultus atque operationem minimè susceperit, nec seipsam virtutum operibus cumularit. Tunc vadit, & assumit secum septem alios spiritus nequiores se, & ingressus habitat illic. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Siquidem baptismus priorum quidem omnium peccatorum syngraphas aqua obruit, ac prorsus delet & obliterat, atque in posterum firmissimus nobis murus est, ac turris, & forte telum, ad prælium cum hoste conferendum. Non tamen arbitrii libertatem tollit, neque peccata ea, quæ post baptismum contrahuntur, remittit, nec secundam in piscinam immersionem continet. Vnum enim baptismum confitemur. Ac proinde summa diligentia cauere debemus, ne in nouas sordes incidamus: verum Domini mandata capeamus. Nam cum ipse Apostolus dixisset, Ite & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, non hic constitit: verum adiecit, Docentes eos seruare omnia quæcunque præcepi vobis. Mandauit porro ut spiritu pauperes simus (tales enim beatos, cælestique regno dignos esse pronunciat.) Deinde ut in presenti æuo luceamus, monet, quod videlicet in futuro consolatione afficiamur. Mox ut mites simus, ac iustitiæ fame & siti teneamur. Tū, ut misericordes & liberales

Jacob. 1.
Gal. 5.

Virtutes
vnde scalæ
quæ ad cælum
sunt.

2. Pet. 2.
Luc. 11.

Mat. 16.

Mat. 5.

A rales atq; ad cōmiserationem propensū sumus. Cōrdis item puritate præditū atque
 ab omni inquinamento carnis & spiritus abstinētes. Pacifici etiā, tum erga alios,
 tum ipsi cum animis nostris, nimirū id quod deterius est præstantiori subii-
 cientes, atque intestinū ac perpetuum bellum recto iudicio comprimentes. Pos-
 sitemus, ut omnem persecutionem & afflictionē & probrum iustitiæ causa pro
 ipsius nomine nobis illatum sustineamus: quò sempiternum gaudium in præcla-
 ra illa donorum distributione consequamur. Quinetiam, cum adhuc in mundo
 versaretur, ad hunc modum suos hortabatur: *Lucet lux vestra corā hominibus,*
 ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. *Mat. 5.*
 Etenim Moyses quidē Lex antiquitūs Israëlitis data, dicebat, Non occides, non mœ-
 chaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices. Christus autem ait:
 Omnis qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio. Qui autem dixerit, Fa-
 tue, reus erit gehennæ ignis. Ac rursus: Si offers munus tuum ad altare, & illic re-
 cordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque illic munus
 tuum ante altare, & vade, prius reconciliare fratri tuo. Et quicumque viderit mu-
 lierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo (spurcitiam
 nimirū animæ, ac libidinis assensum, adulteriū vocans.) Adhæc, cum Lex per-
 iurium prohibeat, Christus iurare omnino vetat, nec quicquam aliud permittit,
 quàm, est est, non non. Oculum pro oculo, & dentem pro dente, illic hic autem,
 Quicumque percusserit te in dextram maxillam, præbe ei & alterā. Et qui tecum
 vult iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et qui-
 cunque te angariauerit mille passus, vade cum illo alia duo. Qui petit à te, da ei.
 Et volentem à te mutuari, ne auertas. Audistis quia dictū est, Diliges proximum
 tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimi-
 cos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persecutibus & calu-
 niantibus vos: ut sitis filij patris vestri qui in cœlis est, qui Solem suum facit oriri
 super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nolite iudicare, vt non
 iudicemini: dimittite, & dimittetur vobis. Nolite thesaurizare vobis thesauros in
 terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & fures effodiunt, & furantur. Thesaurizate
 autem vobis thesauros in cœlo, vbi neque ærugo neque tinea demolitur, & vbi
 fures non effodiunt, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi & cor tuum.
 Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid in-
 duamini. Scit enim Pater vester cœlestis, quoniam his omnibus indigetis. Qua-
 re, qui animam & corpus dedit, prorsus etiam cibum & indumentum dabit, ille
 inquam, qui cœli aues nutrit, & agri lilia tanta pulchritudine ornat. Quærite au-
 tem primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. No-
 lite solliciti esse de crastino. Nam crastinus dies sibi ipsi sollicitus erit. Omnia quæ
 cunque vultis vt faciant vobis homines, eadem & vos facite illis. Intrate per an-
 gustam portam: quia lata est porta, & spatiosa via, quæ ducit ad mortem, & mul-
 ti sunt qui intrant per eam. Quoniam angusta est porta, & stricta via, quæ ducit
 ad vitam, & pauci sunt qui inueniant eam. Non omnis qui dicit mihi, Domine,
 Domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatē Patris mei qui in
 cœlis est. Qui diligit patrē aut matrem plusquàm me, non est me dignus. Et qui
 diligit filium aut filiam plusquàm me, non est me dignus. Et qui non accipit cru-
 cem suam, & sequitur me, non est me dignus. En hæc omnia, & his similia, Sal-
 uator Apostolis mandauit, vt fide præditos docerent. Atque hæc omnia nobis
 obseruanda sunt, si quidem nobis cordi sit perfectionem adipisci, & iustitiæ co-
 ronas ab omni corruptione alienas consequi, quas reddet Dominus in die illa ius-
 tus iudex omnibus his, qui ipsius aduentum dilexerint. Dixit autem ad eum Io-
 saphat: Ergo cum tam perfectā doctrinā purissimā vitam desideret, dic quæso,
 si mihi ab vno vel duobus mandatis aberrare contigerit, an propterea à toto sco-
 po aberrabo, spēsque mea omnis inanis futura est? Respondit Barlaam: Non est
 quòd ita existimes. Nam Deus Verbum, qui salutis nostræ causa humanitatem

induit ingentem naturæ nostræ inbecillitatem & ærumnam exploratam habes, ne in hac quidem parte nos incurabili morbo labosare permittit: verum, ut sapientissimus medicus, lubricæ nostræ ac peccandi cupidæ voluntati poenitentia medicamentum admiscuit, eam videlicet, ad peccatorum remissionem, prædicans. Postquam enim veritatis agnitionem suscepimus, ac per aquam & Spiritum sanctificati, atque ad omni peccato, & spurcitie sine villo labore purgati sumus, si nobis in aliqua peccata labi contigerit, non quidem superest iam altera per baptismum regeneratio, quæ in piscinæ aqua per Spiritum comparatur, ac perfecte nobis instaurat: (hoc enim beneficium semel duntaxat conceditur.) Verum per asperam poenitentiam, & calentes lachrimas, & labores ac sudores, propter viscera misericordiæ Dei nostri, purgationem ac peccatorum remissionem consequimur. Et enim per Domini gratiam lachrimarum fons Baptismus appellatur: tametsi alioqui labore ac tempore opus habeat. Ac cõplures è multis peccatis cepit: quoniam nullum peccatum est, quod Dei benignitatem vincat, si quidem prius respuerimus, ac delictorum maculas lachrimis eluamus: ne alioqui mors antevertens, nos scelerum maculis inquinatos hinc eiiciat. Non enim est in inferno poenitentia, nec confessio. Quandiu autem vitæ vsura fruimur, dum modò orthodoxæ fidei fundamentum firmum maneat, etiamsi trabium aliquid, aut tecti labefactetur, quod per peccata corruptum est, poenitentia adiumento sarcire ac renouare licet. Neque enim miseratio sum Dei multitudo numerari potest: nec misericordiæ ipsius magnitudo in mensuram cadit. Peccata contra, quæcunque tandem illa fuerint, mensuræ ac numero subiiciuntur. Quò fit, ut ea, cum in mensuram ac numerum cadant, immensam Dei misericordiã, atque innumerabiles miseraciones vincere nequeant. Ac proinde ob peccatorum multitudinem animum despondere minimè iubemur, sed Dei bonitatè agnoscere, ac peccata nostra condemnare: quorum remissio propter Christi benignitatem p̄posita est, qui pro sceleribus nostris sanguinem suum effudit. Porro cum ex multis Scripturæ locis poenitentia vim addiscamus, tum potissimum ex Domini nostri Iesu Christi actionibus ac parabolis. Extunc enim, ait, coepit Iesus docere, & dicere, Poenitentiam agite: appropinquauit enim regnum cœlorum. Quinetiam in parabola filium quendam inducit, qui cum acceptis paternis opibus in longinquam regionem profectus fuisset, easque in omni luxu atque intemperantiæ genere consumpsisset, postea, regione illa fame laborante, abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius. Qui etiam illum in agrum, ut porcos, hoc est asperrimum & execrandum peccatum pasceret, misit. Cum itaque multis calamitatibus affectus fuisset, atque in tantam miseriam venisset, ut ne porcorum quidem siliquis ipsi ventrem suum implere liceret, tandem aliquando hanc vsque adeo grauem ignominiam agnoscens, vitamque suam lugens, dicebat: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem fame pereor! Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater suus, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum, atque in pristini honoris locum restituit, & ob ipsius inuentionem latissimum festum celebravit, occiso vitulo saginato. En hanc parabolam de iis, qui à peccatis resiliunt, atque ad poenitentiam accurrunt, nobis commemorauit. Quinetiam bonum quendam pastorem rursus inducit, qui cum centum oves haberet, atque vnã amisisset, relictis nonaginta nouem ad conquirendam eam, quæ aberrabat, profectus est, donec eam inuenisset, atque humeris sublatam, cum iis quæ minimè aberrauerunt, cõiunxisset. Qui etiam hoc nomine anticos ac vicinos ad conuiuium ob eam inuentam celebrandum inuitauit. Ita, inquit Saluator, gaudiũ erit in cœlo super vno peccatore poenitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent poenitentia. Atque adeo discipulorum princeps Petrus, illa inquam fidei petra, ipso salutifera

Ecc. 6.

Poenitentia
lacrime
Baptismi
nomen ob
sinept.

Psal. 6.

Psal. 144.

Ob peccata
minimè de
sperandum
est.Matt. 3.
Luc. 15.

Euc. 15.

Alutiferæ passionis tempore certo quodam consilio aliquantisper à Deo desertus (nempè vt humanæ imbecillitatis vilitatem ac miseriam perspectam haberet) eò peccati prolapsus est, vt Dominum abiuraret. Post autem, confestim, inquit, verborum Domini recordatus, foras exiuit, & fleuit amare, ac per calentes illas lacrimas acceptum detrimentum sarciniuit, victoriamque in alteram partem inflixit. Nam cum rei militaris peritus esset, etiamsi cecidit, non tamen animo fractus est, nec salutis suæ spem abiecit: verum resiliens, acerbissimas ex oppresso pectore lacrimas profudit. Ac statim vt eas hostis conspexit, non secus atque vehemētissimæ cuiusdam flammæ ardore ambustus oculis, pedem retulit, procul fugiens, atque horrendum in modum eiulans. Contra autem ille principem rursus locum tenuit: quemadmodum totius orbis magister institutus fuerat, ita etiam pœnitentiæ exemplar effectus. Post resurrectionem autem, cum Christus tertio ad eum dixisset, Petre, amas me? triplicem abiurationem correxit, respondens scilicet, Etiam Domine, tu scis quia amo te. Ex his igitur omnibus, aliisque quamplurimis, atque adeò numerum omnem superantibus exemplis, lacrimarum ac pœnitentiæ vim intelligimus. Tantùm opera detur, vt ipsa, quemadmodum rationi consentaneum est, fiat, hoc est ex affectu peccatum execrante, ipsumque odio infectante, atque condemnante, ac lacrimas emittente: quemadmodum ait Propheta David, Laboravi in gemitu meo, lauabo, per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Aeternum peccatorum purgatio per Christi cruorem in misericordiæ ipsius magnitudine, ac miserationum multitudine continget. Ipsius enim hæc verba sunt: Si fuerint peccata vestra sicut coccinum, quasi nix dealbabuntur: si autem vt vermiculus, quasi lana alba erunt. Operæ pretium est itaque, vt posteaquam veritatis cognitionem accepimus, atque regeneratione & filiorum adoptionem consecuti sumus, diuinæque mysteria percepimus, omni studio ac diligentia prouideamus, ne corruamus. Neque enim cadere athletam decet: quando quidem multi, cum cecidissent, sese erigere minimè potuerunt. Et enim alij, cum ianuas vitiosis affectionibus aperuissent, atque arctissimo nexu ipsis hæsisent, non iam ad pœnitentiam sese conuertere potuerunt. Alij autè morte prius abrepti, quam contractas vitiorum sordes per pœnitentiam absterfissent, condemnati sunt. Propterea periculosum est in vitium, quodcumque tandem illud sit, labi. Cæterum, si labi contigerit, statim enitendum est, vt resiliamus, rursusque ad præclarum certamen obeundum stemus. Et quoties cadere contigerit, toties etiam statim vsque ad extremum vitæ diem curandum est, vt resurgamus, atque in procinctu stemus. Conuertimini enim ad me, & ego conuertar ad vos, ait Dominus.

Chr Petrus
labi per-
missus sit.
Lc. 22.

Petrus om-
ni magi-
ster.
Ioan. 21.

Psal. 6.

Esa. 1.

Periculosus
in peccatis
lapsus est.

Zacha. 1.

E Barlaam multa sanctioris vitæ generi filio Regis proponit, ac de instituti monastici laude multa in medium affert. Ac demum per elegantem parabolam, quo pacto mundi voluptates fugiendæ sint, ipsi ostendit.

CAP. XII.

DHÆC autem Iosaphat dixit: Quanam igitur ratione se ipsum quispiam post baptismum ab omni peccati laque purum seruabit? Nam etsi peccantibus, vt ipse ais, pœnitentia patet: tamen labore & fatigatione, ac fletu & luctu opus est: quæ quidem eiusmodi mihi esse videntur, vt non ea multi facile consequi possint. Quocirca viam potius nancisci cuperem, qua sincerè atque exactè Dei præcepta seruarem, nec ab iis deflecterem, nec post priorum peccatorum veniam impetratam, suauissimum illum Dominum ac Deum ad iracundiam prouocarem. Respondit autem Barlaam: Rectè hæc dixisti, domine mi ac Rex, atque hoc mihi pergratum est. Ve-

rum arduum est, ne dicam impossibile, et quispiam in igne versetur, nec tamen fu-
 mo offundatur. Eodem item modo arduum est, ac perquam difficile, ut qui hu-
 iusce vitæ negotiis, tanquam vinculis quibusdam astrictus tenetur, eiusque curis
 ac tumultibus distinetur, atque in opibus ac deliciis vitæ sine vlla inflexione
 mandatorum Dei viam peragret, purumque seipsum atque incolumem ab his ser-
 uet. Ait enim Dominus: Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim vnum
 odio habebit, & alterum diliget: aut vni adhærebit, & alterum contemnet. Non
 potestis Deo seruire, & mammonæ. Quinetiam charus ipsius discipulus Ioannes,
 Euangelista & Theologus, in Epistola sua ait: Nolite diligere mundum, neque
 ea, quæ in mundo sunt. Quoniam omne quod est in mundo, aut concupiscen-
 tia carnis est, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ, quæ non est ex Pa-
 tre, sed ex mundo est. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Qui autem facit
 voluntatem Dei, manet in æternum. Hæc igitur cum diuini ac diuinitus inspirati
 Patres nostri animaduertissent, atque illud Apostoli audiissent, quod per mul-
 tas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum, in id omni animi con-
 tentione incubuerunt, ut post baptismum, immaculatum ac labis omnis expers
 incorruptionis indumentum conseruarent. Ac proinde quidam eorum alterum
 etiam baptismum in super assumpserunt, hoc est eum, qui in sanguinis profusio-
 ne, ac martyrio situs est. Baptismus enim hic quoque appellatus est, & quidē pre-
 stantissimus, ac summa veneratione dignus. Neque enim posterioribus peccati
 sordibus inquinatur. Quem etiam Dominus meus accipiens, Baptismus meritò
 nuncupauit. Deinde ipsius imitatores effecti, primùm quidē ipsius spectatores,
 & discipuli atque Apostoli, deinceps autem vniuersus sanctorum martyrum cho-
 rus, idolorum cultoribus, regibus, ac tyrannis seipsum pro Christi nomine obii-
 cientes, omnia suppliciorum genera sustinuerunt, feris videlicet obiecti, atque igne
 cremati, & gladiis obruncati. Cùmque præclaram confessionem edidissent, &
 cursum conlumassent, ac fidem seruassent, iustitiæ palmam consecuti sunt, an-
 gelorum contubernales, & Christi cohæredes effecti. Quorum virtus vsque ad
 emicuit, ut in omnem terram eorum sonus exierit, & in fines orbis terræ fulgor
 eorum, quæ rectè & cum virtute gesserunt, rutilarit. Horum, non verba duntaxat,
 & opera, sed ipse quoque cruor, & ossa, omni sanctitate plena sunt. Demones
 namque per vim in fugam vertunt: atque iis, qui cum fide accedunt, incurabiles
 alioqui morbos profligant. Quin vestes quoque ipsæ, & si quid aliud ad pretio-
 sa eorum corpora propius accessit, omnibus venerationi sunt. De quibus longa
 oratione mihi opus esset, si præclara eorum facinora sigillatim exponere vellem.
 Posteaquam autem crudeles illi ac belluini tyranni miserè, ut eorum improbitas
 merebatur, perierunt, persecutioque finem accepit, ac pij Imperatores totius or-
 bis imperio potiti sunt, succedentes alij, ac zelum illum, diuinamque cupiditatē
 sibi imitandam proponentes, eodemque timore sauciam animam habentes, illud
 optimè secum considerabant, atque spectabant, ut ab omni spurcitie puram ani-
 mam ac corpus Deo exhiberent: sic nimirum se comparantes, ut omnes vitiosa-
 rum affectionum actiones amputarent, seipsosque ab omni carnis & spiritus in-
 quinamento repurgarent. Quoniam autem hoc non alia ratione, quàm per man-
 datorum Christi obseruationem, à se præstari posse intelligebant, mandatorum
 porro obseruationem, ac virtutum cultum in mediis mundi tumultibus agrè con-
 sequi se posse perspiciebant, nouū quoddam atque ab aliis diuersum vitæ genus
 sibi ipsis instituerunt, ac iuxta diuinam vocem relictis omnibus rebus, hoc est pa-
 rentibus, liberis, amicis, cognatis, opibus, deliciis, cunctisque mundi commodis
 contemptis, in solitudines, tanquam exules quidam, sese contulerunt, egentes, an-
 gustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes, in mon-
 tibus, & speluncis, & in cauernis terræ: ac seipsos ad omnibus terrenis iucundita-
 tibus & voluptatibus procul remouentes, atque ad panis etiam & vestimento-
 rum graui penuria laborantes. Quod ut facerent, duplex eos causa impellebat, al-
 tera,

Difficile est
inter mundi
tumultus
lucis videre

Matt. 6.

1. Ioan. 2.

Act. 14.

Martyrij
baptismus
omnium pre-
stantissimus.

Psal. 18.

Sanctorum
miracula.

2. Cor. 7.
Cur mona-
stica vita à
pijs viris
suscepta.

Heb. 11.

A tera, vt vitiofarum affectionum materias minimè cernentes, earum cupiditates radicatas ex animis suis euellerent, earumque memoriam oblitterarent, ac diuinarum & coelestium rerum amorem & desiderium in seipsis inferrent: altera, vt per afflictionem corpus conficerent, animoque ac voluntate martyres effecti, ea gloria quam ipsi, qui martyrio perfuncti sunt, obtinent, minimè carerent, verum cum ipsi quoque, quantum in se esset, Christi passionem expressissent, ipsius quoque regni participes essent. Ad hunc igitur modum optima consideratione adhibita, monasticam ac solitariam vitam consecrati sunt. Atque alij quidem sub dioculantibus, Solis aestu, atque asperis frigidibus ac pluuiis, & ventorum turbibus afflictabantur. Alij constructis tuguriis, aut in speluncis & antris sese occultantes, vitam agebant. Sicque virtutem colentes, omnem carnalem consolationem & quietem ad extremum usque repudiarunt, crudis oleribus, & herbis, aut pomis, aut etiam sicco ac durissimo pane vitam tolerantes: nec suauium ciborum qualitatibus duntaxat nuncium remittentes, sed præ exuberanti quadam continentia magnitudinem animi sui ad ipsam quoque quantitatem extendentes. Tantulum enim duntaxat, etiam ex ipsis vilibus, maximèque necessariis cibis, percipiebant, quantum ad tolerandam famem satis esset. Quidam enim eorum integram hebdomadam per inediam transigentes, Dominico demum die cibum admittebant. Quidam bis tantum hebdomada quaque ipsius meminerant. Alij alternis diebus sub vesperam edebant, sic vt cibum duntaxat degustarent: precibusque ac vigiliis propemodum cum angelis quoque certantes, atque auri & argenti possessione, emptionibusque & venditionibus prorsus valere iussis, inter homines omnino se esse obliuiscuntur. Inuidiam autem & animi elationem, quæ potissimum chororum operum comites esse solent, locus inter eos nullus erat. Neque enim is, qui in vitam monasticam exercitationibus inferiorem locum tenebat, aduersus eum, cuius illustrior virtus erat, liuoris cogitationem in animum admittebat: nec rursus eum, qui virtutibus pollebat, arrogantia & fastu aduersus imbecilliores efferebat, atque in hac fraudem impellebat, vt proximum nihili penderet, aut de religiosa exercitatione gloriaretur, ob eaque, quæ cum laude præstitisset, magnificè atque arroganter de se sentiret. Nam qui virtute alterum antecellebat, id totum, non suis laboribus, sed Dei virtuti ascribens, humili mente hoc sibi persuadebat, se nihil omnino efficere, verum multo plura sibi præstanda esse, iuxta illud quod ait Dominus, Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Ac quidam etiam hoc sibi persuadebant, se ne ea quidem vlllo modo fecisse, quæ ipsis à Deo præcepta essent, verum multo plura esse, quæ sibi deessent, quam quæ iam præstitissent. Rursum is, qui in religiosa exercitatione, ob corporis fortasse imbecillitatem, inferior erat, se ipsum nihili pendebat, ac miserum dicebat, animi scilicet ignauiæ, ac non naturæ imbecillitati defectum suum assignans. Ita alij aliis, atque omnes omnibus modestiores se præbebant. Inanis porro gloriæ affectus, aut hominibus placendi studium, quoniam tandem pacto in illis inesset, quippe qui hac de causa orbem fuga reliquerant, atque in desertis morabantur, vt virtutes suas non hominibus, sed Deo, à quo virtutum quoque præmia sperabant, demonstrarent. Illud quippe probe norant, religiosa exercitia, quæ inanis gloriæ causa obeuntur, mercede carere: vt quæ, non Dei, sed humanæ laudis causa fiant? Ac proinde huiusmodi homines duplici detrimento afficiuntur: dum nimirum corpus conficiunt, nec tamen mercedem vllam ferunt. Qui autem coelestis gloriæ desiderio flagrant, atque ad eam omni celeritate contendunt, terrenam omnem & humanam aspernantur. Ex huiusmodi porro hominibus alij sic degunt, vt in secessu ac solitudine pietatis certamen obeant, & ab hominum contubernio per omne vitam tempus sese remoueant, atque ad Deum appropinquent. Alij procul inter se constructis ædiculis, Dominicis diebus ad vnam & eandem Ecclesiam pergunt, ac diuina mysteria, hoc est incruentum puri corporis, ac pretiosi sanguinis Christi sacrificium, percipiunt: quæ quidem Dominus pius in pec-

*Monastica
vita, mod-
um mar-
tyris
est.*

Luc. 17.

*Opera qua
laudis hu-
manæ stu-
dio sunt,
mercedem ca-
rent.*

*Effectus
Eucharis-
tiae.*

catorum remissionem, ac tum animi, tum corporis illuminationem & sanctificationem donauit. Atque diuinorum oraculorum exercitatione, mirabilibusque consiliis & cohortationibus mutuo sese pascentes, & occulta hostium bella patefacientes (ne quis videlicet ludandi adhuc ignarus ab iis superetur) domum rursus singuli redeunt, virtutis mel in pectorum suorum fauis studiose recondentes, suauissimumque fructum, ac coelesti mensa dignum, excolentes. Alij autem coenobiacam vitam consecuntur. Qui quidem maximo numero in vnum coacti, vnus perfecti atque antistitis (qui omnibus virtute praestat) imperio seipso subdunt: ac voluntatem suam obedientiae mucrone prorsus truncantes, seque velut emptitia mancipia vltro reputantes, non iam sibiipsis viuunt, sed ei, cui ob Christi amore sese submiserunt, vel, vt aptius loquar, viuunt iam non sibiipsis, viuit autem in his Christus, quem rebus omnibus abiuratis sequuti sunt. Nam in hoc demum secessus a mundo consistit, vt propter earum rerum, quae natura sublimiores sunt, cupiditatem, voluntarium sui ipsius odium quispiam concipiat, ac naturam abiuret. Hi igitur angelorum instar in vita versantur, Psalms videlicet & Hymnos concordibus animis Domino canentes, & Confessorum nomen propter obedientiae certamina obtinentes. In quibus etiam Dominicum illud oraculum expletur: Vbicunque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio illorum. Quibus verbis, non hoc duntaxat numero eos, qui illi ipsius nomine congregantur, circumscripsit, verum per duos aut tres indefinitum numerum significauit. Nam siue pauci, siue multi, ob sanctum ipsius nomen in vnum conueniant, eique ardentem amorem cultum adhibeant, illic eum in medio seruorum suorum adesse minime dubitamus. Per haec exempla, & per huiusmodi coitiones & actiones, terreni coelitem vitam imitati sunt: vt qui in ieiuniis, & precibus ac vigiliis, in calentibus lachrimis, & luctu ab omni animi distractione libero, in peregrinatione ac mortis memoria, in lenitate animique affectu ab iracundia remoto, in laborum silentio, in paupertate atque inopia, in castitate ac pudicitia, in humilitate & quiete, ac denique in perfecta erga Deum & proximum charitate praesentis vitae curriculum confecerint, angelosque moribus expresserint. Ob eamque causam Deus miraculis, ac signis, variisque virtutibus, eos exornauit, effecitque vt admiranda eorum vitae rationis sono ipsi quoque orbis terrarum fines personent. Ac si vnus ipsorum, hoc est Antonij, qui etiam monasticae vitae auspex ac princeps extitisse dicitur, vitam tibi sigillatim exponerem, nimirum ex vna arbore fructuum eorum, qui eiusdem generis ac speciei sunt, dulcedinem prorsus intelligeres, quodnamque ille exercitiorum religiosae fundamentum iecit, & quodnam fastigium struxit, & quantas a Saluatore gratias consecutus est. Plerique etiam alij post eum eodem certamine perfuncti, ad easdem coronas, & eadem praemia perueniunt. Beati certe illi, ac ter beati, vt qui Dei amore flagrant, atque ob ipsius charitatem omnia pro nihilo duxerunt. Siquidem lachrimas profuderunt, diuque ac noctu in luctu versati sunt: vt perpetuam consolationem adipiscerentur. Seipso vltro depresserunt: vt illic in altum attollerentur. Carnes suas fame ac siti & vigiliis confecerunt: vt illic paradisi deliciae & exultatio ipsos exciperent. Spiritus sancti tabernaculum per cordis puritatem extiterunt, quemadmodum scriptum est, Inhabitabo in ipsis, & in ambulatione. Seipso mundo crucifixerunt: vt ad Christi dextram starent. Lumbos suos in veritate succinxerunt, atque in promptu semper lampades habuerunt, immortalis sponsi aduentum expectantes. Nam cum mentis oculis praediti essent, horrendum illum diem semper prospiciebant: atque, tum futurorum bonorum, tum futuri supplicij, contemplationem ita in corpore defixa gerebant, vt ab ipsa nunquam diuellerentur. Atque hic laborare studuerunt, vt sempiternae gloriae compotes essent. Perturbationum expertes, non secus atque angeli, fuerunt: ac nunc cum illis, quorum vitam imitati sunt, choreas agunt. Beati illi, ac ter beati: quonia firmis mentis oculis praesentium rerum vanitatem, atque humanae prosperitatis incertitudinem & inconstantiam perspexerunt, eaque reiecta, sempiterna bona sibiipsis

Gal. 2.

Quid sit
 cedere a
 mundo.

Math. 18.

Antonius
 monasticae
 vitae prin-
 cepts.

Descriptio
 vitae mona-
 stice.

2. Cor. 6.
 Ephes. 6.
 Math. 25.

fibi ipsi condiderunt, ac vitam eam, quæ nunquam occidit, nec morte interrum-
 pitur, arripuerunt. Hos igitur admirandos & sanctos viros, nos quoque indigni
 ac despicabiles, imitari studemus. Verùm eorum vitæ celestis fastigium minimè
 assequimur, sed præ infirmitatis nostræ ac miseræ facultatis modulo eorum vi-
 tam exprimimus. Atque ipsorum habitum gerimus, etiamsi opera non assequa-
 mur. Etenim diuinam hanc professionem peccatum propulsare, atque incorru-
 ptionis per diuinum baptismum nobis concessæ sociam & opitulatricem esse per-
 spectum habemus. Ac beatorum illorum virorum sermonibus adducti, caducas
 atque interitui obnoxias huiusce vitæ res magnoperè condemnamus, in quibus
 nihil firmum & æquabile, quòdque eundem semper statum retineat, inueniri
 potest, verùm omnia vanitas sunt, & afflictio spiritus, multas temporis puncto
 mutationes ferens. Siquidem in somniis, & umbris, ac ventis aërem perflantibus
 imbecilliora sunt. Quorum parua & breuis voluptas est, imò non voluptas, sed
 fraus quædam & impostura peruerfitatis mundi, quem nullo modo diligere, ve-
 rùm potius ex animo odisse atque infectari docemur. Ac sanè odio ac detesta-
 tione dignus est. Nam quicquid amicis suis dono dat, idem rursus animo irato
 eripit, atque omni bono spoliatus, ignominiaque indutos, grauibúque sarcinis
 onustos, ad sempiternam calamitatem transmittit. Et quos in sublime attollit, ex-
 tremæ humilitati atque afflictioni obnoxios quamprimum reddit, hostiumque
 suorum ludibria exponit. Huiusmodi enim sunt ipsius beneficia: huiusmodi ip-
 sius munera. Amicorum enim suorum hostis est: omnibúque, qui ipsius volun-
 tatis obsequuntur, insidias struit: horrendum videlicet in modum eos, qui ipsi
 innituntur, conturbans, & eorum, qui fiduciam suã in eo collocant, neruos om-
 nes elidens. Cum stultis foedus sancit, falsasque pollicitationes inicit: hoc tantum
 animo, ut eos ad se pertrahat. Illis autem sincero animo sese ad ipsum adiungen-
 tibus, improbus ipse ac mendax esse comperitur, nihil eorú, quæ pepigerat, præ-
 stans. Nam cum iucundis cibis eorum fauces hodie deliniuit, cras eosdem hosti-
 bus suis deuorandos obiicit. Hodie Regem aliquem creat: & cras eundem in mi-
 feram seruitutem addicit. Hodie innumeris bonis florentem reddit: cras mendic-
 um & mancipiorum mancipium. Hodie insignem coronam ipsius capiti impo-
 nit: cras ipsius faciem terræ allidit. Hodie ipsius collum splendidis dignitatum
 honoribus exornat: cras eundem ferreis catenis victum deiicit. Ad breue tem-
 pus omnium amorem ac beneuolentiam ipsi conciliat: aliquantò post autem ei-
 dem omnium odium & execrationem conflat. Hodie ipsum voluptate afficit: &
 cras eundem luctibus ac lamentis conficit. Quemnam autem etiam ipsi: finem
 imponat, audi. Incolas enim gehennæ, eos à quibus adamatus est, miserandum in
 modum efficit. Hæc semper ipsius mens ac sententia est, hoc institutum. Nec eos,
 qui præterierunt, luget: nec eorum, qui relicti sunt, commiseratione afficitur. Il-
 lis enim graui detrimento multatis, retribúque suis inclusis, ad hos rursus artem
 suam transferre nititur, neminem videlicet, qui periculosos ipsius laqueos effu-
 giat, esse cupiens. Quamobrè eos, qui tam pestifero ac crudeli domino seruiunt,
 qui que à bono ac benigno per summam dementia se ipsos remouentes, rebus
 præsentibus inhiant, & intabescunt, nec futura villo modo cogitant, verùm ad
 corporeas quidem voluptates sine vlla intermissione sese conferunt, animas au-
 tem suas fame confici & innumeris malis conflictari sinunt, homini à furens v-
 nicornis facie fugienti similes esse censeo, qui cum clamoris ipsius sonum, atque
 horrendos mugitus ferre nequeat, magno impetu, ne ipsi in prædam cedat, aufu-
 git. Dum autem celeriter currit, in ingentem quandam scrobem ruit, ac ruendo
 manus extendens, arborem quandam arripit, eamque arctissimè retinet, atque
 gradu quodam affirmatis pedibus, pacata deinceps omnia, atque ab omni pericu-
 lo aliena esse arbitratur. Respicens autem, duos mures cernit, alterum candidum,
 alterum atrum, arboris illius, quam arripuerat, radicem perpetuò corro dentes,
 iamque penè eam amputantes. Atque insuper, coniectis in imam scrobis oculis,

*Vanitas
 rerum ha-
 ius vite.
 Eccles. 1.*

*1. Ioan. 2.
 Mundi
 fallax in-
 promissis.*

*Mundi in-
 constantia.*

*Eleganti
 parabola,
 mundi ama-
 torum fini-
 titia osten-
 ditur.*

horredum draconem conspicit, aspectu ipso ignem spirantem, ac toruis oculis ipsum intuentem, horrendèque ipsi deuorando inhiantem. Ac rursus in gradu illo, cui pedes ipsius innitebantur, oculorum acie defixa, quatuor aspidum capita videt, è pariete, in quo consistebat, prominentia. Suis summa autem oculos conuersens, nonnihil mellis ex arboris illius ramis stillans perspicit. Quocirca calamitatum earum, quibus vndique obsidebatur, & vrgebatur, omiſſa consideratione, nimirum quoniam pacto externè quidem vnicornis vehementi furore percipis eum deuorare quæreret, ab inferiore autem parte acerbus draco eum deglutire vehementer expeteret, ac rursus arbor ea, quam arripuerat, iam iamque amputanda esset, pedes denique ipsius lubrico & infido gradui inniterentur: horum inquam tantorum periculorum oblitus, in exigui illius mellis dulcedine percipienda seipsum occupauit. Hæc eorum, qui præsentis vitæ ludibriis intabescunt, figura est: cuius quidem explanationem protinùs tibi exponam. Vnicornis igitur mortis typum gerit, quæ semper mortalium genus persequitur, atque arripere contendit. Scrobs autem mundus est, qui omnis generis malis ac mortiferis laqueis scatet. Arbor ea, quam compressis manibus tenemus, & quæ à duobus muribus indefinenter arroditur, cuiusque hominis vitæ curriculum est: quod quidem per diei ac noctis horas absimitur & conficitur, ac paulatim ad excisionem accedit. Quatuor autem aspidæ, humani corporis super quatuor lubrica & instabilia elementa constitutione designant: qui, cum immoderate se habent, ac perturbantur, corporis compages dissoluitur. Ad hæc igneus ille ac truculentus draco, horrendum inferni ventrem adumbrat, qui eos suscipere gestit, qui præsentis voluptates futuris bonis anteponunt. Mellis verò guttula distillans, mundi iucunditatem & dulcedinem significat, per quam ille amicos suos ludificans, eos salutis suæ prospicere minime finit.

Barlaam aptissimè parabola, quàm fluxæ atque infidæ diuitiæ sint, ostendit: quòdque in afflictionibus vnicum per fugiendū sit animi virtus.

CAP. XIII.

Hæc parabola eodē spectat quòd superior.

ANC parabolam maiorem in modum cōprobans Iosaphat, I dixit: Quàm verus hic sermo est, ac concinnitatis omnis plenus! Quamobrem ne te quæso huiusmodi figuras mihi assidue demonstrare pigeat: quò certò intelligam qualis nostra vita sit, & quas res amicis suis accersat. Dixit autem Senex: Similes rursus sunt ij, qui voluptatum huius vitæ amore capti, earumque suauitate delinunt, res fluxas & imbecilles futuris atque à iactatione alienis antiquiores habuerunt, homini, qui tres amicos habuit, ex quibus duos quidem ingenti animi affectu colebat, ac vehementer amabat, adeò vt ad mortem vsque pro ipsis dimicare, ac pericula quæuis adire minime recusaret: tertium autem admodum aspernabatur, ita vt nec honorem vnquam, nec, quam K par erat, beneuolentiam ipsi præstaret, sed exiguam quandam duntaxat, eamque fictam ac simulatam amicitiam exhiberet. Venerunt autem quodam die immanes atque horrendi milites, qui eum summa cum festinatione ad Regem traherent, vt decem millium talentorum, quæ debebat, rationem redderet. Ille igitur in summam angustiam redactus, aliquem quærebat, qui in metuenda illa rationum apud Regem redditione opem ipsi ferret. Currens itaque ad primum, omniumque aliorum charissimum amicū, ad eum ait: Non te fugit, ô amice, quem admodum tua causa vitam meam semper in discrimen adduxerim. Nunc autem hodierno die, urgente necessitate, ope tua atque auxilio indigeo. E quid ergo te mihi auxilio fore polliceris? & quanam in te, vir charissime, spes mihi constituta est? Respondens autem ille, ait: Amicus tuus non sum, ô homo, nec qui sis noui.

A noui. Sunt enim mihi alij amici, quibuscum hodie oblectari me oportet: quos-
 que in posterum pro amicis habiturus sum. Quare duo tantum cilicia tibi porri-
 go, ut ea in via, qua pergis, habeas: qua etiam ipsa nihil tibi emolumenti allatu-
 ra sunt: nec est quod a me quicquam expectes. Hac ille audiens, ac de auxilio,
 quod ab eo expectabat, spem omnem abiiciens, ad secundum amicum se con-
 fert, ad eumque ait: Recordare, amice, quantum a me honoris & beneficiorum
 acceperis. Hodierno autem die in maximam calamitatem & afflictionem prola-
 psus, opitulatore aliquo opus habeo. Quidnam igitur adiumentum nunc mihi af-
 ferre queas, fac sciam. Ille autem ait: Hodie mihi per negotia tecum certam mihi
 subire minime licet. Curis enim & sollicitudinibus vndique vrgeor, atque in af-
 flictione sum. Paulum tamen tecum pergam: quamuis nihil hinc commodi ad
 te rediturum sit: ac post statim domum reuersus, negotiis meis operam dabo. Ina-
 nibus igitur manibus homo inde reuersus, atque omni ex parte auxilio destitu-
 tus, de vana spe, quam in perfidis & ingratis amicis suis collocarat, & de inutili-
 bus laboribus, quos pro suo erga eos amore susceperat, seipsum deplorabat. Per-
 git autem etiam ad tertium amicum, quem nec villo vnquam loco habuerat, nec
 laetitiae suae socium ascuerat. Atque ad eum pudibundo, & in terram deiecto vul-
 tu, his verbis usus est: Vix mihi ad te loquendi facultatem os concedit. Etenim
 illud perspectissimum habeo, me nunquam tibi benignè fecisse, nec amico erga
 te animo fuisse. Ceterum quoniam gravissimam calamitatem oppressus in reliquis
 C meis amicis nullam salutis spem inueni, ad te accedo, teque rogo atque obsecro,
 ut si exiguum aliquam operam mihi afferre queas, ne id, ingratitude meae me-
 mor, facere recuses. Ille autem hilari & ameno vultu ait: Sanè sincerissimum a-
 micum meum te esse profiteor: atque exiguae illius tuae erga me beneficentiae me-
 mor, eam tibi hodierno die cum foenore rependam. Quocirca ne metuas ac per-
 timeas. Nam ego ante te proficiscar, Regemque tuo nomine obsecrabo, ne te
 hostium manibus dedat. Quare fac bono animo sis, vir amicissime, nec te moe-
 rore excrucies. Tum ille compunctione affectus, & lacrimis perfusus, dicebat:
 Heu me miserum, quidnam prius deflebo ac lamentabor? Vanamne meam in im-
 memores & ingratos falsos illos amicos benevolentiam condemnabo? an po-
 tius insanam eam ingratitude, qua in hunc verum & sincerum amicum usus
 D sum, insectabor? Iosaphat autem hunc sermonem non sine admiratione susci-
 piens, eius explicationem requirebat. Dixit itaque Barlaam: Primus amicus, opum
 copia est, & diuitiarum amor, ob quem homo in sexcenta pericula incidit, ac mul-
 tas aerumnas perfert. Cum autem extremus vitae dies clausus est, ex illis omnibus
 opibus praeter inutiles quosdam pannos, qui ad funus adhibentur, nihil omnino
 secum accipit. Secundus autem amicus, vxor ac liberi sunt, ceterique cognati &
 familiares, quorum affectione ac benevolentia constricti tenemur, ut ab his di-
 uelli vix queamus, ac praecorum amore corpus etiam & animam nostram negli-
 gamus. Ex ipsis porro nemo in mortis hora utilitatis aliquid percipit, nisi quod
 ad sepulcrum vsque duntaxat cadauer comitantur: ac protinus domum reuersi,
 E suis curis ac negotiis operam dant, memoriam eius, qui quondam ipsis charus e-
 rat, non minus obliuioni, quam corpus sepulcro, relinquentes. At verò tertius a-
 micus, qui contemptui ac fastidio erat, cuiusque aditum horremus & auerfamur,
 optimorum operum chorus est, hoc est fides, spes, charitas, misericordia, benigni-
 tas, reliquisque virtutum coetus, qui quidem ante nos, cum è corpore excedimus,
 proficisci, ac nostra causa Deum precibus inflectere, atque ab hostibus nostris &
 horrendis exactoribus, qui de referendis rationibus acerbam nobis in aere litem
 mouent, ac crudeliter nos arripere contendunt, liberare potest. Hic nimirum est
 candidus ille, ac probus & gratus amicus, qui quamlibet etiam exiguum bonum
 nostrum opus memoria tenet, ac cum foenore nobis illud rependit.

Parabola
 explicatio.

Quisnam
 verus ami-
 cus sit.

*Barlaam, vanitate mundi demonſtrata filium Regis monēt, vt opes ſuas
in cælum præmittat.*

R

VR SVM igitur Iofaphat dixit: Vt ſano tibi à Domino Deo tuo omnia facta & iucunda ſint, hominum ſapientiſſime. Si quidem optimis tuis aptiſque ſermonibus animum meum exhilaraſti. Quocirca vanitatis huius mundi rurfum imaginem mihi exprime: & qua ratione hanc vitam in pace ac ſecuritate peragrare queam. Excipiens igitur ſermonem Iofaphat, ait: Huiusce quoque quaſtionis ſimilitudinem audi. Urbem quandam magnam extitiſſe accepi, in qua ciues hoc in more atque inſtituto poſitum habebat, vt peregrinum quendam & ignotum virum, ac legum & conſuetudinum ciuitatis omnino rudem & ignarum acciperent, eumque ſibi ipſis Regem conſtituerent, penes quem per vnus anni curriculum rerum omnium poteſtas eſſet, qui que liberè & ſine vilo impedimento quicquid vellet, faceret. Poſt autem, dum ille omni prorsus cura vacuus degeret, atque in luxu & deliciis ſine vilo metu verſaretur, perpetuumque ſibi regnum fore exiſtimaret, repente aduerſus eum inſurgentes, regiamque ipſi veſtem detrahentes, ac nudum per totam urbem tanquam in triumphum agentes, in magnam quandam ac longe remotam inſulam eum relegabāt, in qua nec victu, nec indumentis ſuppeditibus, fame ac nuditate miſerrime premebatur, voluptate ſcilicet atque animi hilaritate, quæ præter ſpem ipſi conſeſſa fuerat, in mœrorem rurfus præter ſpem omnem & expectationem commutata. Contigit ergo, vt pro antiquo ciuium illorum more atque inſtituto vir quidam magno ingenij acumine præditus ad regnum aſciſceretur. Qui ſtatim ſubita ea felicitate, quæ ipſi obtigerat, haudquaquam præceps abreptus, nec eorum, qui ante ſe regiam dignitatem obtinuerant, miſerique cieſtu fuerant, inſcuriam imitatus, animo anxio ac ſolicito id agitabat, quonam pacto rebus ſuis optimè conſuleret. Dum ergo crebra meditatione hæc ſecum verſaret, per ſapientiſſimum quendam conſiliarium de ciuium conſuetudine, ac perpetui exilij loco, certior factus eſt: quonamque pacto ſine vilo errore ipſe ſibi cauere deberet, intellexit. Cum igitur hoc cognouiſſet, futurumque propediem, vt ad illam inſulam ablegaretur, atque aduentitium illud & alienum regnum aliis relinqueret, patefactis theſauris ſuis, quorum tunc promptum ac liberum uſum habebat, aurique atque argenti, ac pretioſorum lapidum ingenti mole famulis quibusdam, quos ſidiſſimos habebat, tradita, ad eam inſulam, ad quam abducendus erat, præmiſit. Vertente autem anno, ciues commota ſeditione nudum eum, quemadmodum ſuperiores Reges, in exilium miſerunt. Ac cæteri quidem amentes, & breuis temporis Reges, grauiffima fame laborabant: ille contra, qui opes ſuas præmiſerat, in perpetua rerum copia vitam ducens, atque infinita voluptate fruens, perfidorum ac ſcleratorum ciuium metu prorsus abiecto, ſapientiſſimi conſilij ſui nomine beatorum ſe prædicabat. Hæc porro, per ciuitatem vanum hunc atque impoſtorem mundum intellige. Per ciues autem, principatus & poteſtates dæmonum, ac mundi rectores tenebrarum huius ſæculi, qui nos per voluptatis mollitiem inefcant, atque in animum nobis inducunt, vt de rebus caducis & interituris, velut de immortalibus cogitemus, tanquam ſcilicet earum fructus nobis perpetuus ac ſempiternus futurus ſit. Cum igitur ad hanc modum decepti, atque in fraudem impulſi ſumus, nec de certis illis ac ſempiternis vllum vnquam conſilium iniimus, nec nobis in futurum æuum quicquam recõdidimus, repentinus nobis mortis interitus ingruit. Ac tum demum nudos nos atque omnibus huius vitæ rebus ſpoliatos improbi illi ac faui tenebrarum ciues accipientes (vt qui illis tempus omne impenderimus) in terram tenebroſam & obſcuram abducunt, in terram ſempiternæ caliginis, vbi lux non eſt, nec mortalium vitam intueri licet. Per probum verò conſiliarium, qui prudenti, ac perquam ſapienti illi Regi omnia verè aperuit, ac ſalutaria conſilia tradidit,

Pulchra parabola de bonis per elemoſynas in cælum præmittendis.

Parabola ſuperioris explanatio.

Pro. 1.

Job. 10.

didicisse vilem & humilem hominulum intellige, qui huc idcirco venit, ut tibi viam bonam, & ab omni errore liberam commonstrem, teque ad sempiternam & nunquam finienda bona traducam, illique omnia tua recondere suadeam, contraque te ab improbo hoc mundo abducam. Quem quidem ipse quoque aliquando miserè amabam, eiusque voluptates & oblectamenta complectebam. Ceterum cum rectis mentis oculis animaduertissem, quemadmodum in his rebus vniuersa mortalium vita conteritur, aliis nimirum accedentibus, aliis decedentibus, nec vllò omninò firma & stabili sede constituto, hoc est, nec diuinius & copiosis in opibus, nec potentibus in potentia, nec sapientibus in sapientia, nec iis, quibus prosperè res succedunt, in prosperitate, nec luxui deditis in luxu & cupidis, nec iis, qui securè sibi viuere videntur, in inani sua & imbecillissima securitate, nec in vlla alia re ex iis, quæ laudibus efferuntur: verum hæc res torrentium aquarum in profundum mare labentium transitui similis est (eodem enim modo fluxa sunt & fragilia omnia præsentia) hinc scilicet hæc omnia vana esse, neque quidquam vtilitatis habere intellexi. Quin potius quemadmodum priora omnia obliuione obruta sunt (siue gloriam dixeris, siue regnum, siue dignitatum splendorem, siue potentiam amplitudinem, siue tyrannorum audaciam, siue quid aliud eiusdem generis) eodem modo præsentia quoque tandem vetustas obscurabit. Quorum in numero cum ipse quoque sim, consuetæ immutationi prorsus subiicior. Vt enim iis, qui ante me extiterunt, præsentium rerum voluptatibus perpetuò frui minimè concessum est; sic ne mihi quidem concedetur. Animaduerti enim, quemadmodum tyrannus hic ac turbulentus mundus homines tractet, eos nimirum huc atque illuc inuertens, hoc scilicet ex opibus ad egestatem, illos rursus ex grauissima paupertate ad gloriam: hos è vita educens, illos rursus eorum loco in vitam inducens: sapientes quosdam & ingeniosos viros improbens ac rudiens, eosque qui in honore ac splendore erant, còtemptos & despicabiles reddens: alios contra insipientes ac stolidos in gloriæ throno collocans, eosque qui abiecti & obscuri erant, ita euehens, ut ipsis ab omnibus honor tribuatur. Ac cernere est hominum genus ita comparatum esse, ut ante crudelem ipsius tyrannidem nihil omninò firmum ac stabile habeat. Quemadmodum enim columba aquilam aut accipitrem fugiens, locum subinde còmutat, ac nunc quidem in hac arbore, nunc autem in illo frutice, ac deinde in rupiù cauernis, ac variis spinis pedem affigens, nec tutum vsquam perfugium inueniens, in perpetua iactatione atque ærumna versatur: eodem modo se habent, qui res præsentis ad stuporem vsque mirantur: quippe qui inconsiderato quodam impetu miserè laborent, nec quicquam omninò firmum aut stabile habeant, nec ad quem finem peruenturi sint, intelligant, nec quò tandem vana vita, cui, perquam infeliciter ac miserè mala bonis præferentes, ac prohibitis loco vitium consecretantes, sese subiecerunt, eos ducat, nec quisnam frigidus multorum ac miserorum laborum suorum fructus excepturus sit, hoc est propinquusne an alienus, ac persapè ne amicus quidem aut notus, verum inimicus & hostis. Hæc inquam omnia, & quæ his consentanea sunt, cum ipse in animæ meæ foro disceptassem, totius vitæ meæ, quam in rebus vanis consumpsi, ac terrenis laboribus addictus transegi, odium me cepit. Cumque eorum amorem ex animo excussissem & eiecisssem, ea sese oculis meis obtulerunt, quæ verè bona sunt, hoc est Dei metu præditum esse, etque ipsius voluntati obsequi. Nam hoc bonorum omnium caput esse còmpertum habui. Hoc enim sapientiæ initium esse dicitur, atque adeò perfecta sapientia. Et enim mœroris experta vita est, atque ab omni offensione libera, iis, qui eam amplectuntur, & qui ei tanquam Domino, innituntur, tuta & ab omni periculo immunis. Cum itaque animum meum ad erroris omnis expertem mandatorum Domini viam adiecisssem, nihilque in ipsis obliquum & anfractuosum, ac voragini- bus & scopulis & sentibus & tribulis plenum esse certò comperisssem, verum eam omninò planam & æquabilem esse, eorum quidem, qui hanc ingrediuntur,

Nihil in mundo est immutabile.

Res huius vite torrentium similes.

Quo pacto mundus est hominibus agendus.

Similitudo.

Quantam vera bona existimanda sint. Psal. 110. Pron. 1.

Vita sancta est suauitatis.

per clarissimas contemplationes oculo oblectantem, pedibusque pulchritudinem conciliantem, atque eos ad preparationem Euangelij pacis calceantem, me ipsum prioris imposturae ac stolidae fraudis nomine miserum existimaui, ac per rectam illam incedere aggressus sum: quam etiam optimo iure rebus omnibus antetuli, atque collapsam & dirutam animae meae domum insaurare coepi. Cum ergo ad hunc modum rebus meis consulerem, ac mentis lubricum corrigere studerem, sapientis cuiusdam magistri vocem audiui, haec mihi inclamantis: Egredimini, inquit, omnes, quos laetitia cupiditas tenet, atque à mundi vanitate vos remouete. Transi enim ipsius figura. Iam iamque: & ecce non erit. Irretortis oculis excedite: nec tamen inanes ac vacui, verum sempiternae vitae viatica ferentes. Etenim longum iter vobis ineundum est, quodque multo huiusce vitae viatico opus habeat. Atque ad sempiternum locum, duas regiones, in quibus mansiones multae sint, habentem peruenietis. Quarum alteram quidem Deus, qui ipsius amore flagrant, eiusque mandatis obtemperant, praeparauit, omnibus bonis florentem & circumfluentem. Ad quam qui diuino beneficio admittuntur, in sempiterna incorruptione degunt, ut qui immortalitate interitus omnis expertere fruantur, unde effugit dolor, tristitia & gemitus. Altera autem, quae tenebris, & calamitate, ac dolore conferta est, diabolo & angelis eius parata est. In quam etiam coniciuntur, qui per flagitiosas actiones eam sibi conciliauerint, atque ab interitu aliena & sempiterna bona cum praesentibus commutarint, totosque sese ignis aeterni pabulum effecerint. Hac ego voce audita, atque ipsius veritate intellecta, in hoc vnum opus incubui, ut ad illud hospitium peruenirem, quod omni dolore & moestitia vacat, tantaque contra securitate, ac tantis bonis scatet: quorum cognitio nunc mihi duntaxat ex parte est, ut qui spiritualis aetatis ratione puer sum, ac velut per specula duntaxat & aenigmata res futurae vitae perspiciam. Cum autem venerit quod perfectum est, ac facie ad faciem cognoscam, tum demum euacuabitur quod ex parte est. Quocirca gratias ago Deo per Iesum Christum Dominum nostrum. Etenim lex spiritus vitae in Christo Iesu, à peccati & mortis lege me liberauit, oculosque meos aperuit, ut carnis affectum mortem esse, spiritus autem affectum vitam & pacem, liquidò cernerem. Quemadmodum igitur ego praesentium rerum cognita vanitate, perfecto odio eas habui: eodem modo, ut de ipsis existimes, te moneo: atque erga eas, non secus ac alienas & quamprimùm diffuxuras afficiaris: atque hinc ereptis omnibus facultatibus, in immortali aëro, ad quod tibi sine vlla mora proficisci necesse est, thesaurum, qui furto compilari nequeat, & opes, quae exhauriri nullo modo possint, tibi recondas: ut cum eò accesseris, haudquaquam penuria labores, verum opibus circumfluas, quemadmodum tibi aptissimam imaginem superius proposui.

Barlaam eleemosynam laudat: atque ostendit multos salutis causa facultatibus omnibus suis nuncium remisisse. CAP. XV.

DIXIT autem Iosaphat ad Senem: Quanam igitur ratione pecuniarum thesauros illuc praemittere queam, ut eorum, cum hinc abscessero, fructum ab omni furto & interitu alienum nanciscar, quoniamque item pacto meum in res praesentes odium demonstrare, resque sempiternas consequi possim, aperte mihi velim explices. Ait igitur Barlaam: Diuitiae ad sempiternam regionem per pauperum manus praemittuntur. Ait enim quidam sapientissimus Propheta, Daniel nomine, ad Regem Babylonis: Propter hoc, Rex, consilium meum tibi placeat, & peccata tua eleemosynis redime, atque iniustitias tuas in miserationibus pauperum. Quinetiam Saluator his verbis vitur: Facite vobis amicos de mamona iniquitatis: ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Multaque de

1. Cor. 7

*Caeleste iter
multo viatico
opus
habet.*
1. Cor. 2.

Esa. 35

1. Cor. 13

Rom. 8

*Luc. 12.
Mat. 6.*

Dan. 4

Luc. 16

A de elemosyna & largitione erga pauperes, in Euangelico volumine inculgat. Ad hunc scilicet modum quam tutissimè fortunas tuas omnes per egentium manus illuc præmiseris. Nam quidquid in eos beneficij contuleris, Dominus sibi asci-
 fcens, magno cum gaudio tibi rependet. Etenim eos, qui ipsius amore præditi sunt, beneficiorum remunerationibus semper superat. Ad hunc inquam modum huius seculi, cui diu iam non sine ingenti afflictione seruiisti, surreptis thesauris, ex his præclare viaticum tibi in futurum comparabis, atque alieno eos eripiens, tibi ipsi prius recondes, per fluxa nempe & caduca hæc bona, ea, quæ firma & stabilia sunt, emens. Deinde autem, Deo tibi opem ferente, huius mundi incertitudinem & inconstantiam perspicias: omnibusque rebus valere iussis, ad futurum te transferes, atque ea, quæ prætereunt, ipse prætereans, iisque rebus, quæ in spe positæ ac firmæ sunt, te addicens, tenebrasque cum mortis umbra relinquens, odioque tum mundum, tum mundi principem insectans, carnemque interitui obnoxiam hostem tibi esse ducens, ad lucem inaccessibilem accures, crucisque humeris sublata Christum irretortis oculis sequeris, vt etiam cum ipso glorificeris, vitæque, non iam caducæ & fallacis hæres efficiaris. Iosaphat itaque ad eum ait: Istud ipsum, nempe omnia pro nihilo putare, atque vsque adeo asperum vitæ genus suscipere, quemadmodum superius dixisti, vetusne institutum est, ab Apostolorum doctrina manans, an recens mentis vestræ solertia excogitatum, tanquam scilicet hoc, vt melius ac præstantius, vobis amplexandum duxeritis? Senex autem ait: Non recens inductam legem tibi affero (quæ sit istud) verum antiquitatis nobis traditam. Dixit enim Dominus ad diuitem quendam, cui ex ipso percontabatur, quidnam sibi faciendum esset, vt vitam æternam consequeretur, iactabatque se cuncta, quæ in Lege scripta erant, seruasse. Vnè tibi deest, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, ac sublata cruce me sequere. At ille his auditis moestitia affectus est. Erat enim admodum diues. Cùm igitur Iesus eum moerore affectum vidisset, dixit, Quam difficile est ij qui pecunias habent, intrabunt in regnum Dei! Facilius enim est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum Dei. Hoc igitur mandato auditum, sancti omnes id studuerunt, vt ab huiusmodi opum difficultate sese abstraherent, ac per largitionem erga pauperes, dispersis omnibus facultatibus, sempiternisque diuitiis sibi ipsis reconditis crucem sustulerunt, Christumque secuti sunt: sic nimirum vt quidam, velut iam à me dictum est, martyrio perfungerentur, quidam autem religiosa vitæ exercitatione concertarent, atque, quantum ad verè huiusce Philosophiæ rationem attinet, nihilò illis inferiores essent. Quocirca illud scias velim, Regis nostri ac Dei mandatù hoc esse, per quod homines sempiternorum bonorum participes redduntur. Cùm igitur, inquit Iosaphat, tam antiqua ac necessaria huiusmodi Philosophia sit, quid causa est, quamobrem hodierna die pauci sint, qui hanc vitam imitentur? Respondit Senex: Multi quidem eam imitati sunt, & etiamnum imitantur. At multò plures cunctantur, ac moras nectunt. Pauci enim sunt, vt ait Dominus, qui per arctam & angustam viam incedant: qui autem per facilem & latam, quamplurimi. Nam qui semel pecuniarum cupiditate, & vitiorum, quæ ex voluptatibus oriuntur, amore correpti, vanæque & inani gloriæ addicti sunt, vix ab ipsis diuelli possunt, vt qui alieno domino, qui que omnia, contra ac Deus, imperat, atque ipsos tanquam cathenis quibusdã victos tenet, vltro se ipsos manciparint. Animus quippe, cùm semel salutis suæ spem abiecerit, habenas suas auersis à ratione cupiditatibus permittens, quoquoersum fertur. Ac proinde Propheta offusam huiusmodi animis amentiam deplorans, caliginisque ipsos vrgentis crassitiem lugens, his verbis utebatur: Filij hominum, vsquequò graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quemadmodum etiam quidam sapientum magistrorum nostrorum, vir rerum diuinarum peritissimus, eandem cum Propheta cantilenam canens, ac quædam à seipso adiungens, tanquam ex alta quadam &

Mat. 23.
 Nihil
 in pauperes
 cogitavit.
 Cuius si-
 bi asserit.

1. Tim. 6.

Mat. 10.
 Luc. 18.

Mat. 7.
 Luc. 13.

Psal. 4.
 Naz. Ora.
 de suis ser.
 & ad Iul.
 Ex. 10.

editissima specula, omnibus inlaminat: Filij hominum, vsquequod graui corde est
 quid diligitis vanitatem, & queritis mendaciam, magnum nimirum aliquid hac
 vitam, & delicias, & exiguam gloriolam, & mendacem prosperitatem, esse exi-
 stimantes? quæ quidem non magis eorum sunt, qui fruuntur, quam qui ea in spe
 habuerunt: nec rursus horum magis, quam eorum, qui ne ea quidem vnquam
 expectarunt: & quæ non secus ac puluis à turbine ad alios atque alios subinde
 perflantur, ac vicissim iactantur, aut fumi instar defluunt, ac velut insomnium
 homines ludificantur, & vt umbra retineri nequeunt, ac denique ita naturam com-
 parata sunt, vt nec cum absunt, ea se habituros esse homines desperent, nec cum
 adsunt, possidentibus certa & stabilia sint. Cum igitur ad hunc modum Saluator
 præcipias, Prophetæ & Apostoli prædicent, ac sancti omnes viri, tum re ipsa,
 tum sermone ad virtutis viam ab omni errore maximè immunem nos impellat,
 etiam si pauci hanc teneant, contra autem multi latam atque in exitium ducen-
 tem sibi deligant, non tamen propterea diuinæ huius Philosophiæ institutum mi-
 noris æstimandum est. Vt enim Sol, cum illuminandi causa exoriens, radios suos
 affluentem emittat, omnesque ad excipiendum lumen cohortetur, si quidam clau-
 sis oculis splendorem ipsius intueri nolint, non propterea reprehensionem me-
 retur, aut à reliquis negligi debet, nec splendoris ipsius gloria ob illorum stulti-
 tiam in contemptu versatur: quin potius illis quidem seipsum lumine orbantes,
 tanquam cæci, parietes palpant, atque in multis scrobes præcipientes ruunt, multif-
 que spinis eorum oculi punguntur. Sol contra splendorem suum retinens, eos
 illustrat, qui ipsius lumen detecta facie contuentur: ad eundem quoque modum
 Christi lumen omnibus quidem illucet, splendoremque suum nobis affatim im-
 pertit: at verò pro sua quisque cupiditate, animique, alacritate ipsum percipit. Nam
 nec ille iustitiæ Sol vllum ex his, qui oculorum aciem in ipsum intendere cupiunt,
 beneficio eo priuat: nec rursus his vim infert, qui suapte sponte tenebras eligunt:
 verum suæ quisque liberæ voluntati & electioni, quandiu in hac vita est, relin-
 quitur. Cum autem Iosaphat, quidnam arbitrij libertas atque electio esset, quaer-
 eret, respondit Senex: Arbitrij libertas, est animæ ratione vtentis voluntas, sine
 vlllo impedimento, ad id quod vult, hoc est siue ad virtutem, siue ad vitium, in-
 citata, atque à summo illo parente & architecto ita effecta. Rursus, arbitrij li-
 bertas, est intellectualis animæ pro suo arbitratu agitatio. Electio autem, est earum
 rerum, quæ in arbitrio nostro sitæ sunt, cum consilio coniuncta appetitio.
 Siquidem rem eam, quæ inito consilio melior iudicata est, eligentes appetimus.
 Consilium, est inuestigatrix appetitio de rebus gerendis, quarum penes nos potestas
 est. Deliberat enim quispiam, expediâtne aliquid agere, necne. Deinde
 quod præstantius est, iudicat: ac iudicium efficitur. Mox autem afficitur: atque id
 quod ex consilio iudicatum est, amat: & sententia dicitur. Nam si ita iudicet, vt
 tamen erga id quod iudicatum est, minimè afficiatur, hoc est id minimè amet,
 sententia haudquaquam appellatur. Tum post affectionem fit electio. Nam elec-
 tio nihil aliud est quam è duabus rebus propositis alteram præ altera amplecti
 & eligere. Atque illud vel ex ipsa etymologia perspicuum est, electionem esse
 consilium cum diiudicatione coniunctum. *προαίρετον* enim, est alterum præ al-
 tero electum. Nemo porrò quicquam adhibito iudicio alteri præfert, nisi prius
 consilium inierit: nec rursus eligit, nisi prius iudicauerit. Nam quoniam non ea
 omnia, quæ nobis recta & præclara esse videntur, in opus perducere studemus,
 tum denique electio & eligendum efficitur id quod ex consilio præpositum est,
 cum appetitionem comitem asseruerit. Ex quo concluditur, electionem esse ap-
 petitionem cum deliberatione coniunctam earum rerum, quæ in nostra potestate
 sitæ sint. Etenim id quod ex consilio præpositum est, eligentes appetimus.
 Omne quippe consilium actionis causa, & propter actionem suscipitur. Ita, con-
 silium quidem electionem antecedit: electio autem omnem actionem. Quocir-
 ca non modò actiones, sed ea etiam, quæ animo agitantur (quæ quidem electio-
 nes

Rerum n-
danarum
nitas.

Simile.

Quid sit li-
berum ar-
bitrium.

Quid sit
electio.

A nes exhibent) tum coronas, tum poenas acserunt. Etenim electio, in his rebus, que in arbitrio nostro sita sunt, versans, tum peccati, tum iusti operis origo est. Nam quarum rerum facultates penes nos sunt, harum etiam actiones facultatibus consentanea penes nos sunt. Quamobrem cum facultates virtuti consentanea in nostra potestate sint, in nostra quoque potestate virtutes sint necesse est. Proprie enim in arbitrio nostro consistunt ea omnia, quae animam attingunt, & de quibus deliberamus. Ad hunc igitur modum liberè consultantibus hominibus, ac libera item voluntate eligentibus, quatenus quispiam eligit, haecenus quoque divinam lucem percipit, atque in Philosophiae studijs progressus facit. Varia enim electionum sunt genera. Et quemadmodum quidam aquarum fontes è terræ visceribus scaturientes, partim è superficie terræ oriuntur, partim aliquantò profundius, partim profundissimè: atque harum aquarum, alia è propinquo emanant, gustuque dulces sunt, alia ex imo exeunt, ac salia aut sulphurea sunt, atque item alia vberimè profluunt, alia paulatim stillant: Eodem modo in electionibus quoque cogita, alias celeres ac perquam feruidas esse, alias segnes & frigidas, ac rursus alias ad virtutem omninò propensas, alias ad vitium omnibus viribus inclinatas. Igitur quales earum affectiones sunt, tales quoque ad agendum impetus consequuntur.

In hominis
virtus est:
presupposita
tamen est
vna gratia.
Simile.

Barlaam Regis filiū in salutis spem adducit: ac deinde ostendit Christianā religionem, etsi prima fronte aspera videatur, tamen si rectè consideretur, dulcem ac suauem esse.

CAP. XVI.

Ixit autem ad Senem Iosaphat: Suntne etiam alij nonnulli, qui eadem quae tu praedicent, an verò tu hodierno die solus es, qui haec doces, ac praesentem vitam vsque ad auersandam atque odio infectandam esse mones? Ille autem ad hunc modum respondit: In hac vestra infelicissima regione nemine noui. Nam patris tui tyrannis innumeris mortis generibus eos multauit, deditque operam, ne profusus inter vos diuinae cognitionis praedicatio audiretur. Apud reliquas autem omnes nationes haec cantantur ac celebrantur, ab alijs quidem rectissima ratione, ab alijs autem peruersè: quippe cum animarum nostrarum hostis eos à recta via transuersos egerit, atque in alienas opiniones diuiserit, eosque loca quaedam diuinae Scripturae, aliter quam germanus sensus ferat, interpretari docuerit. Caterum vna est veritas, quae ab illustribus Apostolis, & diuinis Patribus praedicata est, & in Catholica atque ab extremis orbis finibus ad extremos vsque fines diffusa Ecclesia, Sole splendiùs lucet. Quam quidè ego ut tibi praedicarem, ac traderem, ad te missus sum. Dixit autem ad eum Iosaphat: Nihilne horum pater meus vnquam didicit? Respondit Senex: Pater quidem, atque ut par erat, nihil didicit. Oclus enim sensibus, bonum de industria repudiat, atque in malum libera animi inductione propendet. At vellem, inquit Iosaphat, ille quoque hac doctrina imbueretur. Respondit Senex: Haec apud homines sunt impossibilia: apud Deum autem nihil est quod fieri non possit. Ecquid enim scis, futurumne sit ut patri tuo salutem afferas, atque admirando modo patris tui pater tandem voceris? Narratum enim mihi est Regem quendam extitisse, qui praclare admodum regiam suam dignitatem administrabat, leniterque ac placide populum, qui ipsius ditioni atque imperio suberat, tractabat, in hac autem vna re labebatur, quod diuinae cognitionis lumine careret, atque idolorum cultu constrictus teneretur. Erat autem ei probus quidam consiliarius, ac tum erga Deum pietate, tum ceteris virtutibus ornatissimus, qui cum Regis errore angeretur, eumque permolestè ferret, atque ipsum hoc nomine coarguere in animo haberet, tamen hac de causa sese reprimebat, quod vereretur, ne, & sibi, & focis suis perniciem accerferet, eamque utilitatem,

Vna est
veritas.

Mat. 19.

quæ ex ipso ad alios promanabat, amputaret. Occasionem autem nihilominus
 quaerebat, qua commodè ipsum ad bonum pertraheret. Dixit igitur nocte qua-
 dam ad eum Rex: A desudum, egrediamur, ac ciuitatem circumdamus, num fortè
 aliquid, quod in rem futurum sit, perspiciamus. Cùm autem illi per urbem obam-
 bularent, lucis splendorem per foramen quoddam radiantem cernunt, cui cùm
 oculos adiecissent, subterraneum quoddam & cauernosum domicilium conspi-
 cantur, in quo præsidebat vir quidam extrema inopia laborans, ac vilibus qui-
 busdam & lacris pannis indutus. Assabat autem ipsius vxor, vinum ipsi tempe-
 rans. Cùmque ipse poculum manibus accepisset, illa suaue quoddam carmen ca-
 nens, voluptatem ipsi afferebat, saltans nimirum, ac maritum laudibus deliniens.
 Rex igitur aliquãtis per hæc perspicens, mirabatur quòd, cùm tanta egestate pre-
 merentur, vt nec domus, nec vestis ipsis suppeteret, tamen vsque ad letam & hila-
 rem vitam ducerent. Atque ad primarium suum consiliarium his verbis vtitur: O rem
 miram, ô amice! quòd scilicet, nec mihi, nec tibi, vita nostra, quamuis alioqui tanta
 gloria & deliciis & voluptate vndique collucens, vsque ad vnquam placue-
 rit, vt vilis hæc & ærumnosa vita væcordes istos oblectat & exhilarat, vt quæ, ta-
 met si alioqui aspera & auersanda, facilis ipsis ac blanda videatur. Opportunam
 autem horam nactus princeps ille consiliarius, inquit: Tu verò, ô Rex, cuiusmo-
 di tandem horum vitam esse existimas? Oranium, inquit ille, quas vnquam viderim,
 in suauissimam & miserrimam, excretionemque dignam & auersandam. Tum
 ait ad eum primarius ille consiliarius: Ad eundem itaque modum, mihi crede, ô
 Rex, ac multo etiam acerbior vita nostra ijs esse videtur, qui sempiternam illam
 gloriam, ac bona illa, quæ omnem mentis captum superant, contemplantur atque cog-
 noscunt. Atque auro rutilantes ædes, ac præclara hæc indumenta, cæteraque
 vite deliciae, ijs, qui coelestium tabernaculorum non manufactorum, vestisque
 diuinitus contexta, ac diadematum corruptionis omnis expertium, quæ rerum
 omnium architectus, ac Dominus diligentibus se preparauit, stercoreibus & cœ-
 no foetidiores videntur. Quemadmodum enim isti iudicio nostro ac sententia
 desipiunt: ita etiam, ac multo magis, nos qui in mundo oberramus, atque in mè-
 daci hac gloria, stultisque deliciis nobis placemus, in eorum oculis, qui bono-
 rum illorum dulcedinè degustarunt, luctu & lacrimis digni sumus. His autem
 verbis percussus Rex, inquit: Quinam igitur illi sunt, qui præstantiorem nobis
 vitam agunt? Omnes, inquit ille, qui sempiterna caducis & fragilibus prætulerunt.
 Cùmque Rex rursum, quanam sempiterna illa essent, quaeriuisset, respondit ille,
 Regnum ab omni successione alienum, ac vita morti minimè obnoxia, & opes e-
 grotatem non metuentes, lætitia item & oblectatio ab omni mœstitia & dolore
 seiuncta, paxque perpetua, & ab omni inimicitia & contentione libera. His bo-
 nis quibus diuinitus frui contigerit, beati illi ac sapè beati. Vitam enim omni la-
 bore ac mœstitia vacuam in omne æuum ducent, omnibus regni Dei iucundita-
 tibus & oblectamentis sine vlllo labore fruentes, ac cum Christo in perpetuum
 regnantes. Cùmque Rex dixisset, Quisnam tandem hæc consequi promerebitur?
 respondit ille, Omnes, qui vitam illuc ducentem arripuerint. A ditu enim nemo
 prohibetur, qui modò voluerit. Tum Rex, Et quanam, inquit, est via, qua illuc
 itur? Respondit ille præclari animi vir: Cognoscere solum verum Deum, & Ie-
 sum Christum vnigenitum ipsius Filium, & sanctum ac viuificum Spiritum. Rex
 igitur, regi sanè prudentia præditus, ad eum inquit: Et quidnam hæctenus te pro-
 hibuit, quominus mihi hæc exponeres? Neque enim hæc cunctatione ac dilatio-
 ne mihi digna esse videntur, si quidem vera sunt. Quòd si dubia sunt, sedulò &
 accuratè inuestigandum est, quoad usque ea citra vllam ambiguitatem ac dubi-
 tationem inueniamus. Non negligentia & socordia factum est, ait ille, vt tibi hæc
 exponere cunctarer, cùm vera sint atque ab omni dubitatione remota: verum
 quòd excellentem gloriæ tuæ magnitudinem vererer, atque illud metuerem, ne
 tibi grauis ac molestus essem. Quocirca si mihi, famulo tuo, hoc imperas, vt te de
 his

Quæ in hoc
 mundo ma-
 gni estimā-
 tur, pijs cō-
 tēpti sunt.
 1. Cor. 2.

Ioan. 17.

his rebus in posterum submoneam, imperio tuo obsequar. Sanè, inquit Rex, non interdiu solum, sed etiam qualibet hora, mihi harum rerum memoriam renoua. Neque enim negligenter ac perfunctorie, verum summo studio ac feruore his rebus animum intendere oportet. Audiui igitur, ait Barlaam, hunc Regem deinceps pie ac religiose vitam instituisse, presentisque vitam curriculo placide ac tranquille confecto, sempiternam beatitudinem consecutum esse. Quamobrem si quis etiam patrem tuum de his rebus tempestiue admoneat, fortassis intelliget, atque exploratum habebit, quantis malis implicitus teneatur: atque ab iis sese auertens, quod bonum est, amplectetur. Nam in presentia quidem cæcus est, & manu tentans, vt qui vero lumine sese orbarit, atque ad impietatis tenebras transfugerit. Dixit autem ad eum Iosaphat: De patre meo, quod Dominus iussit, fiat. Nam ipsi, velut etiam abs te dictum est, ea omnia possibilis sunt, quæ apud homines impossibilia esse videntur. Ego verò per eximios ac singulares tuos sermones vanitatis presentium rerum pertasus, ab his quidem omnino animum abducere constitui, ac tecum, quicquid mihi vitæ superest, traducere: ne per fluxa & fragilia sempiternorum bonorum & omni interitu alienorum fructu excidam. Respondit Senex: Si hoc feceris, prudentissimo cuidam iuueni, quem copiosis atque illustrissimis parentibus natum esse intellexi, similem te præbebis. Cui cum pater nobilis cuiusdam atque in primis copiosi viri filiam insigni pulchritudine præditam despondisset, ac de huiusmodi matrimonio cum filio sermonem conseruisset, quidque in animo haberet exposuisset, hæc vt ille audiuit, quasi ablonum quiddam ac præposterum, cuiusmodi rem excutiens, relicto patre profugit. Cumque iter faceret, apud senem quendam pauperem, vt à diciæstu sese recrearet, diuertit. Filia porro senis illius, quæ vnica illi virgo erat, pro foribus sedens, manibus operabatur, ore autem Deum sine vlla intermissione laudabat, ex intimo pectore gratias ipsi agens. Ipsi autem laudem iuuenis audiens, ait: Quodnam, o puella, tuum institutum est? Et quam ob causam, cum in tanta vilitate & inopia verferis, tanquam ob ingentia beneficia accepta, horum authorem laude afficis? Ipsa autem ad eum respondit: An nescis quod quemadmodum exiguum pharmacum è magnis plerumque morbis hominem eripit, eodem modo etiam ob paruas res Deo gratias agere, ingentia bona conciliat? Ego igitur pauperis senis filia, ob exigua hæc gratias ago, ac Dominum laudibus afficio, illud nimirum exploratum habens, quod qui hæc dedit, maiora quoque dare potest. Atque hæc quidem de rebus externis, ac minimè nostris: ex quibus nec his, qui multa possident, fructus vllus, imò etiam sæpe damnum oritur, nec his, qui pauciora acceperunt, incommodum vllum ac detrimentum existit: quippè cum vtrique eandem viam obeant, atque ad eundem finem contendant. At in iis, quæ magis necessaria, maiorisque momenti sunt, multis maximisque atque adeo innumeris beneficiis à Deo affecta sum. Etenim ad Dei imaginem condita, ipsiusque cognitione imbuta, & ratione præter omnia animantia exornata, & ex morte per viscera misericordiae Dei nostri ad vitam reuocata sum, ac percipiendorum ipsius sacramentorum potestatem accepi. Denique paradisi porta patefacta est, liberum mihi, siquidem voluero, aditum præbens. De tot igitur ac tantis beneficiis, quorum pauperes æquè ac diuites participes sunt, dignas Deo gratias agere profusus nequeo. Quod si exigua hanc quoque laudem, ei, qui me tot muneribus cumulauit, minimè obtulero, quam tandem excusationem habitura sum? Iuuenis autem ingentem hanc prudentiam admirans, accito ipsius patre, Da mihi, inquit, filiam tuam: (siquidem ipsius prudentiam ac pietatem amore complector.) Senex autem ait: Non licet tibi, qui diuitibus & copiosis parentibus ortus es, hanc pauperis viri filiam accipere. Rursum autem iuuenis ait: Certè hanc accipiam, nisi tu prohibeas. Etenim filia quadam nobilis ac diues mihi desponsa fuerat: verum ea repudiata atque abiecta, in fugam me dedi. Contrà filiae tuæ, ob ipsius erga Deum pietatem ac prudentiam, amore correptus, matrimonio cum ea iungi paratus sum. Senex autem

Pulchra puella.

Simile.

Præcipua Dei erga nos beneficia.

Præcipua Dei beneficia diuitibus et pauperibus communia sunt.

ad ipsum ait: Eam tibi dare nequeo, et in paternam domum abducas, atque a meis vlnis abstrahas: vnica enim mihi est. At ego, inquit iuuenis, apud vos manebo, vestramque vitæ rationem suscipiam. Ac postea, luculenta veste abiecta, fenis illius vestes petiit, iis quæ se induit. Cùmque ille ipsius diu multumque tentasset, variisque modis ipsius animum explorasset, vt eum mentis grauitate præditum esse cognouit, nec stulto quodam amore obsessum filiam suam in matrimonium petere, verùm pietatis studio pauperem vitam amplexari, eamque gloriae suæ ac nobilitati anteferre, arrepta ipsius manu in conclaue suam eum introduxit, & ingentes opes illic reconditas, atque innumerabilem pecuniarum molè, quantamque iuuenis ille nunquam viderat, ipsi cõmonstrauit. Aitque ad eum: Fili, hæc omnia tibi dono do: propterea quod mearum opum hæres esse in animum induxisti. Qua hæreditate percepta, ille omnes terræ diuites & claros homines superauit.

Barlaam Deum pro salute Iosaphat orat: atque ipsi ostendit, quonam pacto per res creatas Creator cognoscatur. CAP. XVII.

DIXIT autem Iosaphat ad Barlaam: Aptè sanè hæc etiam narratio rerum mearum statim exprimit. Ac proinde de me quoque hæc abs te dicta esse existimo. Verùm quod nã tandem est illud experimentum, per quod animi mei constantiã exploratã habere cupis? Respondit Senex: Equidè ipse, & iam periculũ feci, & intellexi, quanta in te mentis prudentia, atque cõstantia, quamque rectus & integer tibi animus sit. Verùm actionis tuæ finis hæc confirmabit. Huius rei gratia flecto genua mea ad Deũ nostrum, qui in Trinitate celebratur, ad eum, inquam, qui omnia, tam quæ aspectu sentiuntur, quàm quæ oculorum sensum fugiunt, procreauit, qui verè ac sempiternè est, nec glorioſi status sui aut principium vnquam habuit, aut finè habiturus est, ad illum, inquam, metuendũ atque omnium rerum præpotentè, bonumque, & ad miserationè propensum, vt cordis tui oculos illuminet, detque tibi spiritũ sapientiæ & reuelationis ad ipsius agnitionem, vt cognoscas quæ sit spes vocationis tuæ, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis ipsius in sanctis, & quæ supereminèſ illa magnitudo potentię ipsius in nos qui credidimus, vt iam nõ sis hospes & aduena, sed ciuis sanctorum, & domesticus Dei, superædificatus super fundamentũ Apostolorũ & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Iesu Christo, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctũ in Domino. Iosaphat autè ingenti animi cõpunctione affectus, dixit: Hęc scilicet omnia ipse quoque scire gestiens, abs te peto, vt & diuinæ gloriæ diuitias, & ipsius potentiæ excellentiã mihi declares. Dixit autè ad ipsum Barlaam: Deũ supplex rogo, vt hæc te doceat, atque huiusmodi rerum cognitionè animo tuo inferat. Quandoquidem apud homines ipsius gloria ac potètia nullo modo cõmemorari potest, quamuis etiã omnes omnium hominum, tam qui nunc sunt, quàm qui aliquando fuerunt, linguæ in vnum cõeant. Deũ enim, inquit Euangelista & Theologus, nemo vidit vnquã. Vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit. Eius porro, qui oculorum obtutũ fugit, atque immensus est, gloriã & maiestatem, quis tandè eorũ, qui terra concreti sunt, cõprehensam habere queat, nisi ipse arbitrato suo eam patefecerit, quemadmodũ scilicet Prophetis suis & Apostolis patefecit? Nos autè, tum ex eorũ prædicatione, tum ex ipsa rerum natura, quantum assequi nobis datur, eam discimus. Ait enim Scriptura: Cœli enarrant gloriã Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentũ. Ac rursus: Inuisibilia ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ipsius potentia & diuinitas. Quemadmodũ enim quispiã domum præclare ac summa arte constructã, aut vasculum eleganter concinnatũ perspiciens, architectũ aut fabrum statim ob animũ sibi proponit: sic etiã ego ex nihilo effectus, atque in ortum productus, etiam si

Eph. 3.

Eph. 1.

Eph. 2.

*Dei diuitia
nullis ver-
bis exponi
possunt.
Ioan. 1.*

*Psal. 18.
Rom. 1.*

*Simile.
Ex rebus
conditis cõ-
ditor agno-
scitur.*

veram earum rerum, quæ sent, cognitionem habemus, mundi quæ concretionem intelligimus, elementorum vires, temporum initium & medietatē & finem, partium anni vicissitudines, ac tempestatum mutationes: quoniam omnia in modo & mensura constituit. Siquidem multum posse, ipsi semper præfatum est: & brachij ipsius robori quis resistet? Etenim tanquam momentum statera, sic est ante eum orbis terrarum: & tanquam gutta roris matutini, quæ descendit in terram. Sed miseretur omnium, quia omnia potest, & dissimulat peccata hominū propter penitentiam. Neminem enim ex his, qui ad ipsum accurrunt, execratur nec aueratur solus ille bonus, atque animarū amans Dominus. Benedictum sit nomen gloriæ ipsius sanctum, & laudabile, & superexaltatum in secula, Amen.

Quæ vera vita, & quæ vera sit mors: de Monachorum in victu ac vestibus temperantia.
CAP. XVIII.

DIXIT autem ad eum Iosaphat: Si diurno tempore tecum repulisses, vir sapientissime, quoniam pacto propositarum questionum solutionem mihi perspicuam redderes, meo quidem iudicio id melius præstare non potuisses, quam ea mihi, quæ nunc exposuisti, commemorans: quippe qui omnium quidem rerum effectorem & conseruatorem Deum esse docueris, maiestatisque ipsius gloriam omnem mentis humanæ captum excedere clarissimis rationibus demonstraris, neque vlla alia ratione quenquam eam cõsequi posse, nisi cui ipse arbitratu suo eam patefaciat. Quo quidem nomine eloquentissimam tuam sapientiam maiorem in modum admiror. Sed illud velim mihi dicas, vir beatissime, quam ipse ætate sis, & quibus in locis comoreris, quosque Philosophiæ socios habeas. Siquidem anima mea tua arctissime heret: atque per omne vitæ tempus ne latum quidem vnguem à te discedere cupio. At autem Senex: Annos, ni fallor, quinque & quadraginta natus sum. Atque in terræ Sennaar desertis vitam degam. Commilitones porro eos habeo, qui ad superni itineris cursum mecum laborant, ac certant. Quid ais, inquit Iosaphat? Mihi enim septuaginta annos excedere videris. Quid igitur est, quamobrem te quadraginta quinque tantum annos habere dicas? neque enim hac in re mihi vera loqui videris. Dixit autem ad eum Barlaam: Si annos meos ab ipso vitæ ortu nosse quæris, rectè sanè eos plusquam septuaginta esse coniecisti. At mihi quidem nullo omninò modo inter vitæ annos cõsentur, qui in huius mundi vanitate consumpti sunt. Nam cum, peccatis in seruitutē addictus, carni viuerem, quantum ad interiorem hominem attinet, mortuus eram. Quamobrem mortis annos, vitæ annos nunquam appellarim. Ex quo autem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo, atque exuto veteri homine, qui secundum erroris desideria corrumpitur, non iam carni viuo, sed viuit in me Christus: quod autem viuo, in fide viuo Filij Dei, qui dilexit me, & pro me seipsum tradidit: nos vitæ annos, & salutis dies, optimo iure vocauerim. Quos quidem quinque & quadraginta esse asserens, consentanea ratione, ac non absurdè, horum numerum tibi dixi. Quin tu quoque ea semper mente ac sententia sis velim, nimirum ut eos, qui quantum ad omne probum opus mortui sunt, peccatis autem viuunt, atque eorum, qui humi provoluti sunt, principi obsequuntur, & in voluptatibus ac pestiferis cupiditatibus vitam absumunt, nullo modo viuere existimes, verum extinctos eos esse tibi persuadeas, vitæque, functioni mortuos. Nam peccatum, immortalis animæ mortem esse sapiens quidam non immeritò pronunciauit. Atque etiã his verbis Apostolus vitatur: Cum serui effectis peccati, liberi eratis iustitiæ. Quem ergo fructum habuistis in his, in quibus nunc erubescitis? Finis enim illorū mors est. Nunc autem liberati à peccato, serui autē facti iustitiæ, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem autem vitam æternam. Stipendia enim peccati, mors: gratia autē Dei, vita æterna, in Christo Iesu Domino nostro. Dixit autē ad eum Iosaphat: Quando

Quoniam vera est estimanda sit.

Gal. 6. Ephes. 4.

Omnes qui mundo addicti sunt, in mortuis habendi sunt.

Peccatum autem auium mors. Rom. 6.

A Quandoquidem vitam, quæ in carne ducitur, vitam esse minimè cenfeo, par est igitur, vt ne mortem quidem hanc, quam omnes subeunt, mortem esse cenfeas. Respondit Senex: Sine vlla dubitatione de his quoque ita cenfeo, quippè qui temporaria hanc mortem minimè pertimescam, imò nec omninò mortem eam appellem, siquidè me per diuinorù præceptorum viâ incedentem arripuerit: quin potius transitum à morte ad præstantiorem & perfectiorè vitam, atque in Christo absconditâ. Cuiusquidè consequendæ cupiditate flagrâtes optimi viri, presentem hanc vitâ permolestè ferebant. Vnde etiâ ait Apostolus: Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluitur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternâ in coelis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quæ de celo est, superindui cupientes, si tamen vestiti, & non nudi inueniamur. Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati: eò quòd nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur, quod mortale est, à vita. Ac rursus: Infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et alio loco: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Et Propheta David: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Quod autem ego quoque omnium in finibus corpoream mortem nullo modo extimescam, hinc facile tibi intelligere licet, quòd patris tui minis contemptis ac pro nihilo habitis, intrepidè ad te accesserim, vt salutiferam doctrinam tibi exponerem: tamen si alioqui compertissimum haberem, fore, vt si hæc rescisceret, sexcentis me, si fieri posset, mortibus afficeret. Verùm ego Dei sermonem omnibus rebus anteprensens, ipsoque frui cupiens, nec temporariam hanc mortem perhorresco, nec eam huiusmodi nomine appellandam duco, Domini scilicet mandato obtemperans, dicentis, Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Hæc, inquit, Iosaphat, verè vestræ Philosophiæ præclara facinora, terrenorum hominum, qui à præsentibus vitæ vix auelli possunt, naturam longè multumque superant. Ac vos beati, qui hac strenuissima mente præditi estis. Quinam porro tibi ac sociis tuis in huiusmodi solitudine victus sit, atque item vnde, & cuiusmodi vobis vestes suppetant, verè mihi expone. Barlaam autem dixit: Victus quidem nobis ex pomis, & stirpibus, quas solitudo, cœlesti rore perfusa, & Creatoris imperio parens, alit, nobis suppetit. Ob quæ nemo est qui aduersum nos pugnam ineat, atque contendat, maioremque partem, vt auaritiæ lex præscribit, arripere quærat: verùm vberimè omnib' illaboratus cibus & extemporalis mēsa proponitur. Quòd si quādo piorù fratrum, qui nobis vicini sunt, aliquis panis benedictionē afferat, hunc tanquā ad eorū, qui cum fide obtulerunt, benedictionē, à diuina prouidentia missum, suscipimus. Vestes autē nobis ex asperis ciliis & ouiu pellibus sunt, vetustæ omnes, atque ex variis pannis confutæ, imbecillam nostrā carnē atterentes. Etenim eadē nobis est tum æstatis, tū hyemis vestis. Quam etiā, vt semel induimus, exuere postea nobis non licet, quousq; vetustate cōfecta prorsus deletur. Ad hūc enim modū, & frigoris, & æstus molestiis corpus afflictates, futuræ immortalitatis vestē nobis cōparamus. Cumq; hic Iosaphat quæsiuisset, vndenā vestē illam, qua indutus erat, sibi cōparasset, respondit Senex: A quodā piorum fratrum eam, cum ad te profecturus essem, vtendā accēpi. Neque enim par erat, vt cum ea, quam ferre soleo, veste accederē. Quemadmodū enim quispiā charissimum quēdam cognatum in alienā regionem captiuū abductum illinc educere cupiēs, abiecta veste sua, atque hostiū suscepta persona, ad eorum regionē sese cōfert, variisq; artibus propinquū suum ex acerba tyrannide in libertatē asserit: eodē modo ego quoq; de tuis rebus certior factus, hoc habitu suscepto veni, vt diuina prædicatione pectus tuam consererem, atque à truculenti principis mūdi seruitute te vindicarem. Ac nūc per virtutē diuinā, quātum quidē in me fuit, ministerio meo perfunctus sum. Etenim ipsius cognitionē tibi annunciaui, ac Prophetarū & Apostolorū prædicationē exposui, verèq; ac sine vllō

*Mors hæc
temporaria
mors propriè
non est.*

*Coloss. 3.
2. Cor. 5.*

*Rom. 7.
Philip. 1.
Psal. 42.*

Mat. 10.

*De victu es
vestibus ma
nachorum.*

Simile.

errore presentium rerum vastitatem demonstravi, quantisque malis hic mundus
 scateat, eos, qui ipsi obtemperant, in fraudem inducēs, variisque modis irretiens.
 Deinceps igitur, eò, unde huc veni, revertendum est: ac tē alieno habitu depo-
 sito, meum induam. Obsecrauit autem Senem Iosaphat, ut se ipsi cum confusa
 veste ostenderet. Cū itaque Barlaam vestem eam, quam gerebat, exuisset, hor-
 rendum Iosaphat spectaculum sese obtulit. Etenim tota carnis ipsius * qualitas
 assumpta erat, et pellis ex Solis aestu atque ardore circum ossa tensa erat, non fe-
 cus ac si quis pellem subtilibus calamis contendat. Pannoso porrò ac perquam
 asperò cilicio è lumbis vsque ad genua cingebatur, idēque pectus humeris ge-
 rebat. Admiratus itaque Iosaphat huiusmodi vitæ duritiam & asperitatem, atque
 ex ingenti ea & singulari tolerantia stupore affectus ingemuit, profususque la-
 chrimis ad Senē ait: Quoniā ea tibi huc veniendi causa fuit, ut me ex acerbis diaboli
 seruitute extraheres, beneficio tuo extremā manum impone, atque animam
 meam de custodia educ, ac me itineris tui socium adhibe: ut mundi impostura
 prorsus liberatus, tum denique salutaris baptismi sigillum accipiam, sociumque
 me tibi admirandæ huius Philosophiæ atque eximie exercitationis præbeam.
 Dixit autem ad eum Barlaam: Capræ hinnulum diues quispiam olim alebat.
 Cū autē ipse creuisset, naturali affectu pertractus solitudines expetebat. Egres-
 sus igitur quodam die, caprearum gregem pastui operam dantem inuenit: atque
 ad eas sese adiungens, per agros & campos oberrabat, ac serò quidem domum se
 referebat, manē autem famulorum negligentia foras egrediebatur, atque cum
 sylvestribus capris se aggregabat. Porrò cū illæ pabulum longius processis-
 sent, ipse quoque eas comitatus est. At verò diuitis illius viri famuli, re cognita,
 conscensis equis eas à tergo infecuti sunt, ac suam quidem capræ viam captam
 domumque reducē posthac ita tenuerunt, ut nulli ad eam ditus pateret: reli-
 quum autem gregem, partim trucidarunt, partim male mulctarunt. Eodem mo-
 do ne nobis accidat, metuo, si mihi te comitem adiungas: hoc est ne, & tuo con-
 tubernio priuer, & ingentes focis meis calamitates, ac sempiternā patri tuo con-
 demnationem accersam. Vult itaque te Dominus nunc quidem diuini baptismi
 sigillo consignari, atque hīc manentem omni pietatis generi studere, præcep-
 tusque suis operam dare. Posteaquā autem illius bonorum omnium datoris
 munere occasio sese obtulerit, tum demum, & ad nos venies, & per reliquum
 omne huiusce vitæ tempus nobiscum dege. Ac Domini benignitate fretus,
 haudquaquam dubito, quin in futura vita ita coniungamur, ut nunquam diuel-
 li possimus. Iosaphat autem lachrimis rursus perfusus, ad eum ait: Si Domino
 ita placet, ipsius voluntas fiat. Quocirca, cū diuino baptisate me initiaueris,
 pecuniasque à me & vestes, tam ad tuum, quā ad sodalium tuorum victum ac
 vestitum acceperis, in religiosæ exercitationis locum, diuinæ pacis præsidio
 septus, abscede: mea que causa sine vlla intermissione Deum roga, ut ne spe mea
 frustrer, verū primo quoque tempore ad te peruenire, atque in alta quiete vi-
 litatem ex te percipere possim. Barlaam autē ait: Quin Christi quidem sigillum
 accipias, nihil est quod prohibeat. Quare te ipsum iam adorna: ac Deo iuante
 Christianæ fidei sacris initiaberis. De iis autem pecuniis, quas te, tum mihi, tum
 sodalibus meis daturū dixisti, quā tandē fieri possit, ut tu, qui pauper es, diuitibus
 eleemosynam impertias? Siquidē diuitū est de pauperibus benè mereri, non au-
 tem contrā pauperum de locupletibus & copiosis. Nam sodalium omnium meo-
 rum postremus opibus omninò te superat. Verū diuinis miserationibus fretus,
 hoc mihi persuadeo, te propediem locupletissimum fore. Quod cū contige-
 rit, minimè ad largiendum promptus ac procliuis eris. Dixit autem ad eum Iosaphat:
 Expone mihi quæso, quonam pacto sodalium tuorum extremus opibus
 me antecellat, cū paulò antè eos in magna inopia viuere, atque extrema pau-
 pertate confictari, dixeris. Quidnam item sit, quamobrem nunc me pauperem
 appelles: cū autem amplissimis opibus præditus fuero, minimè liberalem fore
 dicas,

* *frase le-
gendum. i.
pinguedo.*

Psal. 141.

*Parabola
valde ad re-
accommo-
data.*

A dicas, qui nunc ad largiendū, promptus ac propensus sum. Respondit Barlaam: Non eos paupertate conflictari dēxi, sed inexhaustis potiūs opibus florere. Nam opibus opes semper adiungere, nec cupiditatem tanquam freno cōcercere, verū sine vlla satietate plura appetere, extrema paupertatis argumentū est. Contra, qui sempiternarum rerum cupiditate praesentia omnia contempnunt, eaque pro stercorebus ducunt, vt Christum solum lucentur, omniūque ciborum & indumentorum excussa, atque in Deum proiecta cura, maiorem ex inopia voluptatem capiunt, quā quisquam eorum, qui mundi amore flagrant, ex opum & pecuniarum abundantia capiat, quiūque amplissimas virtutum diuitias sibi aggefserunt, atque immortalium bonorum spe sese alunt, hos ego optimo iure, te, atque adeo quouis terreno Rege locupletiores dixerim. Quod si, Deo tibi fauente, tu quoque spirituales huiusmodi diuitias arripueris, eas summo studio ac diligentia seruabis, ac semper, & quidem merito, augere cupies, nec vllam omnino earum partem effundere sustinebis. Nam in hoc demum verae diuitiae sitae sunt. Earum autem opum, quae in sensum cadunt, moles detrimento potiūs quā modo amicos suos affecerit. Quare non abs re eas extremam paupertatem appellauit. Quas, coelestium bonorum amatores, rebus omnibus remisso nuncio, ita fugiunt, vt quispiā serpentem fugit. Si verò eum hostem, quem mei pia exercitationis socii & cōmilitones iam obruncarunt, ac pedibus proculcarunt, viuum rursus abs te acceptū ad ipsos detulero, bellorumque ac perturbationū causa ipsis fuero, prorsus ipsis exitiosus nuncius ero. Quod quidem absit vt faciam. Idem autem de indumentis eū intelligas velim. Nam eos, qui vetustatis labem & corruptelā exuerunt, atque inobedientiae vestem, quantum in ipsis fuit, deposuerunt, Christū autem, tanquam vestimentū salutaris, & palliū laetitiae induerunt, quonā tandem modo rursus pelliceis tunicis induerē, ipsi sūque ignominiae amictū imponerem? Quin potiūs, cum sodales meos, vt qui pia & religiosa solitudinis exercitatione contenti sint, eamque pro verissimis deliciis ducant, nullis omnino eiusmodi rebus indigere cōpertum habeam, pecuniis, & vestibus, quas te ipsis daturū dicebas, in pauperes distributis, fac tibi eiusmodi thesaurū in futurū recōdas, qui nullo modo furripi possit, Deū scilicet in ipso per illorū preces opitulatore tibi adiungens. Sic enim hoc consequeris, vt opes ad optima quaeque tibi adiumento sint. Ac deinde, cum Spiritus armaturā acceperis, & lumbos in veritate succinxeris, ac iustitiae lorica indueris, & salutis galeā capiti tuo imposueris, & pedes in Euāgelij pacis praeparationē calcearis, fideique scutū ac Spiritus gladiū, quod est verbū Dei, manibus sumpseris, atque vndique te praestantissimis armis instruxeris ac munieris, ita demum fidenti animo ad bellum cū impietate cōmittendum egredere: vt ea in fugā versa, atque ipsius duce diabolo in terram alliso, à dextrā Domini manu, quae vitae principium affert, victricem coronam consequaris.

Ephes. 6.

Barlaam Regis filium mysterijs fidei ac sanctae Eucharistiae imbuit. Tum de imaginum cultu, ac Niceno Symbolo verba facit. Atque ita demum Baptisimum & Eucharistiam ipsi impertit, atque ad virtutis studium hortatur.

CAP. XIX.

VM Barlaam huiusmodi doctrinis, ac salutiferis sermonibus, Regis filiū imbuisset, atque ad diuinū baptisimū praeparasset, eiūque, vt consuetudo fert, ad aliquot dies ieiunare, ac precibus incubere praecipisset, ad eū crebro ventitare nō desinebat, atque omnia orthodoxae fidei dogmata ipsi tradebat, diuinumque Euāgelium exponebat, ac praeterea Apostolicas cohortationes & Prophetarū loca ipsa explanabat. Nā cum vir ille diuinitus tradita doctrina polleret, omnē, tam veteris, quā noui Testamenti Scripturā memoriter recitabat. Cūmq; diuina

FFF iij

Spiritu incitatus ferretur, ad elescens verē Dei noſſitē luce colluſtravit. Eo autē die, quo baptizandus erat, docēdi cauſa his ac eū verbis utebatur: En Chriſti ſigillum accipere, atque dominici vultus lumine conſignari, Deiq̄ filius, ac viuifici Spiritus templum effici poteris. Quocirca in Patrem & Filiū & Spiritum ſanctum crede, ſanctam, inquam, & ex qua vita initium duxit, Trinitatem, quę in tribus perſonis, & vna diuinitate celebratur, ac, quantum quidē ad perſonas & perſonales proprietates attinet, diſtincta eſt, quantum autem ad eſſentiam, coniuncta & copulata: vnum Deum vnigenitum agnoſcens, atque vnum Filiū vnigenitum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitū ante omnia ſecula. (Etenim ex bono Patre bonus Filius genitus eſt: & ex vnigenito lumine ſempiternū lumen effulſit: & ex vera vita viuificus fons prodiit: & ex ipſamet potentia, Filij potentia emicuit: qui eſt ſplendor glorię, & Verbum verē ſubiſtens, qui in principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat, principij expers & ſempiternus: per quē omnia facta ſunt, tā quę oculis cernuntur, quā quę cerni nequeunt.) Et vnum Spiritū ſanctū, ex Patre procedentem agnoſcens, Deū perfectum, & vitā afferentem, ac ſanctitatē præbentē, eadem voluntate præditum, omnipotentē, eādē æternitatē habentē, verē ſubiſtentē. Ad hunc igitur modum Patrem & Filium & Spiritum ſanctum adora, in tribus perſonis, ſeu proprietatibus, atq; in vna diuinitate. Cōmunis enim his tribus eſt diuinitas, atq; vna ipſorum natura eſt, vna ſubiſtātia, vna gloria, vnum regnum, vna potētia, vna auctoritas. Cōmune autē eſt Filio & Spiritui ſancto, quōd ex Patre ſunt. At verō Patri proprium eſt, ingenitum eſſe: Filio, genitū eſſe: Spiritui denique, proceſſiſſe. Sic igitur hæc crede. At generationis aut proceſſionis modum cōprehendere minime ſtudeas (neq; enim cōprehendi poteſt) verū in integro corde ac ſine vlla ſuperuacua inueſtigacione illud tene, nimirum Patrem & Filiū & Spiritum ſanctū omnibus modis vnum eſſe, excepta ingeniti proprietate, & generatione, & proceſſione illudq; item, vnigenitum Filiū ac Dei Verbum, & Deum, ſalutis noſtrę cauſa Patris decreto, ac Spiritus ſancti adiuncta opera, in terrā deſcendiſſe, ſine ſemine in ſanctę virginis ac Dei genitricis Marię vtero per Spiritū ſanctum conceptū, ac ſine vlla labe genitum, perfectumq; hominē effectum: illudq; præterea, ipſum perfectū Deum ac perfectum hominē eſſe, ex duabus naturis, hoc eſt diuinitate & humanitate, ac in duabus naturis intelligētia & voluntate & operatione & arbitrij libertate præditis, atq; omni ratione perfectis, iuxta normā ac rationē vtriq; naturę, hoc eſt diuinę & humanę, conſentaneę, vna autē cōpoſita perſona. Hęc in quā ſimpliciter, atque ſine vlla curioſa inueſtigacione accipere: nec illud intelligere ſtude, quonā pacto Dei Filius ſeiſpſum ex naniuerit, atq; ex virginis ſanguinibus homo ſine ſemine atque corruptione factus fuerit: aut quonā pacto duę naturę in vnā perſonā conuenerint. Nam hæc, quę diuinitus nobis à Scriptura ſancta dicta ſunt, fide tenere docemur: modum autē neſcimus, nec exponere poſſumus. Crede Filiū Dei, qui per viſcera miſericordię ſuę homo factus eſt, omnes eas humanas affectiones, quę naturales ſunt, nec vitio dātur, ſuſcepiſſe. Fame enim, quātum ad humanam naturā attinet, ac ſiti laborauit, & dormiuit, & in angore verſatus eſt, & pro noſtris iniquitatibus ad mortē ductus, cruciq; affixus, ac deſuſtata morte ſepultura affectus eſt, diuina interim natura ab omni perſiſſione ac mutatione libera manente. Nullam enim omnino perſiſſione ipſius naturę ab omni perſiſſione alienę attribuiſſe: verū in ea natura quam aſſumpſit, eum paſſum & ſepultum eſſe agnoſcimus, ac diuina gloria à morte ad vitam & immortalitatem excitatum eſſe, atque in cœlos aſcendiſſe, tandem quę rurſum cum gloria venturum eſſe, vt de viuus ac mortuis ſententiam ferat, atque vnique pro eo ac meritis eſt reſpondat. Reſurgent enim mortui, & excitabuntur qui in monumentis ſunt. Atque illi quidem, qui Chriſti mandata obſeruauerint, & in recta fide ex hac vita exceſſerint, ſempiternam vitam hæreditariō poſſidebunt: qui autē in peccatis ſeſe corrupserint, atq; à recta fide deflexerint, ad ſempiternum ſupplicij abituri ſunt. Crede nec vllam maſſe eſſentia, nec regnum vllum eſſe: nec

Oratio Bar
laami ad
ſaphat
Pſal.

Heb. 1.
Ioan. 1.

Nō inquirēdū quo pacto vel Filius genitus ſit, vel Spiritus proceſſerit.

Chriſtus omnes humanas affectiones, quę vitio carent, ſuſcepit.

Mat. 16.
Apo. 22.
Ioan. 5.

Aduerſus manicheos

A principij experis illud esse statue, aut in seipso extitisse, vel etiam à Deo ortum tra-
xisse (procul à te sit hæc absurditas :) verum opus nostrum, ac diaboli, hoc esse,
quod nostra incuria & negligentia obrepit, propterea quod libero arbitrio præ-
diti sumus, ac specie nostra tam bonum, quam malum eligamus. Ad hæc vnum
baptisma ex aqua & Spiritu sancto in peccatorum remissionem confitere. Atque
insuper ab omni labe pura Christi mysteria accipe, certissime credens, Dei nostri
corpus & sanguinem esse, quæ hominibus fide præditis ad peccatorum veniam
dono dedit. Christus enim ea nocte, qua tradebatur, testamentum nouum disci-
pulis suis & Apostolis, ac per eos omnibus, qui in ipsum credituri erant, in hæc
verba sanxit: Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis fran-
gitur in remissionem peccatorum. Eodemque modo sumptum calicem opis por-
rexit, dicens: Hic est sanguis meus, noui Testamenti, qui pro vobis effunditur in
remissionem peccatorum, hoc facite in meam commemorationem. Ipse igitur Dei
fermo viuus & efficax, atque sua virtute nihil non efficiens, per diuinum ac sacro-
sanctum sermonem, ac Spiritus sancti aduentum, ex oblationis pane & vino cor-
pus suum ac sanguinem efficit, atque immutat: & iis, à quibus cupido animo per-
cipitur, sanctitatem & lucem affert. Venerandâ characteris Domini, hoc est Dei
Verbi, humanitate nostra causa induti, effigiem adora, eum fide exosculans, atque
ita existimans, te ipsummet Creatorem in imagine contueri. Siquidem imaginis
honor, vt à sancto viro proditum est, ad exemplar refertur. Exemplar porro est
id, cuius imago effingitur, atque ab eo deriuatur. Etenim cum picturam in imagi-
ne cernimus, ad veram formam, cuius imago est, mentis oculis transimus, eum, qui
nostra causa carnem sibi adiunxit, pie adorantes: non ipsi quidem picturæ diui-
nitatem attribuentes, verum vt incarnati Dei imaginem, pro nostro erga eum,
qui nostra causa etiam vsque ad serui formam sese exinaniuit, amore ac beniuo-
lencia, complectentes. Eodemque modo etiam puræ ipsius matris, atque omniū
Sanctorum, effigies eadem ratione complectens, atque iterum viuificæ ac veneran-
dæ crucis typum fide adorans, exosculare, ob Christum videlicet ac Deum &
mundi seruatorem, qui salutis nostræ causa carne in ipsa suspensus est, nobisque
ad victoriam aduersus diabolum obtinendam hoc signum dedit. Cohorrescit
enim ille, ac tremore afficitur, ipse visum intueri minimè sustinens. In his dogma-
tibus, atque huiusmodi fide baptizaberis, eam mutationis omnis experte, atque
ab omni hæresi puram vsque ad extremum vitæ spiritum retinens. Omnem autem
doctrinam, atque omnia dogmata, quæ huic à reprehensione alienæ fidei aduer-
santur, execrare, atque abalienationem à Deo esse existima. Ait enim Apostolus:
Etiam si angelus de cælo euangelizet vobis præter quam quod euangelizauimus
vobis, anathema sit. Neque enim aliud est Euangelium, aut alia fides, præ-
ter eam, quæ ab Apostolis prædicata, atque à diuinis Patribus in variis conciliis
confirmata est. Hæc cum dixisset Barlaam, atque illud fidei symbolum, quod in
Nicæno concilio editum est, Regis filio exposuisset, in nomine Patris & Filij &
Spiritus sancti eum, in Piscina, quæ in ipsius horto erat, baptizauit: ac super eum
Spiritus sancti gratia venit. Cumque ad ipsius cubiculum rediisset, atque incruen-
ti sacrificij sacrum peregrisset, immaculata Christi mysteria ipsi impertiuit. Post-
eaque ille spiritu exultabat, Christum Deum laude atque gloria afficiens. Dixit
autem ad eum Barlaam: Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi,
qui pro ingenti sua misericordia regenerauit te in spem viuam, in hæreditate in-
corruptibilem & incontaminatam, & immarcescibilem, conseruatam in coelis in
Christo Iesu Domino nostro per Spiritum sanctum. Hodierno enim die à pec-
cato liberatus, accepto sempiternæ vitæ pignore, Deo mancipatus es, ac relictis te-
nebris lumen induisti, adoptatus in libertatem gloriæ filiorum Dei. Quotquot
enim, inquit ille, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui cre-
dunt in nomine eius. Itaque non iam seruus es, sed filius, & hæres Dei per Chri-
stum in Spiritu sancto. Quocirca, charissime, id stude, vt mundus & immacula-

FFF iij

*Boni ele-
ctionis Deo
gratia intel-
ligenda est.
Quid hæc
Euchari-
stia creden-
dam.
Cor. II.*

Heb. 4.

*De Imagi-
nibus ha-
nore affi-
ciendis.
Basil. lib. de
Spir. sancto.
cap. 18.*

*Diabolus
crucis signum
timet.*

Gal. 1.

*Baptizatus
Iosaphas.*

*Barlaam
Missam
celebrat.*

1. Pet. 1.

Ioan. 1.

*Gal. 4.
2. Pet. 2.*

tus ipsi conueniaris, supra fidei fundamentum proba opera extruens. Fides enim
Iacob. 2. sine operibus mortua est, quemadmodum & opera sine fide. Atque, vt iam prius
Ephes. 4. me ad te dicere memini, deposita iam omni malitia, veterisque hominis, qui se-
1. Pet. 2. cundum erroris desideria corrumpitur, operibus omnibus odii habitis, tanquam
Ephes. 4. modò genitus infans, rationale & sine dolo virtutum lac fugere concupisce-
 vt in eo crescas, atque ad mandatorum Dei cognitionem peruenias, in virum per-
 fectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: vt non iam sis paruulus sensibus,
 vitiosarum affectionum fluctibus ac tempestate iactatus, & circumactus, verum
 malitiã quidem paruulus sis, ad bonum autem firmam ac solidam mentem habeas,
 atque, vt dignum est ea vocatione, qua vocatus es, in mandatorum Domini ob-
 seruatione verferis, excussa nimirum atque à te remota prioris vite vanitate, que
 admodum gentes ambulat in vanitate sensus sui, obscuratum habentes intelle-
 ctum, alienati à gloria Dei, cupiditatibusque suis & motibus à ratione auersis
 subiecti. Tu verò, quemadmodum ad Deum viuum & verum accessisti, sic etiam
Gal. 5. vt filius lucis ambula. Fructus enim spiritus est in omni bonitate, & iustitia, & ve-
 ritate. Atque illud operam da, ne nouum eum hominem, quo hodie indutus es,
 priori posthac vetustate labefactes: verum quotidie in iustitia & sanctitate & ve-
 ritate renoueris. Nam hoc nemo non potest, si velit: quemadmodum audisti, quòd
 potestatem dederit filios Dei fieri & his qui credunt in nomine eius. Quapropter
 non iam hoc dicere possumus, nos virtutes adipisci minimè posse. Proclius enim
 ac facilis via est: atque etiam si ob corporis afflictionem arcta quodammodò &
 angusta dicta est, tamen ob futurorum suorum spem iis recta & clara est, qui non
 stultè ambulant, verum Dei voluntatem exactè intelligunt, atque ad dimicandum
 aduersus diaboli hostis versutias ipsius armaturam induunt, & in oratione atque
 obsecratione, cum patientia & spe in hoc ipsum inuigilant. Ac proinde facito, vt,
 quemadmodum à me audisti, & eruditus es, firmumque fundamentum iecisti, in
 ipso abundes, crescens videlicet & proficiens, ac boni militis officio fungens: fi-
 dem habens, & bonam conscientiam, proborum operum testimonio confirma-
 tam: iustitiam colens, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, lenitatem: vitam
 sempiternam, ad quam vocatus es, apprehendens: omnem autem voluptatum ac
 vitiosarum affectionum cupiditatem, non modò quantum ad actionem, sed etiam
 quantum ad cogitationem, procul à te remouens: vt animam tuam ab omni spur-
 citie puram Deo exhibeas. Non enim actiones duntaxat, verum etiam cogitatio-
 nes nostræ apud Deum in numero sunt, coronasque aut supplicia nobis con-
 ciliant. Siquidem Christum simul cum Patre ac Spiritu sancto in puris cordibus
 habitare perspectum habemus. Ac rursum illud non ignoremus, quòd quemad-
 modum fumus apes, eodem modo prauæ cogitationes diuini Spiritus gratiam à
 nobis propellunt. Quam obrem summo studio ac diligentia in hoc enitere, vt
 omni vitiosa cogitatione, ex animo tuo extincta & deleta, optimas quasque cogi-
 tationes in ea inferas, templumque Spiritus sancti te ipsum efficias. Siquidem per
 cogitationes ad actiones ipsas venimus: atque omne opus à cogitatione animiq;
 agitatione progrediens, paruum primò initiū arripit, ac deinde tacitis incremen-
 tis augetur, ingens ad extremum efficitur. Ob eamque causam nullo modo per-
 mitte, vt improba consuetudo tibi dominetur: verum, donec recens est, prauam
 radicem e peccatore tuo euelle: ne alioqui cum pullularit, ac radices suas altè infix-
 erit, postea non nisi longo tempore, ac magno cum labore extirpari possit. Ob id enim
 maiora peccata quotidie ad nos aditum habent, atque in animas nostras imperium
 obtinent, quoniam iis, quæ minora esse videntur, hoc est improbis cogitationibus,
 inhonestis sermonibus, malisque colloquiis, consentanea correctio minimè ad-
 hibetur. Vt enim in corporibus, qui parua vulnera negligunt, saniam plerumque,
 ac mortem sibi ipsis accerunt: ad eundem modum etiam in animis hoc vsu venit,
 vt qui minima vitia ac peccata nihili pendunt, grauiora sibi inuehant. Quatenus
 autem grauiora peccata ipsis oboriuntur, contracto tandem habitu anima in con-
 temptum

*Ioan. 1.**Quia ratio-
ne facilis in
calam. via
fit.**Matth. 23.
Ephes. 6.**1. Tim. 6.**Cogitatio-
nes nostræ
apud Deum
in numero
sunt.**Simile.**Per cogi-
tationes ad
actiones ve-
nimus.**Cauenda
peccandi
consuetu-
do.**Simile.*

A contemptum cadit. Impius enim, inquit ille, cum in profundum venerit, contemnit. Ac deinceps, ut sus in ceno volucari gaudet, sic etiam anima illa prauæ consuetudini immersa, ne peccatorum quidem foetorem sentit, verum potius ipsis gaudet & oblectatur. Vitiūque instar boni cuiuspiam arctissime retinet. Atque ut etiam aliquando, recepta meliori mente, scelorum suorum sensu afficiatur, non tamen sine magno labore, ac sudore, à praua consuetudine, cui vltro ac sponte se in seruitutem addixit, liberatur. Quocirca omnibus viribus ab omni mala cogitatione, atque omni vitiosa consuetudine, te remoue, ac potius virtutibus adgesce, easque ita cole atque exerce, ut earum habitus tibi comparetur. Nam si paulum laboris in ipsis susceperis, atque earum habitum contraxeris, postea Deo iuante citra laborem vllum proficies. Siquidem virtutis habitus animæ insitus, ut potest naturalem cum ea cognationem habens, Deique ope adiutus, vix omnino mutationem vllam recipit, atque in primis firmus est: quemadmodum vides fortitudinem, & prudentiam, temperantiāque item ac iustitiam, vix omnino mutationem vllam admittere, propterea quod animæ habitus & qualitates & operationes sint, eam penitus penetrantes. Nam cum vitij affectiones, quæ nobis non naturales, sed aduentitiæ sunt, posteaquam ad habitū peruenerint, vix omnino dimoueri possint: quid afferri potest, quin virtus, quæ & naturaliter nobis à summo illo parente & effectore insita est, ipsiusque ope & adiumento nititur, si nobis non nihil laborantibus per habitum in anima radices egerit, multo minus immutari queat?

*Prou. 8.
2. Pet. 2.*

*Virtus animæ
habitu per-
ducta vix
euelli po-
test.*

*Que puræ Orationis vis sit. Sub finem Capitis monetur Iosaphat, ut præ-
sentium rerum vanitatem, ac futurarum eternitatem contem-
pletur.*

C A P. X.

DNE etiam mihi quidam ipsius cultor, rem huiusmodi narrauit. Cum, inquit, firmissimum diuinæ contemplationis habitum mihi comparassem, ipsiusque meditatione anima mea tincta esset, huius rei periculū aliquando facere cupiens, mentem meā ita continui, ut eam pro suo more meditationi sese adiungere minime sinerem. Quod quidem id eam peragrè ac permolestè ferre intellexi, atque ad eam effrenata quadam cupiditate properare, nec ad contrariam vllam cogitationem vlllo modo inflecti posse. At cum habenas ipsi non nihil permissem, statim ad studium suum & operam celerrimo cursu ferebatur: extabatque id quod ait Propheta, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Ex his igitur omnibus demonstratum est, in nobis hoc situm esse, ut virtutem adipiscamur, idque nostri arbitrij ac potestatis esse, eamne amplecti, an contra peccatum ipsi antefere velimus. Et quidem ij, qui vitio in seruitutem se addixerunt, egrè ab eo abstrahi possunt, quemadmodum à me superius dictū est. Tu verò, qui per viscera misericordiæ Dei nostri eo liberatus es, ac per Spiritus diuini gratiam Christum induisti, fac te totum ad Dominum transferas, nec vitiosis affectionibus ianua vlllo modo aperias, verum animam tuam suauis virtutum odore ac splendore coronatam, sanctæ Trinitatis templum reddas, atque in ipsius contemplatione omnes mentis tuæ facultates occupes. Nam cum is, qui cum terreno Rege degit, atque colloquitur, beatus ab omnibus prædicetur, non est dubium, quin is, cui diuino beneficio contigit, vmente cum Deo colloquatur, consuetudinēque cū eo habeat, omni beatitudine cumuletur. Quæ cum ita sint, eū semper ob oculos tibi propone, atque cum ipso colloquere. Quanam autem ratione cum Deo colloqueris? Nimirum per orationem & obsecrationē ad eum appropinquans. Nam

*Virtus
animæ
habitu
perducta
vix
euelli
potest.*

Psal. 41.

*In nobis
virtutem
adipisci
sitiuit
est, accedite
tamen Dei
gratiā.*

*Qua ratio-
ne quispiā
cū Deo col-
loquetur.*

qui argentissimo desiderio, ac purgato pectore orat, atque ab omnibus rebus ex materia concretis & terrenis abducta mente, tanquam coram Deo astat, ac cum metu & tremore preces ad eum adhibet, hic nimirum cum eo consuetudinem habet, faciēque ad faciē cum eo colloquitur. Siquidē bonus noster Deus & Dominus ubique adest, eos, qui sincero ac puro animo ipsum precantur, exaudiens: quemadmodum ait Propheta, Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Quod fit, ut Patres, hominis cum Deo coniunctionem, orationem esse definiant, eamque angelorum opus, ac futurae lætitiæ præludium appellent. Siquidem in hoc potius, quam in vllis aliis rebus situm esse cœlorum regnum censent, ut quis ad sanctam Trinitatem appropinquet, eamque contempletur. Quam quidem ad eam cum precandi assiduitas mentem velut manu ducat, non abs re beatitudinis illius præludium, ac velut effigies quædā appellata est. Verum non omnis oratio eiusmodi est: sed ea demum hoc nomine nuncupanda est, quæ Deum, qui orationis materiā oranti suppeditat, magistrum habet, quæque supra terrena omnia assurgit, atque cū Domino Christo sine vlla intermedia re versatur. Hanc velim tibi acquiras, atque in ea prouehi contendas. Etenim ipsa hanc vim habet, ut te à terra in cœlos subuehere possit. Cæterum non temerè ac sine vlla præparatione in ipsa progressus facies: verum ita demum, si animam tuam ab omnibus vitiosis affectionibus prius repurgaris, eamque ab omni improba cogitatione deteras, puri cuiusdam ac recens absteris speculi instar effeceris, & ab omni iniuriarum recordatione, atque ira (quæ maiori quam reliqua omnia, impedimento est, quominus preces nostræ ad Deum sublimes ferantur) teipsum procul remoueris, cunctisque, qui te aserint, offensionem ex animo remiseris, atque per elemosynas, & pauperum miserationes, orationi velut pennas quasdam additas, eam Deo cum calentibus lacrimis obtuleris. Ad hunc quippe modum orans, iisdem verbis uti poteris, quibus beatus ille Dauid, qui Rex erat, ac sexcentis curis distrahebatur, nihilōque secius tamen animam suam à vitiosis affectionibus perpurgauerat, ad Deum utebatur, dicens, Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Sic, videlicet clamante te, Deus exaudiet: & adhuc loquente te, I dicit, Ecce adsum. Quocirca, si huiusmodi orationem adeptus fueris, beatus eris. Neque enim fieri potest, quin is, qui cum huiusmodi animi alacritate Deū orat, atque obsecrat, quotidie novos in virtute progressus faciat, atque omnes hostis laqueos superet. Nam qui mentem suam, ut cuiusdam viri sancti verbis utar, excalescit, animamque suam erexit, atque in cœlum se transtulit, sicque Dominū suum inuocat, sceleraque sua in memoriā reuocat, ac de eorū remissione cum Deo colloquitur, calentissimisque lacrimis eum obsecrat, ut pro sua benignitate propitium ac facilem se ipsi præbeat, ex huiusmodi sermonū & cogitationum usu & consuetudine hoc consequitur, ut omnem huiusce vitæ curam deponat, atque humanis affectionibus superior existat, dignusque habeatur, qui Dei congero appelletur. Quo quid beatius aut sublimius contingere possit? Utinam itaque Dei beneficio beatitudinis huiusce compos fias. Ecce enim, mandatorū Domini siam tibi demonstravi, nec quicquam subtraxi, quominus omne Dei consilium tibi annunciarem. Ac iam quidē ego ministerium meum absolui. Superest, ut succinctis lumbis mentis tuę, instar sancti illius, qui te vocauit, ipse quoque in omni vitæ tuæ ratione sanctum te præbeas. Sancti enim estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus. Atque etiam Apostolorum princeps ad hunc modum loquitur: Si Patrem inuocatis eum, qui sine personarum acceptione secundum cuiusque opus iudicat, in timore incolatus vestri tempore conuersamini, scientes quoniam non corruptibilibus auro & argento liberati estis de vana vestra conuersatione paternarum traditionum, sed pretioso sanguine quasi agni in-

Psal. 33.

Oratio future beatitudinis præludium.

Quenam vera oratio censenda sit.

Ista oratio in maximo impedimento est.

Psal. 119.

Esa. 58.

Act. 20.

Leuit. 19. 1. Pet. 1.

A contaminati & immaculati Iesu Christi. Hæc igitur omnia in mente condita sine vlla intermissione recordare, Dei metum, & horrendum ipsius tribunal, & splendorem eum, quem iusti in futuro ævo accepturi sunt, ac contra peccatorum in terrimis tenebris æcerorem, præsentium item rerum imbecillitatem & vanitatem, ac futurorum æternitatem semper ob oculos habens: illudque præterea, quod omnis caro fœni instar est; & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exsiccatum est fœnum, & flos eius decidit: verbum autem Domini manet in æternũ. Hæc semper meditare: & pax Dei tecum sit, quæ te illuminet, & sapientia instruat, & ad salutis viam ducat, improbãque voluntatem procul à tua mente depellat, atque animam tuam Crucis signo imprimat, ne vllum peruersi spiritus scandalum ad te propius accedat, verũ diuino beneficio in omni virtutum perfectione futurũ, illud ac finis & successione expers regnum adipiscaris, ac beatæ, & vitæ initium afferentis Trinitatis, quæ in Patre & Filio & Spiritu sancto glorificatur, lumine collustreris.

Barlaam ob frequentem cum Regis filio consuetudinem, præceptoribus ipsius in suspicionem venit. Eaque de causã, Iosaphat abeundi potestatem ipsi facit.

CAP. XXI.

C VM huiusmodi doctrinis ad mores informandos accommodatis præstantissimus Senex Regis filium instruxisset, ad suum hospitium se contulit. At adolescentis ministri & præceptores, frequentem ipsius in palatium ingressum perspicientes, admiratione afficiebantur. Vnus autem ex iis, qui priorè inter eos locum obtinebat, & quem Rex, velut fidelissimum, ac sui studiosissimum filij sui palatio præfecerat, Zardan nomine, Regis filium his verbis allocutus est: Non te fugit, here, quanto patris tui metu afficiar, quæque erga eum fidesim. Eoque etiam nomine me tanquam fidissimum famulum tibi administrum esse iussit. Nunc autem exterum hunc virum crebrò tecum colloqui videns, illud vereor, ne Christianæ religionis, quam pater tuus ingenti odio insectatur, cultor sit: sicque ego capitali sententiæ obnoxius reperiar. Proinde, vel de eo patrem certiorẽ fac, vel posthac cum eo colloqui desine: vel certè, ne in reprehensionem incurram, à facie tua me ablega, atque alium, qui mihi subrogetur, à patre tuo postula. Regis autè filius ad eum dixit: Hoc priũ, ò Zardan, faciamus. Volo quodam obductus, sta, ipsiusque ad me sermones audi: atque ita, quidnam tibi faciendum sit, exponam. Cũ igitur Barlaam ad ipsum accessurus esset, Zardane intra velum introducto, ad Senem ait: Diuinam tuam doctrinam mihi summam repete, quò firmius pectori meo inseratur. Excepto igitur sermone, Barlaam longam de Deo, atque erga eum pietate, orationem habuit, quodque eum solum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente amare, ipsiusque mandata cum timore ac desiderio obseruare oporteret: quodque ipse esset, qui omnia, tam quæ in cernendi sensum cadunt, quàm quæ ab oculorũ sensu remota sunt, condidisset. Ac deinde primi hominis effectionem, mandatumque ipsi datum, latamque in eum, ob violatum edictum, à Creatore sententiam commemorauit. Deinceps bona ea recensuit, quibus nos reiecto ipsius mandato nosmet exclusimus. Mox earum molestiarum mentionem fecit, quæ postquam ab illis bonis excidimus, miserè nos inuaserunt. Tum autem ea, quæ ad benignitatem, & amorem erga hominum genus, pertinebant, subiunxit, nempe quonam modo summus ille opifex salutis nostræ curam gerens, magistros ac Prophetas Vnigeniti incarnationem prædicantes miserit. Deinde etiam ipsius descensum, incarnationem, beneficia, miracula, toleratæque pro nobis, ingratitude vitio laborantibus, supplicia, crucem, lanceam, voluntariam mortem, ac de-

Sũma doctrina Christiane. Mag. 22.

nique nostram in integrum restitutionem, & reuocationem, atque ad primum
 bonum reditum: ac postea coelorum regnum, quod homines eo dignos manet,
 reconditum improbis cruciatum, ignem nunquam extinguendum, perpetuas te-
 nebras, immortalem vermem, ceterasque omnes poenas, quas ij, qui peccati ser-
 uitate se constrinxerunt, sibiipfis aggererunt. Hæc cum oratione profecutus es-
 set, ac sub finem in doctrinam ad mores accommodatam delapsus fuisset, multa-
 que de vitæ puritate verba fecisset, presentiumque rerum vanitatem damnasset,
 eorumque, qui his totos se addiscunt, miseriam coarguisset, orationem tandem præ-
 catione conclusit, à Deo nimirum ipsi firmam & constantem orthodoxæ fidei
 confessionem, vitamque ab omni reprehensionis nota immunem, ac purissimam
 muneris sui administratione optans. Ac postea, precationi sine imposito, ad ho-
 spitiū suū rursus se recepit. Regis autē filius accito Zardane, quid animi haberet,
 periclitans, dixit: Audiisti, quæ mihi rabula iste dixerit, me videlicet inani suo
 verborum lenocinio in fraudem inducere studens, ac iucunda hac oblectatione
 & amoenitate priuare, atque ad peregrini Dei cultum traducere? Zardan autem,
 Quidnam, inquit, tibi visum est, ô Rex, famulum tuum tentare? Persectū enim
 habeo, viri sermones pectus tuam altissimè penetrasse. Nam nisi ita esset, nō tam
 lubenter ac perpetuò cum eo sermones misceres. Et quidem nos istiusmodi præ-
 dicationem haudquaquam ignoramus. Verum ex quo tempore pater tuus atro-
 cissimam aduersus Christianos persecutionem excitauit, illi hinc expulsi sunt, at-
 que ipsorum prædicatione conticuit. Quod si tibi hoc dogma arridet, ipsiusque du-
 ritiam & laborem subire potes, faustum sanè ac felix sit, si quod animo tuo infidit.
 Ego autem quid tandem faciam, qui huiusmodi duritiæ ne aduersis quidem
 oculis intueri possim, ac Regis metu animum doloribus atque acerbitatibus di-
 stractum habeo? Quanam apud eum excusatione utar, qui ipsius imperia negle-
 xi, atque huic viro ad te aditum permisi? Dixit autem ad eum Regis filius: Equi-
 dem nihil aliud, quod ingenti tuæ erga me beneuolentiæ satis præmij afferret, ag-
 noscens, hoc vnum beneficio tuo maius reperi, nimirum vt tibi bonum illud,
 quod naturam superat, perspicuum reddere studerem, hoc est, vt quem ad finem
 procreatus sis, intelligeres, ac Creatorem agnosceres, relictisque tenebris ad lucē
 accurreres. Atque in hac spe eram, fore, vt simulatque de ea aliquid audiisses, ar-
 dentissima quadam cupiditate illam sequereris. Verum spe mea, vt video, falsus
 sum, vt qui, ad ea quæ dicta sunt, tepidè affectum te conspiciam. Regi autem ac
 patri meo si hæc indicaueris, nihil aliud hinc consequeris, quàm vt ipsius animū
 curis ac moeroribus conficias. Verum, si candido ac sincero in eum animo es, ca-
 ue ne ipse, antequàm commoda occasio se obtulerit, quicquam huiusmodi ex te
 resciscat. *acquam
seminare.* Hac oratione ad eum habita, tanquam in aquam seminare videbatur.
 Neque enim sapientiæ ad stolidum animum aditus vnquam patebit. Postdic
 autem Barlaam ad eum accedens, de discessu suo sermonem ingerebat. Ille autem,
 ab eo diuelli minimè sustinens, animo excruciabatur, lacrimisque totus perfun-
 debatur. Senex verò cum longum ad eum sermonem habuisset, eumque vt firmis-
 simus in bono perstaret, obtestatus esset, verbisque ad cohortandum accommo-
 datis ipsius pectus confirmasset, precibus ab eo contendebat, vt lato atque hilari
 animo discedendi potestatem sibi faceret. Illud etiam adiungebat, eam breui in-
 ter se conjunctionem mutuam fore, quæ dissidij omnis experta esset. At Regis fi-
 lius, cum nec diutius negotium seni faceffere, nec eum expetito itinere prohibere
 posset, ac præterea metuens, ne Zardan ille Regem de eo certiorē faceret, ac sup-
 plicis eum afficeret, his ad eum verbis vsus est: Quandoquidem ita tibi hoc ani-
 mo infidet, spiritualis pater ac præceptorū optime, mihi que omnis boni author,
 vt me in mundi vanitate versantem deseras, atque ad spiritualis quietis locū pro-
 ficiscaris, non vltra te retinere, atque impedimēto tibi esse audeo. Abi igitur Dei
 pace sepius, ac meæ miseriam in præclaris tuis ad Dominum precibus memoriam
 ne intermittas: quò tandem ad te peruenire, ac faciē tuam perspicere queā. Vnam
 autem

A autem rem à te postulo, nimirum ut, quoniam pro tuis religiosa vita sedalibus nihil accipere voluisti, saltem pro te exiguum aliquid pecuniæ in victum, ac vestem in indumentum accipias. Ille autem ad eum respondit: Cum pro fratribus meis nihil à te acceperim (neque enim illi aliquid ex huius mundi rebus, à quibus vitro sese remouerunt, accipere opus habent) quonam tandem pacto mihi id acquiram, quod ipsis interdixi? Nam si pecuniarum possessio bona esset, illis certe ante me eas impertuissem. Quoniam autem exitiosam earum possessionem esse scio, nec illos, nec me item, huiusmodi laqueis implicabo. Cum igitur ne hoc quod ipsi persuaders potuisset, ad alteram petitionem rursus se conuertit, supplicetque ab eo petiit, ne preces suas omnino negligeret, nec se omni mœstitiæ genere profligaret: verum ut detritum illud & asperum ac vetustate confectum pallium (tum ad religiosam magistri sui vitam refricandam memoriam, tum ad præsidium aduersus omnes satanæ afflatus) sibi relinqueret, atque ipse pro eo aliud acciperet: quod scilicet, inquit, id quod à me datum fuerit, perspiciens, humilitatis meæ memoriâ retineas. At autem Senex: Vetus meum ac detritum palliû tibi dono dare, aliud que nouum indumentum accipere, mihi non licet: ne exigui mei laboris mercedem hîc recepisse diuina sententia pronunciet. Cæterum, ne tuam animi alacritatem retundam, vetusta, nec à meis quicquã diuersa, ea indumenta sint, quæ mihi abs te porrigentur. Regis itaque filius, cum asperos quosdam ac vetustos pannos quæsiuisset, eosque Seni dedisset, ipsius veste inuicem accepta, magnam inde læticiam concepit, quauis purpura, ac regio ornameto citra omnem comparationem præstantiorem eam existimans. Diuinitissimus autem Barlaam iam iamque discedere cupiens, ea, quæ ad discessum pertinebant, loquebatur, postremamque hanc ipsi doctrinam adhibuit. Charissime frater, inquit, ac suauissime fili, quæ ego per Euangelium genui, scis cui Regi nomen dedisti, & cum quo pacta iniuisti. Quare firma ea serues necesse est, atque omnia militiæ munia, quæ in huiusmodi pactorû charta, præfente ac testante, atque etiam pacta ipsa litteris mandante vniverso coelesti exercitu, promissisti, alacri animo exequaris. Quæ quidem si præsteris, beatus eris. Quocirca tibi prouidendum est, ne quid præsentium rerû Deo, ipsiusque bonis anteponas. Quid enim rerum præsentium tantum terroris afferre potest, quantum ignis æterni cruciatus, qui ita ardet, ut interim lucis omnis expers sit, nec vnquam exurendi finem faciat? Ac rursus, quodnã est huius mundi bonum, quod tanta animum voluptate perfundat, ut Deus, seipsum iis, à quibus diligitur, donans: cuius & pulchritudo sermone omni præstantior est, & potetia inuicta, & gloria sempiterna, & cuius bona ea, quæ ipsius amicos manent, omnia, quæ oculis cernuntur, incomparabiliter antecellunt: quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt? Quorum vtinã tibi, robustissima Dei manu septo ac munito, hæredem esse contingat. Regis autem filius lachrimis perfusus, angebatur, ac summa molestia afficiebatur: ut qui ab amantissimo patre, ac præstantissimo magistro relinqui minimè sustineret. Et quisnam, inquebat, ô pater, tuas partes explebit? Aut quem tandem huiusmodi pastorem ac ducem consequi poterò? Et quonam solatio desiderium tui lenibo? Ecce enim me improbum ac rebellem seruum ad Deum adduxisti, atque in filij & hæredis classe collocasti: ac me perditum, atque omnibus bestiis in prædam expositum, exquisisti, & cum iis Dei ouibus, quæ minimè aberrauerant, copulasti, atque compendiarîa veritatis viam mihi demonstraisti, meque de tenebris & umbra mortis eduxisti, ac pedes meos è lubrica & exitiosa, ac peruerfa & curua via extraxisti. Magna & admiranda mihi à te bona orta sunt, atque eiusmodi, ut singularem eorum magnitudinem nulla oratio cõsequi possit. Magnorum igitur ipse quoque pro me exiguo homunculo ipsius beneficiorum vtinam sis particeps: atque, id quod meæ gratiarum actioni deest, expleat Dominus, qui solus beneficiorum relatione, eos qui ipsius amore præditi sunt, superat. Barlaam autem, ipsius lamétationes amputans, surrexit, atque ad orandum se cõparauit, manibusque in cœlum sublatis, his

Barlaam à
Regis filio
in uel acci-
pere uult.

Hoc inu-
lige de di-
uitiis, qui-
us aliquis
abnuetur.

Postrema
Barlaam
ad Regis
filium ora-
tio.

Cor. 4.

Nullû bo-
num cum
Deo cõfe-
rendum.

1. Cor. 2.

Luc. 15.

Psal. 85.

Luc. 1.

Oratio Barlaami pro Iosaphat.

verbis usus est: Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui ea, quæ prius tenebris obducta erant, luce perfudisti, atque res omnes cõditas, tam quæ aspectu sentiuntur, quàm quæ ab oculorum sensu remotæ sunt, ex nihilo produxisti, qui figmensura tuum conuertisti, nec hinc post insipientiam nostram, abire permisti, gratias tibi agimus pro tua potentia & sapientia, hoc est Domino nostro Iesu Christo, per quem etiam secula fecisti, nosque prolapsos & iacentes excitasti, & delinquentibus peccata remisisti, errore vagantes reduxisti, captiuos redemisti, morte extinctos per Filij tui ac Domini nostri pretiosum sanguinẽ ad vitam reuocasti. Te igitur inuoco, atque vnigenitum Filium tuum, & sanctissimũ tuum Spiritum. Respice in ratione præditam hanc ouem, quæ per me indignum hominem ad altare tuum accedit: atque ipseus animam per virtutem ac gratiam tuam sanctifica. Visita vineam hanc, quæ per Spiritum sanctum tuum plantata est: atque hoc ei da, vt iustitiæ fructum ferat. Corroboram eum, pacem tuam in ipso confirmas: ac per boni tui Spiritus sapientiã eum à diaboli fraude atque impostura eripe. Doce eum facere voluntatẽ tuam, & auxilium tuũ ab eo ne auferas. Atque & ipsi, & mihi seruo inutili, bonorum tuorum, quæ finem nesciunt, hæreditatẽ consequi beneficio tuo contingat. Quoniã benedictus es & gloriosus in secula, Amen. Absoluta autem oratione conuersus, ipsum, iam cœlestis Patris filium, exosculatus est, pacẽque ipsi ac sempiternam salutẽ precatus, ex aula excessit, lætusque abiit, gratias Deo agens, cuius fauore iter ipsi ex animi sententia successerat.

Post Barlaami discessum Iosaphat orationi studet. Zardan Regi, quoniam pacto ille ad Christiana sacra se contulisset, exponit Rex Barlaamum persequi iubet, sed frustra. Quidam monachi ad eum adducuntur.

CAP. XXII.

Psal. 55.
Psal. 9.
Psal. 85.
2. Tim. 1.

IOSAPHAT autem, posteaquã exiit Barlaã, precibus sese dedit, calentissimisque lachrimis profusis ad hunc modum locutus est: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina. Quoniam tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor. Respice in me, & miserere mei, qui omnes vis saluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire. Serua me, quæso, indignum licet hominuculum, atque corroboram: vt in sanctorum mandatorum tuorum via ambulẽ. Quoniam ego imbecillis ac miser sum, nec iis viribus, vt boni quicquam facere possim. Tu verò salutem mihi afferre potes, qui omnia, tã quæ oculis cernuntur, quàm quæ cerni nequeunt, contineres atque conseruas. Ne me post improbas carnis meæ voluntates abire sine: verum doce me facere voluntatem tuam, atque in sempiternam ac beatam vitã me conserua. O Pater, & Fili, & diuine Spiritus, consubstantialis ac diuisionis experte diuinitas, te inuoco, te gloria afficio. Te enim laudat quicquid creatum est: ac te gloria afficiunt intellectuales, ac corpore vacantes virtutes in secula, Amen. Deinceps igitur quã diligentissimẽ seipsum conseruabat, atque ita comparabat, vt & animæ & corporis puritatem acquireret, atque in continentia & orationibus, obsecrationibusque, per totum noctis curriculum sese prorogantibus, vitam duceret. Nam cùm plerumque diurno tẽpore, tum ob eorum, qui cum ipso versabantur, cõtubernium, tum etiam interdum ob Regis ad eum accessum, aut quòd ipse ab eo acciretur, sese interrũpi videret, nox ipsi, quod diei deerat, supplebat: vt qui in precibus & lachrimis ad diluculũ vsque staret, ac Dei opem imploraret. Vnde etiã Prophetica illa vox in ipso implebatur: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominũ. Zardan autem ille, cùm huiusmodi ipsius vitæ rationem intellexisset, summãque inde mœstitia afficeretur, grauibusque animi curis vexaretur, nec quid faceret, haberet, ad extremum mœrore oppressus, simulato morbo in suas ædes concessit. Quod vt Rex cõperit, alium quendam ex his quos

Psal. 113.

A quos fidissimos habebat, misit, qui ipsius loco filio ministraret: ipse autem valetudinis Zardanis curam gerens, celeberrimum ad eum medicum mittit, eumque; ut summam ad ipsius curationem sollicitudinem adhibeat, rogat. Medicus igitur, quoniam eum Regis gratum & acceptum esse perspiciebat, sedulo eum inuisebat. Cumque ipsius statum accuratè considerasset, Regi confestim indicauit, nihil, quod morbum ipsi accerferet, in eo reperire potuisse: ac proinde ita existimare, eum aliquo animi moerore affectum in morbum incidisse. Rex autem his verbis auditis, hoc arbitratus est, eum à filio asperius acceptum fuisse, atque hac de causa concepto moerore recessisse. Quidnam autem id esset, deinceps scire cupiens, Zardani se eum, ut oborti morbi causam intelligeret, crastino die inuisurum significauit. Zardan autem huius promisi certior factus, statim ut diluxit, indumentis acceptis ad Regem proficiscitur, eumque, simulatque ingressus est, humi prostratus adorauit. Rex autem, Quid inquit, tibi vim attulisti, ut ad me accederes? Nam ipse ad te proficisci, meumque erga te amorem omnibus declarare in animo habebam. Ille autem respondit: Morbus meus, ô Rex, non ex eorum numero est, quibus homines laborare solent: verum ex animi moestitia & anxietate corde in dolorem prolapsa corpus quoque condoluit. Amentia porro mihi ducendum esset, si cum ita me haberem, non, ut seruû decet, ad te accedere, verum, ut Regia tua maiestas ad me famulû veniens sese fatigaret, expectare. Percontante autem Rege, quidnam eum in hunc moerore coniecisset, respondens Zardan, Magnum, inquit, periculum mihi impedit, magnisq; suppliciis, ac multis mortis generibus dignum me agnosco, quoniam præceptis tuis negligenter obsequedo, ingentè tibi iam iamque moerore accersui. Rursum autem ex eo quarente Rege, quanam huiusmodi negligètia esset, in qua incidisset, quodq; periculû illud, in quo versaretur, In custodia domini in eius filij tui, inquit, negligentè me præbui. Improbis enim quidam præstigiator ingressus, de Christianæ religionis doctrina, ad eum verba fecit. Posteaq; Regi, quos ad ipsius filiû Senex sermones habuisset, sigillatim exposuit, quantamque ille ex ipsis voluptatem cepisset, quodque prorsus Christo se addixisset. Quinetiam Senis nomen ipsi indicauit, Barlaam ipsum nuncupari dicēs. Nam etiam antea Rex de Barlaam, ac summa religiose ipsius vitæ asperitate multa auditione acceperat. Ut autem hæc ad Regis aures peruenerunt, tantus ei moeror obortus est, ut totus concuteretur, iracundia æstuaret, atque hoc nuncio penè exanimaretur. Ac statim Arachen quendam, qui etiam secundum ab eo dignitatis gradum obtinebat, primusque in omnibus arcanis consiliis erat, ac præterea Astrologiæ scientiâ tenebat, ad se acciuit, eique magno cum moerore atque animi consternatione, quod acciderat, narrauit. Ille autè ipsius perturbatione, animiq; confusione cõspecta, Moesto, inquit, ô Rex, ac perturbato animo esse desine. Neque enim me ipsum de sententia deducturû diffido. Quin potius illud certissimû habeo, breui fore, ut ille impostoris illius doctrinam abiuret, tuæque voluntati morem gerat. Cum igitur his verbis Araches Regem ad animi hilaritatem conuertisset, ad huiusmodi negotij considerationem animum adiecit. Ac primûm, ô Rex, inquit, hoc agamus. Demus operâ, ut pestiferum illum Barlaam arripiamus. Quod si consequamur, à scopo, mihi crede, nõ aberrabimus, nec spe nostra falleremur. Nam ille ipse, aut verbis ad persuadendû accommodatis, aut variis tormentorû instrumentis impulsus, inuitus etiâ ac repugnans, falsa & erroris plena verba sua esse confitebitur, atque dominum meum filium tuum de sententia dimouebit, adducetq; ut patris dogmatibus hæreat. Sin autem illum arripere nequeamus, alium ego senem Eremitâ noui, Nachor nomine, qui Barlaamo ita prorsus similis est, ut vix ab illo internosci possit. Hic porro eandem nobiscum doctrinâ profitetur: eumque in Mathematicis magistrum habui. Ad hunc igitur ego noctu me conferam, eique omnia sigillatim exponam. Ac deinde rumore hoc sparsa, Barlaamû scilicet cõprehensum esse, ipsum exhibebimus. Qui etiâ ipse Barlaami sibi nomen attribuēs, se Christianorû sacra colere simulabit, eaque tueri ac defendere præ se feret.

Rex Arachen ad se accersit.

Arabis consilium.

Ac postea longa disputatione habita, tandem fractus manus dedit. Quod cum filius eius perspexerit, hoc est Barlaamum vicum esse, ac doctrinam nostram palam tulisse, non est dubium, quin ad victorum partes sese adiunxerit sit. Quam etiam ad rem istud magni momenti est, quod ille maiestatem suam veretur, tibi que obsequi magnopere studet. Adde, quod ille etiam, qui Barlaami personam geret, respiciet, seque in errore versatum esse affirmabit. Hoc sermone Rex delectatus est, hominisque consilium optimum esse iudicavit, inani videlicet spe nixus. Quocirca cum Barlaamum nuper recessisse comperisset, eum comprehendere festinabat. Itaque militibus ac centurionibus missis, varios itinerum exitus occupavit: ea autem via, quam ex omnibus suspectiorem habebat, ipse conscensus equis, eum omni celeritate persequeretur, atque omni ratione assequi cogitabat. Ceterum cum sex totos dies inani labore sese fatigasset, ipse quidem in regio quodam palatio, quod ruri situm erat, remanet: Arachen autem cum equitibus haud paucis ad ipsam usque Sennaaritudem solitudinem conquirendi Barlaami causa misit. Qui cum ad eum locum peruenisset, omnium incolarum animos perturbavit: atque, cum illi virum eum a se visum esse negassent, in solitudinem, ut pios viros venaretur, sese contulit. Cumque solitudinem illam magna ex parte peragrasset, ac montes cinxisset, valesque quasdam minimè tritas, & accessu difficiles, cum ea hominum manu, quam secum habebat, precibus peruasisset, ad tumulum quendam profectus, in eius fastigio Eremitarum turmam inambulantem cernit: nullaque in perposita mora, eos ad se adduci iubet. Milites itaque celerrimo cursu, atque alij alios anteuertere contententes, tumulum petunt. Eoque cum peruenissent, circumdederunt eos tanquam canes multi, aut tanquam pestiferam quendam & immanes belluam. Atque ipsos, tum oris specie, tum habitu venerandos, solitariamque exercitationis notas in vultu ferentes, comprehendunt, raptatosque Arachi exhibent, sic animo comparatis, ut nec villo modo perturbarentur, nec ignavum aliquid ac triste, vel praese ferrent, vel loquerentur. Qui autem ipsis omnes, tanquam antistes, praebat, ex cilicio contextam peram, quorundam sanctorum Patrum, qui ex hac vita discesserant, reliquiis confertam gestabat. Conspicis autem ipsis Araches, ut Barlaamum minimè vidit (nam eum norat) mœrore conturbatus est, atque ad eos dixit: Vbinam est impostor ille, qui Regis filium in errorem induxit? Is autem qui peram gestabat, respondit: Non est ille inter nos, absit (siquidem Christi gratia pulsus, a nobis fugit:) verum apud vos domicilium habet. Eum ergo, inquit Dux, nosti? Certè, inquit Eremita, eum, qui impostor dicitur, novi, hoc est Diabolum, qui in medio vestri habitat, atque a vobis adoratur & colitur. Hic Dux: De Barlaam ego quaero, deque eo percontabar vbinam esset. Monachus autem: Cur igitur, inquit, praeposterè locutus es, de eo qui Regis filio imposturam fecit, me interrogans? Nam si Barlaamum querebas, omninò ita loqui oportebat, Vbinam ille est, qui Regis filium ab errore in viam reduxit, ac salute donavit? Nam ille frater noster est, ac religiosae exercitationis socius. Multi autem hi demonstra. Respondit Monachus: Si ipsi vos videre cordi esset, obuiam vobis ipsemet prodisset. Nobis autem ipsius domum indicare minimè licet. Qua de causa indignatione percitus Dux, atque irato ac furioso vultu eum intuens, ad eum dixit: Novis & inusitatis vos mortis generibus nunc mactabo, nisi statim Barlaamum mihi exhibueritis. Et quid, inquit Monachus, in nobis perspicis, cuius studio & amore ab hac vita aegre diuellamur, mortemque a te nobis inuehendam pertimescamus? Quin potius gratiam tibi habituri sumus, quod virtutis studio haerentes a vita eduxeris. Neque enim incerta exitus alea paruum nobis metum iniicit, quod scilicet, quo statu nos arreptura mors sit, minimè còpertum habeamus: ne fortè aut voluntatis lubricum, aut quidam diaboli impetus instituti nostri constantiam inflectat, aliterque nobis, quam ut pactis cum Deo a nobis initis consentaneum est, aut sentire aut facere persuadeat. Quocirca cum ea, quae vobis ipsis pol-

Psal. 21.

Pius Ab-
bas per im-
postorè, dia-
bolum in-
iudicavit.

A licebamini, consequi iam omnino desperetis, sine ulla cunctatione, quod lubet, facite. Neque enim pij fratris nostri domicilium, quamuis nobis cognitum, ostendemus: nec astra vlla vobis ignota monasteria prodemus, vt videlicet hac ratione mortem turpiter effugiamus. Quin potius prædare mortem oppetemus, vt prius virtutis sudores, sic nunc fortitudinis animi cruorem Deo offerentes. Hanc eorum sermonis libertate sceleratus ille minimè ferens, verum ex huiusmodi animi magnitudine grauissima iracundia commotus, multis eos verberibus ac tormentis affecit. Quæ tamen illi sic pertulerunt, vt eorum animi robur ac fortitudo ipsi quoque tyranno admirationem moueret. Cum autem multis illatis suppliciis eos tamen flectere non potuisset, nec quisquam inter eos inuentus esset, qui Barlaamum Bipsi ostendere sustineret, arreptos eos ad Regem duci, atque inter eundem percuti contumeliosque affici iubet, reliquiarum etiam peram interim gestantes.

Flagrantur monachi.

Abbas longa cum Rege disputatione habita, cum iis quibus præerat, martyrio postea afficitur.

C A P. XXIII.

NTERIECTIS itaque haud paucis diebus, ad Regem ipsos adduxit, deque eorum statu eum certiore fecit. Ac deinde ipsi acerbißima iracundia, inflammato eos sistit. Quibus perspectis, ipse indignatione æstuans, furentis hominis speciem præbebat. Cumque ipsos crudelissimè cædi iussisset, postquam plagis atrocem in modum concisos vidit, vix tandem ex ingenti furore emergens, carnificibus verberandi finè facere imperauit. Atque ad eos ait: Quanam de causa hæc mortuorum ossa gestatis?

De sancto-
rii reliquiis
disputatio.

Si eorum, ad quos pertinent, desiderio hæc fertis, hac ipsa hora vos etiam cum illis collocabo: vt votorum vestrorum cõpotes effecti, gratiam mihi habeatis. Diuinæ autem illius cohortis dux atque antistes, regias miras pro nihilo ducens, perinde ac si nihil ipsi aduersi contigisset, libera voce, ac splendido vultu, gratiamque in ipsius anima insidentem significante, ad hunc modum respondit: Hæc pura & sancta ossa idcirco circumferimus, vt admirabilium virorum, quorum ipsa sunt, desiderium vtrumque leniamus, eorumque religiosam exercitationem, Deoque charam vitam nobis in memoriam reuocemus, atque ad eiusdem vite studium nos ipsos excitemus. Ac requiem eam, & delicias eas, in quibus nunc versantur, ob oculos nobis proponentes, ipsos quidem beatos prædicamus: nos autem ad sequenda eorum vestigia nos ipsos mutuò acuiamus. Quinetiam mortis memoriã, quæ per magnam utilitatem affert, atque ad religiosam vite certamina promptos nos ac velut pennatos reddit, nobis hinc comparamus. Ac præterea ex eorum contactu sanctitatem haurimus. Rursum igitur Rex: Si, inquit, mortis recordatio vestra sententia utilitatem parit, quidnam causæ est, cur non in corporum potius vestrorum ossibus, quæ vestra sunt, ac propediem interibunt, quàm in his alienis atque corruptis, hanc memoriam vsurpatis? Respondit Monachus: Cum quinque causas attulerim, quamobrem reliquias circumferamus, tu ad vnã duntaxat respondens, cauillis in nos vteris. Verum expressius, mihi crede, eorum, qui iam decesserunt, ossa mortis memoriam representant, quàm eorum, qui huius vite vana fruuntur. Caterum, quoniã tu de his ita statuis, atque ossa ea, quæ in carne tua sunt, mortem tibi oculis obiciunt, qui fit, vt ipse iam iamque venturæ mortis memor, tuis rebus rectè non consulas, verum animam tuam omni flagitiorum generi addictam habeas, Dei autem cultores, ac pietatis studiosos, qui te nihil læserunt, nihil præsentium rerum tecum commune habent, aut tibi eripere contendunt, immanem & crudelem in modum de medio tollas? Rex autem ait: Vos, vt pestiferos homines, ac populi seductores, suppliciis afficio: quoniam omnes in fraudem impellitis, atque à vite iucunditatibus auocatis, ac pro dulci vita & suauissima cupiditate huc eos adigitis, vt duram & fordidam atque ærumnosam hanc vitam ra-

G G G ij

tionem amplectentur, deorumque honorem Iesu tribuendum esse predicatis. Quocirca, ne populus imposturam vestram sequens, desertam terram relinquat, atque à patriis diis deficiens, alienum adoret, supplicis vos ac morum mulctare dignum esse iudicavi. Monachus autem inquit: Si omnes bonorum huiusce vitæ participes esse cupis, cur non omnibus ex æquo delicias & opes tuas impertis: verum alij quidem quam plurimi paupertate conflictantur, tu verò ipsorum facultates per vim ereptas tuis adiungis? Ex quo perspicuum est, te salutis populi cura minimè tangi, verum carnem tuam saginare, materiam videlicet corrosuris vermibus preparantem. Ac propterea, omnium Deo abiurato, eos, qui non sunt, & qui omne flagitiorum genus inuenerunt, deos appellasti: ut dum ad eorum imitationem libidinosè ac flagitiosè viuis, id assequaris, ut deorum imitator esse prediceris. Nam quid afferri potest, quin, quæ vestri dii fecerunt, eadè quoque homines, qui ipsis animam adiciunt, faciāt? Quapropter in magno profecto errore versaris, o Rex. Vereris autem, ne quosdam populares tuos adducamus, ut nostris decretis assensientes, à tuo imperio desciscant, atque ad eius, qui omnia continet ac tuetur, partes se adiungant. Cupis enim multos te avaritiæ tuæ ministros habere: ut ipsi quidem ærumnas subeant, tibi autem eorum opera quæstus augeantur: quemadmodum videlicet si quispiam canes aut aues ad prædam cicuratas alens, eos quidem ante prædam demulceat, posteaquam autem aliquid arripuerint, ex ore prædam ipsis extorqueat. Ad eundem enim modum tu quoque multos habere cupiens, qui tibi partim è terra, partim è mari, tributa & vectigalia deferat, ais quidem eorum salutem curare esse, ceterum sempiternum ipsis, priusque etiam tibi ipsi, exitium accerfis, tibi que illud factus est, ut opes, quouis stercore ac cæno viliores, tibi affluant: nec animaduertis te luminis loco tenebras complecti. Verum ex hoc graui somno quæso emerge, clausosque oculos tuos aperi, ac Dei nostræ gloriæ, omnibus vndique illucen-tem, cerne, tandemque aliquando ad te ipsum redi. Intelligite enim, inquit, insipientes in populo: & stulti aliquando sapite. Illud scias, alium Deum non esse præter Deum nostrum: nec ullam, nisi in ipso, salutem. Rex autem: Stultis, inquit, his tuis nugis finem impone, ac mihi protinus Barlaamum ostende: aut alioqui eiusmodi pœnarum instrumenta experieris, quorum nunquam abs te periculum factum est. Fortissimus autem ille ac præstanti animi magnitudine Monachus, ecclesiasticæ philosophiæ amator, ob regias minas nullo modo de sententia dimouebatur, sed intrepido pectore stans, dicebat: Ea quæ à te iubentur, o Rex, facere minimè nobis indictum est: sed quæ à Domino nostro imperata sunt: qui nos temperantiæ studere, atque omnes voluptates & cupiditates in potestate tenere, fortitudinemque colere, ac laborem omnem & afflictionem iustitiæ causa sustinere docet. Quò igitur grauiora nobis pietatis causa mala intuleris, eò præclarius de nobis meritis fueris. Quocirca quicquid lubet, fac. Neque enim commitemus, ut aliquid, quod à recto abhorreat, faciamus, ac peccato nos addicamus. Nec enim leue hoc scelus esse putes, si colluctatorem ac comilitonem nostrum tibi in manus tradamus. Verum hoc nomine minimè nos irridebis: quamuis etiam sexcentas mortes nobis inferas. Neque enim adeò ignaui sumus, ut tormentorum tuorum metu philosophiam nostram prodamus, atque aliquid diuina Lege indignum perpetremus. Aduersus hæc, quæcumque tormentorum instrumenta nostri, ea expeditas licet. Nobis quippè viuere Christus est, ac mori præstantissimum lucrum. Ob huiusmodi verba Rex furore inflammatus, theologas eorum linguas amputari iubet, oculosque erui, manusque simul ac pedes truncari. Qua sententia pronunciata, lictores & satellites circumstantes, inhumanè ac crudeliter ipsos demulcabant. Ac linguas quidem eorum vincinis ex ore extractas belluina quadam feritate abscindebant: oculos autem ferreis unguibus eruebant, ac denique instrumentis quibusdam eorum manus ac pedes luxantes, amputabant. At beati illi ac venerandi & generosi viri, tanquam ad epulas vocati, strenuo & forti animo ad cruciatus accedebant, mutuis cohortationibus sese acuentes, atque

*Simile.**Psal. 39.**Psal. 17.**Philip. 1.**Monachorum caedes.*

A que ad mortem pro Christo subeundam forti atque intrepido animo pergentes. In huiusmodi variis suppliciiis sacrosancti Monachi, numero decem & septem, fortes ac tolerantia præditas animas suas, Domino cõmendarunt. Ex quo perspicuè constat, animum pietate præditum vitiosis affectionibus imperare, quemadmodum quidam à nostris decretis alienus prodidit, senis sacerdotis ac septem filiorum certamina commemorans, qui vnà cum matre pari omnino sententia prædita pro patriæ legis defensione dimicarunt. Quibus tolerantia & animi magnitudine nihilo inferiores hi eximij Patres ac supernæ Hierusalem ciues extiterunt.

Joseph lib.
Quid ratio
affectionibus
imperet.

B Nachor ab Arache subornatur, vt se Barlaamum esse fingat. Rex filium ob susceptam Christianam religionem obiurgat.

CAP. XXIIII.

Is igitur pia morte perfunctis, Rex ad primarium cõsiliarium suum Arachen dixit: Quoniam prius consilium minimè successit, ad posterius animum adice, ac Nachorem accersendum cura. Araches igitur intempesta nocte ad eius speluncam se cõtulit. Siquidem in solitudine habitabat, diuinationi operã dans. Cùmque ipsi consilium id omne, quod cepissent, declarasset, simulatque diluxit, ad Regem se recepit. Ac tum quæstus rursus

C equis ad inuestigandum Barlaamum sese abire simulauit. Cùm autem exiisset, ac loca solitaria perlustraret, virum vnum ex voragine quãdam egredientem conspicit. Quem cùm persequi iussisset, ipse comites eam celeritatem adhibuerunt, vt hominem arriperent, eumque ad ipsum adducerent. De quo cùm quisnam esset, quamque religionem coleret, & quonam nomine vocaretur, quæsuisset, Christianum ille se esse professus est, Barlaamumque nunc pari (quemadmodum videlicet ab ipsis instructus fuerat.) Quo nomine gaudio perfusus Araches, vt quidem præ se ferebat, accepto eo quamprimùm ad Regem reuertitur, ei que ipsum exhibet. Atque Rex audientibus iis, qui astabant: Tunc es ille dæmonis administer Barlaam? Ille autem respondit: Dei administer sum, ac non dæmonum.

D Quamobrem ne me conuittis incessas. Plurimas enim mihi gratias agere debes (quoniam filium tuum errare atque impostura liberatum ad Dei cultum erudiui, atque cum vero Deo in gratiam reductum omni virtutis genere institui. Rursus autem Rex irati animi speciem præferens, dixit: Par sanè erat, vt tibi sermonis omnis, ac defensionis facultate præcisa, sine vlla interrogatione te morte mulctarem. Verùm pro mea humanitate tantisper te fero, quousque ad certum diem de te quæstionem habuero. Ac si quidem mihi obtemperandum duxeris, veniam obtinebis. Sin minùs, pessimam mortem oppetes. Hæc locutus, Arachem tradit, mandatque, vt eum quàm diligentissimè custodiat. Postridie autem illinc ad palatium suum reuersus est. Repentè igitur captum esse Barlaamum rumore ferebatur: adeò vt ipse quoque Regis filius hac re audita grauissimo animi dolore afficeretur, nec villo modo lachrimis moderari possèt, verùm gemitibus ac luctibus Deum obsecraret, ipsumque vt seni opem ferret, obtestaretur. Nec verò lugentem eum bonus ille Deus despexit. Benignus enim est iis qui ipsius opem in die tribulationis expectant: atque eos, qui ipsius metu præditi sunt, agnoscit. Vnde etiam iuueni per nocturnum visum omnia declarat, roburque ipsi addit, atque ad pietatis certamen eum confirmat. Experrectus itaque, cor suum paulò antè mœstitia ac dolore profligatum, lætitia & fiducia suauissimoque lumine perfusum reperit. Rex autem his ita gestis, atque inita huiusmodi cogitatione, gaudebat, præclara consideratione se vt existimans, amplissimamque Arachæ gratiam habens. Verùm, vt diuini Dauidis verbis vtatur, mentita est iniquitas sibi: atque iustitia aduersus iniquitatem palmam tulit, prorsus videlicet eam sternens ac

Psal. 16.
Psal. 2.

deiciens, periitque memoria eius cum *Senite* (quemadmodum sermonis progressu à nobis ostendetur.) Biduo quippe post Rex ad filij palatium accessit, eoque ipsi obuiâ prodeunte, pater eum suo more minimè osculatus est: verùm indignanti atque irato similis, in Regum cubiculum ingressus, mesto vultu confedit. Ac deinde accito filio, his ad eum verbis vitur: Fili, quanam hæc fama est, quæ ad aures meas permeauit, animùmque meum mœrore conficit? Neq; enim existimo vllum vnquam hominem ob filij ortum tanto gaudio perfusum fuisse, quam ego tua causa voluptatè percepi: nec rursus vllum vnquam tantum incerosis ex filio contraxisse credo, quantum nunc ex te contraxi. Meam enim canitiem dedecore affecisti, ac lucem oculorum meorum abstulisti, neruorumq; meorum robur excidisti. Timor enim, quem tua causa timebam, euenit mihi: & quod verebar, accidit mihi. Factusque sum hostibus meis in ludibriu: & in psum aduersariis meis. Stulta mente, ac puerili animo, impostorum verbis fidem adhibuisti: atque improborum & maleuolorum hominum consiliu consilio meo antiquius habens, ac deorū nostrorum cultum relinquens, ad alieni Dei cultum te contulisti. Quidnam tibi fili in mentem venit, vt hæc faceres: ac tu, quem in omni securitate alere me sperabam, quemque senectutis meæ baculum ac robur habiturum, optimumque regni mei successorem relicturum me existimabam, inimici atque hostilis in me animi argumentum exhibere minimè dubitares? An non consentaneum erat, vt mihi potius pãeres, mea que decreta sequereris, quam versipellis ac putidi senis nugis stultisque sermonibus cederes, qui tibi hoc in animum immisit, vt pro dulci vita acerbam susciperes, ac pro suauissimis deliciis duram illam & asperam viam, quã Mariæ filius tenere admonet, ingredereris? An non autem etiam summorum deorum iram pertimescis, ne fulmine te feriant, aut tonitruo interimant, propterea quod, repudiatis ac pro nihilo habitis iis, qui nos tot tantisque beneficiis affecerunt, ac regio diademate ornarunt, gentisque numeroissimas ditiosam nostram atq; imperio subiecerunt, ac denique, vt precum mearum & orationum opera gignereris, ac dulcissime huius lucis particeps fieres, præter spem effecerunt, ei, qui cruci affixus est, arctissime te coniunxisti, inanibus videlicet ipsius cultorum promissis deceptus, qui noua quedã secula confingunt, mortuorumque corporum resurrectionem nugantur, aliãque sexcenta, vt stolidis hominibus fucum faciant, introducunt? Verùm nunc saltem, charissime fili, quid mihi, patri tuo, obtemperandum putas, prolixis his nugis longum valere iussis, benignis diis quãso sacrificia: atque eos plurimis victimis & sacrificiis placare, studeamus, vt errati veniam ab ipsis impetres. si quidem hanc vim illi habet, vt & beneficiis, & suppliciis afficere possint. Ac nos eorum, quæ dicimus, exemplum tibi sumus, qui ipsorū beneficio ad hoc imperium peruenimus, atque hanc ipsis beneficij vicem rependimus, vt & eorū cultoribus honorem tribuamus, & eos, qui adduci nequeunt vt ipsis sacrificet, suppliciis exerceamus. Multas igitur huiusmodi nugas commemorate rege, ac nostra quidem dogmata suggillante & traducente, idolorum autem cultum laudibus & encomiis prosequente, diuinissimus iuuenis, rem eo loco esse videns, vt non iam angulum & latebras, verùm candelabrum potius ac speculam desideraret, quò omnibus in perspicuo esset, libertas ac fiducia plenus, ad hunc modum locutus est: Quod à me factum est, o here, haudquaquam inficias iuerim. Tenebris enim fuga relictis, ad lucem accurre: ac relicto errore ad veritatem me adiunxi: nuncio que demonibus remisso, ad Christi ordines me contuli, qui Dei Patris Filius ac Verbum est, cuiusque verbo omnia ex nihilo in ortum producta sunt, qui que efficit à terra homine vitalem ipsi spiritum insufflauit, eumque in voluptatis paradiso, vt illic degeret, collocauit. Cùmque ipsius mandatum violasset, mortique proinde obnoxium se reddidisset, atque horrendi mundi principis potestati subiecisset, non tamen omnia facere destitit, quò eum ad pristinam dignitatem reuocaret. Ac propterea ille rerum omnium conditarum effector, generisque nostri architectus, nostra

*Regis ad
filij oratio.*

Iob. 3.

*Mat. 5.
Fili ad pa-
trem pia re-
sponso.*

A causa homo effectus est, atque in terrā ueniens, & ex sancta Virgine nascens, cum hominibus consuetudinem habuit. Ac pro nobis ingratissimus Dominus mortem subiit, & quidem mortē crucis: ut uidelicet peccati tyrannis de medio tolleretur, priorque quidem natio deleteretur, ac cœli portæ nobis rursus paterent. Nam illuc naturam nostram euexit, atque in gloriæ throno collocauit, regnumque finis expers, iis qui ipsius amore præditi sunt, donauit, bonaque omni sermone atque auditu præstantiora. Ipse enim est fortis ille ac solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium, cuius robur inuictum est, & potentia eiusmodi, quæ omnē ingenij coniecturā excedat: qui solus sanctus est, & in sanctis requiescens: qui cum Patre & Spiritu sancto glorificatur: in quorū nomine baptizatus sum, & quos confiteor, celebro atque adoro, vnum Deum in tribus personis, substantialem, ac confusionis expertem, increatum, immortalem, sempiternum, infinitum, ab omni circumscriptione remotum, corpore vacantem, à perturbationibus & mutatione atque conuersione alienum, omni termino carentem, bonitatis & iustitiæ ac sempiternæ lucis fontem, rerum omnium conditarum, tam quæ cerni possunt, quam quæ oculorū sensum fugiunt, effectorem, atque omnia continentem & conseruantem, omnibus prospicientem, atque in omnia regnum & imperium obtinentem. Neque enim sine ipso res vlla facta est: nec sine ipsius prouidentia quidquam constari ac consistere potest. Ipse siquidem est omnium vita, omnium coagmentatio, omnium illuminatio, totus dulcedo, ac totus sine vlla saturitate desiderabilis, omniumque rerum expetendarum summus vertex.

Quocirca Deum hunc, qui tanta bonitate ac potentia præditus est, relinque, atque impuros demones, vitiorūque omnium archidæcos colere, furdisque ac mutis statuis, quæ nec aliquid sunt, nec erunt, cultum ac venerationem tribuere, cuius tandem, o pater, stultitiæ ac dementia fuerit? Ecquando enim vox ab ipsis audita est? Ecquando vel exiguum iis, qui preces ad ipsos adhibebant, dederunt? Ecquando ambularunt, aut sensum vllum acceperunt? Nam neque hi, qui stabant, sessionis vnquam meminerunt: nec qui sedebant, stantes vnquam visi sunt. Horum turpitudinem ac foetorem & stuporem, atque etiā dæmonum in ipsis operantium, ac per ipsos imposturam vobis facientium, infirmitatem atque imbecillitatem cum à viro sancto intellexissem, eorūque improbitatem reiecissem, ac perfecto odio infectatus fuisset, ad Deum viuū ac verum me adiunxi, ipsique ad extremum vsque vitæ spiritum seruiam: quod etiā in ipsius manus spiritus meus veniat. Cum igitur tanta bona, quæque nulla oratione explicari possint, mihi occurrissent, gaudebam quidem me improborum dæmonū seruitute liberatum, atque ab horrenda captiuitate reuocatum, ac Dominici vultus lumine collustratum esse: illud autem me angebat, animūque meū distrahebat, quod tu, dominus ac pater meus, huiusmodi beneficiorum minimè particeps esses. Verū animi tui in sententia tua pertinaciam metuens, mœrorē meum pectore premebam, quod tibi stomachū mouere minimè vellem. Deum autē orare atque obsecrare non intermittebam, ut à longinquo exilio, quod tibi ipsi accersuisti, cum pietatis fugitiuus, vitiique omnis & impietatis minister effectus es, te reuocaret. Quoniā autem tu ipse, o pater, res meas in apertū protulisti, quæ mea omnino sententia sit, audi. Pacta cum Deo meo inita non frangam: non, inquam, per eū qui me pretioso cruore suo à seruitute vindicauit. Quamobrē, cum quid animi habeā, tibi exploratum sit, negotiū tibi ipsi facessere desine, à præclara confessione me deducere molis. Nam quemadmodū si cœlū manu arripere, aut totum mare exsiccare in animū induxeris, irritus atque inutilis tibi hic conatus fuerit: eodē modo hoc quoque irritū tibi fore persuade. Ac propterea, aut ipse consilio meo obsequens, ad Christū te adiunge, ut bona ea, quæ cogitationē omnē superant, percipias, sociique inter nos, ut naturæ, ita etiā fidei simus: aut à tua filietate, mihi crede, abscedā, puraque conscientia Deū meū colā. Hęc igitur omnia ut Rex audiuit, impotenti furore confestim percitus, iracundē ad eū loquebatur,

dentibusque, furentis instar, frendens, his verbis usus est: Quisnam alius mihi tantorum malorum auctor est, ut ego ipse, qui te tanto amore complexus sum, eaque tua causa feci, quæ nullus unquam pater fecit? Quæ etiã de causa mentis tuæ perversitas ac pernicitas, ex licentia meã collectis viribus ut in meum caput infanires, fecit. Non abs re agitur in ortu tuo Astrologi malum & improbum virum, atque arrogantem, & aduersus parentes contumacem, te fore dixerunt. At si nunc quoque comiseris, ut consilium meum frustra cadat, hostile in te animum geram, atque ita mulctabo, ut sine in hostes quidem suos tantæ sæuitiæ specimen quisquam exhibeat. Rursum autem ille: Quidnam est, ô Rex, cur iracundia inflammeris, eoque nomine discrucieris, quod tanta bona diuinitus sim consecutus? Et quis unquam pater filij felicitate dolere atque angere visus est? A ut quonam modo pater ille, ac non potius hostis vocandus sit? Quocirca nec ego posthac patrem te appellabo, verum à te abscedam, non secus atque is qui serpentem fugit: si quidem te saluti mee inuidere, meque in exitium per vim impellere perspectum habuero. Nam si mihi vim afferre, ac tyrannicè mecum agere velis, quemadmodum etiã dixisti, nihil aliud mihi crede, hinc lucri facies, quam ut patris loco tyrannus & carnifex appelleris. Quadoquidè facilius tibi fuerit aquilæ vestigia cõsequi, ac per ipsum aerem volare, quam me de mea in Christum fide, ac præclaro foedere cum ipso inito, deducere. Verum intellige, ô pater, atque ista secularum mentis lippitudine & caligine discussa, suspice, ac Dei mei lumen, omnes unquam collustrans, intueri: atque ipse tandem aliquando suauissimo illius splendore illuminare. Vt quid enim te ipsum carnis affectionibus ac voluntatibus totum te tradidisti, nec villo modo ex ipsis emergis? Illud intellige, quod omnis caro foenum est, & omnis gloria eius tanquam flos foeni. Exsiccatum est foenum, & flos eius decidit: verbum autem Domini mei, quod omnibus annunciatum est, manet in æternum. Quid igitur ita perditæ atque insanæ gloriæ eam retines & amplecteris, quæ instar recentium florum marcescit atque deletur, & execrandas ac foetidas delicias, ventrisque, & eorum quæ infra ventrem sunt, affectiones, quæ quidem ad aliquod tempus stultorum sensus oblectant, ceterum amariorum felle postea digeruntur, tum nimirum cum umbra ista, atque inanis huiusce vitæ in somnia præterierint, atque in perpetuo ignis nunquam extinguendi ac tenebroso cruciatu eorum amatores, & qui iniquitati operam dant, prouolentur, ubi in somnis vermibus absque villo fine ipsos corrodet, ac perpetuus ignis in infinita secula eos concremabit? Inter quos, ô rem grauem, tu quoque conclusus, ob scelera consilia tua graui poenitentia afficeris, atque hos dies multum requires, meorumque verborum recordaberis. Verum nihil ex eiusmodi poenitentia utilitatis percipies. Siquidem in inferno poenitentia atque confessio, locus non est. Nam præsens tempus labori præstitutum est: futurum autem mercedi. Ac profecto etiã si præsentis voluptates fluxioni & interitum minimè subiectæ essent, verum cum dominis suis in æternum durarent, non tamen propterea eas Christi beneficiis, ac bonis omni cogitatione præstantioribus anteferre oportebat. Nam quanto Sol profunda nocte clarior est atque splendidior, tanto quoque atque etiã multo magis bona ea, quæ Dei amore præditis promissa sunt, quouis terreno regno illustriora & magnificentiora sunt. proindeque omnino consentaneum erat, ea quæ maiora & præstantiora sunt, inferioribus ac vilioribus antiquiora habere. Cum autem omnes huiusce vitæ res, & corruptioni obnoxia sint, & in somniis atque umbrae instar prætereant ac deleantur, adeo ut instabilibus potius auribus, & nauis per mare currentis vestigiis, quam hominum prosperitati fides habenda sit, quæ tandem simplicitas, vel, ut rectius loquar, stultitia & dementia hæc est, ea, quæ caduca & imbecilla, corruptionique obnoxia sunt, imò nihil profusum sunt, his, quæ à corruptione aliena ac sempiterna sunt, potius ducere, ac propter caducarum rerum fructum, bonorum illorum fructum ab omni successione remoto priuari? An non hæc, ô pater, intelliges? An non prætereuntia præteribis, atque ad ea, quæ fixa & certa sunt, animum adiunges? An non patriam peregrinationi antepones,

Pater appellandus non est, qui filij salute agitur.

Pet. 2.

Voluptates minus cum amaritudine digeruntur.

Sera impiorum poenitentia. Psal. 1. 6.

Iob. 14.

Psal. 1. 3.

A pones, lucem tenebris, spiritam cariss, vitam aeternam, vmbra mortis, ea quae non dilabuntur, fluxis & fragilibus? An non ex atroci hac horrendi mundi principis, hoc est peruersi diabolici seruitute fuga te subduces, teque ad bonum, & ad misericordiam propensissimum Dominum cōferes? An non à multorum conuentuum deorum cultu te ipsum abduces, atque vni viuo ac vero Deo cultū adhibebis? Nam etsi in Deum peccasti, cum multas in eum blasphemias effudisti, atque ipsius seruos grauibus tormentis cruciatus peccasti: non tamen dubito, quin te ad meliorem mentem redeuntem suscepturus sit, omniāque delicta tua memoria eiecturus. Non enim mortem suscipiturus sit, sed magis vt conuertatur & viuat, ille vult, qui vt nos à recta via aberrantes requireret, ex ea sublimitate, quae nullis verbis exponi potest, descendit, crucemque & mortem nostra causa pertulit, aēnos, qui sub peccato venditi eramus, pretioso suo sanguine redemit. Ipsi laus & gloria in secula seculorum, Amen. Rex autem stupore simul atque iracoreptus est: illud nempe, ob filij prudentiam, atque eiusmodi sermones, qui nullo pacto refelli possent: hoc autem, quia ipsius deos traducere ac criminari non desinebat, totamque ipsius vitam suggillabat, ac proscindebat. Atque huiusmodi quidem sermonis splendorem, ob internā tenebrarum crassitiam, haudquaquam admisit. Cum autem ob amoris à natura insiti affectum in ipsum animaduertere, aut eum malo aliquo mulctare nō posset, rursusque ipsum de sententia dimouere se posse prorsus desperaret, veritus ne si pluribus eum sermonibus lacesseret, eo liberè ac fidenter loquente, Reosque suggillante, atque cauillis infectante, maiore ipse iracundia inflamatus, hostile aliquo in eum designaret, irato animo surgens, secessit, his duntaxat verbis vtens: Vtinam nunquam natus fuisses, nec in lucem prodisses, siquidem futurum erat, vt in deos tam impijs & cōtumeliosus esses, atque à paterna amicitia & admonitione abscederes. Verum aduersarij deos, quorum inuictum robur est, non perpetuò subsannabunt, nec diu gaudebunt, nec eorum prestigie vim habitura sunt. Nam nisi mihi dicto audientem, atque erga deos gratum te praeberis, multis prius ac variis tormentis affectum acerbissima morte te de medio tollam, nec tecum vt cum filio, sed vt cum hoste aliquo ac rebelli agam.

Exch. 13.

Rom. 7.

Egresso Rege, Iosaphat diuinam opem implorat. Cūque Rex de Arachia consilio filium leni oratione allicere tentaret, operam lusit. Iosaphat postea de morte ac resurrectione longam ad ipsum orationem habet.
CAP. XXV.

Is minis cū in eum pater vsus esset, atque iratus secessisset, filius in cubiculum ingressus, sublati ad sui certaminis arbitriū oculis ex intimo corde exclamauit: Domine Deus meus, dulcis spes, minimè que mendax promissio, ac firmum eorum, qui se tibi totos deuouerunt, perfugium, propitio ac benigno oculo pectoris mei contritionem cerne: nec me derelinquas, nec discedas à me: verum, iuxta pollicitationem tuam ab omni mendacio alienam, mecum, hoc est cum indigno atque abiecto homunculo, sis. Te enim rerum omnium conditarum effectorem & gubernatorem agnosco, & confiteor. Quocirca in hac praeclara confessione velim me confirmes: vt ad extremum vsque spiritum in ea permaneam. Respice in me, & miserere mei: mihi que asta, illa sum atque incolumem ab omni Satanæ operatione me cōseruans. Respice, o Rex. Siquidem anima mea vehementi tui desiderio flagrat, atque ita incensa est, tanquam in sitis ardore in terra inaquosa, te immortalitatis fontem concupiscens. Ne tradas bestiis animam confitentem tibi: & animæ pauperis tui ne obliuiscaris in finem. Verum mihi beneficio tuo contingat, vt per omnem

Oratio Iosaphat ad Deum.

Psal. 37.

Psal. 14.

Psal. 62.

Psal. 73.

vite certum pro tuo nomine tuaque confessione omnia perpetiar, meque totum tibi immolem. Te enim robur afferente, imbecilles etiam viribus pollent. Quoniam tu solus inuictus es propugnator, ac Deus misericors, quæsi quicquid creatum est, benedicit ac celebrat in secula seculorum, Amen. Hæc oratione sanctus, diuinam consolationem in pectus suum illabi sensit: fiduciaque perfusus, totam noctem in precibus traduxit. Rex autem cum de filij statu cum Arache sermones contulisset, postquam rigidam ipsius libertatem, animique in sententia peruerbia declarasset, hoc consiliu[m] cepit, ut quam fieri posset amicissimè atque obsequiosissimè, cum eo colloqueretur, blanditiis videlicet perfecturum se speras, ut eum ad se pertraheret. Crastino itaque die ad filium se confert, ac propius sedens, ipsum accersit, atque complectitur & exosculatur. Leniterque ac placidè reprensus, O charissime & amantissime fili, inquit, patris canitiem honore affice, precibusque meis auditis accede, ac diis sacrificium adhibe. Sic enim & illos benignos & faciles habiturus es, & dierum diuturnitatem, gloriamque omnem, & inoffensum regnum, omnisque generis bona ab ipsis percipies, & mihi patri tuo per omnem vitam charus eris: ac denique hoc assequeris, ut omnes homines te in honore habeant, laudibusque efferant. Siquidem ad laudem adipiscendam magni interest patri obedire, ac præsertim in iis rebus, quæ ad bonu[m] & ad deoru[m] beneuolentiam spectant. Quidnam autem, fili, censes, utrumne me consulto ac de industria à bona via deflexisse, atque contrariâ ingredi maluisse, an verò boni ignorance & imperitiâ me ipsum pestiferis dogmatibus dedidisse? Certè si me sponte ac de industria, contra quam utile sit, mala bonis præferre, mortemque vita potiorè habere existimas, vehementer, ô fili, à recto iudicio mihi aberrare videris. An nõ vides quot ærumnis & afflictionibus me ipsum persæpè tradâ, tum in expeditionibus aduersus hostes, tum in publicorum negotioru[m] procuracione, me ipsum occupas, adeo ut famem etiâ ac sitim, cum ita necesse est, perferâ, ac pedibus ambulem, humique somnu[m] carpam? Opum autè & pecuniaru[m] tanta in me contemptio ac despicientia est, ut interdû profusa manu palatij mei thesauros exhauriam, quod amplissima diis delubra extruam, omni que ornatu illustrem, aut pecuniaru[m] aggeres militibus liberalissimè distribuam. Cum itaque tantus in me voluptatû contemptus, tanta in periculis tolerantiâ sit, si Galilæorum religionem, ea, quam manibus tenemus, præstantiorem esse cognoscerè, an non summo studio id agerem, ut contemptis omnibus rebus, salutè mihi cõpararem? Sin autem mihi boni ignorantie atque imperitiâ vitio vertis, illud tecum reputa, quot noctes insomnis exegerim, quæstione aliqua proposita, & quidè interdû haud admodu[m] necessaria: nullam omninò mihi requiem concedens, priusquam perspicuam & accommodatissimam ipsius solutionè inuenissem. Quocirca cum caducarum harum reru[m] ne minimâ quidem contemnendâ ducam, verum omninò cõducibiliter, atque ad omninû utilitatem, eam excutiâ & absoluam (Sic enim inter omnes cõstare arbitror, neminem omninû qui sub Sole sunt, arcanaru[m] rerum cognitionè accuratiùs unquam inuestigasse, quam ipse fecerim) quonam pacto res diuinas, & ea quæ venerari ac deoru[m] honore afficere oportet, contènenda duxissem, ac nõ potiùs omni studio, & omnibus viribus, toto denique animo, ac tota mète, in eoru[m] inuestigatione tẽpus atque operâ posuissem, ut quæ vera & maximè cõsentanea sunt, inuenirem? Etenim magno cum labore sic ea quæsiui, ut & multas noctes ac multos dies in his cõsumplerim, & multos item sapientes & eruditos viros ad consiliu[m] adhibuerim, atque etiâ cum multis eoru[m], qui Christiani appellantur, sermones cõseruerim. Ac per impigrâ conquisitiõnè, & ardentem inuestigationè, via veritatis à me inuenta est, sapientiû virorun[um], atque tum doctrina tum ingenio præditoru[m] testimonio cõfirmata. Quorû hæc sententia est, nullam aliam esse, præter eam, quam hodierno die tenemus, summos deos colentes, ac dulcè & cum voluptate coniunctâ vitam omnibus hominibus ipsoru[m] munere concessam, ac iucunditate animique oblectamento perfusam arctissimè cõplectentes. Quam quidem Galilæoru[m] duces & antistites

Regis ad
filij blan-
di oratio.

Antistites stultè repulerunt: ad eò vt saue hoc lumen, atq; omnes voluptates, quas nobis fruendas dii cõcesserunt, altèrius cuiusdã incertæ vitæ spe prompto animo abiiciant, nescientes videlicet, nec quid dicant, nec de quibus affirmant. Tu verò, charissime fili, patris tuo, qui per accuratã ac verã inuentionem id quod verè bonũ est inuenit, obrepera. En enim demonstratũ est, me, nec spõte, nec per ignorantiam, à bono aberrasse: verũ & illud inuenisse, & accepisse. Cupio autè te quoque in stulto errore minimè versari, verũ meis vestigijs hæere. Quamobrem fac patrem tuum veneraris. An nescis quantum bonum sit patri obtemperare, atque ipsi in omnibus rebus obsequi: quemadmodũ contrã quàm exitiosum & execrandum, patris animũ exacerbare, ipsiusque iussã pro nihilo habere? Omnes enim, qui hæc fecerunt, malo mortis genere interierunt. Quo in numero, fili, vtinam ne censearis: verũ ea, quæ parenti grata sunt, faciens, bonorum omnium compos fias, regnũque mei hæres sis. Magnanimus autem, ac verè nobilis adolescens, cùm superuacaneam patris orationem, ac stultum consiliũ audiisset, atque flexuosi serpentis artes animaduertisset, nempe quòd à dextris laqueum pedibus ipsius parasset, id scilicet agens ac molis, vt diuinã ipsius animã inflecteret, atque ipsi ad propositã palmã impedimentũ afferret, illud Domini præceptum sibi ante oculos posuit, Non veni mittere pacem, sed gladium. Veni enim separare filium aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & quæ deinceps sequuntur. Illudque item, Qui amat patrem aut matrem plusquàm me, non est me dignus. Ac rursum illud, Quicumque me negauerit coram hominibus, negabo etiã eum coram patre meo qui in coelis est. Hæc cùm secum ipse reputasset, diuinõque metu animam constrinxisset, illud Salomonis dictum perquam tempestiue usurpauit, Tempus amandi, & tempus odiendi: tempus belli, & tempus pacis. Ac primũ quidem mente ad hunc modum precatus est: Misere mei Deus, misere mei, quoniam in te confidit anima mea: Et in vmbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Clamabo ad Deum Altissimum, Deum qui benefecit mihi, ac reliqua, quæ deinceps in Psalmo sequuntur. Post autem ad patrem his verbis vsus est: Patrem quidem colere, atque ipsius imperijs parere, ipsi- que amico & beneuolo animo inseruire, cõmunis magister noster docet, vt qui naturalem huiusmodi charitatem in animis nostris inseuerit. At cùm parentum amor atque erga eos beneuolentia animæ ipsi periculum creat, eam quæ à summo illo effectore procul remouet, hunc affectũ prorsus excindere iubemur, ac nullo modo iis, qui nos à Deo abstrahunt, cedere ac manus dare, verũ eos odisse & auersari: quamuis etiã is, qui execranda præcipit, pater sit, quamuis mater, quamuis Rex, quamuis deniq; penes eum vitæ nostræ potestas sit. Quæ cùm ita sint, paternæ beneuolentiæ causa Dei iacturã facere prorsus nequeo. Ac proinde, tũ tibi ipsi, tũ mihi negotiũ facessere desine: verũ mihi morem gere, ac viuũ & verũ Deũ ambo colamus. Nam quæ nunc veneraris, simulacra sunt, hominũ manibus effecta, spiritus expertia, & surda, nihilque omninõ aliud, quàm exitiũ & sempiternũ cruciatũ cultoribus suis accersentia. Sin autè id recusas, quicquid lubet, mihi infer. Seruus enim Christi sum. Ac neque blanditijs, neque tormētis ab eius amore desciscã: quemadmodũ etiã pridie tibi dixi, Domini mei nomen interponēs, ac sermonẽ interposito iureiurando cõfirmans. Quòd autè nec te spõte malè agere, nec rursum ignoratione à bono aberrare dixisti, verũ ingenti ac laboriosa inuestigatione hoc cognouisse, nempe bonũ esse simulacra colere, ac libidinũ voluptatibus affixũ esse, certè te sponte malè agere dicere haud queo. Quòd autè magna inscitie caligine circumfusus sis, ac tanquã in tractabilib⁹ tenebris ambulans, ne minimũ quidẽ luminis splendore perspicias, ob idq; recta via amissa in præcipitia & barathra oberrēs, id verò certissimũ ac cõpertissimũ habeo: teque etiã, ò pater, id intelligere cupio. Ac propterea tenebras lucis loco tenens, ac mortẽ vitæ instar cõplectens, vtilia cõsilia iniisse, fructuosasq; cogitationes suscepisse tibi videris. At non ita est, non, inquã, est ita. Nam nec ea, quæ veneraris, dii

HHH

*Improbiorū
vita nil ve-
re incundi-
tatis habet.*

*Isa. 138.
Profens vi-
ta diaboli-
hantur.*

*2. Reg. 14.
Psal. 88.*

*Mat. 25.
Apo. 19.
Philip. 2.*

*Luc. 21.
Dan. 7.*

1. Cor. 15.

Mat. 13.

1. Cor. 2.

*Impiorum
miseria.*

*Regni ce-
lestis causa
nullus dolor
refusandus.*

funt, sed dæmonū statua omne eorum execrandā operationem intus cōtinentes: nec rursus vita ea, quam suauem & voluptuā iam appellas, iucunditatisque omnis & hilaritatis plenā esse censēs, eiusmodi naturā habet; sed, si veritatis iudicio standū est, execranda ac modis omnibus auersanda est. Quamvis enim ad aliquod tēpus fauces delinjat, post tamen, vt à magistro meo dictū est, felle amariū digeritur, gladioque ancipiti acutior est. Et quonam tandem pacto eius mala tibi recensere possem? Dinumerabo ea, & sup̄ arenā multiplicabuntur. Diaboli enim hancus est, execranda voluptatē, tanquā illecebra quadā, obductus, per quam eos, qui in fraudē inducuntur, ad imum inferni gurgitē trahit. Bona autē à Domino meo promissa, quę quidē tu incertæ vitæ spem nuncupasti, ab omni mendacio & mutatione aliena sunt, sine nesciūt, corruptioni subiecta nō sunt: deniq; nulla est oratio, quæ illius gloriæ & iucunditatis, illius inenarrabilis gaudij ac perpetuæ lētitiæ magnitudinē exprimere queat. Omnes enim, quemadmodum ipse vides, morimur, nec est homo qui viuat, & mortē visurus non sit. Futurū est autem, vt rursus ad vitā redeamus, tum nimirum, cum Dominus Iesus Christus Dei Filius in gloria, quę nullis verbis declarari potest, ac tremēda potentia veniet, ille in quā Rex regum, ac Dominus dominātium, cui omne genu flectetur, cœlestiū, terrestriū, & infernorum: qui quę tantū omnibus pauorem cōmouebit, vt etiam ipse cœlestes virtutes obstupescant. Astabunt porro ei cum timore millia millium, & decies centena millia angelorum & archangelorū, cunctaq; metu ac tremore plena erunt. Vnus enim archangelorum, buccina clanget: ac statim cœlum sicut liber inuoluetur, terra autē effracta omniū hominū, quā vnquā à primi hominis Adami ortu vsque ad diē illum fuerunt, corpora sursum emittet. Ac tum omnes, qui ab orbe cōdito morte functi sunt, in ictu oculi, ad Domini tribunal sistētur: atq; vnusquisq; rerum in vita gestarum rationē reddet. Tunc iusti, qui in Patrem & Filium ac Spiritū sanctū crediderunt, atq; in probis actionibus præsentis vitæ curriculum cōfecerunt, Solis instar fulgebunt. Quonā autem pacto gloriā eam, quæ ipsos exceptura est, tibi cōmemorabo? Nam etiam ipsorum splendorem ac pulchritudinē Solis lumini, aut etiā clarissimę fulgetrę cōparem, nihil tamē, quod huic splendori par sit, dixero. Oculus enim nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ Deus in cœlorū regno, in incōparabili luce, in arcana & finis experte gloria, iis, qui ipsius amore præditi sunt, preparauit. Ac iusti quidē eiusmodi bona atq; eiusmodi beatitudinē cōsequuntur. Qui autē verum Deū abiurarunt, ac fictorē & opificē ignorarunt, impurōsq; dæmones coluerunt, ac surdis simulacris venerationē tribuerunt, voluptatūq; huius vanæ vitæ cupiditate flagrarunt, atque in vitiosarum affectionum cœno porcorum instar sese volutarunt, suāsq; animas vitij omnis officinā effecerunt, nudi & aperti stabunt, ignominia suffusi, mœsti, ac tū gestu, tum re ipsa, miserabiles. Atq; omnes ipsorū sermones, & actiones, & cogitationes, ante ipsorū ora venient. Ac deinde post grauissimā ignominia, atq; intolerandū illud probum, gehennæ igni nunquā extinguendo, ac lucis omnis experti, exterioribus tenebris, dentiū stridori, ac venenato vermi addicentur. Hæc illorū portio erit, hæc hæreditas. In his per sempiterna secula versabuntur, scelerū pœnas dātes: propterea quod bonis iis, quæ in pollicitatione recondita erāt, propter breuē voluptatē repudiatis & abiectis, æternum sibi ipsis supplicium accersuerunt. Pro his igitur, hoc est, vt & gaudium illud omni sermone præstātus cōsequamur, & arcana illa gloria fruamur, angelōsq; splendore adæquemus, ac bono & dulcissimo Domino fidēti animo astemus, atq; atrocissimas & nunquā finiendas pœnas, & acerbissimā illam infamiam effugiamus, quas non pecunias, quę nō corpora, imò etiā ipsas animas profundere par fuerit? Quis tam ignaui animi est, quis tam excors, quin sexcentas tēporarias mortes subire in animum inducat, vt à sempiterna, & finis omnis experte morte liberetur, beatāque, & ab omni interitu remotam vitam hæreditariō possideat, ac sanctæ, & vitæ initium afferentis Trinitatis lumine collustretur?

A Nachor Iosaphati oratione perterritus, Christianam fidem aduersus Gentiles Philosophos tuetur.

CAP. XXVI.

Ac verba cum Rex audisset, filii que firmitate atque constantia perspexisset, nec blanditiis, nec sermonum lenocinio, nec denique suppliciorum minis cedentis, orationis quidem illius probabilitate, ac responsa quae reselli non possent, admirabatur, atque etiam a propria conscientia, quae ipsum vera & iusta dicere demonstrabat, coarguebatur: verum a prava consuetudine, atque a vitiosis affectionibus, quarum habitum contraxerat, & quae eum

velut freno & freno coercerent, nec veritatis lumen prospicere sinebant, in diuersum traherentur. Ac propterea nullum non lapidem, ut dicitur, mouens, in eo quod prius sibi proposuerat, haerebat, consilium nimirum, quod cum Arache ceperat, in opus perducere cupiens. Itaque ad filium ait: Oportebat quidem, fili, te meis imperiis omnibus in rebus simpliciter obsequi. Quoniam autem pro tua duritia atque contumacia mihi ita vehementer restitisti, hoc unum contendens, ut tua sententia maioris apud te, quam omnia alia, ponderis atque autoritatis esset, age, inani contentione valere iussa, rationibus ad persuadendum aptis, agamus. Ac quia Barlaam, a quo tibi fucus factus est, vincens a me tenetur, amplissimum cetero habito, atque omnibus, tum nostris, tum Galileis in unum coactis, preconibusque disertis verbis edicere iussis, ne quisquam

Christianorum ullius periculi metu afficiatur, verum omnes omni metu vacui per sodalitia & cognationes in unum coeant, communi consilio rem consideremus. Atque aut vos & vester Barlaam, nobis in sententiam vestram adductis, ea quae optatis consequimini: aut contra vos in sententiam nostram adducti, iussis meis sponte ac prompto animo parebitis. Prudens autem reuera & cordatus iuuenis per visum, quod diuinitus ipsi contigerat, Regis versutia cognita, ait: Domini voluntas fiat, sitque quemadmodum iussisti. Ipse autem bonus Deus ac diuinus hoc nobis concedat, ne a recta via aberem? Nam in ipso confidit anima mea: & ipse mei miserebitur. Tunc igitur Rex omnes, tam idolorum cultores, quam Christianos in unum conuenire iubet, litteris nimirum quaquaersum missis, ac preconibus, qui per omnia oppida proclamarerent, ne quis Christianorum, tamquam inopinati aliquid perpessus, in metu versaretur, verum

omnes per sodalitia & cognationes in unum coirent: quod veritatis studiosa, ac non coacta & violenta inquisitio una cum eorum duce atque antesignano Barlaamo futura esset. Eodemque modo idolorum etiam cultores ac sacerdotes, Chaldaeorumque & Indorum sapientes, qui in vniuerso ipsius imperio erant, quosdamque etiam augures, & praestigiatores, ac vates conuocauit, ut aduersus Christianos victoriam obtineret. Et quidem ingens ad Regem execrandae ipsius religionis multitudo confluxit: Christianorum autem vnus tantum Barachias nomine inuentus est, qui Barlaamo (ut quidem existimabatur) suppetias ferret. Nam pij viri partim extremo vitae die functi fuerant, a furiosis scilicet urbium praetoribus obruncati: partim impendentium periculorum metu in montibus ac speluncis delitescerent: partim denique Regis minas pertimescentes, in lucem prodire minime audebant, verum nocturni pietatis cultores erant, in occulto duntaxat Christum colentes, non autem liberè ipsius fidem profitentes. Ille autem scus, ut

potè generoso animo praeditus, ad propugnandam veritatem accessit. Cum igitur Rex in alto atque edito folio confedisset, filium unum sedere iussit. At ille proprio erga patrem honore ac reuerentia id facere recusauit: atque in terra non longe ab eo sedit. Astiterunt igitur viri infatuatae a Deo sapientiae periti, quorum, ut Apostoli verbis utar, insipiens cor errauit. Putantes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilium hominum, & quadrupedum, & serpentium. Hi, ut cum Regis filio, atque iis, qui ab ipsius partibus stabant, sermonem confererent, in unum conuenerunt. Atque in eis illud adagium implebatur,

HHH ij

In timidos
Christia-
nos.

1 Cor. 1.
Rom. 1.

Caprea cum
leone pugnauit.
gnat. pro-
uerb.
Psal. 90.
Psal. 56.
Eps. 6.

Caprea cum leone pugnauit. Etenim ipse Altissimum posuerat refugium suum, & in alarum ipsius umbra sperabat. Illi autem in huius seculi Principibus, qui destruuntur, ac mundi principum tenebrarum, cui se ipsos miserè subiecerunt, fiduciam suam collocabant. Prolocitur itaque Nachor, qui Barlaamum se esse simulabat. Ac Rex quidem hoc sibi propositum habebat: verum sapiens Dei prouidentia cœlitus aliud administrabat. Astantibus enim his omnibus, Rex ad Oratores suos & Philosophos, vel potius plebis seductores & stolido corde præditos, ait: En vobis certamen, & quidem maximè propositum est. Duorum enim alterum vobis continget, nempe vt vel doctrina nostra confirmata, errorisque conuictio Barlaamò, ipsiusque sociis, maximam gloriam & honorem, tum à nobis, tum à senatu, cõsequamini, ac victricibus coronis ornemini: vel fracti ac superati, cum omni ignominia grauissimam mortem oppetatis, atque omnes vestre facultates populo addicantur: quò memoria vestra prorsus à terra deleatur. Nam & corpora vestra bestiis deuoranda obiciam: & liberos vestros perpetua feruitute multabo. Hac oratione à Rege habita, ipsius filius his verbis vsus est: Æquam sententiam hodierno die tulisti, ô Rex, eamque velim Deus confirmet. Atque ego eadè magistro meo dico. Conuersusque ad Nachorem, qui Barlaam esse putabatur, ad eum ait: Non te fugit, ô Barlaam, in qua gloria, quibusque deliciis me inueneris. Tu tamen per multos sermonibus me adduxisti, vt à patriis legibus & institutis abscederem, atque ignotum Deum colerem, arcanorum quorundam videlicet ac sempiternorum bonorum spe mentem meam ad sequenda tua dogmata, & exacerbandum patris mei ac domini animum, me pertrahens. Quocirca ita existima, te nunc velut in trutina stare. Nam si ex proposito certamine superior discesseris, eam scilicet, quam mihi tradidisti, doctrinam veram esse demonstrans, atque eos qui hodierna die nobis aduersantur, in errore versari ostendens, tu quidè maiorem, quam vllus vnquã habuerit, gloriam referes, ac veritatis præco vocaberis: atque ego in tua doctrina perstabo, Christumque, quem admodum prædicasti, ad extremum vsque spiritum colam. Sin autè, siue dolo, siue seridè ac verè superatus, ignominiam mihi confluaueris, cõtumeliã meam statim vlcisca. Etenim meismet manibus cor tuum ac linguam euellam, eaque cum reliquo tuo corpore canibus in prædam dabo: vt tuo exemplo omnes Regum filii imposturam minime facere condiscant. His verbis auditis, Nachor ingentem tristitiam ac mororem concepit: vt qui se ipsum in foueam, quem fecerat, incidere, ac laqueo, quem absconderat, implicari, suoque gladio se confodi perspiceret. Cùm igitur res eam reputasset, ad filij Regis partes, vt impendens vitæ discrimen effugeret, sese potius adiungere, ipsiusque dogmata cõfirmare statuit, quòd videlicet ille optimè iurè supplicio eum afficere posset, si quidem ipse animus offenderet. At id totum diuinæ prouidentie erat, quæ religionis nostræ decreta sapienter per aduersarios confirmabat. Nam cùm Idolorum antistites & Nachor sermones conferere inciperent, vt Balaam ille, cùm sub Balaac Israëlem quondam execrari ac diris deuouere constitueret, multis tamen eum ac variis benedictionibus cumulauit: ad eundem etiã modum Nachor insipientibus ac stolidis sapientibus vehementer oblectabatur. Cùm enim Rex in throno sederet, atque ipsius filius, vt iam à nobis dictum est, ipsi assideret, itaque etiã stulti Rhetores altarèt, qui vt gladium linguas suas ad opprimendam & euertendam veritatem acuerant, quique, vt cùm Esaia loquar, laborem parturiunt, & iniquitatem pariunt, plebis etiã ad certaminis spectaculum innumerabilis multitudo confluxisset, vt vtra pars victoriã adipisceretur, cognosceret, Rhetorum vnus, qui omnibus doctrina præstabat, ad Nachorè dixit: Tunc es ille vsque adeo audax, atque in deos nostros cõtumeliosus Barlaam, qui charissimè Regis filium in eiusmodi errore cõiecisti, eumque crucifixum colere docuisti? Respondit Nachor: Sanè, ego sum Barlaam, qui deos tuos, quemadmodum dixisti, nihili pèdo: quiq; Regis filium, non in errore conieci, sed errore liberaui, atque ad verum Deum adiunxi. Tu Rhetor ille ad huc modum locutus est: Quoniã magni & eximij viri, à qui-

Psal. 7.

Num. 22.

Psal. 63.

Disputatio
nis initiu.

A à quibus omnis sapientia & scientia inuenta est, subijmes deos atque immortales eos nuncupent, omnésq; orbis terræ Reges & illustres viri ipsos colant ac venerentur, quoniam modo ipse linguam aduersus eos acuis, atque omnino eò audacia prorumpis, vt hæc proferas? Quoniam item argumento probas eos deos non esse, sed eum qui cruci affixus est? Excipies autè sermonem Nachor, Rhetorè quidem illum nullo prorsus responso dignatus est: verum cum plebi silentium manu indixisset, atq; os suum tanquam illa asina Balaam aperuisset, ea, quæ dicere minimè instituerat, prolocutus est. Aitq; ad Regem: Ego, Rex, Dei prouidentia in mundum veni: còspecto, quæ coelo, terra, mari, Sole ac Luna, reliquisq; eiusmodi rebus, earum ornatum admiratus sum. Mundum autè, eaq; omnia, quæ ipsius còplexu còtinètur, necessariò moueri còspiciens, eum, à quo mouetur, & còseruatur, Deum esse intellexi. Etenim quicquid mouet, eo, quod mouetur, fortius est: & quod còtinet, atque còseruat, fortius est eo, quod còtinetur, & còseruatur. Quocirca ipsum Deum esse dico, qui omnia procreauit, atque còseruat, quiq; principij expers est, & sempiternus, & immortalis, & nulla re indigens, omnibusq; perturbationibus ac defectibus sublimior, hoc est ira, & obliuione, atque ignorantia, reliquisq; omnibus rebus generis eiusdem. Per ipsum autè omnia coagmentata & concreta sunt. Nec verò sacrificijs, aut libaminibus, aut vlla alia re in aspectum cadente opus habet: verum contrà omnes eò opus habent.

Nachoris
Gen. 10.

Psal. 15.
Act. 17.

C Nachor Gentilium Deos falsos esse ostendit: Iudeos etiam in errore versari: ac Christianos solos de religione rectè sentire.

CAP. XXVII.

His ita de Deo commemoratis, quemadmodum ipsius beneficio mihi de ipso loqui còcessum est, ad humanum genus veniamus, vt, quoniam ipsorum veritatis, quoniam erroris participes sint, còspiciamus. Illud enim, ô Rex, inter nos còstat, tria in mundo hominum genera esse, nimirum eos, qui apud vos deorum cultores dicuntur, & Iudeos, & Christianos. Ac rursus eorum, qui multos deos colunt, triplex genus esse, nempe Chaldeos,

Tria in mundo religionis genera.

D Græcos, & Ægyptios. Nam hi reliquis nationibus plurimum deorum cultus & adorationis duces ac magistri fuerunt. Quocirca, quoniam ipsorum in veritate, quoniam in errore versentur, videamus. Ac Chaldæi quidem Deum ignorantes, post elementa aberrauerunt, resque conditas Creatoris loco colere cœperunt: quarum etiã cum formas quasdam effecissent, eas coeli & terræ, & maris, & Solis, ac Lunæ, reliquorumq; elementorum & siderum figurâ appellarunt: easque res in tēplis còclusas adorant, ac deos appellant. Quos etiã diligenter ac studiosè seruât, ne à furibus surripiantur. Nec illud ipsis in mentē venit, quicquid seruat, eo, quod seruat, maius esse, & item eum qui aliquid efficit, eo quod efficitur, præstantiorē esse. Nam si ipsorum dij ea imbecillitate sunt, vt salutis suæ còsulere nequeat, quoniam tandem pacto aliis salutem afferent? Itaque magno errore Chaldæi lapsi sunt, mortuas & vtilitatis expertes statuas venerantes. Atq; etiã mihi mirari subit, ô Rex, quoniam modo ij, qui apud eos Philosophorum nomen obtinent, illud haudquaquam animaduertent, elementa quoque interitui obnoxia esse. Quod si elementa interitui omnino obnoxia ac subiecta sunt, quomodo tandem dij esse queat? Quod si elementa dij non sint, quoniam modo statuae, quæ eorum nomine còstruuntur, dij erunt? Ad ipsa igitur elementa, ô Rex, accedamus, vt ea deos non esse demonstremus, sed corruptioni ac mutationi subiecta, atque ex nihilo in ortu veri Dei iussu producta esse, qui quidem corruptionis & immutationis expers est, & inuisibilis, còtraque ipse omnia cernit, & arbitrato suo immutat, atq; còuertit. Quid igitur de elementis dico? Qui cœlum Deum esse arbitrantur, errant. Nam ipsum còuertit, ac necessariò moueri, atq; ex multis rebus còstare videmus, Propterea enim κόσμος, id

Multorum Deorum cultus ab Ægyptijs statuitur.

Elementa Deos non esse.

Cœli Dei non esse.

est mundus appellatur. Mundus porro artificis cuiusdā cōstructio est. Quod autem cōstructum est, principiu ac finem habet. At cœlum vnā cum sideribus suis necessariō mouetur. Siquidem astra certo ordine ac spatio impulsā, à puncto in punctū, partim occidunt, partim oriuntur, certisq; temporis spatiis iter suū obeunt, vt estates & hyemes, quemadmodum ipsis à Deo imperatum est, efficiat. Nec leges sibi iuxta inuitabilem naturā necessitatē constitutas cum celesti ornatu infringunt. Ex quo perspicuū est, cœlum non Deū, sed Dei opus esse. Qui autem terram deam esse censent, errant. Videmus enim eam ab hominibus iniuria affici, & eorū imperio subiectam esse: effodi etiam & contaminari, atque inutilem fieri. Nam si igne torreatur, emoritur. Siquidem ex testa nihil oriri potest. Ac præterea si imbribus nimium perfundatur, tum ipsa, tum ipsius fructus corrumpuntur. Quin ab hominibus reliquisq; animantibus proculcatur, interfectorum sanguine inquinatur, effoditur, completur, cadaverum theca efficitur. Quæ cum ita sint, fieri non potest, vt terra dea sit, sed res à Deo ad hominū vsum effecta. Eodē modo qui aquam deam esse putant, errant. Nam ea quoque ad hominum vsum procreata est, eorūque dominationi subest. Contaminatur etiā, & labefactatur, & cum igne cocta est, immutatur: alios atq; alios subinde colores sumit, vt potē quæ, & frigore concresecat, & ex cruore spurcitiem contrahat, & ad impurariū omnium rerum ablutio: ē adhibeatur. Ex quo liquidō constat aquam deam esse non posse, sed Dei opus. Iam verō qui ignem Deū esse arbitrantur, ipsi quoq; errant. Etenim ignis ad hominū vsum creatus est, ipsorumq; dominationi subest, & ab ipsis ad omnis generis carnes, partim elixandas, partim assandas, atq; etiā ad mortua corpora cōcremanda, è loco in locū circumfertur. Atque insuper multis modis corrumpitur, & ab hominibus extinguitur. Ac proinde ignis Deus esse non potest, sed Dei opus. Ad eundem etiam modum qui ventorum flatum Deum esse existimant, errant. Perspicuum enim est, ventum alteri inferuire, atque hominū causā ad transuehendas naues ac frumenta comportanda, reliquosq; ipsorum vsus, à Deo conditū esse. Huc accedit, quod pro Dei iussu atque imperio, tum augetur, tum imminuitur. Quare fieri non potest, vt ventus Deus sit, verū Dei opus. Porro qui Solem Deū esse putant, ipsi quoque errant. Siquidem eum necessariō moueri perspicimus, atque à puncto in punctū migrare, & cōmutari, & occidere, & exoriri, vt ad hominū vtilitatem stirpes & plantas calore afficiat: atque insuper eum diuisionē cum reliquis sideribus habere, ac multis partibus cœlo minorē esse, luceq; interdū defici, nec vllum imperiū & principatū obtinere. Ex quo illud planū est, fieri non posse, vt Sol Deus sit, sed Dei opus. Cōsimili etiā modo ij, qui Lunā deam esse opinantur, errant. Nā ipsam necessariō moueri & immutari videmus, atque à puncto in punctū migrare, & ad hominū vtilitatē nunc exoriri, nunc occidere, ac sole minorē esse: augeri etiā, atque imminui, ac deliquia interdū pati. Quare fieri non potest, vt Luna dea sit, verū Dei opus. Denique qui hominē Deum esse arbitrantur, errant. Nam eum necessariō moueri, & ali, & inuitū etiā senescere videmus, atque interdū delectari, interdum mœrore affici, ciboq; ac potu, & veste indigere. Iracundū etiam atque inuidum esse, & libidine incitari, & pœnitentia duci, ac multis defectibus laborare. Verū multis etiam modis corrumpitur, nimirum ab elementis, & animantibus, ac postremō à morte ipsi imminente. Ex quo efficitur, vt homo Deus esse nequeat, sed Dei opus. Quocirca ingēti errore Chaldæi lapsi sunt, dum opinionū suarum cōmenta sequuntur. Elementa enim, in quæ interitus cadit, ac mortuas statuas venerantur: nec se in deorum numerum ea referre sentiunt. Ad Græcos iam veniamus, vt si quid fortē de Deo rectē sentiāt, videamus. Græci igitur, sapiētē laudē sibi arrogātes, stultiōres etiā Chaldæis se præbuerunt, cōplures videlicet deos inducentes, partim masculos, partim fœminas, vitiosarum omnis generis affectionum, ac scelerum architectos. Etenim ridicula, & stulta, & impia, ô Rex, Græci induxerunt, eos qui non sunt, iuxta peruersas suas cupiditates, deos appel-

Terrā deā
non esse.

Aquam
deam non
esse.

Ignē Deū
non esse.

Ventū Deū
non esse.

Solē Deū
non esse.

Lunā deam
non esse.

Hominem
Deū non
esse.

Disputatio
aduersus
Græcos.

A appellantes: vt nimirum eos vitij patronos ac defensores habentes, adulteria perpetrent, rapiant, trucident, atque atrocissima quæque scelera committant. Nam cum ipsorum dii, huiusmodi flagitia designarint, quonam pacto ipsi quoque non eadem perpetrabit? Ex his igitur erroris studijs & institutis, hominibus bella & credes atque acerbas captiuitates crebro experiri contigit. Quin etiam, si de ipsorum diis sigillatim verba facere velimus, ingentem absurditatem perspecturus es. Siquidem Saturnum ipsi ante omnes Deum inducunt, eique filios suos mactant. Qui quidem ex Rheâ multos filios habuit: quos etiam ipse furore percitus deuorabat. Aiunt autem Iouem ipsi genitale membrum abscidisse, atque in mare proiecisse: ex quo Venerem ortam esse fabulantur. Iupiter autem patrem suum vinculis constrictum in Tartarum præcipitem dedit. Vides errorem, ac libidinem, quam aduersus Deum suum inuehunt. Num enim fieri potest, vt Deus catenis vinciat, ipsique genitales partes amputentur? O singularem amentiam! Quis mente præditus hæc dixerit? Secundus Iupiter inducitur, quem in omnes deos suos regnum tenere aiunt, atque in varias animantium figuras immutari, vt mortalibus mulieribus stuprum inferat. Etenim cum in taurum sese immutasse tradunt, vt Europa potiretur: in aurum, vt Danaë: in cygnum, vt Leda: in satyrum, vt Anthiopa: in fulmen, vt Semela: Ac postea multos ex iis filios extitisse, Bacchum scilicet, Zethum, Amphionem, Herculem, Apollinem, Dianam, Perseum, Castorem & Pollucem, Helenam, Minoem, Radamanthum, Sarpedonem, & nouem item filias, quas Musas nuncupant. Ac demum de Ganymede sermonem inducunt. Hinc itaque, ô Rex, hominibus contigit, vt ad Dei sui imitationem hæc omnia imitentur, atque adulteri essent, & infano masculorum amore tenerentur, & alia horrenda flagitia perpetrarent. Quonam igitur modo fieri potest, vt Deus adulter sit, aut pædico, aut parricida? Quin Vulcanum etiam quendam Deum esse tradunt, cumque claudum, malleumque ac forcipem tenentem, & ferrariæ arti victus causa operam dantem. Ergo rerum penuria laborabat. At qui à Deo abhorret claudum esse, atque hominum ope indigere. Ad hæc Mercurium etiam nobis Deum inducunt, qui cupidus sit, & fur, & avarus, & magus, & versipellis, ac sermonum interpres. Quod quidem item in Dei naturam minimè cadit. Æsculapium insuper in deorum numero habent, qui medicus erat, & pharmaca conficiebat, atque emplastra, victus parandi causa (nam in egestate versabatur) componebat. post autem cum propter Tyndarei Lacedæmonij filium à Ioue fulmine percussus interiisse narrant. Quod si Æsculapius, cum Deus esset, ac fulmine percuteretur, sibi ipsi opitulari nequiuit, qui tandem aliis opem ferre poterit? Mars etiã ab iis Deus belli studiosus & iracundus, ac pecudum aliarumque rerum cupidus inducitur. Quem item postea, cum Venerem constupraret, à puero Cupidine ac Vulcano vinculis astrictum fuisse dicunt. Qui igitur Deus is esse queat, qui cupiditate flagrat, ac bellis delectatur, adulteriumque perpetrat, ac vinculis constringitur? Rursum autem Bacchum inter deos numerant, nocturna festa celebrantem, temulentia magistrum, aliorumque vxores abstrahentem, furore æstuantem, fugientem, ac postremo à Titanibus obruncatum. Quod si Bacchus, cum interimeretur, sibi ipsi opitulari non potuit, verum & furore præceps agebatur, & ebrietati studebat, & profugiebat, quonam pacto Deus esse queat? Tum autem Herculem inducunt, qui sese vino obruat, atque in furorem ruat, suosque filios iugulet, ac deinde flammis absumptus intereat. Qui autem Deus esse is queat, qui se vino obruit, ac liberos suos obruncat, ignisque ardore conflagrat? Aut quo tandem modo aliis auxilio esse poterit, qui sibi auxilium afferre non potuit? Præterea Apollinem inducunt, inuidia laborantem, atque arcum & pharetram, ac nonnunquam etiam citharam & tibiam tenentem, hominibusque questus causa vaticinia edentem. Egebat igitur. At qui fieri non potest, vt Deus egeat, & inuideat, & citharedus sit. Eodem etiam modo Dianam ipsius sororem inducunt, venationi studentem, atque arcum & pharetras habentem, solamque cum canibus vagantem, vt

ceruū ac aprū intercipiat. Quonā igitur modo dea erit venatrix mulier, & cum canibus oberrans? Postremō Venerem etiam deā esse adulterā dicunt. Aliquando enim cum Marte concubuit, aliquando cum Anchise, aliquando cum Adonide. Cuius etiam mortem deplorat, amasium suum requirens. Quin eam etiam ad inferos descēdisse aiunt, vt Adonidem à Proserpina redimeret. Vidistine vquam, o Rex, dementiam hac maiorem? deam nimirū inducere, quæ adulterij crimine se obstringat, & ploret, ac lamētear? Adonidem autem etiam deum venatōrem inducūt, eumque ab apro percussum violenta morte interiisse aiunt, nec in huiusmodi calamitate opem sibi ipsi afferre potuisse. Quonā itaque pacto hominum curam geret adulter & venator, quique violēta morte interit? Hæc omnia ac multa alia eiusmodi, adhuc fœdiora & sceleriora, o Rex, de diis sunt. Græci inducunt, quæ nec dicere, nec memoria vllō modo vsurpare fas est. Vnde homines à diis suis occasionem arripientes, omne sceleris & libidinis atque impietatis genus perpetrarunt, horrendis flagitiis suis terram & aërem cōtaminantes. Ægyptij autem, eos stultitia & stoliditate superantes, grauius quàm vllæ aliæ nationes aberrarunt. Neque enim Græcorum deos venerari fatis habuerunt: verū in super bruta animantia, tam terrestria, quàm in aquis degentia, tam stirpes quàm plantas, in deorum numero habuerunt, atque in omni infantiæ ac libidinis genere, grauius quàm vllæ terræ nationes, sese cōspurcarunt. Antiquitus enim Ili dem colebant, virum simul ac fratrem Osiridē habentem, qui à fratre suo Tiphone obtruncatus est. Eaque de causa Isidum filio suo Oro in Bibliū Syriæ fugit, Osiridē querens, atque acerbè lamentans, quoad tandem Orus creuisset, ac Tiphonem de medio sustulisset. Ergo nec Isis fratri suo ac viro suppetias ferre potuit, nec Osiris, cū à Tiphone trucidaretur, sibi ipsi auxilio esse potuit, nec denique Tiphon fratricida, cū ei ab Oro & Iside exitum afferretur, seipsum à morte vindicare. Et tamen, eum hī ob huiusmodi calamitates ad hominū notitiam peruenissent, à stultis Ægyptiis dii habiti sunt. Quin neq; his, aut reliquis Gentium numinibus contenti, bruta etiam animantia inuexerunt. Nonnulli etenim ipsorum ouem, alij hircum, alij vitulum & suem, alij coruum & accipitrem, alij vulturem & aquilam, alij crocodilum: quidam fellem, & canem & lupum, & simiā, & draconem & aspidem: alij cepas, & allia, & spinas, cæterasque res conditas coluerunt. Nec homines miseri nihil omninō virium his omnibus rebus inesse sentiunt. Nam cū deos suos ab aliis hominibus & comedi, & igni cremari, & iugulari atque corrumpi videant, non tamen proinde eos deos non esse intellexerunt. Quocirca magno errore, tum Ægyptij, tum Chaldæi, tum Græci lapsi sunt, deos huiusmodi inducentes, atque ipsorum statuas efficientes, furdæque & sensus expertia simulacra pro diis habentes. Ac demiror, quo pacto, cū deos suos ab artificibus secari & dolari ac truncari, atque temporis longinquitate inueterasce-re & immutari atque igne conflagri cernerent, hinc eos minimè deos esse non aduenterint. Nam qui in suæ salutis negotio nullam vim habent, quonam tandem modo hominum saluti consulent? At verò Poëtæ ipsorum, & Philosophi tam Chaldæorum quàm Ægyptiorū, cū versibus suis ac litterarū monumentis deos suos exornare studuerunt, eorum ignominiam magis detexerunt, nudamque omnium oculis proposuerunt. Nam cū hominis corpus, quamuis alioqui multis partibus constet, nullum tamen membrorum suorum abiicit, verū firmissimam cum ipsis omnibus coniunctionem habens, secum ipsum concordat, quī tandem in dei natura tanta pugna & discordia futura est? Nam si vna deorū natura esset, deus deum insectari, aut obtruncare, aut malo aliquo multare minime debebat. Quod si dii à diis vexati, & interempti, & spoliati, ac fulmine percussi sunt, non iam vna eorum natura est, sed distinctæ voluntates, atque omnes exitiosæ ac pestiferæ. Ex quo concludendum est, neminē eorum deum esse. Perspicuum est igitur, o Rex, omnem eorum de deorum natura disputationem erroris plenam esse. Quonam autem pacto, ij qui apud Græcos sapientiæ atque doctrinæ

*De Venere.**De Adonide.**Aduersus Ægyptios disputat.**Ægyptiorum impietas.**Multa deorū inter se pugna, eos deos non esse ostendit.*

IOAN. DAMASCENI
OPERA

A etrinæ fama floruerunt, illud minime intellexerunt eos, qui leges tulerunt, si-
 met legibus iudicari? Nam si leges iustæ sunt, iniusti omnino ipsorum dii sunt,
 qui contra legum præscripta mutuo sese interfecerint, atque in veneficia & adul-
 teria, & furta, & præposteræ libidines prouocant. Sin autem recte fecerint, leges
 certe iniquæ sunt, ut potè aduersus deos constitutæ. Nunc autem leges præclaræ
 ac iustæ sunt, ut quæ & virtutes laudent, & vitia prohibeant: deorum autem, quos
 ipsi colunt, iniqua sunt opera. Quare isti qui etiam ipsorum dii sunt, omnesque im-
 pij ac morte mulcandi, qui eiusmodi deos inducunt. Nam si ea, quæ de ipsis lit-
 terarum monumentis prodita sunt, ficta & fabulosa sunt, nihil aliud sunt, quam
 meri sermones. Si autem naturalia, non iam dii sunt, qui hæc fecerunt, ac perpeffi
 sunt. Quod si allegorico sensu ea dicuntur, fabulæ sunt, ac nihil præterea. Dem-
B stratum est itaque, ô Rex, hos omnes cultus, qui multis diis tribuuntur, erroris at-
 que exitii opera esse (Neque enim deos appellare conuenit, qui videntur ac non
 vident: verum eum, qui cum ipse cerni nequeat, omnia cernit) Deumque, qui om-
 nia condidit, colendum esse. Veniamus igitur, ô Rex, etiam ad Iudæos, ut quid-
 nam ipsi quoque de Deo sentiant, videamus. Nam ipsi ab Abraham, Isaac, & Iac-
 cob oriundi, Ægyptum incoluerunt. Illinc autem Deus eos in manu potenti &
 brachio excelso per Mosen ipsorum legislatorem eduxit, ac per multa prodigia
 & signa suam ipsis potentiam declarauit. Vefum ipsi quoque perfidos atque in-
 gratos sese præbentes, Gentium deos sæpenumerò adorarunt, Prophetasque ad
 se missos, ac iustos viros, morte affecerunt. Ac deinde, posteaquam ita Dei volun-
 tas tulit, ut filius suus in terram veniret, eum contumeliâ affectum Pontio Pilato
C Romanorum Duci tradiderunt, crucisque supplicio condemnarunt, nulla vide-
 licet ipsius beneficiorum, atque innumerabilium miraculorum, quæ inter ipsos
 designarat, habitæ ratione: suoque scelere perierunt. Nam præter quoque, solum
 quidem omnipotentem Deum colunt, sed non secundum scientiam. Siquidem
 Christum filium Dei negant, Gentilibusque similes sunt, etiam si ad veritatem, à
 qua procul se remouerunt, propius aliquantò accedere videantur. Ac de Iudæis
 hætenus. At Christiani à Domino nostro Iesu Christo doctrinæ suæ originem
 ducunt. Hic autem Dei altissimi filius in Spiritu sancto creditur. Qui quidem hu-
D mana salutis causa de cælo descendit, atque ex sancta Virgine genitus est, ac sine
 femine & corruptione carnem suscepit, hominibusque apparuit, ut eos à falso mul-
 torum deorum cultu reuocaret. Atque admiranda incarnationis suæ dispensatio-
 ne perfunctus, mortem sponte, atque ingenti quodam consilio, per crucem de-
 gustauit. Triduo autem post resurrexit, atque in cælos ascendit. Cuius præsentia
 gloriam ex Scriptura; que apud eos Euangelica vocatur, si eam legere in animum
 induxeris, perspicere licet; ô Rex. Hic duodecim discipulos habuit, qui post ip-
 sium in cælum ascensum in orbis terræ provincias exierunt, ipsiusque augustam
 amplitudinem promulgarunt: quemadmodum etiam vnus ex ipsis regiones no-
 stras peragravit, ut veritatis dogmata prædicaret. Vnde etiamnum ij, qui prædi-
E cationis eorum iustitiæ administram operam nauant, Christiani appellantur. At-
 que hi sunt, qui veritatem supra omnes terræ nationes inuenerunt. Siquidem Deum
 rerum omnium conditorem atque architectum in Filio vnigenito & Spiritu san-
 cto agnoscunt: nec præter eum vllum alium Deum venerantur. Habent autem Do-
 mini Iesu Christi madata cordibus suis insculpta: eaque custodiunt, mortuorum
 resurrectionem, ac futuri seculi vitam expectantes. Non adulterii, non fornicationis
 criminè sese deuincunt: non falsum testimonium dicunt: aliena non concu-
 piscunt: patri & matri honorem tribuunt: proximos amant: iustum iudicium
 ferunt: quæ sibi ipsis fieri nolunt, aliis non faciunt: eos à quibus læduntur, obse-
 crant, ac sibi eorum amicitiam conciliant. Inimicos beneficiis afficere student: le-
 nes & faciles se præbent: ab omni iniquo concubitu atque ab omni impuritate
 abstinent: viduam non contemnunt: pupillo mœrorem non inferunt. Qui habet,
 non habenti prolixè subministrat. Peregrinū si viderint, tecto admittunt: eiusque

*Aduersus
 Iudæos
 Quat.
 Psal. 135.*

Rom. 10.

*Christi-
 norum do-
 ctrina.*

*Thomas in
 Indiâ pro-
 fecimus est.*

*Verorum
 Christi-
 norum nota.*

A Regis itaque filius in palatium suū proficiscitur, non secus atque Olympicus quidam victor superatis aduersariis, secum Nachorem habens. Quem cum remotis arbitris acciueret, his ad eum verbis usus est: Ne me, qui sis, ignorare existimes. Certissimum enim habeo te diuinissimum Barlaamum haudquaquā esse, verū Nachorem Astrologum. Ac miror, quid vobis in mentem venerit, vt huiusmodi fabulam fingeretis, atque hoc vobis persuaderetis, vos eas clarissima die oculis meis tenebras obiecturos esse, vt pro ore lupum acciperē. Verū non abs re proverbio fertur, Cor stulti vana cogitare. Atque hæc quidem cogitatio & cōsilium vestrum rancidum sanè ac prorsus stolidum erat. Opus autem, quod ipse egisti, omni prudētia & sagacitate plenum est. Ac propterea gaude, ô Nachor, & exulta. Multas enim tibi hoc nomine gratias habeo, quòd veritatis patrocinium hodiernò die suscepisti, nec sceleratis verbis, ac versuta simulatione labia tua contaminasti: quin potius ea multis sordibus expurgasti, falsorum nimirum deorum errore confutato, atque Christianorum dogmatum veritate confirmata. Ego verò duplici de causa, vt te mecum adducerem, operam dedi: altera, ne te Rex priuatim tenens, supplicio afficeret, propterea quòd non ea es locutus, quæ ipsi grata essent: altera, vt hodierno tuo beneficio, gratiam tibi rependam. Quonam autem tandem pacto istud? Nimirum te admonēs, vt à praua & periculosa hac via, quā ad hunc vsque diem tenuisti, deflectas, ac rectam & salutarem semitam ingrediaris: quam quidem non ignorans, sed sponte malum amplectens, effugisti, in iniquitatis barathra & precipitia teipsum impellens. Intellige itaq; ô Nachor, cum prudens & sagax sis: ac Christum solum, & vitam apud ipsum abstrusam elucrarī stude, fluxis his & caducis contemptis, ac pro nihilo habitis. Non enim in æternum viues: sed cum mortalis sis, iam iamque hinc abiturus es, quemadmodum & omnes, qui ante te extiterunt. Atque, ô te miserum, si vbi iustum iudicium, ac iusta operum merces est, grauem peccati sarcinam tecum ferens abeas, nec eam prius abieceris, cum abiicere proclue sit. Nachor itaque cō huiusmodi sermones animo compunctus, his verbis usus est: Rectè dixisti, ô Rex, rectè inquam. Nam ipse quoque verum & ab omni mendacio alienum Deum, per quem omnia facta sunt, noui: atque item futurum iudicium scio, ex multis videlicet Scripture sacre verbis id edoctus. Verū improba consuetudo, atque antiqui supplantatoris versutia cordis mei oculos cæcauit, densaque animo meo tenebras offudit. Nunc autem ad verbum tuum abiecto tenebroso velamine, ad vultus Domini lucem accurrā. Fortasse enim mei miserebitur, pœnitentiæque ianuam mihi improbo ac rebeli seruo aperiet. Quanquam mihi fieri non posse videtur, vt peccatorum meorum, quæ arena grauiora sunt, & eorum, quæ tum sciens, tum ignorans perpetraui, veniam obtineam. Hac oratione audita, Regis filius statim exurgit, atque animo incalescit, animūque Nachoris ad desperationem propendentem recuperare atque erigere incipit. Nulla enim, ô Nachor, inquit, nulla de hac re dubitatio animum tuum subeat. Scriptum est enim, posse Deum etiam ex his lapidibus excitare filios Abrahæ. Quod quidem, vt aiebat pater Barlaam, quid aliud est, quàm quòd homines deploratè improbitatis, atque omni iniquitatis genere contaminati, salutē consequi possint, Christi que filij effici: qui pro sua summa & incredibili humanitate omnibus sese ad meliorem frugē recipientibus cœlestes portas patefecit? Neque enim cuiquā omninò salutis aditum præclusit. Verū eos, quos scelerum pœnitet, misericordiam animo suscipit. Ob eamque causam iis, qui hora prima, & tertia, & sexta, & nona, & vndecima ad vineam accesserūt, æqua merces attribuitur, quemadmodum Euangelicis scriptis proditum est. Ac proinde, etiam si ad hunc vsque diem in peccatis consueueris: tamen si feruenti animo accedas, eadē, quæ is, qui ab adolescentia certamen subierunt, præmia consequeris. Hæc & multa alia cum diuinissimus iuuenis ad Nachorem in malis inueteratum de pœnitentia locutus fuisset, ipsi que veniā spondisset, Christūque facilem ac propitiū ipsi fore promississet, illudque pro certo affirmasset, cum

Nachor
respirat

Ioan. 8.

1. 20.

pro sua poenitate semper peccatoris poenitentiam suscipere paratum esse, agram ipsius animam, tanquam medicamenti quibusdam emolliens, ipsum prorsus in ianitatem asseruit. Statim enim ad eum Nachor dixit: Tu quidem, o animo etiam quam corpore nobilior, qui admirabilibus his mysteriis praerere imbutus es, ad extremum vsque in praclara confessione velim maneat: nec eam aut vllum tempus, aut vllus modus e tuo pectore euellat. Ego autem hac ipsa hora proficiscar, vt salutem meam, quam, mihi que Deum, quem ad iram prouocavi, per poenitentiam propitium ac facilem reddam. Non enim posthac, nisi tibi aliter videatur, Regis faciem conspiciam. Ingenti autem animi laetitia affectus Regis filius, atque hunc sermonem libenter excipiens, ipsum complectitur & exosculatur: attentisque ad Deum suis precibus, eum e palatio emitit. Egressus autem Nachor, animo compunctus, in densissimam solitudinem cerui instar profiliit, atque in monachi cuiusdam, qui sacerdotij dignitate ornatus erat, speluncam se confert: in qua ille propter imminens metum delitescerebat. Atque ante ipsum feruentissimo pectore humi sese prouoluit, ipsiusque pedes, instar videlicet veteris illius meretricis, lachrimis perfundit, ac diuinum baptismum exposcit. Sacerdos itaque, vt potè diuina gratia plenus, ingentem animo voluptatem cepit, eumque confestim, vt mos ferebat, per dies haud paucos Christianae fidei rudimentis institutum diuino baptismate perficit in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Mansit autem cum illo Nachor, perpetua, ob ea peccata quae perpetrarat, poenitudine ductus, Deumque benedicens, qui nefas perire vult, verum omnium respicientiam expectat, atque eos, qui poenitentiam agunt, humane ac benigne excipit. Rex autem, cum de Nachoris rebus manè certior factus fuisset, ac spe sua excidisset, & praeterea sapientes suos ac stolidos oratores nullo negotio superatos fuisse conspexit, in magna animi anxietate versabatur: eosque, cum graues prius contumelias ac dedecora ipsis intulisset, ac nonnullos etiam bubulis atrocem in modum lacerasset, ipsorumque oculos fuligine illeuisset, a se ablegauit. Ipse autem salforum deorum imbecillitatem damnare incoepit: etiam si alioqui nodum ad Christi lucem plenè ac perfecte oculos conuicere in animu induceret. Etenim de sa caliginis nubes, ipsi vndique affusa, cordis ipsius oculos adhuc tenebat. Caeterum non iam sacerdotes suos in honore habebat, nec festa & libamina simulacris suis peragebat: verum animo in vtramque partem vacillabat: hinc nimirum deorum suorum imbecillitatem improbens, illinc autem Euangelicae vitae sinceritatem reformidans, prauaque consuetudine ita constrictus, vt ab ea vix auelli posset. Siquidem corporearum voluptatum seruituti maiorem in modum adductus erat, vitiosisque affectionibus prorsus operam dabat, captiuus instar ductus, atque absque vino, vt Esaiæ verbis vtar, ebrius, & ab improba consuetudine tanquam freno quodam retractus. Cum igitur Rex cum duplici cogitatione ad huc modum luctaretur, nobilissimus ipsius filius, ac verè Regio animo praeditus, in suo palatio quietus degebat, naturae suae generositatem, modestiamque & constantiam per opera cunctis declarans. Nam theatra, & equorum certamina, & venationum exercitatio, & inania omnia iuuenilis aetatis studia, & impostura, quibus stulti animi deliniuntur, & inescantur, nihili omnino ducebat: verum ex Christi mandatis omnino pendebat, ac diuino amore sauciatus, cum expetebat, qui verè expetendus est, totus suauis, ac totus desiderabilis, atque eiusmodi, vt sine vlla saturitate expetatur. In memoriam autem rediens magistri sui Barlaam, atque ipsius vitam sibi ante oculos proponens, ipsius amore animum suum demulceri sentiebat, ac, quonam pacto ipsum videret, summo studio curabat. Atque ipsius sermones sine vlla intermissione in corde suo circumferens, erat tanquam arbor secus aquarum decursus plantata, perpetuoque irrigata, ac tempestiuos Domino fructus afferens. Multas enim animas e diaboli laqueis eripuit, Christoque seruitas obtulit. Siquidem multi ad eum sese conferentes, salutaribus sermonibus fruebantur. Ex quibus non pauci, fuga relicto errore, ad salutarem doctrinam accurrebant.

Luc. 7.

Mar. vi.

2. Pet. 3.
Ezech. 18.Regij ani-
mi anxie-
tas.

Esa. 51.

Cant. 5.

Psal. 1.

A rebant. Alij autem rebus huius vitæ longum valere suffis, monasticam pastram capebant. Ipse autem orationibus & ieiuniis operam dabat, identidemq; hanc vocem ad Deum mittebat, O Domine mi, & Domine mi ac Rex, cui ego credidi, ad quem ego profugi, atque errore liberatus sum, dignam famulo tuo Barlaam mercedem repende, pro eo quod mihi oberranti, te, qui via, vita, & veritas es, demonstravit. Ac mihi hoc concede, vt rursus illum in corpore angelum, quomundus dignus non est, conspiciam, atque cum eo, quod mihi vitæ superest, conficiam, vt vitæ ipsius vestigiis insistenti, tibi Deo ac Domino placeam.

Theudas Magus ab impijs sacerdotibus accersitus, Regem ad deorum cultum reuocat, ipsiq; suadet, vt per impudicarum mulierum blanditias filium ad se pertrahere conetur.

CAP. XXIX.

O AVTEM tempore publicum falorum deorum festum in vrbe illa erat. Regem porrò huic festo interesse, ac copiosissimis victimis illud exornare oportebat. Verùm cum sacerdotes ipsum in deorum cultu segnem ac tepidum esse conspicerent, id verebantur, ne ad templum venire negligeret, sicque ipsi muneribus iis, quæ à Rege accipere consueuerant, ceterisque prouentibus orbarentur. Surgentes itaque, ad speluncam quandam in vastissima solitudine sitam proficiscuntur, in qua vir quidam magicis artibus deditus, atque falsi idolorum cultus acerrimus propugnator habitabat, Theudas nomine, quem etiam Rex singulari honore complectebatur, charumque magistrum existimabat, ipsius nimirum vaticinijs, quoniam suum omnium rerum copia florere, atque in dies augeri dicebat. Cum igitur sacerdotum cultores ad ipsum venissent, eius opem atque auxilium implorabant: eique deorum improbationem, in quantum Rex inciderat, exponebant: quæque Regis filius fecisset: & quemadmodum Nachor ad ipsum voluntatem atque sententiam concionem habuisset. Ac nisi tu ipse venias, inque nobis opem afferas, spes omnis extincta est, omnisque deorum cultus ac veneratio perit. Nam tu vnicum nobis calamitatis solatium relictus es: atque in te vno spes omnes nostras positas habemus. Theudas itaque cum Satânico eo exercitu, quem secum habebat, in expeditionem pergit, atque aduersus veritatem arma comparat: accitis nimirum, multis prauis spiritibus, quos ad res improbas promptè ac libenter auxiliarem manum afferre norat, & quos ipse semper ministros adhibuerat. His comitatus ad Regem accedit. Vt autem ipsius aduentus Regi nunciatus est, atque ipse palmarum virgâ manu tenens, ouinâque pelle indutus ingressus est, Rex è throno suo exiit, ipsiq; obuiam prodiit, eumque osculatus est. Cumque cathedram afferri iussisset, ipsum prope se collocauit. Posteaque Theudas his ad Regem verbis vitur: Rex, in æternum viue, maximorum deorum fauore ac beneuolentia septus. Ad me enim allatum est, te ingens certamen aduersus Galilæos iniisse, ac luculentissimam palmam retulisse. Eo que nomine huc veni, vt ad edendam grati animi significationem festum vnâ celebremus, atque eleganti forma præditos dolentes ac formosas puellas dijs immortalibus immolemus, taurisque centum, ac plurima alia animalia ipsis offeramus: quod eos quoque in posterum inuictos adiutores habeamus, qui nobis vniuersum vitæ curriculum planum & æquabile reddant. Ad hæc Rex: Minimè verò, inquit, o senex, vicimus, minimè inquam vicimus: verùm nullo potius negotio victi sumus. Nam qui à nobis stabant, repente aduersum nos extiterunt, ac velut furore & insania laborantem atque imbecillam nostram aciem nacti, prorsus eam fregerunt ac prostrauerunt. Nunc autem, si qua tibi facultas & vis suppetit, qua tu humi iacenti religioni nostræ opitulari, eamque rursus excitare queas, velim exponas. Theudas autè Regi ad hunc

*Theudas
Magus ad
Regem se
conferit.*

*Theudas ad
Regem im-
pudens. O-
ratio.*

modum respondit: Galilæorum contentiones atque inanēs sermones, o Rex, mi-
 sime pertimesce. Quæ enim sunt ea, quæ ab ipis afferuntur, quantum quidem
 ad viros ratione ac prudentia præditos attinet? Meo quidem iudicio facilius de-
 iicientur, quam folium à vento exassum. Neque enim vel conspectum meum
 sustinebunt: tantum abest vt sermones conferant, atque ad mecum disputanda
 pedem conferant. Cæterum vt & propositum istud certamen, & quicquid aliud
 in animo habuerim, recto cursu feratur, resque nobis ex animi sententia succe-
 dant, fac publicum hoc festum exornes, deorumque beneuolentiam, tanquam fir-
 missima quedam arma induas: ac tum fausta omnia habiturus es. Hæc cum ille ia-
 ctasset, qui, vt cum Dauide loquar, in malitia potens erat, atque iniquitatem tota
 die meditabatur, turbidamque, vt Esaia verbis utar, subuersione amico suo propin-
 abat, improborum spirituum, quos ipse comites habebat, ope atque adimen-
 to perfecit, vt Rex cogitationes eas, quæ ipsum salutis submonebāt, prorsus è me-
 moria eiceret, iisdemque, quibus solebat, studiis sedulo hereret. Ac proinde cum
 Regiæ litteræ quaquaversum commeassent, quibus omnes ad execrandum deo-
 rum festum conuenire iubebantur, cernere erat ingentem hominum multitudi-
 nem confluentem, atque oues & boues, variæque animalia secum adducentem.
 Cum igitur omnes conissent, surgens Rex vna cum impostore Theuda, ad tem-
 plum profectus est, vt tauros ac per multa animantia immolarent. Sicque nefari-
 um & execratione dignum festum celebrabant: adeo vt & brutorum animan-
 tum mugitibus tota vrbs personaret, & victimarum nidore ipse quoque aer in-
 ficeretur. His ad hunc modum confectis, cum improbi spiritus de Theuda victo-
 ria maiorem in modum gloriarentur, sacerdotisque gratias ipsi habuissent, Rex
 rursus ad palatium se recepit, aitque ad Theudam: En quemadmodum iussisti,
 nihil omnino sibi à me prætermisum est, quod quidem ad festi splendorem,
 & sacrificiorum magnificentiam pertineret. Iam itaque tempus est, vt quæ mihi
 promissisti expleas, filiumque meum, qui à religione nostra desciuit, à Christia-
 norum errore vindices, ac cum benignis diis in gratiam reducas. Nam ego cum
 artem omnem adhibuerim, atque omnem lapidem mouerim, nullam tamen morbi
 medicinam reperi, sed ipsius mentem omnibus rebus superiorem esse perspexi.
 Nam si blandè ac leniter cum eo agere institui, ne sic quidem eum mihi vilo modo
 animum adiciere comperi. Rursum si seuerè atque acerbè eum accepi, in peruica-
 ciam potius inde ipsum attolli conspexi. Quamobrem calamitatè eam, quæ mihi
 accidit, sapientiæ tuæ committo. Ac si quidem ea, ope tua & auxilio liberatus, fi-
 lium meum mecum rursus deos meos colentem, atque voluptariæ huius vitæ cupi-
 ditatibus, ac regni voluptatibus fruentem video, aurem tibi statuum erigam,
 efficiamque, vt posthac in sempiternum idem tibi, qui diis, honor à cunctis tri-
 buatur. Theudas igitur attentam aurem diabolo subiiciens, atque ab illo impro-
 bum ac pestiferum consilium edoctus, ipsi que lingue atque oris operam nauans,
 ad Regem ait: Si filium tuum in potestatem tuam redigere, ipsiusque in pugnan-
 do peruicaciam inanem reddere cupis, ars à me excogitata est, cui oblectari nul-
 lo modo poterit: verum durus ipius animus facilius emollietur, quam cera inge-
 ti rogo admota. Rex itaque vanum hominem inani tumore inflatum videns, ad
 voluptatem statim animique lætitiæ sese conuertit, sperans videlicet petulantè
 illam & audacem linguam animum diuinitus edoctum ac Philosophiæ plenum
 superaturam esse. Cumque, quænam illa ars esset, ex eo sciscitaretur, tum Theudas,
 tanquam nouacula acuta dolum contexit, callidèque pharmaca comparat. Atque
 improbam technam, diabolique consilium, quælo, perspice. Omnibus, inquit, o
 Rex, qui filio astant, atque inseruiunt, ab eo procul disjunctis, pulchra & per quæ
 elegantia forma præditas mulieres, atque ad pellicèdos animos adornatas, cum eo
 perpetuò versari, ipsi que ministrare, vitæque consuetudinem & contubernium
 cum eo habere iube. Ego autem vno ex iis spiritibus, quos ad res huiusmodi co-
 paraui, ad eum postea submisso, acriorem voluptatis ignem excitabo. Ac simul-
 atque

Psal. 51.
 Memoria
 lapsus est
 Author.
 Hic enim
 locus non
 est apud E-
 sam, sed
 in cap. 2.
 Habacuc.

Psal. 67.

A atque vel cum vna solius huiusmodi muliercula rem habuerit, nisi tibi omnia ex animi sententia fluant, erit iam cum me contempnas, atque, ut nullius usus hominē, non honoribus, sed maximis suppliciiis afficiendum ducas. Nihil enim masculorum animos perinde allicere ac demulcere solet, ut foeminarum conspectus. Atque ut sermonibus meis fidem adhibeas, historiam hanc velim audias.

Theudas vnius fabula narratione Regem in suam opinionem trahit. Itaque pulcherrimas mulieres ad filium mittit. Iosaphat tamen orationis ope huiusmodi tentationem superat.

CAP. XXX.

B **R**EX QUIDAM, cum mascula prole careret, vehementer animo angebatur, eamque calamitatem haud parua existimabat. Hoc igitur cum statu esset, filium in lucem edidit: eoque nomine summa voluptate perfructus est. Dixerunt autem ad eum eruditi quidam medici, fore, ut si puer intra duodecim annos Solem aut ignem videret, lumine prorsus orbaretur. id enim ex oculorum ipsius situ designari. Quae cum pater audisset, cubiculum quoddam obscurum ex rupe quadam condidisse, filiumque illic vna cum nutricibus inclusisse fertur, nec ante duodecim annos exactos vllū omnino ipsi lucis splendorem ostendisse. Confecto autem huiusmodi temporis curriculo, filium, qui nihil omnino rerum mundanarum ad hunc usque diem perspexerat, ex hoc cubiculo educit. At tum ipsi omnia, iuxta suum quodque genus, exhiberi ac demonstrari iubet, viros nimirum in vno loco, in alio foeminas, aliunde aurum, alia ex parte argentū, viationes, & lapides exquisiti pretij, vestes luculentas & elegantes, currus insigni pulchritudine, simul cum regis equis aureo freno instructis, cum aulae purpureis, ac fessoribus armatis: boum itemumenta, & pecudum greges: atque, ut summatim dicam, omnia certo ordine puero demonstrabat. Percontante autem eo quoniam singulae res nomine appellarentur, Regis satellites ac stipatores vniuscuiusque rei nomen exponebant. Cum autem mulierum nomen scire cuperet, tum Regis armiger lepide ac festiue daemones eas appellari dixit, a quibus hominum mentes in errorem traherentur. Pueri autem pectus earum amore atque cupiditate vehementius, quam vllius alius rei desiderio, illectus ac delinitus est. Cum igitur omnibus rebus peragratis ad Regem eum adduxissent, ac Rex ex ipso quidnam ex omnibus rebus, quas vidisset, ipsi magis arrideret, quasiuisset, Quid, inquit, aliud quam daemones illi, qui homines in fraudem inducunt? Neque enim vllius rei, ex his omnibus, quas hodierno die vidi, perinde atque eorum amore animus meus incensus est. Atque hunc pueri sermonem Rex ille admiratus est, quamque violenta ac tyrannica res foeminarum amor esset, hinc iudicauit. Quocirca tu quoque, non vlla alia ratione, quam ista, te filium tuum in potestatem redacturum putes. Rex hoc consilium excipit: atque confestim ad eum delectae puellae praestanti atque egregia forma inducuntur. Quas etiam cum ipse eleganti ornatu illustrasset, atque omnino ad pellicendum iuuenis animum instruxisset, omnes ipsius famulos & ministros e palatio eiicit, easque in eorum locum substituit. Haec itaque ipsi vndique haerebant, eumque complectebantur, atque ad nefarium concubitum extimulabant, per omnes videlicet gestus ac sermones ipsum ad voluptatem prouocantes. Neminem alium habebat quem conspiceret, cum quo colloqueretur, aut coenaret. Ipsae enim omnia ei erant. Atque haec quidem Rex faciebat. Theudas autem rursus ad pestiferam suam speluncam profectus, libros, qui res huiusmodi efficere poterant, in manu sumit: euocatumque vnum ex improbis spiritibus, ad Christi militem bello laessendum emittit, nesciens scilicet miser ille, quantum sui risum excitaturus, quantumque simul cum vniuersa sua diabolica cohorte infamiae notam subiturus esset. Improbus autem spiritus, aliis insuper nequioribus spiritibus assumptis, ad generosi adolescentis

cubiculum se confert, in eumque impetum facit, vehementissimam carnis fornacem succendens. Ac diabolus quidem internas ipsi flammam admouebat: puellae autem, ut corporis pulchritudine insignes, sic animo deformes, improbam materiam externè suppeditabant. At vero pura illa anima pestifera spiritus impetum agnoscens, ac praeposterum cogitationum bellum, quod magno ac vehementer uersum se impetu ueniebat, conspiciens, perturbabatur, tantoque malo liberari, purumque sese Christo exhibere cupiebat, nec sanctam illam stolam, qua eum baptisimi gratia induerat, libidinis coeno contaminare. Confestim itaque amorem, hoc est, impudico diuinum opponit: sibiq; pulchritudine illam ac gloriam omni sermone praestantior, quam pura anima in Christi sponsi nuptiis, ex quibus illi, qui nuptialem tunicam conspurcarint, eiiciuntur, uinctisque manibus & pedibus in exteriores tenebras protrudentur, habiturae sunt, in memoriam reuocat. Haec cum animo suo considerans, & lachrimas profundens, pectus uerberabat, improbas illas cogitationes, non secus ac fucos quosdam, in fugam uertens. Deinde surgens, ac manus attollens, calentibus lachrimis ac gemitibus Dei opem atque auxilium implorabat, isque uerbis utebatur: Omnipotens Domine, qui solus uiribus polles, atque ad misericordiam procliuus es, Domine inquam, spes desperatorum, & eorum qui auxilio carent, mei quaeso, inutilis tui serui, nunc recordare, faciliq; ac propitio oculo me intueri, animamque meam a diabolica framea eripe, ac de manu canis uincam meam: nec me in hostium meorum manus incidere permittas. Non supergaudeat mihi, qui oderunt me inique: nec me in iniquitatibus corrumpti sinas, corpusque meum, quod tibi castum exhibere promisi, probro & contumelia afficere. Te enim concupisco, teque adoro, Patrem & Filium ac Spiritum sanctum in secula. Cumque Amen, subiunxisset, diuinam consolationem coelitus ipse sibi aduenire sensit: atque improbae cogitationes sese subdlexerunt. Ipse autem ad matutinum usque tempus in precibus persistit: intellectisque uersipellis hostis technis atque artibus, corpus suum, tum cibi penuria, tum siti, aliisque afflictionum generibus premere coepit, in orationibus erecto corpore pernoctans, sibi que ipsi pacta ea, quae cum Deo inierat, in memoriam reducens, atque, tum eorum, qui iustitiam coluerint, futurum splendorem animo & cogitatione informans, tum denunciatam improbis gehennam aperte sibi ob oculos proponens. Quod scilicet ea de causa faciebat, ne hostis inertem, ac solutam ipsius animam nactus, prauas cogitationes ipsi nullo negotio inferret, animique ipsius puritatem turbaret & inficeret. Cum igitur hostis omnino mente concideret, seque strenuum iuuenem deiecturum profus diffideret, ad aliam callidiorum fraudem sese confert (ut qui semper malus sit, nec unquam aliquid moliri, atque incommodum aliquod & detrimentum afferre intermittere) in id omni studio incumbens, ut quae sibi à Theuda mandata fuerant, exequatur. Itaque rursus huiusmodi pharmaca comparat. Ad iuuenem enim ex puellis illis una omnium formosissima ingreditur: quae etiam Regis cuiusdam filia erat, captiuamque à patria sua abducta, Regi Abenner, praestantissimi cuiusdam muneris instar, oblata fuerat: quam pater, ut eximia pulchritudine praeditam, ad labefactandum ac deiiciendum filij animum miserat. Hanc impostor ille subit, ipsique eiusmodi sermones suggerit, qui animi ipsius prudentiam ac sapientiam perspicue declararent. Siquidem diabolus omnes ad uitium accommodatas artes facile ac promptè exercet. Posteaque Regis filium à dextris adortus, puellam amorem ipsi inserit, ob ipsius uidelicet prudentiam & grauitatem, atque etiam ob eam causam, quod cum ea nobilitate esset, atque è regia stirpe prodisset, patria tamen simul ac gloria orbata esset. Ad haec huiusmodi quoque cogitationes ipsi subleuit, ut eam ab infano idolorum cultu liberaret, Christianamque efficeret. Haec autem omnia uersuti draconis technae erant. Nam cum Regis filius animo ita comparatus & constitutus esset, ut nullam obscenam cogitationem, aut libidinosum amorem ad puellam vacillantem in seipso perspiceret, uerum ipsius duntaxat

Quod re-
mediu
rat 10.
phat aduer-
sus pestife-
rum amor.
Matt. 22.

Oratio Ie-
saphat.

Psal. 21.
Psal. 34.

A xat calamitate, animæque exitio se commoueri sentiret, rem hanc diabolicum commentum esse minime animæ uertebat. Siquidem re vera caligo ille est, ac lucem a simulat. Vt enim Regis filius puellam alloqui, diuinæque cognitionis oracula ipsi exponere cepit, Agnosce, inquit, o mulier, Deum in omne æuum uidentem, nec te idolorum errore detineri sine, verum Dominum rerum omnium effectorem intellige: ac beata eris, immortalis sponso adiuncta: multa, inquam, eiusmodi cum ipse dixisset, statim improbus spiritus mulieri in mentem immittit, ut fraudis laqueos explicaret, ac Deo claram illam animam ad libidinis foueam præcipitem traheret, quemadmodum uidelicet olim generis humani auctorem Eux operâ à paradiso ac Deo miserè exterminauit, eumque beatâ atque immortalis vitæ loco morti addixit. Posteaquam igitur puella uerba illa omni sapientia referta audiuit, pro sua stultitia ea non intellexit, verum huiusmodi responsum edidit, quale ab ea edi consentaneum erat, quæ diaboli lingua atque os erat. Atque: Si salutis meæ, o Domine, cura tangeris, ac me Deo tuo conciliare, abiectioneque animæ meæ salutem afferre studes, fac tu quoque vni meæ petitioni annuas: ac statim patriis omnibus diis meis repudiatis, Deo tuo me adiungam, ipsumque ad extremum usque spiritum colam. Ita tu salutis meæ, atque ad Deum conuersionis, mercedem referes. Cum autem ille, quænam hæc petitio esset, quaesiuisset, tum illa, & habitu, & aspectu, & sermone, ac denique omni ex parte sese ad illicendum ipsius animum comparans, Matrimonio, inquit, mecum coniungere: atque ego imperiis tuis lubens obsequar. At ille, In casum, inquit, o mulier, duram huiusmodi petitionem mihi proposuisti. Nam quanquam ingenti salutis tuæ cura teneor, teque ex mortis & exitij voragine extrahere cupio: mihi tamen corpus meum per scædum concubitum inquinare nimis graue est, imò prorsus impossibile. Illa uerò planam ipsi uiam ad scelus sternens, Ecquid, inquit, huiusmodi sermone uteris, qui omni sapientiæ genere polles? Ecquid, inquit, hanc rem spurcitiem ac scædum concubitum appellasti? Neque enim ipsa quoque Christianorum librorum ignara atque expers sum: verum & multos in patria mea libros perlegi, & sæpè cū Christianis sermones contuli. Quid igitur? Nonne in quodâ librorum uestrorum scriptum est, Honorabile connubium, & thor-

D eus coniunxit, homo non separet? Nonne omnes ueteres iusti, tam Patriarchæ, quam Prophetæ, legitimo matrimonio copulatos fuisse Scripturæ uestræ docent? Nonne Petrus ille, quem Apostolorum principem fuisse prædicatis, uxorem habuisse scribitur? Quid igitur te adduxit, ut rem huiusmodi spurcitiem appellaris? Magna operâ sanè mihi à dogmatum uestrorum ueritate aberrare uideris. Cui ille respondit: Ita profectò, mulier, hæc se habent, quemadmodum abs te dictum est. Licet enim quibuslibet matrimonio copulari, exceptis tamen iis, qui uirginitatem Christo semel promiserint. Ego enim ab eo die, quo per diuini baptismi lauacrum à iuuentutis & ignorantia meæ peccatis purgatus sum, purum me ipsum Christo exhibere pollicitus sum. Quoniam igitur modo pacta ea, quæ cum Deo sanxi, dissoluere atque infringere audebo? Rursum autem ad eum mulier his uerbis uisa est: Sit sanè de hac re, ut ipse uis. At exiguam alteram, ac nullius momenti cupiditatem meam exple, siquidem animæ meæ salutem afferre tibi cordi est. Hac duntaxat nocte mecum rem habe, atque effice, ut & ego tua pulchritudine fruam, ac tu rursus formæ meæ elegantia explearis. Quod si feceris, hoc tibi polliceor, me simulatque dies illuxerit, Christianam religionem suscepturam, atque omnem deorum meorum cultum fuga relicturam esse. Atque ob huiusmodi consilium, non modò ueniam, sed etiâ beneficia, salutis meæ causa, à Deo tuo consequeris. Gaudium enim, inquit Scriptura tua, est in cælo super uo peccatore poenitentiam agente. Nam si ob scelerati hominis resipiscentiam letitia in cælo excitatur, quid afferri potest, quin huius resipiscentiæ auctori magnum præmium debeatur? Ita certè res se habet: nec est quod dubites. Quid? An

Act. 16.

non Apostoli quoque, religionis vestrae duces, cōplura eōto consilio faciebant, diuinum praeceptum maioris praecepti causa interdum violantes? An non Paulus Timotheum, praestantioris consilij causa, circumcidisse dicitur? At qui circumcisio apud Christianos in crimine censetur. Nec tamen ille hoc facere dubitauit. Atque aia eiusmodi permulta in Scripturis tuis reperies. Quocirca si serio animae meae salutem afferre cupis, exiguam hanc meam cupiditatem exple: & ego, quanquam alioqui perfecto matrimonij nexu tecum copulari cupiens, tamen, quae iam id tibi minime gratum est, non iam tibi vim afferam, verum quicquid animae tuo infederit, posthac faciam. Tu igitur ne me quoque prorsus abiicias, & execeris, verum in hac vna re mihi obsequens, salutem mihi affes, atque à superstizioso errore me libera: tu autem deinceps per omnem vitam cursum, quae tibi visa fuerint, facias licebit. His verbis vtens (nam & habebat, qui ipsi suggereret, cui etiam aures clam admovebat: atque Scripturarum peritus est ille vitij artifex Diabolus) his, inquam, verbis vtens, eumque demulcens, ac retia & laqueos ipsi, tum à dextris, tum à sinistris, vndique neccens, animi ipsius turrim labefactare, institutisque ipsius nervos debilitare, ac voluntatem & sententiam emollire incipiebat. Vitij autem sator, ac proborum virorum hostis, labantem ipsius animum conspiciens, ac summa inde latitia perfusus, statim pestiferos spiritus, qui vna cum ipso aderant, appellat: Cernite, inquiens, quonam pacto puella ista ea perficere contendat, quae à nobis perfici nō quierunt. Agite igitur, acriter nunc in eum impetum faciamus. Neque enim ad explendam eius, à quo missi sumus, voluntatem aliud aequè opportunum tempus nanciscemur. Hæc cum versipellis ille ad socios dixisset, in Christi militem insiliunt, omnes animi ipsius vires perturbantes, atque acerrimum puellae amorem ipsius pectori inserentes, vehementissimumque libidinis ignem in ipso inflammantes. Ille autem cum seipsum vehementer vri, caputque ad peccatum trahi perspiceret, atque cogitationes suas, puellae salutem & conuersionemque ad Deum ipsi proponentes, flagitium tanquam hamum quendam esca occultare, hostisque instinctu sibi negotium facessere, perinde videlicet ac scelus minime esset, seruandae animae causa, cum muliere semel rem habere, in huiusmodi animi anxietate consilijque penuria alto pectore ingemiscens, seipsum statim ad orationem confert, atque vberes lachrimarum riuos ex oculis profundens, ad eum qui salutem iis, qui in ipso confidunt, afferre potest, clamabat, In te Domine speraui, non confundar in aeternum: neque irideant me inimici mei, dextra tuae harentem: verum hac hora pro tua voluntate mihi asta, vias meas dirigens, vt sanctum tuum & gloriosum ac formidandum nomen in me famulo tuo illustretur, quoniam benedictus es in seculum, amen. Cum autem per aliquot horas cum lachrimis preces fudisset, genuaque persape flexisset, in terram se prostravit, paulumque obdormiscens seipsum à quibusdam horrendis viris arripi videt, regionibusque quibusdam, quas nunquam viderat, peragratis, in amplissimum campum perduci, pulchris floribus, atque ingenti suauitate praeditum, vbi & plantas omnis generis cernebat, inuisitatis quibusdam & admirandis fructibus, tum visu iucundissimis, tum perceptu suauissimis redundantes. Arborum porrò folia ex tenuissima quadam aura dulcem sonum edebant: ac, dum impellerentur, inexplabilem odoris fragrantiam emittebant. Quin etiam sedes illic sitae erant, auro atque ingentis pretij lapidibus structae, luculentum sane splendorem afferentes: lectisque item illustres, miris quibusdam stragulis, atque elegantia omnem orationis facultatem superante, coornati. Adhuc aquae profluebant perquam limidae, oculosque ipsos oblectantes. Tum autem per ingentem atque admirandum hunc campum horrendi illi viri cum in urbem quandam introduxerunt, inenarrabili splendore rutilantem, ex pellucido quidem auro muros, ex lapidibus autem à nemine vquam visis pinnas ac propugnacula extructa habentem. Et quis tandem est, qui vrbis illius pulchritudinem ac splendorem sermone consequi possit? Lux porrò superne

Psal. 30.

Psal. 24.

Visio Iosaphat.

A supernè radiis identè micans, omnes ipsius vicos implebat, atque aliam quidam exercitus, lucidi omnes, in ea mirabantur, eiusmodi cantum edentes, quem nunquam mortalis auris audiuit. Vocemque dicentem audiit: Hac eorum, qui iustitiam coluerint, est requies: hoc eorum, qui Domino vitæ suæ rationes probarint, oblectamentum. Hunc autem ex illo loco eductum terribiles illi viri et oritur ducere velle dicebant. At ipse iucunditate illa, lætitiæque animi omninò raptus, Ne me quaeso, inquit, ne me, inquam, hac lætitiæ, quæ nullis verbis exprimi potest, priuate: verum hoc mihi cõcedite, vt in vno amplissima huiusce ciuitatis angulo degam. Illi autem ad hunc modum respondebant: Fieri nunc minimè potest, vt hic sis. Hoc autem multis laboribus ac sudoribus tandem consequeris, si

B quidem tibi ipsi vim intuleris. Hoc sermone habito, ac maximo campo rursus peragrato, eum in tenebrosa loca, omnisque mœroris plena, atque cum eo splendore, quem prius conspexerat, ac lætitiæ illa è diametro pugnantiæ, duxerunt. Etenim obscura prorsus ac tenebrosa caligo erat: atque afflictione ac tumultu motus ille locus redundabat. Illic ignis fornax accendebatur, & carnificum vermicum genus serpebat, vlticisque virtutes fornaci imminuebant. Ac nonnulli miserum in modum igni cõflagrabant: voxque huiusmodi audiebatur: Hic sceleratorum locus est: hic eorum cruciatus, qui foedis flagitiis seipos contaminarunt. Post autem ab his, qui eum illic intro duxerant, ex eo loco eductus est. Statimque ad sese rediens, toto corpore contremiscebatur, lacrimæque fluminum instar ex ipsius oculis fluebant: atque omnis impudicæ illius puellæ, reliquarumque aliarum,

C pulchritudo, quouis ceno & sanie fetidior ipsi visa est: memoriæque, ea quæ viderat, recolens, tum bonorum illorum cupiditate, tum dolorum illorum metu correptus, in lecto iacebat, sic affectus, vt nulla ipsi exurgendi potestas esset. Vt autem de aduersa filij valetudine ad Regem allatum est, statim ad eum profectus, quidnam ipsi accidisset, percontabatur. Ille autem quidnam vidisset, exponit, aitque: Cur pedibus meis laqueum parasti, & incuruasti animam meam? Psal. 56. Psal. 39. Ni si enim Dominus adiunxisset me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Psal. 72. Psal. 56. Verum quam bonus Israël Deus his qui recto sunt corde: qui etiam eripuit humilitatem meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus. Sed visitauit me Deus saluator meus, mihi que quantis iij, qui eum ad iracundiã prouocant,

D bonis sese priuent, quantisque rursum tormentis obnoxios se reddant, demonstrat. At nunc, o pater, quoniam tu aures tuas occlusisti, ne vocem meam bona atque vtilia tibi occurrentem audires, ne me saltem, quo minus rectam viam capessam, impediatis. Hoc enim cupio, hoc expeto, vt omnibus rebus liberatus, ad ea loca cõtendam, in quibus Barlaam Christi famulus habitat, ac cum eo, quod mihi reliquum est vitæ, conficiam. Quod si me per vim retinere in animam induxeris, quamprimùm me mœrorè ac medio extinctum videbis. Ita fiet, vt nec tu pater iam appelleris, nec me filium habiturus sis.

E *Iosaphat Crucis signo demones fugat, atque acerrimè cum Theuda disputans, eum, idolorumque cultum insectatur, Deumque laudibus afficit.*

CAP. XXXI.

RURSVM igitur ingens Regem mœstitiæ inuasa: rursus omnem vitæ suæ spem despondere cœpit: atque acerba secum animo agitans, in palatiũ suum abiit. At verò improbi illi spiritus, qui aduersus diuinum iuuenem à Theuda missi fuerant, ad eum pudore suffusi redeunt, atque, quamuis alioqui mendacio gaudeant, acceptam tamen cladem confitentur. Quippe per spicua cladis signa in scelerato suo vultu gerebant. Ille autem, Vsq̄e ad eone, inquit, imbecilles ac miseri estis, vt adolescentem vnum

vāgere nūmimē potueritis? Tunc improbi spiritus virtutē diuina excruciatī, ve-
 ritatem inuiti in lucem protulerunt, his vērbiſ vntes: Christi potentia, ac pas-
 ſionis ipsius signo, quod Crucem appellant, ne tantillum quidem oblectari pos-
 ſumus. Nam cum ea effingitur, statim quotquot aëris principes ac mundi rector-
 es tenebrarum sumus, quā celerrimē fugimus, ac prius etiam quā ea plenē
 perfectē expressa sit, propulſamur. Quamobrem nos quidem in hunc iuuenem
 impetu facto, grauiter eum perturbauimus: verū ille cum Christi opem implo-
 rasset, ac Crucis signo seipsum munuisset, nos irato animo propulſit, atque firmis-
 simum sibi praesidium comparauit. Ac proinde nulla interposita mora instru-
 mentum illud arripuimus, cuius opera etiam princeps noster primum hominem
 aggressus est, eūque potestati suae subiecit. Et quidem profectō nos quoque
 vanam adolescentis spem pro nihilo ducebamus: verū ad auxiliū rursus acci-
 tus Christus, coelestis irae igni nos exustos in fugam vertit. Quare stat sententia,
 nen vltā ad eum accedere. Ad hunc scilicet modum improbi spiritus Theuda,
 ea quae contigerant, perspicuē declararunt. Rex autem omni ex parte animo he-
 rens, consilioque destitutus, Theudam rursus accersit, ad eūque ait: Omnibus
 his, quae docuisti, vir sapientissime, perfectis & absolutis, nihil tamen vtilitatis
 cōsecuti sumus. Nūc igitur, si quod tibi aliud consiliū superest, illud experiamur.
 Fortasse enim aliquam depellendi mali rationē nanciscemur. Cū autem Theu-
 das, vt cum ipsius filio in colloquium verteret, petiisset, manē Rex, eo secum as-
 sumpto, ad visendum filium proficiscitur. Cūque prope eum confedisset, eum
 alloqui ac probris infectari, atque ipsius contumaciam animique rigiditatem ac-
 cūsare cōcepit. Illo vero recta dogmata rursus confirmante, Christi que amore
 nihil antiquius habendum esse clamante, Theudas in medium prodiens, his ver-
 bis vsus est: Quidnam, o Iosaphat, quod in immortalibus diis nostris reprehen-
 dendum sit, inuenisti, vt tu ab eorum cultu discederes, ac Regis patris tui animum
 ita offendendo, totius populi odium tibi commoueres? An non ab iis vitam ac-
 cepisti? An non ipsi patri te dono dederūt, auditis videlicet ipsius precibus, eo-
 que sterilitatis vinculis soluto? Cū autem multos inanes sermones ac multas
 inutiles quæstiones ille inueteratē improbitatis homo proponeret, atque de E-
 uangelij prædicatione argumenta neceret, hoc videlicet animo, vt eam suggilla-
 ret, atque idolorum cultum confirmaret, ille superni Regis filius, atque illius vr-
 bis, quam non homo, sed Deus construxit, cuius posteaquā sese paulisper con-
 tinuisset, tum demum ad Theudam ait: Audi o impostura vorago, ac palpabili-
 bus tenebris caliginosior, semen Babylonicum, atque Chalanicæ turris extructo-
 rum, quorum causa mundus cōfusus est, nepos, vane inquā atque infelix fenex,
 qui grauioribus, quā quinque illæ diuino igne concrematae vrbes, sceleribus te
 constrinxisti. Ecquid salutis prædicationem, per quam ea, quae tenebris circun-
 fusa erāt, lucem acceperunt, per quam errantes viam inuenerunt, per quam ij qui
 perierant, ac misera seruitute premebantur, in pristinum statum restituti sunt, ca-
 uillis infectari conaris? Cedo, vtrum tandem ex his duobus praestantius est, nem-
 pe omnipotentem Deum cum vnigenito Filio & Spiritu sancto colere, Deum
 inquam increatum & immortalem, bonorum omnium fontem, cuius nec imperi-
 um ac robur coniectura percipi, nec gloria mente comprehendī potest, cui An-
 gelicorum ac coelestium ordinum millia millium & decies millia millium astāt,
 cuius gloria cælum ac terra plena sunt, per quem omnia ex nihilo in ortum pro-
 ducta sunt, per quem mundus continetur ac conseruatur, ipsiusque prouiden-
 tia gubernatur, colere ac venerari, an verò pestiferos dæmones atque inanima si-
 mulacra, quorum laus & gloria adulterium est, ac puerorum constupratio, cæte-
 raque flagitia, quae de diis vestris in superstitionis vestrae voluminibus conscripta
 sunt? Non vos pudet, miseri, atque ignis sempiterni cibus, Chaldaicique generis
 similitudinem gerentes, non vos, inquam, mortuas statuas humana manu extru-
 ctas adorare pudet? Cesium enim lapidem aut lignum ac fabrilī arte politū Deum
 nun-

Crucis si-
 gni demo-
 nibus terro-
 ri est.
 Ephes. 6.

Heb. 8.

Gen. 11.

Dan. 7.
Esa. 6.

nuncupatis: ac deinde Oximum taurum, aut aliud fortasse ex pulcherrimis cuiusque generis animantibus assumentes, mortuo numini, qua vœcordia estis, immolatis. At qui victima Deo tuo præstantior est. Nam illum homo elaboravit: Deus autem animal præcreavit. Ac propterea etiam, ut fructum animal te, qui ratione præditus es, prudentia & sagacitate antecellit. Illud enim eum, à quo alitur, conseruatur, à quo ex nihilo productus es, cuiusque beneficio viuis & conseruaturis, ignoratione laboras. Ac Deum appellas, quem paulò antè ferro verberari, atque igne conflare, & malleis tundi videbas: quem argento atque auro cinctum, atque à terra in altum sustulisti: posteaque in terram abiectus, abiecti lapidis abiectior es adorator, non Deum adorans, sed mortua & animæ expertia manu tuarum opera. Imò verò ne mortuum quidem æquum est simulacrum appellare: verum nouum quoddam ac tanta amentia dignum nomen excogitare par est. Nam lapideus quidem comminuitur, testaceus confringitur, ligneus corrumpitur, æreus rubigine inficitur, aureus & argenteus igni conflatur. Quinetiam dii tui, partim exiguo ac vili, partim summo pretio venduntur. Neque enim ipsis diuinitas, sed materia pretium dat. At qui Deum quisquã emere, aut vendere queat? Iam, quonam pacto Deus appellatur, qui motus expertus est? An non illud cernis, nec eum qui stat, vnquam sedere: nec eum qui sedet, vnquam stare? Pudeat te, *Idololatrum amentia.* ò vœcors: manum ori appone, ò stulte, qui res huiusmodi laudas. Etenim à veritate auersus, falsis picturis deciperis, atque in fraudem induceris, statuas videlicet effingens, rebûsque manu tua effectis Dei nomen attribuens. Resipisce miser, atque illud intellige, te Deo abs te facto antiquiorem esse. Cuius tandem furoris ista sunt? Hoccine tibi persuasisti, te, cum homo sis, Deum efficere posse? Quî tandem istud fieri queat? Quocirca non hominem efficis, verum hominis, aut cuiuspiam animantis formam, non lingua, non faucibus, non cerebro, non vlla aliqua interna parte præditam. Ac proinde ne hominis quædam, aut animantis similitudo est: sed inutilis omninò res, ac vanitatis plena. Quid igitur rebus sensus expertibus blandiris? Quid mente carentibus & inutilibus affides? Nisi latomi, aut architecti, aut malleatoris ars adesset, Deum non haberes. Nisi custodes præstò essent, Deum tuum amisisses. Nam quem sæpè stolidorum hominum copiosissima vrbs tanquã Deum, vt ab eo custodiatur, obsecrat, cum eo ipso pauci custodes, ne furripiatur, remanent. Ac si quidem ex argento vel auro constet, diligenter custoditur: si autè ex lapide, aut argilla, aut alia quadam viliori materia, seipsum custodit. Ita, de vestra sententia valentior est is, qui ex argilla, quàm qui ex auro conflatus est. An non igitur optimo iure vos stultos & cæcos ac stolidos homines irridere, vel potiùs luctu prosequi possimus? Quippè opera vestra, furorem potiùs, quàm pietatem redolent. Nam qui rei militari studet, statuam ad militaris speciei similitudinem expressam, ac certo loco positam, Martem nuncupat. Qui autem mulierum amore ad insaniam vsque flagrat, animæ suæ cupiditatem pictura informans, vitium suum Deum efficit, Veneris scilicet nomine ipsum appellans. Alius rursus temulentia suæ causa effecto simulacro, Bacchum ipsum nominat. Eodè modo aliorum vitiorum cupidi, eorum simulacra constituerunt, vitiiisque suis Deorum nomen imponunt. Eaque de causa apud eorum aras libidinosa saltationes existunt, ac meretricij cantus, furiosaque impetus. Quisnam autem execrandum eorum flagitium deinceps commemorare queat? Aut quis foedissimam ipsorum libidinem oratione complectens, os suum conspurcare sustineat? Verum hæc omnibus perspicua sunt, etiam si ipsi taceamus. Hi tui dii sunt, ò statuis tuis stupidior Theuda. Hos vt adorem, hos vt venerer, admones. Tuæ profectò improbitati ac stultæ sententiæ consentaneum est istud consilium. At similis ipsis tu fias, atque omnes qui confidunt in eis. Ego autem *psal. xij.* Deum meum colam, meque totum ipsi consecrabo, Deo inquam Creatori, ac rerum omnium gubernatori, per Dominum nostrum Iesum Christum, spem nostram, per quem etiam ad lumen Patris in Spiritu sancto accessum habuimus,

Ephes. 2. per quem ab acerba seruitute in ipsius sanguine liberati sumus. Nisi enim ipse e-
Philip. 2. tiam usque ad seruilem formam sese abiecit, haudquaquam id consecuti es-
Baruc. 3. semus, ut in filios adoptaremur. Quippe nostra causa se ipse abiecit nec deitatem
Simile rapinam arbitratus est, sed quod erat permansit, & quod non erat assumpsit. Cō-
 fuetudinem cum hominibus habuit, carne sua in Crucem ascendit, triduo in
 sepulcro conditus est, ad inferos descendit, inde eos, quos sub peccato venditos hor-
 rendus mundi princeps victos tenebat, eduxit. Quidnam igitur hinc detrimen-
 ti est, quod eo nomine eum caecis infectari videris? An non perspicis in quot
 foeda & obscena loca radios suos Sol demittat, quotque foetida cadauera conspi-
 ciat? An hinc labem aliquam contrahit? An non potius ea, quae sordida ac putida
 sunt, exsecrat atque constringit, quae caliginosa sunt, illuminat: atque interim ip-
 se prorsus incolumis, ac labis omnis expers manet? An non item ignis ferrum,
 quod sua natura nigrum ac frigidum est, assumens, prorsus inflammat atque can-
 descit, nec interim ferri proprietates vlla ex parte recipit? Non enim eo malleis
 contuso aliquid perpetitur, aut detrimenti quicquam accipit. Quocirca si haec, quae
 creata sunt, eamque naturam habent, ut aliquando intereant, ex viliorum ac de-
 teriorum rerum contagione nullo incommodo afficiuntur, qua tandem ratione,
 o stolide ac faxeo corde praedite, irridere me idcirco audes, quod Filium ac Deum
 Verbum a paterna gloria nullo modo discessisse, sed, cum Deus esset, humanae
 salutis causa corpus humanum assumpsisse dicam, ut homines diuinam ac spiritua-
 lis naturae participes efficeret, nostramque substantiam ex subterraneis inferni
 partibus educam caelesti gloria exornaret, atque item ut tenebrarum huius seculi
 principem, susceptam carnis tanquam illecebris quibusdam inescatum, superaret,
 genusque nostrum ex ipsius seruitute ac tyrannide liberaret? Vnde etiam crucis
 tormentum sine perpeffione subiit, duas videlicet suas naturas declarans. Ut enim
Luc. 23. homo, in crucem agitur: ut Deus autem, Soli tenebras offundit, terram quatit, ac
 multa corpora morte functa a sepulcris excitat. Rursum, ut homo moritur: ut
 autem Deus, spoliato inferno ad vitam redit. Ob idque etiam clamauit Prophe-
 ta, Infernus in amaritudine fuit, occurrens tibi deorsum. Siquidem in amaritu-
 dine fuit, atque illusus est, cum nudum hominem sese accepisse putans, in Deum
 incidit, ac repente inanis & captiuus extitit. Resurgit itaque ut Deus: atque in
 caelum, vnde nullo modo digressus fuerat, ascendit, ac nostram despicibilem at-
 que omnibus inferiorem naturam omnibus superiorem reddidit, immortalique
 gloria utilantem in gloriae throno collocauit. Quidnam igitur hinc Deo Verbo
 detrimenti conflatum est, quod tu eum maledictis atque contumeliosis insequi non
 erubescis? Vtrum quae ex his duobus praestantius est, nempe haec confiteri, at-
 que hunc bonum, hominumque amantem Deum venerari (qui iustitiam man-
 dat, continentiam praecipit, puritatem praescribit, ad misericordiam propensum
 esse docet, fidem praebet, pacem praedicat, ipsamet veritas & nominatur, & est,
 ipsamet charitas) hunc inquam venerari, an contra improbos & plurimis flagitiis
 deuinctos, ac tam rebus ipsis quam nominibus foedos & obscenos deos tuos?
 Vae vobis, o saxis duriores & brutis amentiores, atque exitij filij, ac tenebrarum
 haeredes. Beatus autem ego, ac Christiani omnes, qui bonum ac benignum Deum
 habemus. Nam qui ei cultum adhibent, etiamsi ad breue aliquod tempus in hac
 vita rebus aduersis conflictentur, at immortalem tamen mercedis fructum in sem-
 piternae aeternae beatitudinis regno percipient.

*Theudas superiori oratione commotus Dei fidem amplectitur, magicosque
 omnes libros vrit.*

CAP. XXXII.

DIXIT autem ad eum Theudas: En illud perspicuum est, multos & ma-
 gnos & sapientes viros atque interpretes, ac tum virtute tum doctrina
 admirabiles, religionem nostram instituisse, omnemque orbem terrarum Reges
 ac

A ac Principes eam ut præclaram atque omni periculo vacuam excepisse: Galilæorum contra doctrinam rusticos quosdam ac pauperes & abiectos viros, eosque perpaucos, nec plures, quam duodecim, prædicasse. Num igitur ignobilium ac rusticorum prædicatio multorum ac magnorum virorum, qui que tanta sapientia laude floruerunt, legibus atque institutis potior habenda est? Quid autem habes, unde hos vera dicere, illos mentiri demonstras? Rursum igitur Regis filius respondit: A finus es, credo, ô Theudæ, ut dici solet, lyram audiens, atque intellectus expers manens, vel, ut rectius loquar, a spis, aures obturas, ne præclare incantantium vocem exaudias. Rectè igitur de te à Propheta dictum est, Si mutare queat æthiops pellem suam, ac pardus varietates suas, tu quoque, stulte & cæce, benefacere poteris, cum mala didiceris. Quin te vis veritatis sensu afficit? Nam hoc *Psalm. 7.*
B ipsum quod ais, à multis admirabili sapientia præditis viris nefarios tuos cultus laudari, atque à multis Regibus confirmari, contraque Euangelicam prædicationem à paucis, iisque obscuris viris prædicari, id verò tum religionis nostræ vim, tum improborum vestrorum dogmatum imbecillitatem ac perniciem demonstrat: quippè cum doctrina vestra, quamuis eruditos patronos ac firmos adiutores habeat, debilitetur tamen & extinguitur, nostra autem religio, licet omni humano subsidio careat, Sole tamen clarius luceat, orbemque totum occuparit. Nam si ab Oratoribus & Philosophis edita fuisset, Regesque ac Principes adiutores habuisset, dicere fortasse, vir improbe, potuisses, humanam potentiam id totum præstitisse. Nunc verò sanctum Euangelium à vilibus piscatoribus conscriptum, atque ab omnibus tyrannis vexatum, nihilo tamen fecius totum orbem obtinere perspicimus (in omnem enim, inquit ille, terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum) quid iam aliud dicere possis, quam divinam & inuictam potentiam esse, salutis humanæ causam cultum suum confirmatam? Ecquod autem, ô vacors, argumentum, iis, quæ iam allata sunt, præstantius quæris, quo tuos mentiri, nostros vera loqui probem? Nam nisi tua omnia nugæ ac figmenta essent, profectò cum tantis humanis viribus nitantur, minimè imminuerentur ac debilitarentur. Vidi enim, inquit ille, impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros Libani: & transiui, & ecce non erat, quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. De vobis, qui infani idolorum cultus propugnatores estis, hæc dixit Propheta. Iam iam que enim: & non inuenietur ipsius locus: sed sicut deficit fumus deficiet, & quemadmodum deficit cera à facie ignis, sic peribitis. Contra de *Psalm. 36.*
D Euangelica Dei cognitione dixit Dominus: Coelum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Ac rursum Propheta his verbis vitur: In principio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut oportorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Ac diuini quidem aduentus Christi præcones, & sapientes orbis terrarum pisces, qui ex erroris ac fraudis voragine omnes extraxerunt (quos quidem tu, qui peccati verè seruus es, aspernaris, ac nihili pendis) per signa & prodigia Solis instar in mundo fulserunt, cæcis lucem donantes, surdis auditum, claudis gressum, mortuis denique vitam impertientes. Nam vel eorum duntaxat umbræ omnes *Act. 5.*
E hominum morbos profligabant. Dæmones, quos vos ut Deos metuitis, non modò ab humanis corporibus depellebant, sed etiam Crucis signo ex ipso terrarum orbe fugabatur: cuius ope atque adiumento omnem quidem Magiam deleuerunt, beneficiaque omnia irrita reddiderunt. Atque illi quidem humana infirmitate per Christi virtutem ad hunc modum sanati, rebúsque omnibus conditis renouatis, tanquam veritatis præcones ab omnibus iis, qui sapientia præditi sunt, laudantur, admirationique habentur. Quid autem habes, quod de sapientibus atque oratoribus tuis, quorum Deus sapientiam stultam fecit, de illis inquam diaboli patronis, in medium afferas? Quid memoria dignum mundo reliquerint, exponere. Quid de ipsis, quod prædices, habes, nisi dementiam ac turpitudinem, inanem. *1. Cor. 1.*

quæ artem, verborum elegantiâ fœtidâ suâ religionis Deum contegentem? Quinetiâ ex poëtis tuis quicumque ab ingenti furore atque insaniam emergere potuerunt, id quod verius erat, dixerunt, nempe eos, qui Dij appellatur, homines extitisse, ac propter quod quidam eorum urbibus & regionibus imperarunt, quidam autem aliud quiddam nullius penè momenti, dum viuerent, effecerunt, homines errore lapsos, Deorum nomine eos appellasse. Principio enim Seruch ille statuas inuenisse litterarum monumentis proditus est. Siquidem eos, qui antiquitas, vel strenuè animi, vel amicitia, vel cuiuspiam alterius virtutis opus memoria dignum edidissent, statuis ornasse dicitur. Posterius autem, maiorum mentem ignorantes, nempe quod memoria duntaxat causa, his, qui laude dignum aliquid effecissent, statuas & columnas erexissent, dæmonis vitij authoris opera paulatim aberrantes, homines iisdem passionibus obnoxios ac corruptioni subiectos, tanquam immortales Deos adorarunt, sacrificiaque ipsis ac libamina excogitarunt: dæmonibus videlicet in statuis habitantibus, atque huiusmodi honorem & sacrificia ad sese pertrahentibus. Illi itaque eos, qui Deum in notitia habere minimè probant, duplici de causa, vt se deos esse existiment, adducunt: altera, vt ipsi hoc nomine celebrentur, gaudent enim ipsi, vt potè fastu atque arrogantia pleni, cum ipsis tanquam diis honor tribuitur. Altera, vt eos, quos in fraudem induxerint, ad præparatum sibi sempiternum ignem trahant. Eoque nomine omni flagitij, ac turpitudinis genere ipsos erudierunt: adeo vt eorum fraudi atque imposturæ semel addicti homines, mentis tenebris circumfusi, atque ad malorum colophonem venientes, sui quisque vitij ac suæ cupiditatis statuam fixerint, Deumque nominarint. Qua quidem in re, cum erroris sui nomine execrandi sint, tum verò ob earum rerum, quas adorant, absurditatem maiori execratione dignos se præbuerunt. Id autem tandiu locum habuit, quoad Dominus, per viscera misericordiae suæ, nos, qui ipsius fide præditi sumus, ex improbo ac pestifero huiusmodi errore liberauit, veraque Dei cognitione imbuit. Neque enim in alio villo salus est, nec præter ipsum solum, qui mundum effecit, ac virtutis suæ verbo omnia portat, alius Deus aut in cælo aut in terra est. Verbo enim Domini, inquit ille, cæli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorum: atque omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Theudas autem, cum hæc verba audiisset, atque huiusmodi sermonem diuinitus infusa sapientia plenum esse cerneret, tanquam tonitruum sono percussus, silentio tenebatur. Tandem autem aliquando miseriam suam agnoscens (obtenebratos enim cordis ipsius oculos salutaris doctrina tetigerat) ingenti antea vitæ poenitudine affectus est: atque condemnato idolorum errore ad pietatis lucem accurrens, ac dein ceptis à scelerata & execranda vitæ ratione vsque adeo sese remouit, tantumque cum turpibus animi affectionibus magicisque artibus bellum gessit, quantum antè amoris fœdus cum ipsis ferierat. Nam tum in medio concilio stans, præsidente Rege, magna voce exclamauit: Verè, ô Rex, spiritus Dei in filio tuo habitat: verè fracti ac superati sumus, nec defensionem ullam habemus, nec ad ea, quæ ab ipso commemorata sunt, vel oculos ipsos obuertere possumus. Magnus igitur re vera Christianorum Deus est, magna ipsius fides, magna mysteria. Conuersus itaque ad Regis filium, ait: Dic quæso, ô claro atque illustri animo prædite, Deusne me excepturus est, si ab improbis actionibus abscedes, ad eum me conuertero? Sanè, inquit veritatis præco, sanè inquam te excipiet, omnesque item, qui ad ipsum sese conuerterint. Nec verò vulgari modo excipiet: verum vt filio è longinqua regione redeunti, hoc est à scelerata vitæ ratione ad meliorem frugem sese conuertenti, obuiam prodibit, eumque amplectetur, & exosculabitur: ac peccati fœditate detracta, statim ipsi vestimentum salutaris imponet, clarissimamque gloriæ stola eum induens, mysticum supernis virtutibus epulum peraget, ob receptam videlicet ouem perditam festum diem celebrans. Ipsemet enim Dominus ingens in cælo gaudium esse dixit super vno peccatore poenitentiam agente.

Statuas inuentas

Rom. 1.

Act. 17.

Hebr. 1.

Psal. 124.

Ioan. 1.

Secundæ oratione Iosaphat ad fidem adducitur.

Luc. 15.

Ibid. Luc. 15.

A agente. Ac rursus: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Et per Prophetam: Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed magis ut couertatur a via sua, & viuat. Couertimini a via vestra mala: & quare moriemini domus Israel? Iniquitas iniqui non nocebit ei, in quaquamque die conuersus fuerit ab iniquitate sua, & fecerit iustitiam, & in mandato vitae ambulauerit, vita viuet, & non morietur. Omnia peccata, quae admisit, non memorabuntur, quia iudicium & iustitiam fecit: in ipsis viuet. Ac rursus per alterum Prophetam exclamat: Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis vestris, & nescite agere peruersum, discite benefacere. Si fuerint peccata vestra sicut coccinum, tanquam nix dealbabitur: & si fuerint rubra velut vermiculus, sicut lana alba erunt.

B Cum igitur haec pollicitationes, iis qui ad meliorem frugem sese receperunt, a Deo propositae sint, ne cuncteris, o homo, nec moram ullam adhibeas: verum ad Christum benignum Deum nostrum accede, & illuminare: & facies tua non confundetur. Nam simulatque in diuini baptismatis piscinam immerfus fueris, tota veteris hominis spurcicies, atque vniuersa scelerum sarcina in aqua sepelietur, atque in nihilum dilabatur: tuque nouus illinc ac recens, atque ab omni labe purus conscendes, nullam peccati labem aut rugam tecum ferens. Ac deinceps in te situm erit, ut purgationem per viscera misericordiae Dei nostri hinc contractam tuearis atque conserues. Theudas igitur his verbis institutus, statim ex aula excedit, atque ad sceleratam speluncam suam profectus, magicos libros suos, tanquam sceleris omnis primitias, ac diabolicorum arcanorum thesauros, exussit. Ipse autem ad sacrosancti illius viri, ad quem etiam Nachor perrexit, antrum sese confert, rurumque suarum omnium statum ipsi exponit, capiti suo terram aspergens, grauesque gemitus edens, ac seipsum lachrimis perfundens, nefariaeque sua flagitia feni ordine commemorans. Ille autem, ut qui salutis animae afferendae, atque ex versipellis draconis faucibus eripiendae, peritissimus esset, salutaribus verbis eum demulcet, ac velut excantat, veniam spondet, ac propitius & facilem ipsi iudicem fore pollicetur. Ac postea, cum eum Christianae fidei rudimentis imbuisset, multorumque dierum ieiunium ipsi indixisset, eum diuino baptismo lustrauit. Ac deinceps per omnem vitae cursum ille sincero animo de admissis sceleribus poenitentiam egit, lachrimisque ac gemitibus Deum placare studuit.

Rex de Arachis consilio regnum suum cum filio ex aequo partitur, eumque ad sui regni partem mittit. In qua ille innumeros homines ad fidem conuertit. CAP. XXXIII.

EVAE cum ad hunc modum euenissent, Rex consilij inopia vndiq; destitutus, in graui plane moerore versabatur, animoque magnopere iactabatur. Coacto autem rursus senatu, quidnam de filio suo faceret, dispiciebat. Cum autem multi multas sententias in medium protulissent, Arachis ille, de quo superius mentionem fecimus, qui & ducum omnium clarissimus erat, & principem in senatu locum obtinebat, his ad Regem verbis usus est: Quidnam, o Rex, filio tuo facere oportuit, quod non fecerimus, ut ad sequenda nostra dogmata, deosque nostros colendos eum induceremus? Verum, ut videtur, impossibilia aggredimur. Siquidem a natura ipsi, aut etiam fortasse a fortuna, pernicacia & animi durities insita est. Itaque si ipsum supplicii ac cruciatibus afficere in animum induxeris, tum ipse naturae hostem te prebebis, patriisque nomen amittes, tum ipsius iacturam facies, ut qui pro Christo mortem oppetere paratus sit. Reliquum est igitur, ut hac ratione ineas, nempe ut regnum cum eo partiaris, eique, in ea parte, quae ad eum attinuerit, regij muneris administrationem committas. Ac si quidem negotiorum natura, rerumque mundanarum cura, eum ad institutum nostrum vitaeque genus ample-

K K K

Etendū pertraxerint, res nobis ex sententiā succedet. *M*ens etenim in animo ve-
 hementer corroborati, egrē expungi atq; oblietari possunt, verborūque po-
 tius blanditiis, quā vi commutantur. Sin autē in Christianorum, religione per-
 stiterit, illud ipsum certē, quōd filio non sis orbatus, mōrosem tuam aliquid ex
 parte mitigabit. Hanc orationē cū Arachē habuisset, omnes ipsius sententiā
 cōprobarunt. Ac proinde Rex se ita facturum assensit. Itaque postridie cū illu-
 xisset, filium acciuit, eumque ita est allocutus. Hic mihi, o nate, postremus ad te
 sermo est, et nīl quā primū parueris, atque in hac saltem re pectoris mei do-
 lorem leniueris, non vltā, mihi crede, indulgenter tecum agam. Percontante
 autem illo, quid sibi hoc sermone vellet, Quoniā, inquit ille, multis susceptis la-
 boribus praefractum & contumacem te ad omnes reperi, vt qui nullis vnquam
 sermonibus meis parendum tibi duxeris, age, diuiso imperio meo id faciā, vt tu
 separatim degas, ac regnum geras. Ita, iam tibi, quā cupis, viam ingredi tutō li-
 cebit. Diuina autē illa anima, quāquā alioqui Regem hoc sibi labefactandi sui
 instituti causa proponere cōpertum haberet, obtemperandum tamen duxit, hoc
 scilicet animo, vt ex ipsius manibus elapsus, viam eam, quā expetebat, ingre-
 deretur. Sermonem igitur excipiens, ad Regem ait: Equidem ipse diuinum illum
 virum, qui mihi salutis iter monstrauit, querere gestiebam, rebūque omni-
 bus valere iussis, cum eo, quicquid mihi vltā reliquum est, traducere. Verūm
 quoniam per te, o pater, mihi ea, quae cordi sunt, facere minimē licet, hac in re
 tibi morem gero. Siquidem in his rebus, in quibus perspicuum exitium atque
 alienatio à Deo non proponitur, patri obtemperare pulchrum est. Rex ita-
 que summa laetitia perusus, regionem omnem imperio suo ac ditioni subiectam
 in duas partes diuidit, filiūque Regem creat, ac diademate exornat, regiāque
 omni gloria insignitum in eam regni partem, quae ipsi attributa erat, cum lucu-
 lenta satellitum manu emittit. Principibus autem ac ducibus, reiūque militaris
 praefectis & satrapis, quorum voluntas ita tulisset, cum filio suo ac Rege pro-
 ficiscendi potestatem facit. Atque ingentem quandam ac numerosissimam vr-
 bem, in qua regiam sedem haberet, assignat, omniaque ea, quae Regibus conue-
 niunt, ipsi imperit. Tum igitur regiam auctoritatem ac potestatem nactus Io-
 saphat, cū ad eam urbem, in qua ea, quae ad regnum gerendum pertinebant,
 parata erant, venisset, Dominicae passionis signum, hoc est venerandam Chri-
 sti Crucem, in singulis vrbis turribus collocauit. Idolorum autem delubra & a-
 ras deiecit, atque à fundamentis ipsis eruit, nullas videlicet impietatis reliquias
 linquens. Atque in media vrbe ingens ac praclarum templum Christo Domi-
 no excitauit, plebiūque imperauit, vt ad eum locum crebrō commeans, Deo per
 Crucis adorationem cultum adhiberet. Ac tunc ipse ante omnes in medium pro-
 diens, intentissimo animo preces fundebat, omnesque eos, qui sub ipsius pote-
 state ac ditione erant, monebat, obsecrabat, nihil denique praetermittebat, quo
 ipsos à superstitioso errore abstraheret, atque ad Christum adiungeret: idolo-
 rum cultus fraudem atque imposturam indicabat, Euangelij praedicationem ex-
 ponebat, Dei verbi plenam indulgentiae demissionem commemorabat, aduen-
 tus ipsius miracula praedicebat, Crucis supplicium, per quod salutem consecu-
 ti sumus, declarabat, Resurrectionis vim atque in caelos ascensionem narrabat,
 denique tremendum illum diem annunciabat secundi ipsius horrendi aduentus:
 atque tunc recondita piis bona, tum eos cruciatus, qui impios ac sceleratos man-
 nent. Haec omnia perquam lenibus ac blandis verbis complectebatur. Neque
 enim tam potestatis amplitudine ac regia magnificentia, quā modestia & le-
 nitate venerationem ac terrorem sibi commouere cupiebat. Quae etiam res om-
 nes ad eum magis pertrahebat, nimirum quod, vt vltā & actionibus admirandus,
 ita etiam animo facilis ac modestus esset. Ex quo effectum est, vt potentia ma-
 gnum à modestia & mansuetudine subsidium nata, omnes eò adduceret, vt ip-
 sius verbis parerent. Siquidem in tam breui adeo temporis curriculo plebs om-

*Quid in re-
 gni auspi-
 cijs fecerit
 Iosaphat.*

Anis ipsi subiecta, tam oppidani quam finitimi, diuinis ipsius sermonibus in Christiana religione instituebantur, ac falsum multorum Deorum cultum eiurabant, & ab idolorum sacrificiis & execranda eorum cultu sese abrumpebant, atque ad fidem erratis expertem sese conferebant, ipsiusque doctrina iniqua, ad Christum adiungebantur. Omnes autem sacerdotes & monachi, ac nonnulli episcopi, qui ob patris ipsius metum in montes & speluncas sese abdiderant, è latibulis suis exeuntes, læto animo ad eum proficiscebantur. Ipse verò is, qui Christi causa tantis molestiis & acerbitatibus, totque calamitatibus affectus fuerant, obuiam prodiens, eos honorificè excipiebat, atque in palatium suum introducebat, pedes ipsorum lauans, squallidam comam abstergens, atque omni officij genere ipsos complectens. Post autem Ecclesiam recens à se constructam dedicandam curat, atque Episcopum quendam, qui fidei Christianæ causa multis arumnis confictatus fuerat, sui que Episcopatus thronum amiserat, antistitem in eo instituit, virum, inquam, sanctum & Ecclesiasticorum canonum peritum, diuinoque zelo prorsus flagrantem. Ac tum piscina ex tempore facta, eos, qui ad Christum sese conuerterant, baptizari iubet. Et quidem principes ac magistratus primi baptizati sunt: post autem, qui militaris ordinis erant, ac reliquum vulgus. Ac qui baptismum suscipiebant, non modò animarum sanitatem consequiebantur, verùm etià quicumque corporis morbis & febribus laborabant, abiecta omni aduersa valetudine, tum animo puro, tum integro corpore, è piscina reuertebantur: percepta videlicet tum animorum tum corporum sanitate. Ob eamque causam ingens hominù multitudo ad Regem Iosaphat vndeque confluebat, pietatis doctrina ab eo imbui exposcens, atque omnia idolorum templa eueriebantur: omnesque opes ac pecuniæ in fanis recondite abstrahiebantur: eorumque loco sacrosancta templa Deo exadificabantur, opesque illas, ingentisque præij vestes ac thesauros Rex Iosaphat ipsis assignabat: vile scilicet ac superuacaneam illam materiã hac ratione vitile ac fructuosam efficiens. Execrantur porro dæmones, qui in fanis illis & altaribus commorabantur, atrocissimum in modum vexabantur, ac fugabantur, coortamque sibi calamitatem audientibus multis clamabant. Atque finitima illa vniuersa regio tenebrosa ipsorum fraude atque impostura liberabatur: ac Christianorum fidei ab omni labe ac reprehensione libera luce collustrabatur. Siquidem ipse quoque Rex omnibus virtutis exemplar erat, ac permultos ad eandem voluntatem & sententiã excitabat, & inflammabat. Huiusmodi quippe principatus atque imperij natura est. Semper enim subditi ad eos qui rerù potentiuntur, sese componunt, eaq; amare ac consecrari solent, quibus principem delectari sentiunt. Hinc Deo adiuuante pietas ipsis augebatur, nouis que in dies progressus faciebat, ac Rex in Christi mandatorum obseruationem totus incumberebat, atque ex ipsius charitate pendebat. Eratque verbi gratiæ dispensator, ac multarum animarum gubernator, ad Dei portum eas appellens. Etenim illud exploratum habebat, omnium regionù munerum hoc primum ac præstantissimum esse, vt homines ad Dei metum ac iustitiæ cultum erudiat. Quod etiã ipse faciebat, seipsum videlicet ad imperio tenendas animi perturbationes comparans, subditosque suos admonens, atque optimi naucleri instar iustitiæ clauum sedulo tenens. Nam hæc demum veri regni lex ac norma est, nimirum voluptatibus imperare, usque dominari, quemadmodum etiam ipse faciebat. Quippe nec de maiorù nobilitate, nec de regia gloria, in qua versabatur, vllò modo sese efferens (quãdoquidem luteum omnes generis authorè habemus, eiusdemque argillæ pauperes æque ac diuites sumus) verùm in humilitatis abyssum mentem suam assidue coniciens, futuramque beatitudinem animo & cogitatione cõplectens, inquilinum hinc seipsum esse ducebat: ea autem propria esse statuebat, quibus post huius vite peregrinationem frueretur. Cum autem hæc præclare gessisset, atque omnes, quibus præerat, à veteri atque à patribus tradito errore liberatos, eius, qui nos pretioso suo sanguine ex mala seruitute redemit, seruos effecisset, postea id animo agitare cœpit, vt

*Subditi
 principes
 imitari solent.*

*Quodnam
 primum
 Regis munus sit.*

beneficentiæ ac largitionis virtutem excelleret. Nam temperantiã quidem ac iustitiã numeris iam omnibus absoluerat: vt qui, & temperantiæ corona redimitus, & iustitiæ purpura conuestitus esset. Illud igitur animaduvertebat, terrenarum opum inconstantiam profluentium aquarum cursum imitari. Quocirca illic eas recondere properabat, vbi neque tinea neque rubigo demolitur, nec fures codiunt ac furantur. Itaque sine vlla parsimonia pecunias omnes in pauperes distribuere cœpit. Aliud enim perspectũ habebat, ei, qui ad ingentem potentiã peruenierit, curandũ esse, vt eum, cuius beneficio potentiã consecutus sit, pro viribus imitetur. Hac porro ratione eum ad Dei imitationem accessurũ esse, si nihil misericordia potius atque antiquius ducat. Quamobrem pietatis opes, quæ & hinc futuræ voluptatis spe animum oblectant, & illic speratæ beatitudinis fructu animum exhilarant, super aurum & lapidẽ pretiosum sibi aggerebat. Postea cœcetes suos perscrutans, tum iis, qui ad metalla damnati erant, tum iis, qui à creditoribus strangulabantur, ac denique omnibus omnia copiosè subministrabat. Orphanorum omnium, & viduarum, ac pauperum pater erat, indulgẽs inquam ac benignus pater, atq; ita cõparatus, vt seipsum beneficio afficere existimaret, cùm in eos beneficij aliquid conferret. Nam cùm animo liberalissimo ac verè regio præditus esset, egentibus omnibus affatim tribuebat: quod scilicet infinitis partibus maiorem mercedẽ hinc speraret, cùm tempus illud aduenisset, quo merces actionibus rependenda esset. Cùm autẽ huiusmodi ipsius fama breui quaquaersum sparsa esset, omnes ad eum, tanquã aliquo fragranti odore concitati, quotidie confluebant, vt, tum corporum, tum animarum, paupertatẽ excuserent. Atque ipse omnibus in ore erat. Neque enim terror ac tyrannica vis populum pertrahebat: verũ desiderium ac sincerus erga eum amor: qui quidem diuinitus atque ex præstantissima ipsius vitæ ratione in omnium animis insitus erat. Tum igitur, tum inquam, ij quoque qui sub patris ipsius imperio erant, ad eum potius sese adiungebant, omniq; abiecto errore veritatẽ prædicabant. Ac domus quidem Iosaphat crescebat & inualecebat: domus autem Abenner decrecebat, ac debilitabatur: quemadmodum scilicet de Dauide ac Saule in Regum libro proditum est.

Rex Abenner respicit, ac Christianos amare incipit, filiumque accersit, vt ab eo fidei doctrinam intelligat. CAP. XXXIIII.

Rex Abenner conspiciens, tandem aliquando recepta mente, falsorum Deorum suorum atque inanis imposturæ imbecillitatem condemnauit. Ac rursum exactis senatorij ordinis principibus, quæ ipse in animo haberet, in lucem protulit. Omnibus autem eadem confirmantibus (visitarat enim eos Oriens ex alto, hoc est Saluator, exaudita videlicet famuli sui Iosaphat oratione) Rex de his rebus filium certiore facendum esse censuit. Itaque postridie Epistolam ad eum scribit, hoc exemplo. Rex Abenner charissimo suo filio Iosaphat salutem. Cogitationes multæ, ô charissime fili, animum meũ subeuntes, eum grauissimè conturbant. Etenim nostra omnia instar fumii deficere atq; euanescere, ac contrã religionẽ tuam Sole clariùs fulgere conspiciens, ea, quæ à te mihi dicta sunt, vera esse sensi, quod quæ densæ scelerum & impietatis tenebræ nos ita obruebant, vt in veritatem oculos conicere, atque omnium rerum parentem & architectum agnoscere minimè possemus, verum lucem vsque adeo splendidam abs te nobis demonstratam oclusis de industria oculis perspicere recusarem, atque & te multis malis afficeremus, & (ô me miserum) haud paucos Christianos crudelem in me dum trucidarem: qui quidem, inuicta potentia ipsis opem ferente, corroborati, ad extremum vsque spiritum aduersus immanitatem nostram dimicarunt. Nunc verò detracta ex oculis nostris crassa illa caligine, exiguum quendã veritatis radiũ cernimus: priorumq; vitio

Luc. 1.

Rex ad
filium
Episto-
la.

A vitiorum poenitudo animam subit. Verum hunc quoque splendore alia horrenda desperationis nubes exortis opprimere atque extinguere conatur, mihi videlicet peccatorum meorum multitudinem ob oculos proponens, quodque iam ego Christo odio atque execrationi sum, eaque in causa, ut iam ab ipso recipi nequeam, qui aduersus eum rebellarem, ipsi que bellum indixerim. Quid igitur ipse, o suauissime filius, ad haec dicas, fac quam primum sciam: ac, quid mihi, patri tuo, facendum sit, doce, atque ad eius, quod in rem meam futurum sit, cognitionem, me, tanquam porrecta manu, fac ducas. Vale. Hanc epistolam cum Iosiphath accepisset, quaeque in ea continebantur, legendo peragrasset, voluptate simul & admiratione animus ipsius impletus est. Atque in cubiculum suum confestim ingressus, & ante Dominicam effigiem in faciem abiectus, terram lachrimis perfundebat, simul & Domino gratias agens, & ad ipsius laudationem exultationis labia mouens, hisque verbis vtens: Exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in seculum & in seculum seculi. Magnus es, Domine, & laudabilis valde: & magnitudinis tuae non est finis. Et: Quis loquetur potentias tuas? auiditas faciet omnes laudes tuas? Qui conuertisti petram in stagna aquarum: & rupem in fontes aquarum. En enim etiam rupes haec, ac rupe durius patris mei peccus tua voluntate cerae instar mollium est. Potes enim etiam ex lapidibus excitare filios Abrahamae. Gratias tibi ago, benigne Domine ac Deus misericordiae: quoniam in peccatis nostris lenitate vsus es, atque etiam nunc vteris: & ad hunc vsque diem impunitos nos reliquisti. Nam nos quidem iam pridem a tua facie abiecti merebamur, atque in hac vita publica infamia notari, quemadmodum scelerati illi Pentapolitae, qui igni ac sulphure conflagrarunt. At patientia, & incomparabilis lenitas tua, benigne nobiscum egit. Gratias tibi ago indignus ego ac despicibilis, etiam si benignitati tuae laudanda ac celebranda impar sum. Ac te Domine Iesu Christe, inuisibilis Patris filius ac Verbum, qui omnia verbo produxisti, ac voluntate tua contines & tueris, qui in ligno extensus es, ac fortem vinxisti, iisque qui ab eo vincti tenebantur, sempiternam libertatem attulisti, te inquam per miserationes tuas obtestor, ut nunc quoque inuisibilem & omnium rerum effectricem manum tuam extendas, ac seruum tuum & patrem meum ex graui illa diaboli captiuitate prorsus liberares, teque sempiterna vita praeditum & verum Deum ac solum immortalem & aeternum Regem esse, apertissime ipsi ostendas. Contritionem quae animi mei propitio ac placido oculo aspice, ac pro ea tua pollicitatione, in quam mendacium non cadit, a meis partibus sta, qui te rerum omnium effectorem, conditorem & gubernatorem confiteor, & agnosco. Fiat in me saliens aqua tua, deturque mihi sermo in apertione oris, ac mens in te angulari lapide recte defixa: ut ego inutilis seruus tuus patri meo incarnationis tuae mysterium, uti par est, exponere, atque a vano pestiferorum demonum errore per potentiam tuam ipsum abducere, tibi que Deo ac Domino, qui non vis mortem peccatorum, sed eorum resipiscenciam ac poenitentiam expectas, conciliare queam. Quoniam tu gloriosus es in secula seculorum, Amen. Cum ad hunc modum orasset, atque hoc sibi persuasisset, se voti sui copotem futurum, Christi misericordia fretus illinc cum regio satellitio excessit, atque ad patris palatium sese contulit. Ut autem pater de filij aduentu certior factus est, statim obuiam ei prodit, atque ipsum complectitur, & exosculatur, deique ipsius aduentu maxima voluptate afficitur, publicumque ac solenne festum celebrat. Quid autem postea? Remotis arbitris vna confident. Et quis tandem eos sermones, quos tum filius ad Regem habuit, & quanta cum sapientia disseruit, vlla oratione complecti queat? Quid enim aliud loquebatur quam quae ipsi a diuino Spiritu, per quem piscatores vniuersum mundum Christo irretierunt, & literarum expertes eruditus viris doctrina praestiterunt, instillabantur? Per eius gratiam ipse quoque eruditus & instructus ad Regem verba faciebat, scientiae luce eum collustrans. Ac prius quidem, cum ut patrem a superstizioso errore

Gratiarum
actio pro pa-
tri, conuer-
sione.
Psal. 124.
Psal. 105.
Psal. 113.
Mat. 3.
Basil. lib.
Cōstit. ca. 1.

Gen. 15.

Mat. 12.

Ioc. 4.

Ephes. 6.

Ezech. 18.

Bib. 147

Quem
non tenuerit
Iosaphat
in erudiendo
patre.

abstraheret, diu multumque laborasset, nihil non dicens aut faciens, quòd ipsius animus ad se alliceret, frustra tamen canere, ac surdo loqui videbatur. At cum Dominus afflictionem serui sui Iosaphat inspexit, atque exauditis ipsius precibus Christus patris ipsius ianuam patefecit (Voluntatem enim, inquit ille, timendum se faciet, & deprecationem eorum exaudiet) tum denique Rex ea, quae tenebantur, facile intelligebat: adeò vt opportunum tempus nactus filius, per Christi gratiam aduersus improbos spiritus, quae patris animo dominabantur, victoriam adipisceretur, ipsumque illorum errore atque impostura omni ex parte liberaret, salutarèque doctrinam perspicuè ipsi traderet, ac coelesti & viuo Deo ipsum conciliaret. Principiò enim altius exorsus, ipsi magnas & admirandas res, quas prius nec intellexerat, nec cordis auribus perceperat, annunciauit. Etenim longè ad eum de Deo orationem habuit, piàmque doctrinam ipsi ostendit: Tempè quòd non sit alius Deus sursum, prater vnum Deum, qui in Patre & Filio ac Spiritu sancto agnoscitur: ac multa itè Theologiae arcana ipsi aperuit. Posteaque etiam ea, quae ad rerum conditarum, tam inuisibilium, quam visibilium procreationem attinebant, exposuit: nimirum quo pacto summus ille parens & opifex, rebus omnibus ex nihilo productis, hominem ad imaginem & similitudinè suam effinxerit, ipsumque arbitrij libertate donatum, eorum quae in paradiso pulchra erant, participem fecerit, vnius tantum arboris gustu ipsi interdicto, hoc est ligni scientiae. Quo eadem mandato violato, eum è paradiso exterminauit. Vnde & ipse & vxor, ea, quam cum eo habebant, coniunctione lapsi, in hos multos errores inciderunt, peccata videlicet in seruitutem addicti, mortique per diaboli tyrannidem obnoxij effecti. Qui quidem, hominibus semel in potestatem suam reductis, hoc egit, vt Dei ac Domini obliuione prorsus caperentur: ipsisque persuasit, vt per execranda idolorum adorationem sibi cultum adhiberent. At verò Deus creator noster, miseratione commotus, benigna patris voluntate, ac Spiritus sancti adiuncta opera, ex virgine sancta nostri instar in lucem edi voluit: cumque cuncti affectus fuisset is, qui à peressione immunis erat, triduo post à morte ad vitam excitatus, nos à priori multa & condemnatione liberauit, praestantiorique gloria donauit. Siquidem in coelum ascendens, simul nos eò, vnde descenderat, euerit. Quem etià rursus venturum credimus, vt figmentum suum ad vitam reuocet, atque unicuique secundum ipsius opera reddat. Postea de illo coelorum regno, quod eos, qui id promerentur, manet, verba fecit, atque arcana illa bona, reconditamque item improbis poenam proposuit, nimirum ignem nunquam extinguendum, exteriores tenebras, immortalem vermem, caeteraque tormentorum genera, quae peccati serui sibiipsis recondiderunt. Haec omnia quamplurimis sermonibus, ac Spiritus sancti gratiam abundè ipsi inesse testantibus, profecutus, tum demum imperuestigabile diuinæ benignitatis pelagus enarrauit, quamque ille eorum, qui ad eum sese conuertunt, poenitentiam libenter expectet, quodque nullum scelus sit, quod ipsius misericordiam superet, siquidè ad meliorem frugem redire in animum inducamus. Quod cum multis exemplis ac Scripturae testimoniis declarasset, orationi finem imposuit.

Abenner suscepta fide Christiana Idola confringit, atque eorum delubra in templa conuertit: actaque quadriennio poenitentia, moritur.

C A P. XXXV.

R

Ex autem diuinitus tradita hac sapientia compunctus, ingenti voce ac feruentissimo animo Christum Salvatorem confitetur, atque ab omni superstitioso errore abscedit: viuificaque Crucis signum insipientibus omnibus adorat, & audientibus omnibus Deum verum ac Dominum nostrum Iesum Christum praedicat. Atque commemorata priori sua impietate, & aduersus Christianos crudelitate & immanitate con-

demnata, ingens ad pietatem portio efficitur. Extabaturque id quod à Paulo dictum est, Vbi abundauit iniquitas, illic & superabundauit gratia. Cùm igitur sapientissimus Iosaphat etiam ad rei militaris duces & satrapas, atque ad omnem denique populum de Deo atque erga ipsum pietate multa verba faceret, & quasi eadem lingua præclarum aliquid ac modulatum caneret, superueniens Spiritus sancti gratia omnes ad celebrandam Dei gloriam excitabat: ita vt vniuersa multitudo vna voce clamaret, Magnus Christianorum Deus est, nec præter Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto glorificatur, alius Deus est. Diuino porro zelo impletus Rex Abenner, in aurea illa & argentea idola, quæ in ipsius palatio erant, acri animo impetum facit, eaque omnia deicit, posteaque in minutas partes redacta pauperibus distribuit: sic nimirum vtilia ea reddendæ quæ prius vtilitate omni ac fructu carebant. Quinetiam ipse cum filio idolorum templa & aras omnes obsidens, à fundamentis ipsa eruit, eorumque loca templa Deo extruxit. Nec verò in vrbe duntaxat, sed etiam in tota regione eadem operam sedulo nauabant. Peruersi autem spiritus, qui in aris domicilia sua habebant, cum vlulatu pellebantur, inuictamque Dei nostri potentiam tremulo clamore testabantur: omnisque vicina regio, ac multæ item finitimæ gentes ad piam fidem sese conferebant. Tum igitur cùm diuinissimus ille Episcopus, de quo superius verba fecimus, accessisset, Rex Abenner fidei Christianæ elementis imbuitur, ac diuino baptismo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti perficitur.

C Ac Iosaphat ex diuina piscina ipsum excipit, res sanæ omnium maxime noua. Patris enim pater existit: & ei, à quo carnali modo progenitus fuerat, spiritualem regenerationem conciliat. Etenim cœlestis Patris filius erat, diuinæque profectio radicis diuinissimi fructus, radicis inquam illius, quæ clamat, Ego sum vitis, vos palmites. Ad hunc modum Rex per aquam ac Spiritum regeneratus, eodem modo voluptate, quæ nulla oratione explicari potest, afficiebatur simulque etiam cum ipso vniuersa ciuitas ac finitima regio diuino baptismate donabatur: lucisque filij existebant, qui prius in tenebris versabantur. Atque omnis morbus, & omnis à demonibus inuecta calamitas procul ab iis, qui fide præditi erant, propellebatur: omnesque, tum animis, tum corporibus integri atque incolumes erant. Multaque item alia miracula fidei confirmandæ causâ edebantur. Ecclesiæ etiam edificabantur: & Episcopi, qui metu delitescerant, in lucem prodibant, suasque Ecclesias recipiebant. Ac præterea alij, tum ex sacerdotum, tum ex monachorum ordine, ad pascendum Christi gregem instituebantur. Porro Rex Abenner ad hunc modum ab improba & flagitiosa vitæ ratione sese remouens, ac de perpetratis sceleribus poenitentiam agens, regium omne imperium filio tradit: ipse autem in solitudine degens, caputque cinere sine vlla intermissione aspergens, & graues gemitus edens, ac sese lacrimis abluens, solus cum eo solo, qui vbique præsens est, colloquebatur, noxarum suarum veniam ab eo petens. Quin in tantam cõpunctionis atque humilitatis abyssum sese demisit, vt ipsum quoque Dei nomen labijs vsurpare recusaret, ac vix tandem à filio admonitus, illud pronunciarè auderet. Tanta autem ac tam præclara in eo vitæ commutatio fuit, ac tanta cum laude virtutis iter tenuit, vt priorum iniquitatum ignorantiam pietatis magnitudine superaret. Cùm autem quatuor annos hoc pacto in poenitentia & lacrimis, atque omni virtutis genere transegisset, in letalem morbum incidit. Cùm autem ipsi vitæ finis immineret, in metu animique anxietate versari cœpit, mala ea quæ à se perpetrata fuerant, in memoriam reuocans. At Iosaphat consolatoria oratione coortum ei mœroris onus subleuauit, his verbis vtens: Quare tristis es, ô pater, & quare te ipsum conturbas? Spera in Deo, & confitere ipsi, qui est spes omnium finium terræ, & in mari loquens, qui per Prophetam clamauit, Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: discite benefacere. Et si fuerint peccata vestra sicut coccinum, tanquam nix dealbabitur: & si fuerint rubra sicut vermiculus, tanquam lana alba erunt. Quocirca ne timeas, ô pa-

ter, nec dubio animo sis. Neque enim eorum, qui ad Deum sese conuertunt, peccata immensam ipsius bonitatem vincunt. Illa enim quocumque tandem numero fuerint, sub mensuram cadunt: hæc autem, nec metiri, nec numerare quisquam potest. Quocirca fieri non potest, ut quod mensuræ subiicitur, id quod nulla mensura comprehendi potest, superet. Huiusmodi verbis ad consolandum accommodatis, ipsius animus leniens, ac velut excantans, eum ad bonam sententiam reuocauit. Deinde pater extensis manibus gratias ipsi egit, ac benè precabatur, diemque eam, quo ipse in lucem editus esset, laudibus efferebat, his verbis vtens: Dulcissime fili, fili inquam, qui non tam meus es, quam cœlestis Patris, quamnam tibi gratiam referam? quibus te benedictionibus prosequar? quas Deo tua causa gratias agam? Perieram enim: ac tua opera inuentus sum. Peccato mortuus eram, & reuixi. Hostis & perduellis Dei: & in gratiâ receptus sum. Quid igitur tibi pro his omnibus rependam? Deus est, qui satis amplis præmiis te remunerari queat. Hoc sermone habito, cum charissimum filium sapientis exosculatus fuisset, ac deinde preces fudisset, atque, In manus tuas, ô benigne Deus, commendo spiritum meum, dixisset, in poenitentia animam suam Domino reddidit. Filius autem Iosaphat, patrem mortuum lachrimis profecutus, iustusque, ipsi perfolutus, corpus eius in piorum virorum sepulchris condidit. Nec tamen ipsius corpus regia veste obuoluit, sed poenitentiae vestimentis exornauit. Atque ipse in sepulchro stans, ac manus in cœlum tendens, lachrimasque ex oculis fluuij instar profundens, his verbis ad Deum clamauit: Gratias tibi ago Deus rex gloriæ, qui solus potens & immortalis es, quoniam orationem meam minimè despexisti, nec lachrimas meas pro nihilo duxisti: verum seruum tuum ac patrem meum à scelerata viuendi ratione auocatum ad te omnium Saluatorem pertrahere voluisti, eum videlicet ab idolorum errore abducens, atque ipsi hoc donans, vt te Deum, verum ac benignum intelligeret. Adhuc, ô Domine Deus, cuius bonitatis pelagus peruestigari nequit, in loco pasuæ, in loco refectionis, vbi vultus tui lux splendet, eum colloca: nec antiquarum ipsius iniquitatum recordare, sed pro ingenti tua misericordia peccatorum ipsius chirographum dele, ac debitorum ipsius chartas conerce, sanctosque tuos, quos & igni & gladio de medio sustulit, cum ipso in gratiam reduc, eisque, ne ipsi infensos & iratos sese præbeant, impera. Omnia quippe tibi omnium domino possible sunt, hoc vno excepto, quod, quin te eorum, qui sese ad te conuertunt, miseret, facere non potes. Misericordia enim tua in omnes diffusa est: atque iis, à quibus inuocaris, salutem affers, Domine Iesu Christe: quoniam decet te gloria in secula, Amen. Huiusmodi preces & orationes Deo offerebat, septem dies à sepulchro omninò non discedens, nec cibi quicquam aut potus admittens, nec rursus somno corpus recreans, verum & lachrimis solum rigans, & cum luctibus omnem orationis facultatem superantibus in oratione persistans. Octauo autem denique die in palatium reuersus, opes omnes ac pecunias pauperibus distribuit: adeò vt nullus iam, qui rerum inopia premeretur, superesset. Paucisque diebus in huiusmodi ministerio exactis, omnes thesauros exhaussit: id videlicet agens, ne angustam portam introire paranti pecuniarum moles impedimentum afferret.

Iosaphat quadragesimo ab obitu patris die, regno suo Barachia cedit, suisque valere iussis, in solitudinem se confert. CAP. XXXVI.

AT VERÒ quadragesimo à patris obitus die, memoriam ipsius celebrans, magistratus omnes ac militaris classis & plebeij ordinis haud paucos conuocat: atque in regio throno sedens cunctis audientibus hanc orationem habuit: En, vt ipsi cernitis, Abenner Rex ac pater meus, haud secus ac pauperum quiuis, mortem obiit. Ac nec diuitiæ, nec opes, nec regia gloria, nec rursus ego patris amantissimus filius, nec reliquorum ipsius ami-

Oratio Iosaphat.

HISTORIA.

A amicorum ac cognatorum quisquā opem ipsi & auxilium adferre, atque ab inevitabili sententia ipsum eximere potuit: verum ad illud tribunal, ut presentis vitæ rationem reddat, proficiscitur, neminem omnino, qui ipsi opituletur, secum ducens, iis duntaxat exceptis (quæcunque tandem illa fuerint) quæ ab eo gesta sunt. Hoc autem ipsum quoque omnibus, qui mortalem naturam nacti sunt, contingere naturam comparatum est: neque aliter fieri potest. Nunc igitur audite me, o filij ac fratres, plebs Domini, & sancta hereditas, quos Christus Deus pro pretioso suo sanguine redemit, atque à veteri errore, & aduersarij seruitute in libertatem vindicauit. Vos meam inter vos vitæ rationem notis: nempe quod, ex quo tempore Christi cognitionem consecutus, diuinoque beneficio, ipsius feruus effectus sum, omnibus aliis rebus contemptis atque odio habitis, ipsius duntaxat cupiditate flagraui: idque vnum mihi in votis fuit, ut ex huius vitæ tempestate, atque inani perturbatione ac tumultu egressus, solus cum ipso solo consuetudinem haberem, atque in summa animi tranquillitate Deo meo ac Domino seruire. Verum me patris mei in diuersum nitentis voluntas retinuit, præceptumque illud, quod patribus honorem haberi iubet. Vnde Dei gratia & adiumento incassum minimè laboraui, nec huiusmodi dies frustra consumpsi: verum & illum, & vos omnes, Deo conciliari, eumque solum Deum verum, ac rerum omnium Dominum cognoscere docui, non quidem ego istud faciens, sed gratia Dei mecum, qui me etiam è superstitioso errore atque idolorum cultu eripuit, ac vos, o plebs mea, graui & acerba captiuitate liberauit. Iam igitur tempus est, ut ea, quæ Deo pollicitus sum, expleam. Tempus, inquam, est, ut, quod ipse me ducet, proficiscar, eaque vota, quibus me ipse obstrinxi, persoluam. Nunc itaque vobiscum, ipsi considerate, quæ vobis præesse, ac regnum obtinere velitis. Iam enim in Domini voluntate perfecti estis: nec quicquam ex ipsius præceptis vobis occultum est. In his ambulate, nec vel ad dextram vel ad sinistram declinate. Ac Deus pacis velim sit cum omnibus vobis. Hæc ut plebs audiuit, tumultus statim ac strepitus, ingensque clamor & confusio exorta est, plorantibus omnibus, atque orbitatem suam deplorantibus. Quinetiam præter luctus & eiulatus illud etiam iureiurando affirmabant, sese illum minimè dimissuros, sed retenturos, nec secedendi potestatem villo modo ipsi facturos. Sic clamante populo, atque omnibus magistratibus, excipiens Rex, populares compescit, silentiūque ipsis imperat, seque illorum contentioni cedere atque obtemperare asserens, eos, quamuis alioqui mœrentes atque eiulatus signa in genis ferentes, domum remittit. Ipse autem vnum ex principibus (quem ipse, tum pietatis, tum vitæ sanctitatis nomine, pluris omnibus faciebat, admirationeque prosequabatur, hoc est Barachiam, cuius etiam superius, cum Nachor Barlaamum se esse simulans cum Philosophis disputauit, verba fecimus, quemque solum zelo diuino penitus flagrantem ab ipsius partibus stersisse, atque ad disputationem aduersus illos ineundam paratum fuisse diximus) hunc inquam remotis arbitris assumptum, blandè ac leniter allocutus est, obnixisque precibus, ut regnum acciperet, atque in timore Dei plebem suam regeret, obsecrabat: quod ipse ad expetitum iter se accingeret. Ut autem eum renuentem, atque istud omnino repudiantem vidit, hisque verbis vrentem: O Rex, quàm istud tuum iudicium iniquum est! quàm tuus sermo diuino mandato parum consentaneus! Nam cum proximum non secus ac teipsum amare docearis, qua tandem ratione sarcinam eam, quam tu abiicere studes, mihi imponere festinas? Nam si regio munere fungi bonum est, ipse quod bonum est retine. Sin autem offendiculum istud ac scandalum animi est, quid mihi illud obiicis, ac me in fraudem inducere cõspis? ut, inquam, eum his verbis vrentem, & asseuerantem vidit, cum eo quidem colloqui destitit: ipse autem intempesta nocte Epistolam ingenti sapientia plenam, atque ad omne pietatis genus impellentem, ad populares suos exarat, nempe quam de Deo sententiam tenere, quam ipsi vitam, quas laudes, quas denique gratiarum actiones offerre deberent, præscribens. Ac

*Iosaphas
regni Ba-
rachie of-
fert.*

postea, ne quenquam alium prater Barachiam ad regiam dignitatem admitterent, prohibebat. Hac Epistola in cubiculo suo relicta, inscientibus omnibus egreditur. Nec tamen efficere potuit, ut ipsius discessus ad extremum usque incognitus esset. Nam simulatque illuxit, ea res audita perturbationem ac luctum plebi attulit: omnesque summa celeritate ad eum inuestigandum perrexerunt, ipsius fugam omni ratione occupare cogitantes. Quod etiam factum est, ut in diuini ipsius frustra ministerio desererit. Nam cum in uera uiam occupassent, ac montes omnes obsedissent, in uiasque ualles pergrassent, in torrente quodam ipsum manus in coelum tendentem, ac sextae horae precationem persoluentem inuenerunt. Conspicere autem eo, circumfusi statim, cum lachrimis eum obsecrabant, ac discessum ipsi obiecebant. At ille, Quid, inquit, inanem laborem suscipitis? Nec enim est, quod vos me Regem ultra habituros esse speretis. Nihil fecius tamen eorum ingenti contentioni cedens, ad palatium reuertitur, coactisque in unum omnibus, quid in animo haberet, declarauit, ac postea interposito etiam iureiurando sermonem confirmauit, nempe se posthac ne unum quidem diem cum ipsis fore. Ego enim, inquit, meo erga uos ministerio perfunctus sum, nec quicquam praetermissi, nec subterfugi, quominus annunciarem uobis, ac docerem, testificans omnibus in Dominum nostrum Iesum Christum fidem, ac penitentiae uiam ostendens. Ac nunc ego uiam hanc in eo, quam iam pridem expetebam, nec ultra facientem neam quisquam uestrum uidebit. Quapropter, ut diuini Apostoli uerbis utar, confessor uos hodie, quod mundus ego sum a sanguine omnium uestrum. Non enim subterfugi, quominus annunciarem uobis consilium Dei. Hac illi audientes, ac sententiae ipsius firmitatem exploratam habentes, nempe quod eum a suscepto consilio reuocare minime possent, orbitatem quidem suam deprecabant, nec tamen ullo modo eum de sententia deducebant. Tum autem Rex Barachia illum, de quo supra locuti sumus, manu tenens, Hunc, inquit, o fratres, hunc uobis Regem creo. Cumque ille eiusmodi rei uehementer obiectaretur, inuitum eum ac repugnantem in regio throno collocat, ipsiusque capiti diadema imponit, atque annulum regium ipsi in manum praebet. Atque ad Orientem stans, pro Rege preces fudit, hoc uidelicet a Deo postulans, ut Dei fidem constanter teneret, ac Christi mandatorum iter ab omni flexu alienum inueniret. Adhuc pro clero etiam atque uniuerso grege precatus est, opem uidelicet & auxilium ac salutem ipsis a Deo petens, atque ut, quicquid ipsi postulerent, ad utilitatem moderaretur. Hac oratione habita, conuersus ad Barachiam, ait: Erit tibi, frater, hoc praecipiam, quod Apostolus testatus est. Attende tibi ipsis, & uniuerso gregi, in quo te Spiritus sanctus Regem posuit, ut Christi populum, quem proprio sanguine acquisiuit, regas. Et quemadmodum Deum ante me cognouisti, eumque puro animo & conscientia coluisti, ita nunc quoque maiori studio in hoc incumbere, ut ipsi uiae tuae rationes probes. Quod enim maius a Deo imperium consecutus es, eo quoque maiora ipsi rependas oportet. Ac proinde gratitudinis debitum ei, cuius beneficiis auctus es, persolue, sancta ipsius praecpta custodiens, atque ab omni uia in exitium ducente, deflectens. Ut enim in iis, qui nauigant, cum nauta quispiam peccat, exiguum iis, qui simul nauigant, detrimentum adfert, cum autem gubernator, uniuersae nauis exitium accersit: ita etiam in regnis usu uenit, ut cum quispiam eorum, qui subsunt, peccat, non tam alium, quam seipsum laedat, si autem Rex ipse peccet, totum regnum labefactat, ac detrimento afficit. Quapropter, ut ingentes rationes redditurus, si quid eorum, quae opus sint, praetermiseris, magno studio, magnaque cura te ipsum in bono custodi. Voluptatem omnem ad peccatum te pertrahentem, odio infectare. Ait enim Apostolus: Pacem sectamini cum omnibus, & sanctificationem, sine qua nemo uidebit Deum. Rerum humanarum circulum animaduerte, quo pacto uidelicet in orbem uoluetur, alias atque alias alio atque alio modo eas ferens, ac torquens. Illudque stude, ut in varia earum mutatione, piepium animum constanter retineas.

Siqui-

Act. 20.

Oratio Iosaphat ad Barachiam.

Act. 20.

Simile.

Hebr. 12.

non dicebant, quod ad ciendam misericordiam pertineret? aut quid relinquebant, quo eorum luctus augeri posset? Ipsum exosculabantur, & complectebantur, mentisque impotes præ dolore erant. Væ nobis, clamabant, quam graui calamitate opprimimur! Dominum eum appellabant, patrem, salutis autorem, bene de se meritum. Per te, inquebant, Dei cognitionem accepimus, errore liberati sumus, ab omnibus malis conqueuimus. Quid iam nobis post discipulatum futurum est? Quænam mala nos arripient? Illi autem dicerent, pectora feriebant, eamque, quæ eos inuaserat, calamitatem deplorabant. At ille consolatoria oratione ingentem eorum eiulatum comprimens, illud pollicebatur, se (quoniam corpore iam non poterat) spiritu cum illis fore. Hoc sermonem habito, spectantibus omnibus è palatio excedit: ac statim omnes desperato reditu eum sequebantur, atque ex vrbe, vt quam iam conspiceri minime possent, profugiebant. Posteaquam autem è ciuitate egressi sunt, vix tandem atque ægrè, acrius eos ipso admonente, atque etiam asperiores interdum obiurgationem adiungente, ab eo distracti sunt, atque inuiti reuertebantur, identidem oculis reflectentes, ac pedibus inter ambulandum offendentes. Nonnulli autem ex iis, qui feruentiori animo præditi erant, lugentes eminè ipsam sequebantur: quoadusque nox oborta eos inter se disiuixit.

Iosaphat per solitudinem iter faciens, herbis dumtaxat victitat: ac diabolicas tentationes Crucis signo propulsat.

CAP. XXXVII. H

GENEROSVS igitur ille vir ex aula egressus est, perinde latus atque alacris, vt cum quispiam è longinquo ac diuturno exilio in patriam se refert. Atque externè quidem eas, quibus vti solebat, vestes gerebat: internè autè cilicium illud, quod Barlaam ipsi dono dederat. Porrò nocte illa in pauperis cuiusdam viri domunculam se conferens, vestes eas, quibus indutus erat, abiicit, postremumque illud beneficium egenti tribuit. Cùmque ad hunc modum, tum illius, tum multorum aliorum pauperum precibus, Dei opem atque auxilium sibi acciuisset, eiusque gratia & præsidio, tanquam salutis vestimento ac lætitiæ pallio sese induisset, ad solitariam vitam excessit, non panem, non aquam, non quidquam aliud ex iis, quæ ad victum necessaria sunt, secum ferens, nullumque aliud indumentum gerens, præter asperum illud cilicium, de quo paulò antè mentionem feci. Etenim singulari quodam desiderio, ac diuino immortalis Regis Christi amore saucius, toto animo in id quod amabat incubebat, totus extra se raptus, ac diuinitus immutatus, Deique charitate omni ex parte correptus. Fortis enim, inquit ille, sicut mors dilectio. Tantam videlicet ipse ex diuino amore temulentiam contraxerat, tantaque siti æstuabat, instar scilicet illius, qui dicebat, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Et quemadmodum anima illa, quæ eiusmodi charitate vulnerata erat, in Cantico Canticorum ait, Vulnerata charitate ego sum. Ac rursum: Ostende mihi faciem tuam, & fac me audire vocem tuam. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Huiusmodi omni sermone præstantioris pulchritudinis Christi desiderio, tanquam igne quodam in pectore accepto, Apostolorum chorus, ac martyrum agmina, omnia ea, quæ oculis cernuntur, contempserunt, atque omni huic fluxæ & caducæ vitæ innumera tormentorum & mortis genera prætulerunt, diuinæ pulchritudinis amore flagrantés, atque ingentem Dei Verbi erga nos amorem cum animis suis reputantes. Hunc ignem cum præclarus etiam, ac corpore quidem nobilis, cæterum longè nobiliore ac magis regio animo præditus vir in seipso accepisset, terrena omnia prorsus aspernatur, omnes corporis voluptates proculcat, opes & gloriam, atque humanos honores pro nihilo ducit, diadema & purpuram abiicit, ara-

Cant. 8.

Psal. 41.

Cant. 2.

Christi amor
cultates
nes

A araneorum telis viliora ea existimans, atque ad omnia dura & acerba monastica vitæ studia prompto animo sese tradit, illud Psalmistæ clamans, Adhæsit anima mea post te, ô Christe: suscipiat me dextera tua. Cùmque ad hunc modum oculis tergo minimè contortis, in intimam solitudinem contulisset, atque caducarum rerum confusionem, tanquam molestissimam quandam sarcinam, & cathenam excussisset, spiritu lætabatur, coniecitque in Christum, cuius desiderio ardebat, oculis, ad eum, tanquam ad præsentem, atque ipsius vocem audientem clamabat, eumque alloquebatur, his videlicet verbis utens: Ne iam, quæso, ô Domine, oculus meus huiusce vitæ bona videat: nec præsens vanitas mentem meam à suscepto itinere abstrahat. Verùm, Domine mi, oculos meos spiritualibus lachrimis imple, gressusque meos dirige, famulumque tuum Barlaam mihi commonstra. Mihi, inquam, eum, per quem mihi salus parta est, ostende: vt solitariæ ac monasticæ vitæ sinceritatem per ipsum addiscâ, ac non ob hostilis belli imperitiam in fraudem inducar. Da mihi, Domine, viam eam nancisci, per quam te adipiscar: quoniam anima mea tui desiderio saucia est: teque salutis fontem ardentem sitit. Hæc secum perpetuò voluebat, atque ad Deum loquebatur, per orationem ac sublimissimam contemplationem ipsi sese coniungens. Atque ita contento gressu cœptum iter exequebatur, ad locum eum in quo Barlaam degebat, peruenire contendens. Herbis porro iis, quæ in deserto existerent, alebatur. Neque enim, vt iam à me commemoratum est, præter corpus ac pannos illos, quibus indutus erat, quicquam aliud secum ferebat. Cæterùm cùm exiguum ac nullius omninò momenti victum ex herbis sibi pararet, aquæ penuria prorsus laborabat: quòd videlicet solitudo illa aquæ expertis esset. Cùm igitur Sole iam sub meridiem vehementer ardente iter faceret, vehementius ob æstum in arida regione sitiæ aggrabat, atque extrema & grauissima ærumna vexabatur. Verùm in cupiditas naturam vincebat, ac sitis ea diuina, qua afficiebatur, sitis aquæ summam minuebat. At verò ille boni inimicus & inuidus diabolus, huiusmodi animi institutum, atque vsque ad ardentem ipsius erga Deum charitatem indignissimo animo perspiciens, multas ipsi in solitudine tentationes excitabat, regis nimirum ipsius gloriæ, splendidissimæque satellitum manus, qua ipsius latus cingi solebat, atque amicorum item & æqualium memoriam ipsi refricans: illudque item ipsi ob animum proponens, omnium animas ex ipsius anima pendere: ac reliquas denique alias huiusce vitæ oblectationes ipsi obiciens. Ac deinde virtutis asperitatē, atque ingentes eius sudores ipsi proponebat: corporis item imbecillitatem, & inexpertas atque insuetas ærumnas, & temporis longinquitatem, ac præsentem sitis oppressionem, quòdque nulla ex parte consolatio vlla ipsi expectanda esset, aut tanti laboris, tantæque fatigationis finis. Ac denique ingentem in ipsius animo, quemadmodum quodam loco de magno Antonio proditum est, cogitationum puluerem commouebat. Vt autem ad labefactandum ipsius animi institutum imbecillum hostis ille se vidit (Christum enim ipse sibi ob animum proponens, atque ipsius desiderio inflammatus, spæque egregiè confirmatus, ac fide subnixus, illius instinctus & consilia pro nihilo ducebat) pudore suffusus est, vt potè ad primum, vt dici solet, impetum prostratus. Quapropter alteram viam inire cœpit, multas quippè ipse vitij semitas habet. Ac variis spectris eum euertere, atque in metum conicere nitebatur. Nonnunquam enim ater ipsi, vt est, apparebat. Nonnunquam rursus districtum gladium tenens, in eum impetum faciebat, seque eum, nisi quamprimum ab instituto resiliet, percussurum minabatur. Quandoque rursus variarum bestiarum formam subibat, aduersus ipsum rugens, ac perquam horrendum mugitum & strepitum edens: atque etiam in draconis & aspidis & reguli formam sese subinde immutabat. At præclarus ille ac strenuissimus pugil tranquillo animo consistebat, vt qui Altissimum per fugium suum posuisset. Ac mente excubans, pestiferumque spiritum irridens, dicebat: Non me fugit, ô impostor, quinam sis, qui hæc

Quibus die
boli tenta-
tionibus im-
petus sue-
rit testa-
phat.

Psal. 90.

in me excites: nimirum qui iam inde ab initio mortalium generi perniciem mo-
 tiaris, nec vnquam improbitati studere, ac nocumentum inferre desinas. Ac fa-
 nē quā pulchrē tibi hic habitus quadrat! Nam hoc ipso quod bestias & re-
 ptilia imitaris, mentis tuæ feritatem & peruersitatem, voluntatisque ad noxam
 ac pestem inferendam promptitudinem demonstras. Quid igitur, ô miser, ea
 aggredieris, quæ conficere non potes? Ex quo enim has artes atque hæc spectra
 à te improbitate proficisci contempseri, nulla iam nunc solitudine afficio. Do-
 minus mihi adiutor: & ego despiciam inimicos meos. Et super aspidem & ba-
 filiscum, quorum tu similitudinem expressisti, ambulabo: etque, Christi po-
 tentia corroboratus, leonem & draconem conculcabo. Confundantur & eru-
 bescant omnes inimici mei, confundantur & erubescant valde velociter. Hac
 oratione utens, Crucisque signo, hoc est inuictis armis seipsum cingens, om-
 nia diaboli spectra irrita reddidit. Confestim enim bestiae ac reptilia instar fu-
 smi euauerunt, & sicut fluit cera à facie ignis. Ipse autem Christi potentia con-
 firmatus, lato animo proficiscebatur, Deoque gratias agebat. At etiam com-
 plures ac variæ bestiae, variisque generis serpentes & dracones, quos solitudo il-
 la nutrebat, ipsi occurrentes, non iam per inane spectrum, sed re vera ab ipso
 cernebantur. Ex quo efficiebatur, vt metus quidem ac laboris via plena ef-
 set, ipse autem vtrumque animo & cogitatione superaret. Nam & metum cha-
 ritas, vt Scripturæ verbis vtar, foras mittebat: & laborem cupiditas leuabat. Ad
 hæc itaque modum cum multis & variis calamitatibus, & ærumnis per dies
 haud paucos colluctatus, ad Sennaaritudem illam solitudinem, in qua Barlaam
 habitabat, peruenit. Vbi etiam aquam nactus, sitis flammam restinxit.

Iosaphat Barlaamum tandem inuenit, ac cum eo permultos annos viuit.

CAP. XXXVII.

SOSAPHAT autem biennium integrum in hac vastissima so-
 litudine mansit, huc atque illuc oberrans, nec Barlaamum in-
 ueniens: Deo nimirum hæc quoque animi ipsius firmitatem
 ac strenuitatem explorante. Ac sic, sub dio degens, tum æ-
 stu conflagrabat, tum frigore obrigebat, præstantissimum il-
 lum senem velut quendam ingentis pretij thesaurum qua-
 rere nunquam intermittens. Multas porrò pestiferorum spi-
 rituum tentationes, ac multa prælia sustinebat, multosque item labores, ob her-
 barum, quibus de more victitabat, penuriam perferebat: quoniam scilicet has
 quoque solitudo ea, vt quæ siccitate laboraret, parçè admodum produceret.
 Verum adamantinus atque inuictus ipsius spiritus, amore ac desiderio ardens
 huiusmodi molestias faciliùs ferebat, quàm alij voluptates ferre soleant. Quo-
 circa diuina ope minimè caruit: verum secundum dolorum ipsius ac labo-
 rum multitudinem allatæ à Christo, cuius cupiditate flagrabat, consolatio-
 nes, tam noctu, quàm diu, animum ipsius exhilarabant. Confesto autem bi-
 ennij curriculo, Iosaphat quidem perpetuò circumibat, eum, quem expete-
 bat, quærens: atque ad Deum, lachrimas fluminis instar profundens, medita-
 batur, clamans, Ostende mihi, Domine, mihi inquam eum ostende, qui mihi tui
 nominis cognitionem, ac tanta bona conciliauit, nec propter peccatorum meo-
 rum multitudinem tanto bono me priua: verum hoc concede, vt & ipsius con-
 spectu fruam, & idem cum eo religiosæ exercitationis certamen subeam. Dei au-
 tem fauore speluncam quandam inuenit, peruestigata videlicet eorum, qui eò se
 conferebant, semita: atque monachum quandam solitarium vitæ genus colentem
 nanciscitur: eumque maximo cum animi feruore cõplexus, & osculatus, vñam
 Barlaam

A Barlaam habitaret, sciscitabatur. Simulque ipsi rerum suarum statum exposuit. Cum igitur ex ipso, ubi viri illius, quem querebat, domus esset, intellexisset, eoque quam celerrime, non secus ac peritissimus quispiam venator feram nactus, se contulit, peragratisque alterius cuiusdam senis admonitu aliquot passuum millibus, latus ac spei robore septus incedebat, æque nimirum ac puer, qui patrem, quem iam pridem non vidit, breui se conspecturum sperat. Nam cum diuinus amor animam semel obsederit, multo acrior ac feruentior eo esse solet, qui à natura manat. Adstat itaque speluncæ foribus, iisque pulsatis, Benedic, inquit, o pater, benedic inquam. At autem Barlaam hac voce audita ex antro egressus est, eum per spiritum agnouit, qui ob admirandam illam mutationem, qua à priore illo *Diuisio moris ac potentia.* vultu ac florète iuuenilis ætatis pulchritudine demigrarat, ab externo aspectu vix agnoscere poterat, ut qui tum ex Solis æstu atrorem contraxisset, & pilis abundaret, ac genas macie confectas, oculosque altè depressos, & palpebras lachrimarum, fluentis undique attritas, atque ingenti famis afflictione perustas haberet. At verò Iosaphat spiritualem patrem statim agnouit, utpote iisdem oris lineamentis præditum. Confestim itaque Senex versus Ortum stans, Deo precem cum gratiarum actione coniunctam adhibuit. Dictoque Amen, in mutuos amplexus statim ruerunt, diuturnam cupiditatem sine vlla fatietate explentes. Cum autem abundè sese complexi fuissent atque consultassent, sedentes inter se colloquebantur. Ac sermonem exorsus Barlaam, his verbis usus est: Præclarè fecisti, qui huc veneris, dilecte fili, fili inquam Dei, ac coelestis regni hæres per Dominum nostrum Iesum Christum, quem dilexisti, atque caducis & fragilibus bonis non abs re chariorem habuisti: ac prudentis & sapientis mercatoris instar omnibus facultatibus venditis margaritam pretium omne superantem emisti, ac thesaurum, qui *Matth. 13.* furripi non possit, in agro mandatorum Domini absconditum nactus, omnia dedisti, nec rei vlli ex iis, quæ iam iamque effluxuræ sunt, pepercisti, quò agrum illum tibi comparares. De tibi Dominus pro fluxis & caducis æterna: pro iis, quæ interitui obnoxia sunt, ea, in quæ nec interitus, nec vetustas cadit. Velim autem mihi dicas, charissime, quonam pacto huc accesseris, qui quæ post discessum meum rerum tuarum status fuerit, atque tuusne pater Deum norit, an verò nunc quoque eadem, qua prius, dementia abreptus, à dæmonum fraude atque impostura **D** captius abducatur. Hæc percontante Barlaamo, Iosaphat altiùs repetito sermone, quænam sibi post ipsius digressum contigissent, quam quæ prosperum rebus cursum Dominus ad id usque tempus, quo rursus inter se conuenissent, tribuisset, sigillatim exposuit. Senex itaque hæc audiens, voluptate simul atque admiratione affectus est, calentesque lachrimas mittens, dicebat: Gloria tibi sit Deus noster, qui tui amore præditis semper præstò es, atque ipsis opitularis. Gloria tibi Christe, rex omnium ac Deus optime, quoniam benigna tua voluntas ita tulit, ut semen illud, quod in serui tui Iosaphat animum iecisti, centuplicatum fructum afferret, te videlicet, animarum nostrarum agricola & Domino, dignum. Gloria tibi Paraclete bone, ac sanctissime Spiritus: quoniam quam tu sanctis tuis **E** Apostolis gratiam tribuisti, hanc etiam huic impertiendam duxisti: atque ingentem hominum multitudinem ipsius opera superstitioso errore liberaisti, ac vera Dei cognitione illustrasti. Ad hunc modum Deo ab utroque gratæ agebantur: ipsi quæ ita inter se colloquentibus, ac Dei gratia exultantibus, affuit vespera. Proinde ad orationem confurgentes, consuetum precationum pensum persoluerunt. Ac postea, cum cibo recreandum corpus esset, Barlaam magnificam mensam apposuit, spiritualibus videlicet epulis confertam, eius autem consolationis, quæ sensibus percipitur, quàm minimùm sanè participem. Cruda enim duntaxat olera erant, ipsiusmet manibus confita, & exulta, palma quæ perpauca, quæ in ea solitudine inueniebantur, ac denique syluestres herbæ. Cum igitur gratias Deo egissent, appositisque epulis corpus refecissent, atque aquam è propinquo fonte bibissent, ei rursus, qui manum aperit, & implet omne ani- *Psal. 142.*

mal benedictione, gratias egerunt. Ac deinde consurgentes, posteaquam nocturnas preces absoluerunt, spirituale colloquium inierunt, salutares ac cœlesti sapientia plenos sermones per totam noctem contextentes, quoad usque aurora exortus ad consuetarum rursus orationum memoriam ipsos reuocaret. Mansit autem ad hunc modum diuturno tempore cum Barlaamo Iosaphat, admirabilem hanc, atque humana conditione præstantiorem vitam colens, ac tanquam patrem & præceptorem cum omni obedientia & humilitate ipsum sequens: sic nimirum, ut ad omne virtutis studium exerceretur, atque quonam pacto cum spiritualibus & inuisibilibus spiritibus luctandum esset, edoceret. Ex quo illud consecutus est, ut vitiosas omnes affectiones extingueret, carnisque affectum spiritui, non secus ac seruum domino, subiiceret, deliciarum omnium animique remissionum obliuione caperetur, somno tanquam improbo mancipio imperaret. Atque, ut breui perstringam, tanto studio in solitaria vitæ certamen incumbebat, ut ipse quoque Barlaam, qui permultum temporis in ea contriuerat, miraretur, ipsiusque acrimoniæ concederet. Tantulum enim duri illius atque consolatione carentis cibi admittebat, ut vitam duntaxat toleraret, nec committeret, ut per vltro accersitam mortem præmiis iis sese orbaret, quæ virtutum cultui ac studio tribuuntur. Sic autem naturam nocturnis excubiis subiiciebat, ac si nulla omnino carnis & corporis parte constaret. Oratio porro perpetuum ipsius studium erat: vniuersumque vitæ tempus in spiritualibus ac cœlestibus contemplationibus infumebatur: adeo ut nec horam vnâ, imò nec vllum omnino temporis punctum, ex quo in ea solitudine habitauit, deperderet. Ac sanè hoc demum verè monastici ordinis munus est, nunquam à spirituali opere vacuum inueniri. Quod quidem generosus ille & expeditus cœlestis itineris cursor egregie præstitit, atque animi sui ardorem ab initio ad extremum vsque perpetuo conseruauit, acensionem in corde semper disponens, ac de virtute ad sublimiorem virtutem transfiliens, desideriumque desiderio, ac studium studio indefinenter adiungens: quoad tandem ad speratam & expetitam beatitudinem peruenit.

Verū monachi munus in quo situm sit.

Psal. 83.

Barlaam Iosaphato mortem suam prædicit, eumque consolatur: sacrisque operatus, ac Crucis signo munitus, læto animo moritur.

C A P. XXXIX.

VM ITAQUE hoc pacto Barlaam & Iosaphat vnâ versarentur, ac pulchro inter se certamine contenderent, ab omni cura & huiusce vitæ perturbatione immunes, mentemque ab omni confusione puram ac seiunctam habentes, post multos ab ipsis pietatis causa susceptos labores, quodam die Senex accersito spirituali filio, quem per Euangelium genuerat, huiusmodi spirituales sermonem aggressus est: Iampridem, ô amice Iosaphat, te in hac solitudine habitare oportebat, atque hoc mihi oranti Christus de te pollicitus fuerat, fore, ut te ante extremum vitæ diem viderem. Vidi itaque, quemadmodum cupiebam: vidi inquam te à mundo & mundi rebus auulsam, ac Christo minimè dubio ac vacillanti animo coniunctam, atque ad perfectam plenitudinis ipsius mensuram progressum. Nunc igitur, quando quidem mortis meæ tempus instat, atque collactanea & mihi æqualis ea cupiditas, quæ, ut cum Christo essem, semper me tenuit, iam expletur, tu quæ me corpus meum terra conde, puluerisque puluerem redde. Post autem ipse in hoc loco hære, susceptum spiritualis vitæ genus persequens, meaque tenuitatis memoriam retinens. Vereor enim ne tenebrosam dæmonum agmen animo meo propter ignorantiarum mearum multitudinem impedimentum afferat. Tu verò, fili, ne religiosa exercitatio

Barlaamo collactanea fuit mortis cupiditas.

Anis laborem metuas, neque ad temporis longitudinem, ac demonum invidias languescas. Quin potius ipso imbecillitatem, Christi virtute communitus, audax irride: ad laborum autem duritiam ac temporis diurnitatem animo ita comparato esto, tanquam quotidie discessum è vita expectans, atque eundem diem tibi vitæ monasticæ, tum initium, tum finem esse existans. Sic semper ea, quæ à te, go sunt, obliuiscens, atque ad ea, quæ à fronte sunt, teipsum extendens, ad destinatum persequere, ad beatitudinem supernæ vocacionis Dei in Christo Iesu, quemadmodum sanctus Apostolus his verbis hortatur: Non deficiamus, sed licet is qui foris est homo noster corrumpatur, tamen is qui intus est, renouatur de die in diem. Nam quod momentaneum est & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Hæc cum animo tuo reputans, vir charissime, viriliter age & confortare: atque, vt egregius miles, id da operam, vt ei, qui te militem scripsit, placeas, nec quamuis imbecillitatis ac languoris cogitationes improbus ille spiritus tibi immittat, institutique tui nervos frangere, ac debilitare studeat, ipse infidias pertimescas, illud Domini præceptum cogitans, In mundo pressuram habebitis: sed confidite, ego vici mundum. Quocirca gaude in Domino semper: quoniam ipse te elegit, atque à mundo seiunctum ante faciem suam posuit. Ipse autem, qui te vocacione sua sancta vocauit, propè est semper. Nihil itaque sollicitus sis: sed in omni oratione atque obsecratione cum gratiarum actione petitiones tuæ innotescant apud Deum. Ipse enim dixit: Non te deferam, nec derelinquam. Hæc itaque in vitæ duritia ac religiosæ exercitationis vilitate tecum ipse reputans, in animi voluptate versare, Domini Dei nostri memoriam retinens. Memor enim, inquit, fui Dei: & delectatus sum. Cum autem rursus aduersarius aliud in te belli genus excogitauerit, sublimes nempè atque arrogantes cogitationes proponens, regni que terreni gloriam, quam reliquisti, ceteraque, quæ in mundo sunt, tibi in oculis collocans, salutiferam doctrinam clypei instar obtende, dicentem: Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quoniam id quod facere debuimus, fecimus. Et quidem quis nostrum debitum illud, quo eam ob causam Domino obstricti sumus, quod cum diues esset, propter nos egenus factus est, vt nos eius paupertate diuites essemus, & qui à perpeffione immunis erat, vt vitiosis affectionibus nos liberaret, cruciatus subiit, persolvere potest? Quod enim beneficium est, seruum eadem perpeti, quæ Dominus perpeffus sit? Atqui nos permultum ab ipso cruciatibus remoti sumus. Hæc tecum reputa, cogitationes destruens, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigens omnem sensum in obedientiam Christi. Et pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat cor tuum, & cogitationes tuas in Christo Iesu. Hac oratione à Barlaamo habita, Iosaphat infinitam vim lachrimarum profudit, sic nempè vt tanquam ex vberissimo fonte scaturientes, ipsum prorsus, ac terram in qua sedebat, proluerent. Atque ipse, huiusmodi dissidium deplorans, perquam ardentem ab eo contendebat, vt postremi illius itineris comitem se adhiberet, nec post ipsius discessum in mundo iam remaneret, his verbis vtens: Ecquid, o pater, tu id, du, taxat, ac non proximi rationem habes? Quoniam autem modo hac in re perfectæ charitatis officio fungeris (pro eo atque à Christo dictum est, Diliges proximum tuum, sicut teipsum) cum tu quidem ad requiem pergas, me autem in oppressione atque ærumna relinquant, ac priusquam in religiosæ vitæ certaminibus, vt par est, exercitatus sim, variisque hostium infidias compertas habeam, ad singularem pugnam cum ipsis ineundam me obicias? Ex quo quidnam aliud contingere potest, nisi vt veteratoris ipsorum artibus prosternar, atque, vt imperitis ac timidis gladiatoribus vsu venire solet, sempiternam animæ mortem oppetam? At Dominum, quæso, roga atque obsecra, vt me quoque tui è vitæ discessus socium asci-

Optimum
laborum
sedum vs
quod præ
ceptum.
Phil.

2. Cor. 4.

Phil. 4.
2. Tim. 2.

Ioan. 16.

Philipp. 4.

Psal. 76.
Remedium
aduersus va
nā gloriā.

Leu. 17.

2. Cor. 8.

2. Cor. 10.

Philipp. 4.

Deut. 6.

icas. Id est ut facias, per eam ipsam spem, quam habes, fore, ut laboris mercedem per-
 cipias, te obtestor. Hoc, inquam, à Deo precibus contende, ut ne vnicum qui-
 dem diem post tuum discessum in hac vita peregriner, atque in densissima hac
 solitudine oberrem. Hæc cum Iosaphat plorans diceret, Senex placidè ac leniter
 ipsum reprimens, Dei iudiciis, inquit, quæ mentis humanæ caput excedunt, ob-
 fluctari minimè debemus. Nam ego, cum de hac re multas ad Deum preces fudis-
 sem, eumque cui nulla vis afferri potest, velle per vim adigere tentassem, ut ne in-
 ter nos disiungeremur, ab ipsius bonitate hoc didici, minimè tibi nunc conduci-
 bile esse carnis onus abiicere, verum in religiosa exercitatione tandem permanere,
 quoad splendidiorem coronam tibi texueris. Nondum enim pro ea, quæ tibi pa-
 rata est, mercede satis decertasti: verum paulum adhuc labores oportet, ut tatus in
 Domini tui gaudium intres. Nam ego quidè iam penè centenarius, annos quin-
 que & septuaginta in hac solitudine confeci. Tibi verò, etiamsi non tanta tem-
 poris mora futura est, at certè ad id spatium, ut iubet Dominus, propius accedas
 necesse est: quòd iis nulla ex parte inferior sis, qui diei & æstus pondus pertulerunt.
 Quapropter, ô amice, quæ à Deo decreta sunt, prompto ac lubenti animo accipe.
 Nam quæ ipse decreuit, quis tandem mortaliù dissipare queat? Atque, ipsius gra-
 tia conseruatus, tolerantiam præsta. Illud etiã cura, ut aduersus inimicas cogita-
 tiones animo excubes, ac mentis puritatem, non secus ac quendam ingentis pretij
 thesaurum, salutem & incolumem serues, ad sublimiorem actionè & contempla-
 tionem in dies te ipsum prouehens: ut illud in te impleatur, quod Dominus ami-
 cis suis promisit, his verbis utens: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, &
 Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansione apud eum faciemus.
 Hæc, ac multò his plura, sanctissima illa anima, ac Theologica lingua digna, lo-
 cutus Senex, momentem ipsius animù leniuit. Deinde ad quosdam Fratres, lon-
 go interuallo ab ipso uisitos, eum amandat, ut ea, quæ ad sacrosanctum sacrifi-
 cium conficiendum accommodata erant, afferret. Et quidem Iosaphat præcin-
 ctis vestibus quàm celerrimè hoc ministerium exequitur. Verebatur enim ne ab-
 sente Barlaam debitum naturæ munus persolueret, ac Domino spiritum red-
 dens, graue sibi detrimentum inferret, siquidem & verborum, & extremarum
 allocutionum, & orationum ipsius expers fuisset. Cum igitur longinquum il-
 lud iter fortissimo animo confecisset, atque ea, quæ ad sacrosanctum sacrificium
 opus erant, attulisset, diuinissimus Barlaam inconuentum sacrificium Deo ob-
 tulit: perceptisque Christi ab omni labe puris mysterijs, ac Iosaphato item im-
 pertis, spiritu exultauit, sumptoque de more cibo, salutaribus rursus sermo-
 nibus ipsius animum alere coepit, his verbis utens: Non iam, charissime fili,
 nos in hac vita eadem domus ac mensa coniunget. Iam enim vltimam patrum
 meorum viam ingredior. Quocirca tibi faciendum est, ut per mandatorum di-
 uinorum obseruationem, atque in hoc loco ad extremum vsque vitæ diem com-
 morationem, tui erga me amoris specimen exhibeas: sic nimirum vitæ tuæ ratio-
 nes instituens, quemadmodum didicisti, nec vnquam abiecta atque ignauæ ani-
 mæ meæ memoriam intermittens. Multum itaque vale: atque in Christo delecta-
 re atque exulta: quoniam terrena & interitui obnoxia cum sempiternis & ab in-
 teritu alienis bonis commutasti: ac propinqua est operum tuorum merces, ac iam
 iamque ad ea, qui mercedem refert. Qui quidem ad inspiciendam eam vineam,
 quam excoluisti, veniet: tibi que pro ea exulta mercedem amplissimam præbe-
 bit. Fidelis enim sermo, ut clamat diuinus Paulus Apostolus, atque omni acce-
 ptione dignus: Si commorimur, & cõuiuemus: si sustinemus, & conregnabimus,
 in sempiterno illo ac finis experte regno incõparabili luce collustrati, atque verè
 beatæ ac principis Trinitatis illuminatione donati. Hæc Barlaam ad vesperam
 vsque, ac per totam etiam noctem, Iosaphato loquebatur, effusissimè lachriman-
 ti, atque huiusmodi disunctionem ægerrimo animo ferenti. Iam autem lucente
 die manus atque oculos in cœlum sustulit, Deoque gratias reddens hoc sermone

Mat. 20.

Metis pu-
vati ma-
gnopere su-
denit. n.

Ioan. 14.

Barlaam
immo sente
morte Mis-
sam cele-
brat.

1. Tim. 5.

A vius est: Domine Deus meus, qui vbiq; presens es, atque omnia implēs, gratias tibi ago: quoniam humilitatem meam respexisti, atque hoc mihi concessisti, vt in orthodoxa tua fide, & in mādatorum tuorū via, huiusce peregrinationis cursum absoluerim. Ac nunc, optime Domine, atque ad misericordiam propensissime, in aeterna tabernacula tua me recipe: nec ea memoria retine, quæ vel scies, vel inscies in te peccavi. Conferua autem etiā fidelem hunc seruum tuum, cui me inutilem famulum tuū præesse voluisti. Ad omni vanitate atque aduersarij vexatione ipsum exime: illudq; effice, vt nodosissimis iis laqueis, quos diabolus ad eorū omnium, quibus serus cordi est, offensionem expandit, sublimior existat. Omnem impostoris potentiam, omnipotēs Deus, à serui tui facie dele: atque eas ipsi vires affer, vt pestiferum hostis animarū nostrarum caput proculcet. Spiritus tui sancti gratiam ex alto in eum demitte, atque ad inuisibiles conflictus robur ipsi adde: vt victoria coronam à te consequatur, ac nomen tuū, ò Pater, ac Filij tui, & Spiritus sancti, in ipso celebretur: quoniam te decet laus & gloria in secula, Amen. Hac precatione habita, cum paterno affectu Iosaphatum complexus, atque oculo sancto exofculatus fuisset, ac sese Crucis signo muniisset, pedesque extulisset, ingenti latitia perfusus, non secus ac si amici quidam accessissent, ad beatum iter, atque ad recipienda beata illius vitæ præmia profectus est, senex planè, ac spiritualium dierum plenus.

Oratio Iosaphat ad Deum. Psal. 30.

C *Iosaphat Barlaamī corpus humo condit: atque in religiosa exercitatione perseverans moritur, ac iuxta eum sepelitur. Postea India Rex eorum corpora in regnum suum honorificentissime transfert.* CAP. XL.

D OSAPHAT autem summa cum veneratione atq; eiulatu patre complexus, lachrimisq; abluto ipsius corpore, atq; aspero illo cilicio, quod ab eo in aula acceperat, inuoluto, conuictos Psalmos recitat, per totum diem ac totam noctem simul & canēs, & pretiosum beati viri corpus lachrimis rigans. Postridie autem effosso iuxta speluncam sepulchro, ac sacro corpore reuerenter admodum gestato, spiritualem patrem egregius & charissimus filius inhumavit, ardentiūsq; animo inflammatus, atque ad orationem seipsum quàm maximè contendens, his verbis vsus est: Domine Deus meus, exaudi orationem meam qua clamaui ad te: miserere mei, & exaudi me, quoniam te ex animo quæro: exquisiuit te anima mea: ne auertas faciem tuam à me, & ne declines in ira à seruo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me: neq; despicias me Deus salutaris meus. Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me: tu autē Domine assumpisti me. Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam in te proiectus sum ex vtero. De ventre matris meæ Deus meus es: ne discesseris à me. Quoniam præter te non est mihi adiutor. En in miserationum tuarum abyssō spem animæ meæ defixi. Vitam meam gubernas, qui res omnes conditas sapientiæ providentiæ, omni sermone præstantiori, moderaris. Et notam fac mihi viam in qua ambulem: atque, vt bonus ac benignus Deus, per famuli tui Barlaam preces ac supplicationes me serua: quoniam tu Deus meus es, ac te glorifico, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum in secula, Amen. Hac oratione perfunctus iuxta sepulchrum, flens confedit: ac sedens obdormiuit. Atque foris idandos illos viros, quos prius conspexerat, ad se venientes, seque ad maximum illum & admirandum campum ducentes, atque in illustrissimam illam ac splendidissimam ciuitatē introducentes, intueri sibi visus est. Cum autem ipse portam ingrederetur, alij ipsi obuiam fuerunt, ingenti lumine perfusi, coronasq; eiusmodi polchritudine collucentes, quæ nulla oratione

Oratio Iosaphat ad Deum. Psal. 26.

Psal. 21.

Psal. 73.

exprimi possit, & quales nunquam mortales oculi conspexerunt, manibus tenen- **F**
 tes. Percontante autē Iosaphat, cuiusnam essent splendidissima illa coronae quas
 perspiceret, Tua quidem vna est (responderunt illi) tibi ob multas eas animas, qui-
 bus salutem attulisti, confecta, nunc verò ob religiosam vitæ exercitationem, cui-
 das operam, studiosius & accuratius adornata: siquidem strenuo animo ~~carum~~
 extremum vsque peragraris. Altera autem tua quoque ipsa est: verum patris tuo,
 qui alio improbi iuendi ratione opera tua detulit, sinceròque animo respuit,
 ac se ad Dominum conuertit, eam præbeas oportet. Iosaphat autem eam rem
 molestè ferre videbatur. Et qui fieri potest (inquirebat) vt pater ~~meus~~ vnus dun-
 axat poenitentiae gratia, paria mihi, qui tot ac tantos labores exantlaui, benefi-
 cia consequatur? Hæc vt dixit, Barlaamum confestim sibi videre visus est, **G**
 probris se infectatè, ac dicentè: Hi sunt, ô Iosaphat, sermones mei, quos quon-
 dam ad te habui: nimirum fore, vt cum ad ingentes opes peruenisses, non iam li-
 beralis ac profusus esses. Ac tu ob id verbum ancipiti animo eras. Nunc autem
 quonam pacto parem tibi honore patrem esse molestè tulisti, ac non potiùs hoc
 nomine lætitiâ animo concepisti, quoniâ multæ tuæ pro eo fusæ preces exau-
 ditæ sunt? Iosaphat autè pro eo ac solebat, ad eum dixit: Ignosce pater, ignosce.
 Vbinam autem habites, fac quæso intelligam. Tum Barlaam: In hac pulcherri-
 ma atque ingenti ciuitate domicilium nactus sum, in medio vrbs vico, immenso
 lumine coruscant. Rursum autè Iosaphat sibi cum eo agere videbatur, vt ab eo
 in ipso tabernaculum abduceretur, comitèrque hospitio exciperetur. Ille autem **H**
 nondum tempus adesse respondit, vt ad illa tabernacula veniret: quippè qui cor-
 poris sarcina adhuc premeretur. Quòd si forti animo, inquit, in sancto vitæ gene-
 re, veluti mihi madaui, persistiteris, aliquantò post venies, atque eadè tabernacula, &
 eandem lætitiâ ac gloriâ consequeris, mecumque in sempiternū eris. Experre-
 ctus autem Iosaphat, animum illa luce, atque omni sermonis facultate sublimiori
 gloria perfusum adhuc habebat: ac multa cum admiratione, ad grati animi signi-
 ficationem Deum laudibus efferebat. Mansit autè ad extremum vsque verè an-
 gelicam in terra vitam ducens, ac duriori religiosæ exercitationis genere post Se-
 nis discessum vtens. Nam cum anno ætatis vicesimo quinto regnum terrenum
 reliquisset, monasticæque vitæ certamen subiisset, quinque & triginta annos in
 vastissima ea solitudine, perinde ac si nulla carnis parte constaret, humana cōdi- **I**
 tione sublimiorem vitam egit: sic nempe, vt multas quidem hominum animas à
 pestifero serpente prius abstraxerit, Deo que integras & incolumes seruauerit, ea-
 que in re Apostolicam gratiam consecutus sit, animique etiam inductione mar-
 tyr extiterit, ac Christum in regum ac tyrannorum oculis & aspectu fidenti ani-
 mo confessus sit, vocalissimūque ipsius maiestatis præconè sese præberit: mul-
 tōsque rursus prauos spiritus in solitudine profligari, omnēsque Christi vi ac
 potètia superari, cœlestisque beneficij atque gratiæ vberimè participes factus sit.
 Vnde etiam animi oculum ab omni terrena caligine purum habebat, ac futura
 anquā præsentia prospiciebat, Christūque ipsi rerum omnium in star erat, Chris-
 tum expetebat, Christū non secus ac præsentè cernebat, Christi pulchritudinem **K**
 nunquam non intuebatur: iuxta illud Prophetæ, Prouidebam Dominū in con-
 spectu meo semper: quoniâ à dextris est mihi ne commouear. Ac rursus: Adhæ-
 sit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Etenim re vera ipsius anima post
 Christum adhæsit, firmissimo nexu ipsi copulata. Neque enim ab admiranda illa
 operatione desciuit: nec religiosæ suæ exercitationis regulam immutauit. Quin
 potiùs ab initio ad finem vsque, atque ab ineunte ætate vsque ad tam prouectam
 ætatem eandem animi alacritatè retinuit: imò, vt rectè loquar, ad sublimiorem
 quotidie virtutem processit, ac puriorem diuino beneficio contemplationè con-
 secutus est. Denique cum ad hunc modum vixisset, & vsque ad eò dignam voca-
 tione sua operam, ei à quo vocatus fuerat, reddidisset, mundumque sibi ipsi, ac
 seipsum mundo, crucifixisset, ad Deū pacis in pace migrat, atque ad Dominum,
 cuius

*Psal. 15.
 Psal. 26.*

*Aders 20-
 saphat.*

HISTORIA.

A cuius perpetua cupiditas eum tenuerat, proficiscitur, vultuque Domini purè ac sine ullius rei interposito apparet, eaque iam ipsi preparata gloriæ corona exornatur, idque diuinitus consequitur, vt Christum cernat, cum Christo sit, Christi pulchritudine perpetuò exultet, in cuius manus cõmendata anima, ad vultum regis non transit, vbi epulantium sonus, vbi lætantium habitatio est. Præclarum autem ipsius corpus vir quidam sanctus, qui non longè ab eo habitabat, quiq; iter ipsi ad Barlaamum prius commisit, diuino quoque admonitu, ea ipsa hora qua morte functus est, affuit, eoque sacro sanctis cantibus ornato, profusisque lachrimis, quæ ipsius erga Iosaphat amoris indices essent, aliisque omnibus rebus, quæ apud Christianos in more atque instituto posita sunt, confectis & absolutis, in patris Barlaami monumento eum condidit. Par siquidem erat, vt quorum animæ in perpetuum simul futuræ erant, eorum etiam corpora coniungerentur. Cuiusdam autem formidandi viri, qui id in somnis seridò imperabat, monachus ille, qui ipsum funere extulerat, obtemperans, in Indiæ regnum se confert, Regemque Barachiam conueniens, de omnibus Iosaphati rebus certiorum ipsum facit. Ille autem nulla interposita mora cum ingenti populi multitudinè iter init, atque ad speluncam tandem peruenit, ac sepulchrum intuetur, illicque calentissimis lachrimis fufis integumentum tollit, cernitque Barlaamum & Iosaphat membra composito habitu sita habentes, corporaque nihil à pristino colore immutata, verum integra & prorsus incolumia vnà cum indumentis. Hęc igitur sacra sanctarum animarum tabernacula, suauissimum odorem emittentia, nec foedi quidquam exhibentia, præclaris loculis imposita, Rex in patriam suam transfert. Vt autem ea res ad plebis aures peruenit, innumerabilis multitudo ex omnibus vrbibus ac finitimis locis ad beatorum illorum corporum cõspectum & adorationem confluit. Vbi etiam sacrosanctis hymnis eorum canticis decantatis, copiosisque lampadibus accensis, aptè illic quispiam ac perquam accommodatè dixisset, Lumina circa luminis filios & hæredes. Luculenter autem simul ac magnificè in ea Ecclesia, quæ ab ipsis fundamentis à Iosaphat extructa fuerat, eorum corpora condita sunt. Multa porro miracula, morborumque depulsiões, tum in corporum transfuessione, tum in eorum inhumatione, tum etiam posteris temporibus, Dominus per pios famulos suos effecit. Viditque Rex, ac vulgus omne, virtutes eas, quæ per ipsos edebantur. Ac plerique è finitimis nationibus, infidelitatis atque ignorationis Dei morbo laborantes, per ea signa, quæ in monumento fiebant, ad fidem accesserunt. Atque omnes, qui ipsius Iosaphat vitam ad Angelorum imitationem expressam, atque à teneris vnguibus ardentem ipsius erga Deum amoris cernentes, atque audientes, admiratione corripiebantur, Deum in omnibus celebrantes, qui se amantibus opem atque auxilium nunquam ferre desinit, eosque amplissimis beneficiis remuneratur. Hic præsentis libri finis est, quæ pro mea virili conscripsi, quemadmodum à præclaris viris, qui mihi hæc haud falsò tradiderunt, accepi. Vtinam autem vos, qui hanc animis vtilem historiam legitis, atque auditis, ad eorum partem asciscamini, qui Deo vitæ suæ rationes probauerunt, per orationes & intercessiones beatorum virorum Barlaam & Iosaphat, de quibus hæc historia contexta est, in Christo Iesu Domino nostro, quem decet honor, imperium, maiestas, & magnificentia, cum Patre & Spiritu sancto, nunc & semper in secula seculorum, Amen.

§ FINIS.

IOHANNIS
DAMASCENI
OPERA

